

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ Δ. Φ.
Π. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΗΣ Β' ΤΑΞΕΩΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ — ΚΕΙΜΕΝΟΝ — ΚΑΤΑ ΛΕΞΙΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ — ΕΡΜΗ-
ΝΕΥΤΙΚΑ — ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ — ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ — ΣΥΝ-
ΤΑΚΤΙΚΑ — ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ — ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ — ΓΝΩΜΙΚΑ — ΝΟΗΜΑ
— ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ — ΕΠΙΓΡΑΦΗ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΩΤΑΤΗ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ & ΣΟΦΟΚΛΗ Ι. ΡΩΣΣΗ
ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 5 (ΣΤΟΑ ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΥ) - ΤΗΛ. 318.572 - ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (ΙΤΥΥΔΕΚ)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ"

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ Δ. Φ.

Π. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

42208

18-6-2027

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΗΣ Ε' ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ Ο.Ε.Σ.Β.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ — ΚΕΙΜΕΝΟΝ — ΚΑΤΑ ΛΕΞΙΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ—
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ — ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ — ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ—
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ — ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ — ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ — ΓΝΩΜΙΚΑ—
ΝΟΗΜΑ — ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ — ΕΠΙΓΡΑΦΗ

—ο—

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΩΤΑΤΗ

ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Ἐκδοτικὸς Οἶκος

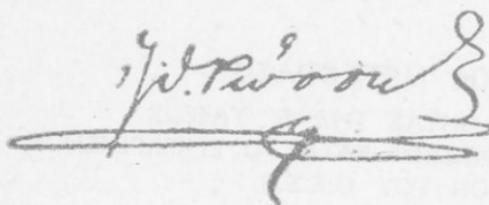
Νικολάου & Λοφοκλή Ι. Ρώσση

Ὅδου Λοφοκλέους 5 (Λοιὰ Θεοφιλάτου) - Τηλ. 36.584

Ἀθῆναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τήν κάτωθι υπογραφήν του συγγραφέως
και τήν σφραγίδα του Έκδοτικού Οίκου.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Γ. Π. Παππάς", written over a horizontal line.

Ο. Ε.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΊΦΙΓΕΝΕΙΑΣ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ — ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Χρόνος ποιήσεως και διδασκαλίας τῆς τραγωδίας

Τὴν Ἰφιγένειαν τὴν ἐν Αὐλίδι συνέγραψεν ὁ τραγικὸς ποιητὴς Εὐριπίδης, γέρον ἤδη ὢν, περὶ τὸ 410 π. Χ., ἐδίδαξε δὲ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὁ Εὐριπίδης ὁ νεότερος, υἱὸς τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ τὸ 406)405 π. Χ., ὡς πληροφοροῦμεθα ἐκ τῶν σχολίων εἰς τοὺς Βατράχους τοῦ Ἀριστοφάνους ἐν στίχῳ 67, ὅπου ὑπάρχει ἡ ἐξῆς εἰδήσις: «Ὅτω γὰρ καὶ αἱ διδασκαλῖαι φέρουσι τελευτήσαντος Εὐριπίδου τὸν υἱὸν αὐτοῦ δεδιδαχέαι ὁμωνύμως ἐν στάσει Ἰφιγένειαν τὴν ἐν Αὐλίδι, Ἀλκμαίωνα, Βάκχας».

2. Ἡ ὑπόθεσις τῆς τραγωδίας

Ὁ μῦθος τῆς Θυσίας τῆς Ἰφιγενείας ἐπλάσθη ἐκ τῆς ἀντιλήψεως, διαδεδομένης εὐρύτατα εἰς τοὺς ἀρχαίους λαοὺς, ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν πάσης σπουδαίας ἐπιχειρήσεως ἀπαιτεῖται θυσία ζῶου ἢ καὶ ἀνθρώπου ὡς εὐγενεστέρου θύματος. Ὅτω κατὰ τὴν παράδοσιν περὶ τοῦ γεφυριοῦ τῆς Ἄρτας ὁ πρωτομάστορας ἠναγκάσθη νὰ «στοιχειώσῃ» τὴν σύζυγόν του, ἵνα καταστῆ δυνατὴ ἢ στερέωσις τῆς γεφυράς.

Εἰς τὴν Ἰφιγένειαν τὴν ἐν Αὐλίδι ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, συγκεντρωμένος εἰς τὸν κόλπον τῆς Αὐλίδος, δὲν δύναται νὰ ἀποπλεύσῃ, διότι ἡ Ἄρτεμις ἀπαιτεῖ νὰ θυσιασθῇ εἰς αὐτὴν ἡ κόρη τοῦ ἀρχιστρατήγου Ἀγαμέμνονος Ἰφιγένεια. Ὁ Ἀγαμέμνων στέλλει καὶ καλεῖ τὴν κόρην τοῦ δῆθεν ἵνα ὑπανδρεύσῃ αὐτὴν μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως, εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως ἵνα θυσιάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν Ἄρτεμιν καὶ ὅτω πνεύση εὐνοϊκὸς ἄνεμος καὶ καταστῆ δυνατὸς ὁ ἀπόπλους. Ἐντὸς ὀλίγου ἡ μήτηρ Κλυταίμηστρα καὶ ἡ Ἰφιγένεια φθάνουν φαιδραὶ, ἀλλὰ μετ' ἐκπλήξεως βλέπουν τὸν Ἀγαμέμνονα σκυθρωπὸν. Ὅτε δὲ ἔμαθον παρά τινος ἐμπιστοῦ δούλου τὴν ἀλήθειαν, ἡ μὲν Κλυταίμηστρα ἵκετεύει τὸν Ἀχιλλέα, ἵνα σώσῃ τὴν ὀνομασθεῖσαν ὡς μέλλουσαν σύζυγόν του Ἰφιγένειαν, αὐτὴ δὲ παρακαλεῖ τὸν πατέρα τῆς, ἵνα μὴ θυσιασθῇ. Καὶ προθυμοποιεῖται μὲν ὁ Ἀχιλλεὺς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν θυσίαν καὶ ὁ δυστυχὴς Ἀγαμέμνων λυπεῖται τὴν θυγατέρα του, ἀλλ' ὁ στρατὸς ἐξαγριούται καὶ ἀπαιτεῖ τὴν θυσίαν. Ἐν ᾧ δὲ τὰ πράγματα περιπλέκονται, ἡ μεγαλόψυχος καὶ εὐγενὴς παρθένος Ἰφιγένεια ἀντιλαμβάνεται, ὅτι τὴν θυσίαν ἀπαιτεῖ τὸ ἀνώτερον συμφέρον τῆς πατρίδος καὶ ἐπιφέρει τὴν ποθουμένην λύσιν, διότι προσφέρει ἑαυτὴν ἑκουσίως πρὸς θυσίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος μετὰ εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως καὶ ὑπερόχου ἡρωϊσμοῦ. Ἡ Θεὰ Ἄρτεμις παραλαμβάνει αὐτὴν μακρὰν τοῦ βωμοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θέτει ἀντ' αὐτῆς ἔλαφον, καὶ ὁ στόλος ἀποπλέει διὰ τὴν Τροίαν, πρὸς τιμωρίαν τῶν Τρώων διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Πάριδος ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης.

3. Διάρθρωσις τῆς τραγωδίας.

Στίχοι 1- 163	Πρόλογος	Στίχοι 1098-1275	Τέταρτον Ἐπεισόδιον
» 164- 302	Πάροδος	» 1276-1335	Λυρικὸν μέρος (μονωδία Ἰφιγενείας)
» 303- 542	Πρῶτον Ἐπεισόδιον	» 1336-1473	Πέμπτον Ἐπεισόδιον
» 543- 606	Πρῶτον Στάσιμον	» 1474-1531	Λυρικὸν μέρος (θριαμβευτικὸν ᾄσμα Ἰφιγενείας - Χορὸς)
» 607- 750	Δεύτερον Ἐπεισόδιον		
» 751- 800	Δεύτερον Στάσιμον		
» 801-1035	Τρίτον Ἐπεισόδιον		
» 1036-1097	Τρίτον Στάσιμον	» 1532-1629	Ἐξοδος

4. Τὰ πρόσωπα τῆς τραγωδίας κατὰ τὴν σειρὰν ἐμφανίσεως.

1. Ἀγαμέμνων, σύζυγος Κλυταιμῆστρας, πατὴρ Ἴφιγενείας, βασιλεὺς Μυκηθῶν, ἀρχιστράτηγος τῶν Ἀχαιῶν.
2. Πρεσβύτες, δοῦλος τοῦ Ἀγαμέμνονος.
3. Χορὸς, ἦτοι 15 ἔγγαμοι νεαραὶ Χαλκίδαῖαι γυναῖκες.
4. Μενέλαος, σύζυγος Ἑλένης, ἀδελφὸς Ἀγαμέμνονος, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.
5. Ἄγγελος, δοῦλος τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τοῦ Ἀγαμέμνονος, συνοδεύσας τὴν Κλυταιμῆστραν καὶ Ἴφιγένειαν ἐκ Μυκηθῶν εἰς Αὐλίδα.
6. Κλυταιμῆστρα, θυγάτηρ τοῦ Τυνδάρεω, σύζυγος τοῦ Ἀγαμέμνονος, μήτηρ Ἴφιγενείας.
7. Ἴφιγένεια, θυγάτηρ Ἀγαμέμνονος καὶ Κλυταιμῆστρας.
8. Ἀχιλλεύς, υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος, βασιλεὺς τῶν Μυρμιδόνων.
9. Βαθὰ πρόσωπα ἢ μὴ ἐμφανιζόμενα (Ὀρέστης, Ἄρτεμις, Θεράποντες, Δορυφόροι).

5. Οἱ ὑποδυθέντες τὰ πρόσωπα ὑποκριταί.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς παρουσίας τραγωδίας φαίνεται ὅτι ὁ μὲν πρωταγωνιστὴς ὑπεδύθη τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Ἀχιλλέα, ὁ δὲ δευτεραγωνιστὴς τὸν Πρεσβύτεν, τὴν Ἴφιγένειαν καὶ τὸν Ἄγγελον, τέλος δὲ ὁ τριταγωνιστὴς τὸν Μενέλαον καὶ τὴν Κλυταιμῆστραν.

6. Ἀνάλυσις τοῦ περιεχομένου τῆς τραγωδίας.

(Στίχοι 1-163). Εἰς τὴν πρώτην πρᾶξιν τῆς τραγωδίας ὁ ποιητὴς ἄριστα ἀπεικονίζει τὴν ἀγωνίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ ὁποίου τὴν ψυχὴν καταθλίβει ἀφ' ἐνός μὲν τὸ καθῆκον τοῦ βασιλέως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ πατρικὸν φίλτρον. Καὶ ὡς βασιλεὺς μὲν ἐδέχθη, ἵνα κατὰ τὸν χρησμὸν τοῦ Κάλχαντος θυσίᾳ τὴν κόρην του Ἴφιγένειαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ἵνα ἡ Θεὰ ἐπιτρέψῃ τὸν ἐκπλουν τοῦ στόλου τῶν Ἑλλήνων πρὸς τιμωρίαν τῶν Τρώων. Μετ' ὀλίγον ὁμως τὸ πατρικὸν φίλτρον ἐξανίσταται, ὁ Ἀγαμέμνων μετανοεῖ καὶ ζητεῖ νὰ σώσῃ τὸ τέκνον του. Διὰ τοῦτο στέλλει πρὸς τὴν Κλυταιμῆστραν εἰς τὰς Μυκῆνας δευτέραν ἐπιστολὴν ἀναιρουσαν τὴν πρώτην, δηλαδὴ νὰ μὴ ἀποστειλῇ τὴν Ἴφιγένειαν εἰς τὴν Αὐλίδα, ἐπειδὴ ὁ μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως γάμος αὐτῆς ἀνεβλήθη.

(Στίχοι 164-302). Εἰς τὴν πάροδον δεκαπενταμελῆς χορὸς ἐκ γυναικῶν τῆς Χαλκίδος ψάλλον ἐξυμνεῖ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, τὸν ὅποιον ἐπιθεωρεῖ, ὡς καὶ τοὺς ἥρωας ἀρχηγοὺς τῆς στρατιᾶς, οὓς θαυμάζει καὶ περιγράφει.

(Στίχοι 303-542). Εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν τὰ πράγματα περιπλέκονται. Ὁ Μενέλαος κατασχὼν τὴν ἐπιστολὴν φιλονικεῖ πρῶτον μὲν πρὸς τὸν κομιστήν, ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Ἀγαμέμνονα, ἐλέγχων αὐτὸν ὡς παλίμβουλόν. Ἄλλ' ἀφῆνης ἔλθῶν δρομαίως ἀγγελιαφόρος ἀναγγέλλει μετὰ χαρᾶς τὴν ἄφιξιν τῆς Κλυταιμῆστρας, τῆς Ἴφιγενείας καὶ τοῦ μικροῦ Ὀρέστου καὶ προτρέπει νὰ ἐτοιμασθοῦν αἱ γαμήλια θυσίαι τῆς βασιλόπαιδος, νὰ ἀντηχήσῃ χαρμόσυνος ὁ αὐλὸς καὶ νὰ χορεύουσιν πάντες διὰ τοὺς εὐοίωνους γάμους.

(Στίχοι 543-606). Ἀκολουθεῖ τὸ ἠθικώτατον ἄσμα τοῦ χοροῦ, ὅπερ εἶναι ὁμνος πρὸς τὴν αἰδημοσύνην καὶ τὴν σωφροσύνην, καθ' ἣν ἀπολαύει τις τῶν ἀφροδισίων ἡδονῶν, ἀλλὰ ἐν μέτρῳ. Διότι τὸ τέκνον τῆς Ἀφροδίτης, ὁ Ἔρως, διπλᾶ τόξα ἐντείνει. Ἐὰν μὲν τὸ βέλος αὐτοῦ εἶναι ἡπιόν, φέρει τὴν εὐτυχίαν, ἐὰν δὲ σφοδρὸν, ἀνατρέπει τὸν οἰκογενειακὸν βίον.

(Στίχοι 607-750). Ἡ τρίτη πρᾶξις περιέχει τὰς συγκινητικὰς καὶ πλήρεις τραγικῆς εἰρωνείας ἐπισημοῦθας τοῦ Ἀγαμέμνονος πρῶτον μὲν μετὰ τῆς Ἴφιγενείας, δεύτερον δὲ μετὰ τῆς Κλυταιμῆστρας. Ἡ ἀγαπῶσα τὸν πατέρα τῆς κόρης πηριπτύσσεται αὐτὸν μετὰ παιδικῆς ἀφελείας καὶ φλογερᾶς στοργῆς.

Ἄλλὰ μετ' ἐκπλήξεως βλέπει αὐτὸν σκυθρωπὸν καὶ δακρύνοντα. Εἰς τὴν ἐρώτησίν της δὲ, διατὶ χύνει δάκρυα, ἐκεῖνος πληγωθεὶς εἰς τὴν ψυχὴν ἀποκρίνεται :

« Ὅσον φρονίμως ὀμίλεις, τόσον περισσότερον μὲ συγκινεῖς ».

Ἡ δὲ φιλόστοργος κόρη ἀπαντᾷ :

« Ἄς ὀμιλήσωμεν λοιπὸν μὴ φρονίμως, ἐάν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρόκειται νὰ σὲ εὐχαριστήσω ».

Ὁ δὲ μετὰ τῆς Κλυταιμῆστρας διάλογος τοῦ βασιλέως κατ' ἀρχάς μὲν εἶναι ἥπιος καὶ πλήρης φιλοφρονήσεων, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τραχύνεται, διότι ὁ βασιλεὺς συμβουλεύει τὴν γυναῖκα νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸ Ἄργος, διότι αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατοῦ θὰ τελέσῃ τὸν γάμον τῆς κόρης μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως. Ἀγανακτήσασα ἡ Κλυταιμῆστρα ἐρωτᾷ, πῶς ἐν ἀπουσίᾳ τῆς μητρὸς θὰ τελεσθῇ ὁ γάμος, καὶ ἀρνεῖται δικαίως νὰ ὑπακούσῃ.

(Στίχοι 751-800). Εἰς τὸ ἐπόμενον ἄσμα ὁ χορός, φαντασθεὶς ὅτι ὁ στόλος ἀποπλέει, προαισθάνεται τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν βαρβάρων.

(Στίχοι 801-1035). Εἰς τὴν τετάρτην πρᾶξιν ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς ἐμφανίζεται, ἵνα ἀνακοινώσῃ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα τὴν ἀγωνίαν τοῦ στρατοῦ, ἀπαιτοῦντος ἢ νὰ ἐκπλεύσῃ ἢ νὰ διαλυθῇ, ἢ δὲ Κλυταιμῆστρα ἀκούσασα τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχιλλέως σπεύδει νὰ γνωρίσῃ τὸν γαμβρὸν τῆς θυγατρὸς της. Ἄλλ' ὅποια ἡ ἐκπληξίς της, ὅταν μαθᾷ, ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς οὐδὲν γνωρίζει περὶ τῶν γάμων τούτων. Διὸ καὶ τείνουν νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀμφοτέροι, λίαν δυσφοροῦντες, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐμφανισθεὶς ὁ πιστὸς δούλος, τὸν ὅποιον ὁ Ἀγαμέμνων εἶχεν ἀποστείλῃ ὡς κομιστὴν τῆς πρὸς τὴν Κλυταιμῆστραν ἐπιστολῆς, τῆς ἐν συνεχείᾳ κατασχεθεὶς ὑπὸ τοῦ Μενελάου, ἀποκαλύπτει τὸ μυστήριον, ὅτι δηλαδὴ ὁ Ἀγαμέμνων ἐκάλει τὴν κόρην πρὸς θυσίαν καὶ οὐχὶ πρὸς γάμον, ὅτι δὲ μετεχειρίσθη τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχιλλέως ὡς δόλωμα. Τότε ἡ δυστυχὴς Κλυταιμῆστρα ἰκετεύει τὸν Ἀχιλλέα, ἵνα σώσῃ τὴν κόρην, ἐκεῖνος δὲ προθύμως ὑπόσχεται τοῦτο.

(Στίχοι 1036-1097). Εἰς τὸ ἀκολουθοῦν ἄσμα ὁ χορὸς ἀντιπαραβάλλει τὸν αἵματηρὸν τοῦτον καὶ στυγερὸν γάμον πρὸς τὸν γάμον τῆς Θέτιδος, μητρὸς τοῦ Ἀχιλλέως.

(Στίχοι 1098-1275). Ἡ πρᾶξις αὕτη εἶναι ἡ τραγικωτέρα πασῶν, διότι ἡ μὲν Κλυταιμῆστρα ἐλέγχει τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς δόλιον καὶ παιδοκτόνον, ἡ δὲ κόρη προσπεσοῦσα εἰς τὰ γόνατα τοῦ πατρὸς ἰκετεύει αὐτὸν, ἵνα μὴ θυσιάσῃ αὐτήν. Ἡ ἰκεσία τῆς νεάνιδος ἠδύνατο καὶ λίθους νὰ συγκινήσῃ. Ἄλλ' ὁ Ἀγαμέμνων μένει ἀσυκίνητος ὄχι διότι δὲν ἀγαπᾷ τὸ τέκνον του, ἀλλὰ διότι διὰ τῆς θυσίας ταύτης, ὡς λέγει, θέλει σώσει τὴν Ἑλλάδα.

(Στίχοι 1276-1335). Ἡ σκληρὰ τοῦ πατρὸς ἀπόφασις προκαλεῖ θρήνην τῆς μητρὸς καὶ μεμψίμοιρον μονωδίαν τῆς κόρης.

(Στίχοι 1336-1473). Εἰς τὴν ἕκτην πρᾶξιν ἐμφανίζεται ὁ Ἀχιλλεὺς ὀπλισμένος καὶ ὑπὸ δоруφῶρον ἀκολουθούμενος καὶ ἀναγγέλλει, ὅτι ὁ στρατὸς στασιάσας ἀπαιτεῖ τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας καὶ ἀπειλεῖ νὰ λιθοβολήσῃ αὐτὸν, ἐάν ἐκδηλώσῃ διαθέσεις ὑπερασπίσεως τῆς παρθένου. Τότε ἡ εὐγενὴς κόρη ἰδοῦσα τὴν ἐπικειμένην ἐκρηξὶν ἐμφυλίου πολέμου καὶ τὸν πρὸς σωτηρίαν της ἀνωφελῆ κίνδυνον τοῦ ἥρωος Ἀχιλλέως, ἀναλογισθεῖσα δὲ προσέτι, ὅτι τὴν θυσίαν αὕτη μέλλει νὰ ἀκολουθήσῃ σωτηρία μὲν τῆς Ἑλλάδος, τιμωρία δὲ τῶν βαρβάρων καὶ δόξα αἰώνιος αὐτῆς, ἀντλεῖ θάρρος ἐκ τῆς ψυχῆς της καὶ ἀποφασίζει νὰ ἀποθάνῃ ἐκουσίως ὑπὲρ πατρίδος, κηρύττουσα τοὺς γενναίους τοῦτους καὶ εὐγενεῖς λόγους :

« Δίδω τὸ σῶμά μου εἰς τὴν Ἑλλάδα· Θέετε, ἐκπορθεῖτε τὴν Τροίαν· διότι αὐτὰ εἶναι διὰ πολλὸν χρόνον τὰ μνημεῖά μου, αὐτὰ τὰ παιδιὰ καὶ οἱ γάμοι καὶ ἡ δόξα μου· τὸ νὰ ἄρχουν δὲ οἱ Ἕλληνες τῶν βαρβάρων τοῦτο εἶναι τὸ πρέπον καὶ ὄχι οἱ βάρβαροι τῶν Ἑλλήνων, μὴ-

τερ· Διότι εκείνοι μὲν εἶναι δοῦλοι, οὗτοι δὲ ἐλεύθεροι».

Διὸ καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς θαυμάζων αὐτὴν λέγει :

«Ζηλεύω τὴν Ἑλλάδα διὰ σὲ καὶ σὲ διὰ τὴν Ἑλλάδα».

(Στίχοι 1474-1531). Ἡδὴ ἡ εὐγενὴς κόρη βαδίζει πρὸς τὴν θυσίαν. Ἡ πορεία αὐτῆ εἶναι λιαν συγκινητικὴ. Ἐξυμνουμένη ἢ νεάνις ὡς τῆς Τροίας ἐκπορθήτρια παρακαλεῖ, ἵνα στέψωσι καὶ θύσωσι αὐτὴν πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς Ἀρτέμιδος. Ὁ χορὸς ἀποθαυμάζων αὐτὴν καὶ βραίων δι' ἀνθέων προπέμπει τὴν κόρην εἰς τὸν βωμὸν τῆς Θεᾶς.

(Στίχοι 1532-1629). Εἰς τὴν τελευταίαν πρᾶξιν ἄγγελος ἐλθὼν ἐν σπουδῇ ἀναγγέλλει μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν Κλυταιμῆστραν τὰ τῆς θυσίας δηλαδὴ πῶς ἢ μὲν Ἴφιγένεια μετὰ γενναιότητος προσῆλθεν εἰς τὸν βωμὸν, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων, ἀδυνατῶν νὰ βλέπῃ τὸ θέαμα τῆς θυσίας, καλύψας τὸ πρόσωπον ἐκλαψεν. Ἐτι δὲ ὅτι ὁ ἱερεὺς ἐπληξε διὰ τοῦ ξίφους τὸ θῦμα καὶ ὅτι τὸν μὲν κτύπον ὅλοι ἤκουσαν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς Ἴφιγενείας ἔβλεπον μεγάλην καὶ ὠραίαν ἔλαφον ἀσπαίρουσαν, ἐκ τοῦ αἵματος τῆς ὁποίας ἔρραινετο ὁ βωμὸς. Καὶ ὅτι ὁ μάντις ἐξηγῶν τὸ θαῦμα ἔλεγεν, ὅτι ἡ Ἄρτεμις μὴ θέλουσα νὰ μianθῇ ὁ βωμὸς ἐξ αἵματος ἀγνοῦ, προετίμησε τὴν θυσίαν τῆς ἐλάφου. Καὶ ἢ μὲν Κλυταιμῆστρα δυσπιστεῖ πῶς εἰς τὸ θαῦμα, ὁ δὲ χορὸς πιστευῶν χαιρεῖ καὶ προπέμπων τὸν στόλον μὲ φῶδας ζητεῖ παρὰ τῆς Θεᾶς, ἵνα τοὺς Ἑλληνας εἰς ἐνδόξους ἀγῶνας ὀδηγῇ, τὸν Ἀγαμέμνονα σώξῃ καὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ δόξης περιβάλλῃ.

7. Ἡ κεντρικὴ ἰδέα τῆς τραγωδίας.

Εἰς τὴν Ἴφιγένειαν τὴν ἐν Αὐλίδι, συγκρούεται ἡ οἰκτικὴ στοργὴ πρὸς τὸ καθῆκον ἔναντι τῆς πατρίδος.

Κατ' ἄλλην γνώμην συγκρούεται ἡ οἰκτικὴ στοργὴ πρὸς τὸ καθῆκον ἔναντι τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ τὸν κράτιστον τῶν Ἑλλήνων φιλολόγων Γ. Μιστριώτην πρωτεύουσα ἰδέα τῆς τραγωδίας «εἶναι ἡ σύγκρουσις τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου πρὸς τὸ τῆς πολιτείας». Ὑπὲρ ἐκείνου μὲν ἀγωνίζεται ἡ Κλυταιμῆστρα, ὑπὲρ τούτου δὲ ὁ Ἀγαμέμνων. Κατὰ τὸν Εὐριπίδην τὰ συμφέροντα τῆς πολιτείας εἶναι ὑπέρτερα τῶν τῆς οἰκογενείας».

8. Ἡ Ἴφιγένεια ἢ ἐν Αὐλίδι καὶ ἡ καλλιτεχνία.

Ἡ φυσιογνωμία τῆς ἡρώιδος καὶ ἡ θυσία αὐτῆς ἐνέπνευσαν γλύπτας καὶ ζωγράφους, οἱ ὅποιοι ἀπηθανάτισαν κυρίως τὴν σκηνὴν τῆς θυσίας ἐπὶ ἀναγλύφων, ἀγγειογραφῶν καὶ τοιχογραφῶν. Ἀναφέρομεν ἐνταῦθα :

- 1) Τὸν πίνακα (θυσία τῆς Ἴφιγενείας) τοῦ ζωγράφου Τιμάνθους, τὸν ὁποῖον ἐπῆνεσεν ὁ Κικέρων, ὁ Κοϊντιλιανός, Πλίνιος καὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς ἄνδρες τῆς ἀρχαιότητος.
- 2) Τὴν ἀνάγλυφον παράστασιν τῶν προετοιμασιῶν διὰ τὴν θυσίαν ἐπὶ βωμοῦ ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Φλωρεντίας, ἔργον τοῦ γλύπτου Κλεομένου.
- 3) Τὴν ἀπεικόνισιν τῆς θυσίας τῆς Ἴφιγενείας ἐπὶ ἀμφορέως τῆς Ἀπουλίας ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσεῖῳ.
- 4) Τὴν τοιχογραφίαν τῆς Πομπηίας, ἀντίγραφον τοῦ πίνακος τοῦ Τιμάνθους.
- 5) Τὴν ἀπεικόνισιν τῆς θυσίας ἐπὶ ἀγγείου τῶν Μεδίκων ἀποκειμένου εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Φλωρεντίας.
- 6) Τὴν Ἴφιγένειαν τοῦ ζωγράφου Ἀνσέλμου Φόυερμπαχ ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Στουτγάρτης.
- 7) Τὸν πίνακα τοῦ Ἰταλοῦ ζωγράφου τῆς Ἀναγεννήσεως Τζιοβάννι Μπαττίστα Τίεπολο.
- 8) Τὸν πίνακα τοῦ Ἰακίνθου Κορράδο ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Μανδρίτης.
- 9) Τὸ ἀνάγλυφον ἐν τῷ Μουσεῖῳ Κιαραμόντι τοῦ Βατικανοῦ.
- 10) Τὸν πίνακα τοῦ Ch. de la Fosse ἐν τῷ Μουσεῖῳ τοῦ Λούβρου.
- 11) Τὸν πίνακα τοῦ Jounenet.

12) Τὸ ἀγαλμα τοῦ Girard ἐκτεθὲν εἰς διεθνή ἔκθεσιν τὸ 1855.

9. Ἡ Ἰφιγένεια ἢ ἐν Αἰδίῳ καὶ ἡ λογοτεχνία.

Ὁ μόνον καλλιτέχνης, ἀλλὰ καὶ λογοτέχνης ἐνεπνεύσθησαν ἐκ τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ Εὐριπίδου.

Οἱ λατῖνοι ποιηταὶ Ναίβιος καὶ Ἐννιος ἐμιμήθησαν τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Εὐριπίδου.

Ὁ Γάλλος Ρακίνας (1675) ἐποίησε πεντάπρακτον ἔμμετρον τραγωδίαν κατὰ μίμησιν τοῦ Εὐριπίδου.

Ὁ Γερμανὸς Σίλλερ μετέφρασε τὴν τραγωδίαν ταύτην τοῦ Εὐριπίδου.

Ὁμοίως μετέφρασε τὴν τραγωδίαν ὁ Ἕλλην Ζάν-Μωρεάς.

Ὁ Ροτρὸν (1640) ἐποίησε πεντάπρακτον ἔμμετρον δράμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὴν θυσίαν ἐπὶ σκηνῆς.

Ὁ Ντί-Ρολλέ συνέθεσε τρίπρακτον μελόδραμα, τὸ ὁποῖον ἐμελοποίησεν ὁ Γκλόκ (1774).

Τὸ μεσαιωνικὸν θρησκευτικὸν δράμα «Θυσία τοῦ Ἀβραάμ» παρουσιάζει πολλὰ ἀναλογίας καὶ ὁμοιότητας πρὸς τὴν τραγωδίαν τοῦ Εὐριπίδου.

10. Μετρικὸν ὑπόμνημα

Στ. 1- 48: στ. ἀναπαιστικοί (ἀνά- παιστος=υ—).	Στ. 751- 800: μέτρον διάφορον
» 49-114: » ἱαμβικοί (ἱαμβος=υ—).	» 801- 854: ἱαμβικοί στίχοι.
» 115-163: » ἀναπαιστικοί.	» 855- 916: τροχαῖκοι »
» 164-302: » εἰς τὰ λυρικά μέρη τὸ μέτρον εἶναι ποικίλον.	» 917-1035: ἱαμβικοί »
» 303-316: » ἱαμβικοί.	» 1036-1097: μέτρον διάφορον
» 317-375: » τροχαῖκοί (τροχ.=—υ).	» 1098-1272: στίχοι ἱαμβικοί
» 376-377: » ἱαμβικοί.	» 1273-1335: μέτρον διάφορον
» 378-401: » τροχαῖκοί.	» 1336-1337: ἱαμβικοί στίχοι.
» 402-542: » ἱαμβικοί.	» 1338-1401: τροχαῖκοι »
» 543-606: » διάφορον τὸ μέτρον	» 1402-1473: ἱαμβικοί »
» 607-750: » ἱαμβικοί.	» 1474-1531: μέτρον διάφορον.
	» 1532-1626: ἱαμβικοί στίχοι.
	» 1627-1629: ἀναπαιστικοὶ στίχοι.

11. Ἡ γλῶσσα τῆς τραγωδίας.

Εἰς τὰ διαλογικὰ μέρη ἡ γλῶσσα τῆς τραγωδίας εἶναι ἡ ἀρχαία Ἀττικὴ μετὰ τινῶν ἰωνικῶν τύπων, εἰς δὲ τὰ λυρικά μέρη ἡ γλῶσσα εἶναι δωρίζουσα, κύριον γνώρισμα τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἐπικράτησις τοῦ α ἀντὶ τοῦ η' π. χ., Ἀφροδίτα, ἀμέτερος, ἀρετὰ κ.τ.λ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(ΚΕΙΜΕΝΟΝ — ΕΞΗΓΗΣΙΣ — ΣΧΟΛΙΑ)

Ὁ τόπος τοῦ δράματος εἶναι ἡ Αὐλὶς (στ. 11, 14, 81 καὶ ἄλλαχού), ὅπου ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ὁ προωρισμένος διὰ τὴν Τροίαν ἔχει συγκεντρωθῆ, μάτην ἀναμένων νὰ πνεύσῃ εὐνοϊκὸς ἄνεμος καὶ νὰ καταστή ὁ ἀπόπλους δυνατός (στ. 86-87). Τὸ δράμα παίζεται πρὸ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς τοῦ ἀρχιστρατήγου Ἀγαμέμνονος (στ. 1, 12). Εἶναι περασμένη ὥρα τῆς νυκτός (στ. 8) καὶ παντοῦ βασιλεύει νεκρικὴ σιγὴ (στ. 9-11, 14-15). Ὁ Ἀγαμέμνων, ὡς πληροφορούμεθα ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ γέροντος, ἀγρυπνεῖ ἐντὸς τῆς σκηνῆς του· ὑπὸ τὸ ἀσθενὲς φῶς τοῦ λύχνου γράφει ἐπιστολὴν, τὴν ὅποιαν μετ'ὀλίγον διαγράφει σφραγίζει, ἀλλὰ πάλιν ἀποσφραγίζει· ἐκσφενδονίζει αὐτὴν κατὰ γῆς καὶ χύνει δάκρυα χονδρά· εἶναι φανερόν ὅτι ὑφίσταται τρομερὰν κρίσιν (στ. 34-42). Εἰς μίαν στιγμὴν τινάσσεται ἔξω τῆς σκηνῆς, κρατῶν εἰς χεῖρας τὴν ἐπιστολὴν (στ. 36), καὶ κατεχόμενος ὑπὸ πολλῆς νευρικότητος καλεῖ τὸν γέροντα δοῦλόν του.

Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἀρχίζει τὸ δράμα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ — ΣΤΙΧΟΙ (1-163)

Πρώτη ἐνότης: στίχοι (1-48)

(Ὁ Ἀγαμέμνων ἐρωτᾶται ὑπὸ τοῦ γέροντος δοῦλου του περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀνησυχίας του.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ. ὦ πρέσβυ, στείχε

πάροιθεν τῶνδε δόμων.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ. Στείχω·

τί δὲ καινουργεῖς,

ἄναξ Ἀγαμέμνων;

ΑΓ. Σπεύσεις;

ΠΡ. Σπεύδω.

(Ὁ γέρον ἐξεληθὼν τῆς σκηνῆς ἵσταται πρὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος)

Τοῦμόν γῆράς τοι

μάλα ἄυπνόν (ἔστι)

καὶ ἐπὶ ὀφθαλμοῖς πάρεστίν οἷόν.

ΑΓ. Ἄρα τίς ποτε ἀστὴρ ὄδε

πορθμεύει;

ΠΡ. Σείριος ἐγγὺς τῆς ἑπταπόρου

Πλειάδος ἄστων ἔτι μεσσήρης.

ΑΓ. Οὐκουν γε οὔτε φθόγγος ὀρνίθων

οὔτε θαλάσσης·

σιγαὶ δὲ ἀνέμων κατὰ-ἔχουσι

τόν δε Εὐριπον.

ΠΡ. Σὺ δέ, Ἀγαμέμνων ἄναξ,

τί αἰσσεις ἔκτος σκηνῆς;

Ἐτι δὲ ἡσυχία κατὰ τήνδε Αὐλιν

Ἐ γέροντα, ἔλα

ἔμπρὸς εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν σκηνὴν (μου).

Ἐρχομαι·

ἀλλὰ τί νέα σχέδια θέτεις εἰς ἐνέργειαν,

βασιλιᾷ (μου) Ἀγαμέμνων;

Θὰ τρέξης;

Τρέχω.

Ἰσταται πρὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος)

Τὰ ἰδικὰ μου γηρατεία, ὡς γνωστόν,

ὑπνον πολὺν δὲν παίρνω

καὶ εἰς τὰ μάτια (μου) ὑπάρχει οὐδένερ-

κεία (ἢ: τὸ μάτι μου κόβει πολὺ).

Τότε λοιπόν, ποῖο τάχα εἶναι αὐτὸ ἐδῶ

τό ἀστρον, ποῦ διέρχεται (ἢ: ποῦ δια-

τρέχει τὸν οὐρανόν);

Ὁ Σείριος, πλησίον τῆς ἑπταστέρου

Πούλιας, εὐρισκόμενος ἀκόμη κατάμεσα

εἰς τὸν οὐρανόν.

Δι' αὐτὸ λοιπόν οὔτε λάλημα πτηνῶν

οὔτε (βοῆ) θαλάσσης (ἀκούεται)·

ἀλλὰ ἡρεμία (ἢ ἄκρα ἡσυχία) βασιλεύει

εἰς αὐτὸν ἐδῶ τὸν Εὐριπον.

Μὰ σύ, βασιλιᾷ (μου) Ἀγαμέμνων,

διατὶ στριφογυρίζεις νευρικά ἔξω ἀπὸ

τὴν σκηνὴν (σου);

Ἡσυχία ὁμως (ἐπικρατεῖ) ἀκόμη εἰς

αὐτὴν ἐδῶ τὴν Αὐλίδα

καὶ φυλακαὶ τειχέων

ἀκίνητοι.

Στείχωμεν ἔσω.

ΑΓ. Ζηλῶ σε, γέρον,

ζηλῶ δὲ ἀνδρῶν, ὃς

ἔξεπέρασε βίον

ἀκίνδυνον ἀγνώς, ἀκλεής·

τοὺς δὲ ἐν τιμαῖς

ἦσσαν ζηλῶ.

ΠΡ. Καὶ μὴν γε τὸ καλὸν βίου

ἐνταυθα(ἔστιν)

ΑΓ. Τοῦτο δὲ γε τὸ καλὸν

σφαλερόν ἐστιν·

καὶ τὸ πρότιμον γλυκὺ μὲν,

λυπεῖ δὲ

προσιστάμενον

τοτέ μὲν τὰ θεῶν οὐκ ὀρθωθέντα

ἀνέτρεψε βίον,

τοτέ δὲ γνῶμαι πολλαὶ ἀνθρώπων

καὶ δυσάρεστοι (=ἂν ὡς δυσάρεστοι)

διέκναισαν.

ΠΡ. Οὐκ ἄγαμαι ταῦτα ἀνδρὸς ἀριστέως.

οὐκ ἐφύτευσέ σε, Ἀγάμεμνον, Ἄτρεὺς

ἐπὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς.

Δεῖ δὲ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι·

Θνητὸς γὰρ ἔφυς·

κἂν σὺ μὴ θέλῃς,

τὰ τῶν Θεῶν οὕτω βουλόμενα ἔσται.

Σὺ δὲ ἀμπετάσας φάος λαμπτήρος

δέλτον τε γράφεις, τήνδε

ἦν πρό χερῶν βαστάξεις,

καὶ ταῦτά πάλιν γράμματα συγχεῖς

καὶ σφραγίζεις

λύεις τε ὀπίσω

ρίπτεις τε πεύκην πέδω,

κατά-χέων θαλερόν δάκρυ,

καὶ οὐδενὸς τῶν ἀπόρων ἐνδείς

μὴ οὐ μαίνεσθαι.

Τί πονεῖς;

τί νέον περὶ σοί, βασιλεῦ;

φέρε κοῖνωσον μῦθον ἐς ἡμᾶς.

Πρὸς δ' ἀνδρα ἀγαθὸν πιστόν τε

φράσεις·

ποτὲ γὰρ Τυνδάρεως

ἔπεμπε με ἀλόχῳ σῆ

φερνῆν συννυμφοκόμον τε δίκαιον.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 1—48. 1-5. πρεσβύτης καὶ πρέσβυς=γέρον. δόμοι=ἡ σκηνή. πάροιθεν=ἔμπροσθεν. στείχω=βαδίζω, ἔρ-

καὶ οἱ φύλακες τῶν ὄχυρωματικῶν ἔργων τοῦ στρατοπέδου

δὲν δεικνύουν σημεῖα κινήσεως καὶ ἀνησυχίας.

Ἄς πηγαίνωμεν μέσα (εἰς τὴν σκηνήν).

Σὲ ζηλεύω, γέροντα,

ζηλεύω δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου,

ποῦ περνᾷ ὄλην του τὴν ζωὴν

χωρὶς κινδύνους ἀγνωστος, ἄσημος·

κι' αὐτοὺς ποῦ ἔχουν ἀξιώματα

καθόλου δὲν ζηλεύω.

Καὶ ὅμως ἴσα-ἴσα ἢ γλύκα τῆς ζωῆς

ἔδω ἔγκριται.

Αὐτὴ ὅμως ἀκριβῶς ἢ γλύκα

εἶναι ἐπικίνδυνος (ἢ:ἔχει κινδύνους)·

καὶ τὰ ἀξιώματα εἶναι μὲν γλυκά,

ἀλλὰ ποτίζου φαρμάκια.

ὅταν ἀποκτηθοῦν·

ἄλλοτε μὲν, ἂν δὲν ἐκτελεστοῦν τὰ

καθήκοντα πρὸς τοὺς θεοὺς

ἀναποδογυρίζου τὴν ζωὴν (μας),

ἄλλοτε δὲ ἢ κοινὴ γνώμη,

ἂν εἶναι ἐναντίον (μας),

(μας) ἀφανίζεῖ.

Δὲν παραξενεύομαι δι' αὐτά, ποῦ συμ-

βαίνου εἰς ἀνδρα κατέχοντα ἀξίωμα·

δὲν σὲ ἐγέννησεν, Ἀγαμέμνων, ὁ Ἄτρεὺς

μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ ἔχῃς ὅλα τὰ ἀγαθὰ.

Ἄντιθέτως πρέπει χαρὰν καὶ λύπην

νὰ δοκιμάζῃς·

διότι θνητὸς ἐγεννήθης·

καὶ ἂν (τοῦτο) δὲν τὸ θέλῃς σὺ,

οἱ θεοὶ ἔτσι θέλουσι καὶ θὰ θέλουσι.

Σὺ ὅμως, ἀφ' οὗ ὕψωσες πολὺ τὸ φῶς

τοῦ λύχνου,

καὶ γράφεις γράμμα, αὐτὸ ἔδω,

ποῦ ἔμπροσ σου ἀκόμη κρατεῖς,

καὶ τὰ ἴδια πάλιν γράμματα σβίλνεις

καὶ (τὸ) σφραγίζεις

καὶ πάλιν (τὸ) ἀποσφραγίζεις

καὶ πετᾷς τὸ γράμμα κατὰ γῆς,

χύνων χονδρὰ δάκρυα,

καὶ καμμία ἀπὸ τῆς παραξενιῆς δὲν

σοῦ λείπει,

ὥστε νὰ μὴ χαρακτηρισθῆς τρελλός.

Τί ὑποφέρεις;

τί κακὸν σοῦ συμβαίνει, βασιλιᾶ (μου);

ἔλα ἀνακοίνωσέ μου τὸ μυστικὸν

τοῦ πόνου (σου).

Εἰς ἀνθρώπον τίμιον καὶ πιστόν

θὰ (τὸ) εἶπης·

διότι κάποτε ὁ Τυνδάρεως

μὲ ἔδωσεν εἰς τὴν γυναῖκά σου

προῖκα καὶ πιστόν τῆς νύμφης συνοδόν.

χομαι. καινουργῶ=θέτω εἰς ἐνέργειαν νέα σχέδια. τοι=ὡς γνωστόν. τοῦμόν=τὸ ἐμόν. μάλα αὔπνόν (ἔστι)=δὲν παίρνει πολὺν ὕπνον. ὀξύ=ὀξύτης, ὀξυδέρ-κεια. πάρεστιν=ὑπάρχει. 6-11. ποτὲ εἰς ἔρωτ. πρότασιν=τέλος πάντων, τάχα. ἄρα=λοιπόν. πορθμῆν=διέρχουμαι. ἐπάπορος=ἐπτασώματος, ἐπτακόμματος, ἐπτάστερος. αἴσσω, ἄσσω=πηδῶ, τινάσσομαι, τρέχω, εὐρίσκομαι (προβλ. διάττων ἀστήρ, αἴγες), μεσ(ο)σήρης=μεσσήρης ἐπίθ.=ὀ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ οὐρα-νοῦ, ὁ μεσουρανῶν. οὐκουν=δι' αὐτὸ λοιπόν δὲν... φθόγγος=λάλημα. ὁ ὄρνις=τὸ πτηνόν. σιγαὶ ἀνέμων=γαλήνη, ἡσυχία. 12-16. αἴσσω ἐδῶ=νευρικά στρι-φογυρίζω. Αὐλῖς αἰτιατική Αὐλίδα καὶ Αὐλιν. ἀκίνητος=ὀ μὴ δεικνύων ση-μεῖα κινήσεως καὶ ἀνησυχίας. φυλακαὶ=φύλακες, φρουρά. τείχη=ὀχυρωματικά ἔργα τοῦ στρατοπέδου. 17-27. ζηλῶ=ζηλεύω. ἐκπερῶ βίον=περνῶ ὀλην μου τὴν ζωὴν. ἀγνώς, ἄτος μονοκ. ἐπίθ.=ἀγνωστος. ἀκλεῆς ἐπίθ.=ἀσημος, ἀδο-ξος, ἀφανής. οἱ ἐν τιμαῖς=οἱ κατέχοντες ἀξιώματα, ὕψηλὰς θέσεις. ἦσον (ἐπίρρ.) ζηλῶ=καθόλου δὲν ζηλεύω. καὶ μὴ γε=καὶ ὀμως ἴσα-ἴσα. τὸ καλὸν τοῦ βίου=τὸ θέλητρον, ἡ ὀμορφάδα, ἡ γλύκα τῆς ζωῆς. ἐνταυθα (ἔστιν)=ἐδῶ ἔγκειται. δέ=ἀλλά, ὀμως. σφαλερός=ἐπικίνδυνος. τὸ πρότιμον=τὰ ἀνώ-τερα ἀξιώματα. προσίσταμαι=ἴσταμαι πλησίον, προστίθεμαι, ἀποκτῶμαι. ποτὲ μὲν, ποτὲ δέ=ἀλλοτε μὲν, ἄλλοτε δέ. τὰ Θεῶν=οἱ Θεοί, ἡ τιμὴ ἡ ὀφει-λομένη πρὸς τοὺς Θεούς. ὀρθῶ=κρατῶ ὕψηλά, εἰς τιμὴν καὶ ὕπόληψιν. οὐκ ὀρθῶ=περιφρονῶ, παραλείπω ὀφειλομένην τιμὴν. ἀνατρέπω βίον=φέρω ἀνω κάτω τὴν ζωὴν. γνῶμαι πολλαί=ἡ κοινὴ γνῶμη. δυσάρεστος=δυσμενής. διέκναισαν=ἀόριστος τοῦ διακναῖω=ἔζυω, τρίβω, φθείρω, ἀφανίζω. 28-33. ἄγαμαι τινα τινος (καὶ ἄγαμαι τινός τι)=παραξενεύομαι διὰ κάτι συμ-βαῖνον εἰς κάποιον. ἀριστεύς=ὀ κατέχων ὕψηλὸν ἀξίωμα. φυτεύω=γεννῶ. ἐπὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς=μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ ἔχῃς ὀλα τὰ ἀγαθὰ. ἔφυς=ἀόριστος τοῦ φύομαι=γεννῶμαι. οὕτω βουλόμενα ἔσται=οὕτω βουλήσονται. 34-42. λαμπτήρ=λυχνάρι. φῶς=φῶς, ἀμπετάσας, ἦτο ἀναπετάσας, μετ. ἀορ. τοῦ ἀναπετάννυμι=ὑψώνω πολύ. ἡ δέλτος=ἐπιστολή (δελτάριον). πρὸ χειρῶν=πρὸ χειρῶν=ἐμπρὸς σου. συγγῆω=σβήνω. λῶω=ἀποσφραγίζω. ὀπίσω=πάλιν. τὸ πέδον=τὸ ἔδαφος, ἡ γῆ. πεύκη=ἡ πινακίς, ἡ ἐπιστολή. θαλερὸν δάκρυ=χουδρὸν δάκρυ. καταχῆω=χύνω. τὸ ἄπορον=ἡ ἀπορία, ἀμηχανία, ἰδιοτροπία, παρα-ξενία. ἐνδέω=ἔχω ἀνάγκη, στεροῦμαι. μαίνομαι=εἶμαι τρελλός. 43-48. πονῶ=ὑποφέρω. νέον=κακόν. φέρε ἐπίρρ. παρακελευσματικόν=ἐμπρὸς ἔλα. κοῖνω-σον προστακτικὴ ἀορ. τοῦ κοινῶ=ἀνακοινῶω. μῦθος=λέγος, τὸ μυστικόν τοῦ πόνου. ἀγαθός=τίμιος. φράσεις μέλλων τοῦ φράζω=λέγω. ἄλοχος=ἡ σύ-ζυγος. (ἔ)πεμπεν=ἔδωκε. φερνή=προίξ (φέρω, πολὺφερνος). δίκαιος=πιστός. συννυφοκόμος=συνδοδὸς τῆς νύμφης.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 1—48. 4. αὔπνον· κατηγορ. 5. ὀξύ· ὕποκ. τοῦ πά-ρεστιν· 6 ἀστήρ· ὕποκ. τίς· κατηγορούμενον. 8 μεσσήρης· κατηγορ. 9 ὀρνί-θων· γεν. ὕποκειμενική ἐκ τοῦ ἐνν. βοή· (βοᾶ ἡ θάλασσα). ἀνέμων· γεν. ὕπο-κειμενική ἐκ τοῦ σιγαί· (σιγῶσιν οἱ ἀνεμοί). 15. ἀκίνητοι· κατηγορ. τείχη· γεν. ἀντικειμενική ἐκ τοῦ φυλακαὶ (φυλάττω τὰ τείχη). 17. ἀνδρῶν· διαιρε-τική. 18. ἀγνώς, ἀκλεῆς· κατηγορούμενα. 21. τὸ καλόν· ὕποκ. σφαλερόν· κα-τηγορ. 23. προσιστάμενον· χρονική. 24. τὰ Θεῶν· ὕποκ. ὀρθῶθέντα· χρονική ἢ ὕποθετική, κατὰ τὴν ἐξήγησιν. 28. ταῦτα ἀνδρός· ἀντικείμενα. 31. χαίρειν, λυπεῖσθαι· ὕποκ. 32. θνητός· κατηγορ. κῆν μὴ θέλης· ἐναντιωματική. 33. τὰ Θεῶν· ὕποκ. 34. ἀμπετάσας· χρονική. 40. χέων· τροπική. 41. τῶν ἀπόρων· διαιρετική. οὐδενός· ἀντικ. μὲ ἀλόχῳ· ἀντικ. τοῦ πέμπεν· 47-48. φερνήν, συννυφοκόμον· κατηγορούμενα.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 1—48. 1. Ὡς πρὸς β. εἰς τοὺς στ. 45—48 λέγεται ὀτι ὁ γέρων ἦτο δοῦλος τοῦ Τυνδάρεω καὶ διὰ τὴν πίστιν του πρὸς τὸν κύριόν του συμπεριελήφθη ὕπὸ ἐκείνου εἰς τὴν προῖκα τῆς θυγατρὸς Κλυταιμῆστρας, δοθεὶς ὡς συνδοδὸς τῆς νύμφης ὀδηγουμένης ἐκ Σπάρτης εἰς Μυκῆνας. 3. Ἀγάμενων· τὰ διαλεγόμενα πρόσωπα ὀνομάζου

ἄλληλα χάριν τῶν θεατῶν, διότι οἱ ἀρχαῖοι δὲν εἶχον κατάλογον τῶν προσώπων τοῦ δράματος. Ἀνωτέρω ὁ γέρον δὲν ὠνομάσθη διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματός του, διότι εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγωδίαν τὰ ὑπερηκτικά πρόσωπα ὀνομάζονται διὰ λέξεως δηλοῦσης τὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ἡλικίαν κ.τ.λ., ὡς **Φύλαξ, Βουκόλος, Θεράπων, Ἄγγελος, Πρεσβύτες** κ.τ.λ. 4. τοῦ μὲν γῆρας ἄπνον" συνήθως οἱ γέροντες εἶναι ἄπνοι. 6. τίς ποτ' ἄρα... Ἀφ' οὗ ὁ γέρον λέγει, ὅτι ἀγρυπνεῖ καὶ ὅτι ἔχει ὀξύδερκεϊαν, δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ἐρωτᾷ αὐτὸν περὶ τῆς πορείας τῶν ἀστέρων. 7. **Σείριος**: ὁ λαμπρότατος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, καλούμενος ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου Κῶων τοῦ Ὠριώνος, ἐπειδὴ συνοδεύει τὸν Ὠρίωνα, τὸν κυνηγὸν τῶν Πλειάδων. Ὁ ἀστήρ οὗτος ἐπιτέλλει κατὰ τὴν περίοδον τῶν κυνικῶν καιρῶν. 7. τῆς ἑπταπόρου Πλειάδος: αἱ Πλειάδες, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἦσαν θυγατέρες τοῦ Ἀτλαντος καὶ τῆς Πηλιόνης· ἐπειδὴ ἠγαπήθησαν ὑπὸ τοῦ Ὠριώνος καὶ ἐδιώκοντο ὑπ' αὐτοῦ, ὁ Ζεὺς ἔλυτήθη αὐτὰς καὶ μετέβαλεν εἰς ἀστέρας. Ἡ Πλειάς (κοινῶς **Πούλια**) λέγεται ἐπτάπορος, διότι, ὡς ἀποτελουμένη ἐξ ἑπτὰ ἀστέρων, διαγράφει ἑπτὰ τροχίους. 8. **μεσσηρῆς**: μεσουρανεῖ ὁ Σείριος κατὰ τὰ μέσα Αὐγούστου κατὰ τὴν πρωίαν. 9. οὐκ οὐν φθόγγος: ἀφ' οὗ ὁ Σείριος μεσουρανεῖ, ἡ πρωία εἶναι μακρὰν. 12. ἐκτός σκηνῆς: ἐπειδὴ ἡ πρωία εἶναι ἀκόμη μακρὰν, ὁ γέρον δικαιῶς ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ, διὰ ποῖαν αἰτίαν ὁ Ἀγαμέμνων περιφέρεται ἐκτός τῆς σκηνῆς. 14. τὴν δε κατ' Αὔλιν: ἡ Αὔλις (νῦν Βαθύ), μικρὰ πόλις ἐπὶ τῆς Βοιωτίας, ἀπέναντι τῆς Χαλκίδος, ὅπου εἶχε συγκεντρωθῆ ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τῆς Ἑλλάδος, ἡ προωρισμένη διὰ τὴν Τροίαν. 24. τὰ Θεῶν οὐκ ὀρθωθέντα: ὅπως ἡ παράλειψις τῆς θυσίας τῆς Ἰφιγενείας, τὴν ὅποιαν ἤξιωσεν ἡ Ἄρτεμις διὰ τοῦ μάντεως Κάλχαντος, θὰ συνέντριβε τὸν Ἀγαμέμνονα. 26-27. γνώμαι ἀνθρώπων διέκναισαν: ἴσως ἔχει ὑπ' ὄψιν τὸν Κάλχαντα, τὸν Μενέλαον καὶ τὸν Ὀδυσσεά, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὑπὲρ τῆς θυσίας τῆς Ἰφιγενείας. 28. Ἀριστέως: ὅπως ὁ Ἀγαμέμνων. 30. Ἀτρεΰς: υἱὸς τοῦ Πέλοπος καὶ πατὴρ τοῦ Μενελάου καὶ Ἀγαμέμνονος, τῶν Ἀτρειδῶν. 35. δέλτον: ξυλινὴ πινακίς σχήματος ὀρθογωνίου, τῆς ὁποίας ἡ μία ἐπιφάνεια ἐκοιλαιέτο, ἀφηνουμένον περὶ τὰ ἄκρα ἐξέχοντος πλαισίου (ὅπως αἱ πλάκες τῶν μικρῶν μαθητῶν)· ἡ κοιλὴ ἐπιφάνεια ἐπεχρίετο διὰ στρώματος κηροῦ, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἐχαράσσοντο γράμματα διὰ τοῦ στύλου ἢ γραφείου, ὄργανου μεταλλίμου, τοῦ ὁποίου τὸ ἐν ἄκρον ἦτο ὀξὺ πρὸς χάραξιν τῶν γραμμάτων, τὸ δὲ ἄλλο ἦτο πλατὺ πρὸς ἀπάλειψιν τῶν γραμμάτων καὶ ἰσοπέδωσιν τοῦ κηροῦ. Πολλάκις ἡ δέλτος ἀπετελεῖτο ἐκ περισσοτέρων τῆς μιᾶς πινακίδων. Ἐάν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς ἦτο ἀπόρρητον, διεπεράτο λινὸν νῆμα (θῶμιγξ) διὰ τῶν ὀπῶν, τὰς ὁποίας εἶχον αἱ πινακίδες εἰς τὰς αὐτὰς θέσεις τοῦ πλαισίου, τὰ δὲ ἄκρα αὐτοῦ συνδεόμενα ἐσφραγίζοντο διὰ κηροῦ. 46. ποτέ: ὅτε ἔφερε ὁ Ἀγαμέμνων τὴν Κλυταιμῆστραν ὡς νύμφην εἰς τὰς Μυκήνας.

Αἰσθητικὰ Στίχων 1—48. 2-3. **στεῖχε-στεῖχω, σπεύσεις-σπεύδω**: ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀμιλοῦντος προσώπου εἰς τὸν ἴδιον στίχον, καλουμένη **ἀντιλαβή**, προσδίδει εἰς τὸν διάλογον μεγάλην ζωηρότητα. 3. **σπεύσεις**: λέγεται εἰς νευρικὸν τόνον, διότι ὁ γέρον εἶναι ἀκόμη ἐντὸς τῆς σκηνῆς. 4. **γῆρας ἄπνον**. προσωποποίησις. 6. **βραχυλογία**: ἀντί: ὅδε ὁ ἀστήρ, ὃς πορθημεῖ, τίς ἐστιν. 6. **πορθημεῖ-μεταφορὰ** ἐκ τῶν πλοίων. 9-10. οὔτε φθόγγος ὀρνίθων οὔτε (βοή ἢ φλοῖσβος ἢ ῥόχθος) θαλάσσης: κατὰ ζευγῆμα. 11. **κατὰ-ἔχουσι**: τμησις. 11. **Εὐριπος** εἶναι πᾶς πορθμὸς καὶ **Εὐριπος** κατὰ τὸ σχῆμα κατ' ἐξοχὴν εἶναι ὁ Χαλκιδικὸς πορθμὸς. 9-11. οὐκ οὐν... ἔχουσι: ἀντίθεσις τῆς ἐν τῇ φύσει ἄκρας σιγῆς καὶ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀνησυχίας καὶ ταραχῆς. 12. **αἰσείεις**: χαρακτηριστικὸν τῶν νευρικῶν κινήσεων τοῦ Ἀγαμέμνονος. 16-17. **Ζηλῶ...ζηλῶ**: ἐπαναλήψις. 18. **ἐξεπέρασε**: γνωμικὸς ἀόριστος. 18. **ἀκλεῖς**, ἀσύνδετον καὶ συνωνυμία. 19. ἦσσαν **ζηλῶ-λιτότης**. 23. **γλυκὺ**: μεταφορὰ. 23. **γλυκὺ, λυπεῖ**: ἀντίθεσις. 25. **ἀνέτρεψε**: γνωμικὸς ἀόριστος. 24-25. **τραγικὴ εἰρωνία**, διότι ὑπάρχει ἀντίφασις μεταξύ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὁ ὁποῖος, ἐν ᾧ γνωρίζει τὰς συνεπείας τῆς περιφρονήσεως πρὸς τὰς

ἐπιθυμίας τῶν Θεῶν, ἐν τούτοις ζητεῖ τὴν ὑπέκφυγὴν τῆς θυσίας τῆς Ἰφιγενείας. 27. διέκναισαν· γνωμικὸς ἄοριστος. 27. καὶ δυσάρεστοι· παρατακτικὴ σύνδεσις ἀντὶ τῆς καθ' ὑπόταξιν: ἐὰν ὡσι δυσάρεστοι. 27. διέκναισαν· μεταφορά. 29. ἐφόυτευσ-μεταφορά. 31. χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι-ἀντίθεσις. 32. ἔφρυ-μεταφορά. 34. ἀμπετάσας· μεταφορά ἐκ τῶν Ἰστίων. 35-39. γράφεις... συγχέεις... σφραγίζεις... λύεις... ῥίπτεις· αἱ σπασμωδικαὶ μεταπτώσεις ἀπὸ ἐνεργείας εἰς ἐνεργεῖαν μαρτυροῦν τὸ ἀναποφάσιστον καὶ τὴν ἀμηχανίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος. 39. πεύκην· συνεκδοχικῶς τίθεται ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς ὕλης κατεσκευασμένου. 39-40. θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέων· μίμησις τοῦ Ὀμήρου. 40. δάκρυ-συνεκδοχικῶς ὁ ἐνικός ἀντὶ πληθυντικοῦ. 40. κατὰ-χέων· τμήσις. 42. μὴ οὐ μαινέσθαι· ἀναχρονιστικὸς ἀποδίδεται συνήθεια δούλων τῆς ἐποχῆς τοῦ Εὐριπίδου εἰς δούλους τῆς Ὀμηρικῆς ἐποχῆς· οἱ δούλοι ἐπὶ Ὀμήρου δὲν ἔχουν ἀκολασίαν γλώσσης. 43. νέον· εὐφημισμὸς ἀντί:δεῖνον. 43-48 μικραὶ προτάσεις, ἀσύνδετα καὶ ἐρωτήσεις δηλοῦν τὸν φόβον καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ γέροντος ἕνεκα τῆς ἀνεξηγήτου νευρικότητος τοῦ Ἀγαμέμνονος.

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 1—48. 15-19. Ζηλῶ δ' ἀνδρῶν δς ἀκίνδυνον βίον ἐξεπέρασαν ἀγνῶς, ἀκλεῆς· τοὺς δὲ ἐν τιμαῖς ἦσσαν ζηλῶ: ἡ φιλοδοξία ἀφαιρεῖ τὴν ψυχικὴν γαλήνην. Παρατηρήσας ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτι ἕνεκα τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἀρχιστρατήγου περιήλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ θυσιάσῃ τὴν κόρην του, μακαρίζει τὸν ἀπράγμονα καὶ ἀκίνδυνον ἰδιωτικὸν βίον. 22-27. Τὸ πρότιμον γλυκὺ μὲν, λυπεῖ δὲ προσιστάμενον· τότε μὲν..... διέκναισαν: οἱ ἔχοντες ἀξιώματα αἰσθάνονται πολλὴν ἡδονὴν ἕνεκα τῶν ἀποδιδόμενων τιμῶν εἰς αὐτοὺς καὶ τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἔχουν· ἐν τούτοις ἐκτίθενται εἰς κινδύνους ἐκ μέρους Θεῶν καὶ ἀνθρώπων. 31-32 Δεῖ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι, θνητὸς γὰρ ἔφους: ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ζωὴν δοκιμάζει καὶ χαρὰν καὶ λύπην. Τὸ αὐτὸ λέγει ὁ ῥήτωρ Ἀνδοκίδης ἐν II, 5 «πάντες ἄνθρωποι γίνονται ἐπὶ τῷ εὖ καὶ κακῶς πράττειν». Ὁμοίως ὁ Κικέρων εἰς τὸ ἔργον του Tusculanae disputationes 3, 24, 59 «ea lege esse nos natos, ut memo in perpetuum esse posset experts mali».

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: 34. ἡ χρῆσις λύχων πρὸς φωτισμὸν. 35. ἡ χρῆσις ἐπιστολῶν. 47. τὸ ἔθιμον τῆς προικός, ἡ ὁποία συνίστατο εἰς τὴν προσφορὰν ὑλικῶν ἀντικειμένων καὶ ὑπηρετῶν ἔτι.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ: Ὁ Ἀγαμέμνων ἠθογραφεῖται ὡς ἀναποφάσιτος καὶ ἄβουλος καὶ παλὶμβουλός. Φιλοσοφεῖ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ μακαρίζει τὸν ἀπράγμονα καὶ ἀφανῆ ἰδιωτικὸν βίον. Ὁ πρεσβύτης· ὡς ὁ ἴδιος χαρακτηρίζει ἑαυτὸν, εἶναι ἐμπιστός καὶ τίμιος δούλος στ. 45, ἔχει τὸ γῆρας ἄγρυπνον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὀξυδερκεῖς, στ. 4-5. ἔχει λόγῳ τῆς ἡλικίας του μακρὰν πείραν καὶ ὠριμον σοφίαν καὶ διὰ τοῦτο προβάλλει ὡς παιδαγωγὸς καὶ διδάσκαλος τοῦ Ἀγαμέμνονος εἰς τὴν ἔρευναν τῶν προβλημάτων τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. (στ. 29-33). Τὸ γῆρας του, ἡ πίστις καὶ ἡ ἀφοσίωσις του εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα ἐμπνέουν εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον ἐκτίμησιν καὶ σεβασμὸν καὶ δι' αὐτὸ ἀξιοῦται τῆς μετὰ τοῦ βασιλέως συζητήσεως.

ΝΟΗΜΑ: 1-5. Εἶναι νύκτα. Ἐμπροσθεν τῆς βασιλικῆς σκηνῆς του εἰς τὴν Αὐλίδα βηματίζει ὁ Ἀγαμέμνων μετὰ νευρικότητος. Καλεῖ ἔξω τῆς σκηνῆς ἕνα ἀφωσιωμένον δούλον του, ὁ ὁποῖος— 6-11. σπεύδων πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα γνωρίζει εἰς αὐτὸν τὴν ὥραν τῆς νυκτός— 12-16. καὶ ἐρωτᾷ τὸν ἀρχιστράτηγον, διὰ τί βηματίζει νευρικός ἔξω τῆς σκηνῆς— 17-27. Ὁ Ἀγαμέμνων μακαρίζει τοὺς ἀσήμους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς κινδύνους ἐκ μέρους Θεῶν καὶ ἀνθρώπων, ὅπως οἱ ἔχοντες τὰ ἀξιώματα.— 28-33. Ὁ δούλος παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι συνυφασμένη μετὰ τὴν χαρὰν καὶ μετὰ τὴν λύπην.— 34-42. Ἐν συνεχείᾳ ἐκφράζει τὴν ἐκπληξίν του, διότι βλέπει τὸν κύριόν του ἀνήσυχον, γράφοντα καὶ διαγράφοντα, κλαίοντα καὶ παρέχοντα τὴν εἰκόνα μαινομένου ἀνθρώπου— 43-48. καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ εἴπῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀμηχανίας του.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ: Ὁ Ἀγαμέμνων ἐρωτᾶται ὑπὸ τοῦ ἀφωσιωμένου δούλου του περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀμηχανίας του.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ : δευτέρα ἐνότης—στίχοι 49—110

(Ὁ Ἀγαμέμνων ἐξιστορεῖ τὰ διαδραματισθέντα, ἀφ' οὗτου ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι τῆς Ἑλένης μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἄρχεται τὸ δράμα).

1. στίχοι 49—70

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ. Λήδα θεσιτιάδι
ἐγένοντο τρεῖς παρθένοι,
Φοίβη, Κλυταιμῆστρα τε ἐμή ξυνάρορος,

Ἑλένη τε
μνηστῆρες ταύτης
ἦλθον οἱ τὰ πρῶτα ὠλβισμένοι νεανῖαι
Ἑλλάδος.

Δεῖναι δὲ ἀπειλαὶ
καὶ φόνος κατ' ἀλλήλων
ξυνίστατο,
ὅστις μὴ λάβοι τὴν παρθένον.

Τὸ πρᾶγμα δὲ εἶχεν ἀπόρως Τυνδάρεω
πατρὶ
δοῦναι τε μὴ δοῦναι τε,

τῆς τύχης τε ὅπως ἄψαιτο ἄριστα.

Καὶ νιν εἰσήλθεν τάδε,

συνάψαι μνηστῆρας ὄρκους
δεξιᾶς τε συμβαλεῖν ἀλλήλοισι

καὶ καθεῖναι σπονδὰς δι' ἐμπύρων

κάπαράσασθαι τάδε·

συναμνεῖν τῷ,

ὅτου γένοιτο γυνὴ Τυνδαρὶς κόρη,

εἷ τις λαβῶν νιν ἐκ δόμων

οἴχοιτο τόν τε ἔχοντα ἀπωθοίη λέχους,

κάπιστρατεύσειν μετὰ ὀπλων

καὶ κατασκάψειν πόλιν

Ἑλληνα ὁμοίως βάρβαρόν τε.

Ἐπεὶ δὲ ἐπιστάθησαν,

(ὕψηλθε δὲ αὐτοὺς εὖ πως
γέρων Τυνδάρεως πυκνῇ φρενί),

δίδωσι θυγατρὶ
ἐλέσθαι μνηστῆρων ἓνα,
ὅτου φέροιεν φίλαι πνοαὶ Ἀφροδίτης.

Ἡ δὲ εἴλετο Μενέλαον,
ὥς γε μήποτε ὠφελεν λαβεῖν.

Ἐκ τῆν Λήδαν τὴν κόρην τοῦ Θεσιτίου
ἐγεννήθησαν τρία κορίτσια,
ἡ Φοίβη, ἡ Κλυταιμῆστρα,
ἡ γυναῖκα μου,
καὶ ἡ Ἑλένη·

ὥς μνηστῆρες αὐτῆς (τῆς Ἑλένης)
ἦλθον οἱ πλουσιώτατοι νέοι
τῆς Ἑλλάδος.

Φοβεραὶ δὲ ἀπειλαὶ (ἐψιθυρίζοντο)
καὶ ἀλληλοσκοτωμὸς
ἐσχεδιάζετο (ἀπὸ ἐκείνους),
ὅσοι τυχόν δὲν ἤθελον λάβει ὡς
γυναῖκα τὴν κόρην.

Τὸ ζήτημα δὲ ἔφερον εἰς ἀμηχανίαν τὸν
πατέρα Τυνδάρεων,
δηλαδὴ εἴτε νὰ (τὴν) δώσῃ εἴτε
νὰ μὴ (τὴν) δώσῃ,
καὶ πῶς νὰ χειρισθῇ τὴν περίστασιν
ἄριστα.

καὶ τοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ ἐξῆς
ἰδέα (ἡ: ἐμπνευσίς).

δηλαδὴ νὰ ὀρκισθοῦν οἱ μνηστῆρες
καὶ νὰ δώσουσιν μεταξύ των τὸ δεξι-
τοῦς χερί

καὶ νὰ συνάψουν συμφωνίαν ἐπάνω
εἰς τὰ θύματα

καὶ τὰ ἐξῆς ἐνόρκως νὰ ὑποσχεθοῦν μὲ
κατάραν κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ των·
δηλαδὴ ὅτι ὅλοι μαζί θὰ βοηθήσουν
αὐτόν,

τοῦ ὁποίου ἤθελε γίνεαι σύζυγος ἡ κόρη
τοῦ Τυνδάρεω,

ἂν κανεῖς, ἀφοῦ τὴν ἀπαγάγῃ
ἀπὸ τὴν οἰκίαν (τῆς),

ἤθελεν ἀπέλθαι καὶ τὸν ἄνδρα ἤθελε χω-
ρίσει βιαίως ἀπὸ τὴν γυναῖκά του,
καὶ ὅτι θὰ ἐκστρατεύσουν ἐναντίον του
μὲ ἐνόπλους δυνάμεις

καὶ ὅτι θὰ κατασκάψουν τὴν πα-
τρίδα του

ἄδιακρίτως εἴτε Ἑλληνικὴν εἴτε βαρβα-
ρικὴν.

Ἀφ' οὗ δὲ (οἱ μνηστῆρες) ἐδεσμεύθησαν
δι' ὄρκου,

(ἐξηπάτησε δὲ αὐτοὺς τεχνικώτατα
ὁ γέρον Τυνδάρεως μὲ τὸ τετραπέρα-
τον μυαλόν του),

δίδει τὴν ἄδειαν εἰς τὴν κόρην του
νὰ ἐκλέξῃ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρας ἓνα,
εἰς ὅποιον θὰ (τὴν) ἔφερε τὸ αἶσθημα
τῆς καρδίᾳς τῆς.

Καὶ ἐκείνη ἐξέλεξε τὸν Μενέλαον,
ποῦ μακάρι νὰ μὴ τὸν ἔπαιρνε.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 49—70. Θεστιάς, -άδος=ἡ κόρη τοῦ Θεστίου. ξυνάορος (ξύν-αείρω=ξυνείρω)=σύζυγος. ὠλβισμένοι=μετοχή παρακειμένου τοῦ ὠλβίζομαι=θεωροῦμαι ὀλβιος, πλούσιος, εὐτυχής. οἱ τὰ πρῶτα ὠλβισμένοι=οἱ πλουσιώτατοι. κατ'ἀλλήλων φόνος=ἀλληλοσκοτωμός. ξυνίσταται φόνος=σχεδιάζεται φόνος. ὅστις· περιληπτικόν=ὄσοι. τὸ πρῶγμα ἔχει ἀπόρως τινί=τὸ ζήτημα φέρει εἰς ἀμηχανίαν κάποιον. τε-τε=εἴτε-εἴτε. ἄπτομαι τῆς τύχης=χειρίζομαι τὴν περίστασιν. ἄναίτο=εὐκτική ἀρίστου (ἠψάμην) τοῦ ἄπτομαι. νιν=αὐτόν· προσωπική ἄντων. γ' προσ. πόρσεως αἰτιατικῆς κοινοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ (εἰς τὸν Ὅμηρον μιν). εἰσέρχεται τινὰ τι (ἢ τινί τι)=έρχεται εἰς τὸν νοῦν τινος ἢ ἰδέα. δεξιάς συμβάλλομεν=δίδομεν τὸ δεξιὸ χέρι. καθεῖναι=ἀπαρέμφ. ἄορ. (καθῆκα) τοῦ καθίημι. ἔμπυρα=τὰ ἐν πυρὶ, τὰ καϊόμενα, τὰ θύματα. καθίημι σπονδὰς δι'ἐμπύρων=συνάπτα συμφωनीαν ἐπάνω εἰς τὰ θύματα, διὰ θυσίας. κἀπαράσασθαι=καὶ ἐπαράσασθαι ἀπαρέμφ. ἄορ. τοῦ ἐπαρῶμαι=ὑπόσχομαι μὲ (ἀράν) κατάραν κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου, ἐνόρκως. ὄτου=οὔτινος. τῶ=τούτῳ. συναμνεῖν=ἀπαρ. μέλλ. τοῦ συναμύνω τινί=μετ' ἄλλων βοηθῶ τινα. νιν=ταύτην. δόμος=οἶκος. λαμβάνω=ἀπάγω. οἴχομαι=φεύγω. ὁ ἔχων=ὁ σύζυγος. ἀπωθῶ τινα τοῦ λέχους=βιαιῶς χωρίζω τινα ἀπὸ τὴν σύζυγον. ὄπλα=ἐνοπλιοὶ δυνάμεις. πιστοῦμαι=δεσμεύομαι μὲ ὄρκον. εὐ πως=τεχνικώτατα. ὑπέρχομαι τινα=ἐξαπατῶ. πυκνή φρήν=τετραπέρατον μυαλόν. δίδωμι=ἐπιτρέπω, δίδω τὴν ἄδειαν. ἐλέσθαι=ἀπαρ. τοῦ ἄορ. τοῦ αἰροῦμαι=ἐκλέγω. φίλαι πνοαὶ Ἀφροδίτης=τὸ ἐρωτικόν φύσημα, τὸ αἶσθημα τῆς καρδιάς. ὥς γε μήποτ' ὄφελε λαβεῖν=ποῦ μακάρι νὰ μὴ ἔπαιρνευ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 49—70. Φοίβη, Κλυταιμῆστρα, Ἐλένη ἐπεξηγοῦν τὸ τρεῖς παρθένοι. ξυνάορος· ἐπεξηγεῖ τὸ Κλυταιμῆστρα. μνηστήρες· κατηγορ. τοῦ νεανία. ταῦτης· γενική ἀντικειμενική ἐκ τοῦ μνηστήρες. νεανία· ὑποκ. ὅστις μὴ λάβοι· ἀναφορική ὑποθετική πρότασις. δοῦναι τε μὴ δοῦναι τε· ἐπεξηγοῦν τὸ πρῶγμα. ὅπως ἄψαιτο· πλαγία ἐρώτησις. τῆς τύχης· ἀντικ. τάδε· ὑποκ. νιν. ἀντικ. συνάψαι, συμβαλεῖν, καθεῖναι, ἐπαράσασθαι· ἐπεξηγοῦν τὸ τάδε. μνηστήρας· ὑποκ. τῶν ἀπαρεμφάτων. συναμνεῖν, ἐπιστρατεύσειν, κατασκάψειν· ἐπεξηγοῦν τὸ τάδε στ. 60. κόρη· ὑποκ. γυνή· κατηγορ. τῶ· ἀντικ. νιν· ἀντικ. τοῦ λαβῶν. τὸν ἔχοντα λέχους· ἄμεσον καὶ ἔμμεσον ἀντικ. φρενὶ ὕργακῆ. θυγατρὶ ἐλέσθαι· ἀντικ. προσώπου καὶ πράγματος. μνηστήρων· διαιρετική. ὄτου· γενική ἀντικειμενική ἐκ τοῦ πνοαί. ὥς γε μήποτ' ὄφελεν λαβεῖν· ἐκφρασις εὐχῆς ἀνεκπληρώτου διὰ τοῦ ὥς ὄφελε καὶ ἀπαρ. ἀρίστου.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 49—70. Ἐγένοντο... Ἐλένη τε· ὁ γέρον γνωρίζει ὅτι ὁ Τυνδάρως εἶχε τρεῖς θυγατέρας καὶ πῶς ὠνομάζοντο, διότι εἰς αὐτόν ἦτο τὸ πρῶτον δοῦλος, ἀλλὰ χάριν τῶν θεατῶν λέγονται ταῦτα. Λήδα· σύζυγος τοῦ Τυνδάρου, βασιλέως τῆς Λακεδαιμόνος. Ἐκ τῆς Λήδα καὶ τοῦ Διὸς ἐγεννήθησαν οἱ Διόσκουροι, Κάστορ καὶ Πολυδεύκης. Ἡ Λήδα λέγεται Θεστιάς, διότι Θεστίος ἐλέγετο ὁ πατήρ της, βασιλεὺς τῆς Αἰτωλίας, υἱὸς τοῦ Ἄρεως. ἀπόρως εἶχε, διότι θὰ δυσηρεστοῦντο ἐναντίον του οἱ μὴ προτιμηθέντες ὡς σύζυγοι. ὄρκους..... ὄπλων μέτα· τὰ πολλὰ μέτρα προνοίας μαρτυροῦν τὴν περίσκεψιν τοῦ Τυνδάρου. δεξιάς συμβαλεῖν· κατὰ τοὺς ὄρκους ἐγίνοντο καὶ χειραψία. Ἕλληνα ὁμοίως βάρβαρον· ὡς διηγείται ὁ Ἡρόδοτος ἐγίνοντο παλαιότερον ἀρπαγαὶ γυναικῶν Ἑλληνίδων ὑπὸ βαρβάρων καὶ γυναικῶν βαρβαρικῶν χωρῶν ὑπὸ Ἑλλήνων. δίδωσι θυγατρὶ ἐλέσθαι· συνήθως ὁ πατήρ ἐξέλεγε τὸν γαμβρόν, ἀλλὰ ὁ ἔξυπνος πατήρ ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐλένην τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς, ἵνα μὴ ὑπάρξουν κατ' αὐτοῦ δυσἀρέσκεια ἐκ μέρους τῶν μὴ προτιμηθέντων μνηστήρων. Ἀφροδίτη Θεὰ τοῦ ἔρωτος. Μενέλαος ἀδελφὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος.

ΔΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 49—70. δεῖναι ἀπειλαί (ἦσαν ἢ ἐγίνοντο) καὶ φόνος ξυνίστατο· ζεύγμα. Τυνδαρίς κόρη· περίφρασις. ὄπλων μέτα· ἀναστροφή τῆς προσέσεως. εὐ πως· λιτότης. πνοαί· μεταφορὰ ἐκ τῶν πλοίων, τὰ ὅποια φέρει ὁ ἄνεμος. φίλαι πνοαὶ Ἀφροδίτης· περίφρασις.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. στ. 51-52. μνηστήρες στ. 58-60. ἑνορκοὶ συμφωνίαι διὰ θυσίας. στ. 65. ἀπαγωγὰὶ γυναικῶν. στ. 68-69. τὸν σύζυγον τῆς θυγατρὸς κανονικῶς ἐξέλεγεν ὁ πατήρ

ΝΟΗΜΑ : 49-54. Ὁ Ἀγαμέμνων ἐξιστορεῖ ὅτι τὴν Ἑλένην, τὴν κόρην τῆς Λήδας, διεξεδίκουν ὡς σύζυγον οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν Ἑλλήνων— 55-65. καὶ ὅτι ὁ πατήρ τῆς Τυνδάρεως ὑπεχρέωσε τότε τοὺς μνηστήρας δι' ὄρκων νὰ ὑποσχεθοῦν βοήθειαν πρὸς ἰκανοποίησιν ἐκείνου, ὅστις θὰ ἐγίνετο σύζυγός, ἂν αὐτὴ μετὰ τὸν γάμον τῆς ἀπεσπᾶτο διὰ τῆς βίας ἀπὸ τοῦ συζύγου τῆς παρ' ἄλλου ἀνδρός.—66-70. Καὶ ὅτι ἡ Ἑλένη μετὰ τοὺς ὄρκους κληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Τυνδάρεου νὰ ἐκλέξῃ σύζυγον προετίμησε τὸν Μενέλαον.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ. Ὁ Ἀγαμέμνων ἱστορεῖ τὰ τοῦ γάμου τῆς Ἑλένης μέχρι τῆς ἀπαγωγῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Πάριδος.

ζ. στίχοι 71—86.

Ἐλθὼν δ' ἐκ Φρυγῶν Λακεδαίμονα

ὁ κρίνας τὰ θεὰς ὄδε,

ὡς ἔχει ὁ μῦθος ἀνθρώπων,
ἀνθηρὸς μὲν
εἰμάτων στολῆ
χρυσῶ τε λαμπρὸς,
χλιδήματι βαρβάρω,
ἔρων ἐρώσαν
ἔξαναρπάσας Ἑλένην
ᾧχετο πρὸς βουστάθια Ἴδης,
λαβὼν ἐκδημον Μενέλαον

ὁ δὲ οἰστρήσας πόθῳ

καθ' Ἑλλάδα
μαρτύρεται παλαιοὺς ὄρκους Τυνδάρεω,

ὡς χρὴ βοηθεῖν τοῖσιν ἡδικημένοις.

Τοῦντεῦθεν οὖν
ἄξαντες Ἑλληνες δορί,

τεύχη λαβόντες ἤκουσι
στενόπορα βάρη τῆσδε Αὐλίδος,

ἡσκημένοι ναυσὶν ἀσπίσιν τε ὁμοῦ
ἵπποις τε πολλοῖς ἄρμασί τε.
Κἀμὲ εἶτα εἴλοντο στρατηγεῖν
χάριν Μενέλεω
σύγγονόν γε.

Τάξιωμα δὲ τόδε
ἄλλός τις ὄφειλε λαβεῖν ἀντὶ ἔμοῦ.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 71—86. οἱ Φρύγες=οἱ Τρῶες, ἡ Τροία. ὄδε=ἐκεῖνος, ὁ πολυθρύλητος. ἔχει ὁ μῦθος ἀνθρώπων=λέγουν οἱ ἄνθρωποι. ἀνθηρὸς=ὁμοῖος πρὸς ποικιλόχρωμον ἄνθος. εἶμα=ἔνδυμα. στολῆ εἰμάτων=περιβολή. χρυσός=χρυσᾶ κοσμήματα. χλιδήμα=πολυτέλεια. ἐρώω-ᾶ=ἀγαπᾶ. ἐξαναρπάζω=ἀρπάζω εἰς τὸν ἀέρα. οἰχομαι=φεύγω. βουστάθια=βουστά-

Ἄστε δὲ ἦλθεν ἀπὸ τὴν Τροίαν εἰς τὴν Λακεδαίμονα αὐτός, ποῦ ἔκρινε τὰς Θεὰς, ὁ πολυθρύλητος, καθὼς λέγουν οἱ ἄνθρωποι, ὁμοῖος πρὸς ποικιλόχρωμον ἄνθος κατὰ τὴν περιβολὴν καὶ λαμπροκωπῶν ἀπὸ κοσμημάτων χρυσᾶ, ποῦ εἶναι πολυτέλεια βαρβαρική, ἀγαπᾶν καὶ ἀνταγαπώμενος ἀρπάζει εἰς τὸν ἀέρα τὴν Ἑλένην καὶ φεύγει πρὸς τὰ βουστάσια τῆς Ἴδης, ἐπιτυχὼν τὸν Μενέλαον ἀπουσιάζοντα ἀπὸ τὴν χώραν αὐτὸς δὲ τρέχων σὰν τρελλὸς ἀπὸ τὸν πόθον ἐπάνω κάτω εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπικαλεῖται μάρτυρας τοὺς παλαιοὺς ὄρκους τοῦ Τυνδάρεω, ὅτι εἶναι ὑποχρέωσις νὰ βοηθήσουν (ὄλοι) τὸν προσβεβλημένον. Συνεπεῖτα τούτου λοιπὸν πεταχθέντες οἱ Ἑλληνες μὲ τὰς μαχίμους δυνάμεις ἀφ' οὗ ἔλαβον τὰ ὄπλα ἔχουν ἔλθει εἰς τοὺς στενοὺς ὄρμους οὐτῆς ἐδῶ τῆς Αὐλίδος, ἐφωδιασμένοι μὲ ναυτικὸν καὶ πεζικὸν καὶ ἄρματα συρόμενα ἀπὸ ἵππων. Καὶ ἐμὲ ἔπειτα ἐξέλεξαν ἀρχιστράτηγον χάριν τοῦ Μενέλαου, ἐπειδὴ μάλιστα ἐτύχαινε νὰ εἶμαι ἀδελφός του. Αὐτὸ δὲ τὸ ἀξίωμα μακάρι κανεὶς ἄλλος ἀντὶ ἔμοῦ νὰ τὸ ἐλάβανε.

σια. ἔκδημος=ὁ ἀπουσιάζων τῆς χώρας. οἰστρῶ=τρέχω ὡς τρελλός. μαρτύρομαι=ἐπικαλοῦμαι μάρτυρας. τοῖσιν=τοῖς. τούντευθεν=τὸ ἐντευθεν=συνεπείγῃ τούτου. ἤξαντες=μετ. ἄορ. τοῦ ἤσσω ἐδῶ=πετάγομαι. δορί=δόρατι, τὸ δόρυ=αἱ μάχιμοι δυνάμεις. τεύχη=ὄπλα. στενόπορον βάθρον=στενὸς ὄρμος. ἀσκοῦμαι=ἐφοδιάζομαι. νῆες, ἀσπίδες=ναυτικόν, πεζικόν. σύγγονος=ἀδελφός.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 71—86. ἀνθηρός-λαμπρός· κατηγορ. ἔλθων· χρονική. Λακεδαίμονα· αἰτιατική τῆς εἰς τόπον κινήσεως. στολῆ· δοτική τοῦ κατὰ τι. χρυσῷ· δοτική τῆς αἰτίας. χλιδήματι· παράθεσις τοῦ χρυσῷ. ἐρῶν, ἐρῶσαν· αἰτιολογικά. ἔκδημον· κατηγορούμενον. πόθω· δοτική αἰτίας. ἠδικημένους· ἄντικ. τοῦ βοηθεῖν· ὑποκ. τοῦ χρή. δορί· δοτική ὀργανική, συνοδείας. βάθρα· αἰτιατική τῆς εἰς τόπον κινήσεως. ναυσιν, ἀσπίσιν, ἵπποις, ἄρμασι· δοτικά ὀργανικά. σύγγονον· κατηγορ. ὠφέλε λαβεῖν· ἔκφρασις εὐχῆς ἀνεκπληρώτου.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 71-86. Ἐκ Φρυγῶν ἀντί ἐκ τῆς Τροίας, διότι οἱ Τρῶες ὡς περιλαμβανόμενοι ἐντὸς τῆς λεγομένης Μικρᾶς Φρυγίας ἐκαλοῦντο καὶ Φρύγες· κατὰ τινὰ γνώμην ὁ Εὐριπίδης χρησιμοποίησας τὴν λέξιν Φρύγες, χλευάζει τοὺς Τρῶας, διότι οἱ δούλοι ἐκαλοῦντο πολλάκις Φρύγες. ὁ κρίνας τὰς Θεάς· εἰς τοὺς γάμους Πηλέως καὶ Θέτιδος, γονέων τοῦ Ἀχιλλέως, εἶχον κληθῆ πάντες οἱ Θεοὶ πλην τῆς Ἐριδος, ἥτις πρὸς ἐκδίκησιν ἔρριψε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γαμηλίου συμποσίον ἐπὶ τῆς τραπέζης μῆλον φέρον τὴν ἐπιγραφὴν «τῆ καλλίστη». Τρεῖς Θεαὶ διεκδικοῦσαι ἐκάστη ὑπὲρ τοῦ τοῦ ἑαυτοῦ της τὰ καλλιστεία, Ἀθηνᾶ Ἥρα καὶ Ἀφροδίτη, παρεπέμφθησαν ὑπὸ τοῦ Διὸς πρὸς λύσιν τῆς διαφορᾶς των εἰς τὸν Πάριν, υἱὸν τοῦ Πριάμου, ὅστις ἔκρινεν ὡς καλλίστην τὴν Ἀφροδίτην. ὡς ὁ μῦθος ἔχει· ὁ Εὐριπίδης δὲν πιστεῖται καὶ τόσον εἰς τοὺς μύθους. βαρβάρω χλιδήματι· πολυθρήλητοι ἦσαν οἱ βάρβαροι διὰ τὴν χλιδὴν των. Ἴδη· ὄρος τῆς Τροίας. ἔκδημον Μενέλαον, διότι ἀπουσίαζεν εἰς Κρήτην πρὸς τὸν βασιλέα Ἰδομενεά. Ἕλληνες· ἀναχρονισμός, διότι τότε ἦτο ἐν χρήσει τὸ ὄνομα Ἀχαιοί. ἤξαντες· δηλοῖ τὸν πολεμικὸν ὄργανισμόν. ἵπποις· κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ ἥρωες δὲν ἐμάχοντο ἐφιπποί, ἀλλ' ἐχρησιμοποιοῦν ἄρματα. Μενέλεω χάριν· εἰς στ. 337 ὁ Μενέλαος ἀρνείται τοῦτο. εἴλοντο, σύγγονόν γε· Ὁ Ἀγαμέμνων ἐξελέγη ἀρχιστράτηγος μᾶλλον διότι ἦτο ὁ ἰσχυρότατος τῶν Ἀχαιῶν, κατὰ δὲ τὸν Θουκυδίδην μᾶλλον ἢ δύναμις τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐπέβαλε τὸν πόλεμον παρὰ οἱ ὄρκοι τοῦ Τυνδάρεω (1,9).

ΔΙΑΣΦΗΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 71—86. ἀνθηρός· μεταφορά. εἰμάτων στολῆ· περιφρασις. χρυσῷ· συνεκδοχή. ἀνθηρός στολῆ χρυσῷ λαμπρός· χιαστόν. ἐρῶν ἐρῶσαν· παράθεσις τῆς αὐτῆς λέξεως. οἰστρήσας· μεταφορά ἐκ τῶν οἰστροπλήκτων ζώων. ἠδικημένους· ἀντί ἐνικοῦ. ἤξαντες· μεταφορά. δορί ἀντί δόρασι· συνεκδοχή. ἀσπίσιν ἀντί ὀπλίταις ἀσπιδοφόροις· συνεκδοχή. ἵπποις ἄρμασι τε· ἐν διὰ δυοῖν.

ΝΟΗΜΑ : 71-79. Ἐπειδὴ ὁ Πάρις ἔλθων ἐκ τῆς Τροίας εἰς τὴν Σπάρτην ἀπήγαγε τὴν Ἑλένην μετὰ τὸν γάμον της μετὰ τοῦ Μενελάου, οὗτος συμφώνως πρὸς τοὺς ὄρκους ἐκάλεσε τοὺς μνηστῆρας νὰ βοηθήσουν αὐτὸν πρὸς λῆψιν ἱκανοποιήσεως.— **80-86.** Κατόπιν τούτου οἱ Ἕλληνες συνεκεντρώθησαν πανστρατιᾷ εἰς τὴν Αὐλίδα καὶ ἐξέλεξαν ἀρχιστράτηγον τὸν Ἀγαμέμνονα.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ : Οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Ἀγαμέμνονα συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν Αὐλίδα ἀποκειμένον νὰ ἐκστρατεύσουν πρὸς τιμωρίαν τοῦ Πάριδος ἀπαγωγῆς τῆς Ἑλένης.

3. στίχοι 87—110.

Ἦθροισμένον δὲ στρατοῦ
καὶ ξυνεστάτος
ἡμεσθα κατ' Αὐλίδα
χρῶμενοι ἄπλοια.
Κάλχας δ' ὁ μάντις
κενοημένοι ἀπορία

Ἐν ᾧ δὲ ὁ στρατὸς εἶχε συγκεντρωθῆ
καὶ συνταχθῆ,
ἐκαθήμεθα ἀδρανοῦντες εἰς τὴν Αὐλίδα
μὴ δυνάμενοι νὰ ἀποπλεύσωμεν.
Ὁ Κάλχας δὲ ὁ μάντις
εἰς (ἡμᾶς) ἐν ᾧ εὕρισκόμεθα εἰς ἀμη-
χανίαν,

ἀνείλε θύσαι Ἴφιγένειαν,
 ἦν ἔσπειρα ἐγώ,
 Ἄρτεμιδι τῇ οἰκοῦσῃ τόδε πέδον,
 καὶ θύσασιν (ἀνείλεν) πλοῦν τε ἔσσεσθαι
 καὶ κατασκαφᾶς Φρυγῶν,
 μὴ θύσασι δὲ οὐκ εἶναι τάδε.

Κλύων δ' ἐγὼ ταῦτα, εἶπον

πάντα στρατὸν ἀφίεναι

ὄρθῳ κηρύγματι Ταλθύβιον,
 ὡς οὐποτε ἂν τλάς

κτανεῖν θυγατέρα ἐμὴν
 οὐ δὴ ἀδελφός
 προφέρων πάντα λόγον
 ἔπεισέ με τλῆναι δεινά.
 Κἂν πυχαιῖς δέλτου γράψας

ἔπεμψα πρὸς τὴν ἐμὴν δάμαρτα
 στέλλειν θυγατέρα ὡς γαμουμένην
 Ἄχιλλεῖ,
 τὸ τε ἀξίωμα τάνδρος ἐγκαυρούμενος

λέγων τε οὐνεκα οὐ θέλοι
 συμπλεῖν Ἄχαιοῖς,
 εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἰσιν εἰς Φθίαν λέχος

τήνδε γὰρ πειθᾶ εἶχον
 πρὸς ἐμὴν δάμαρτα,
 συνάψας ἀμφὶ παρθένου ψευδῆ γάμον.

Μόνοι δ' Ἄχαιῶν ἴσμεν
 ὡς ἔχει τάδε
 Κάλχας, Ὀδυσσεὺς Μενέλεως τε·
 ἃ δὲ τότε ἔγνωσαν οὐ καλῶς,
 αὐτίς μεταγράψω πάλιν καλῶς
 εἰς τήνδε δέλτον,
 ἦν εἰσεῖδὲς με, γέρον,
 λύοντα καὶ συνδουντα
 κατὰ σκιάν εὐφρόνης.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 87—110. Ξυνεστῶτος (καὶ Ξυνεστηκότος) μετ. παρακ. τοῦ **ξυνίσταμαι**=συντάσσομαι. **ἡμεσθα**=(ἡμεθα) παρταστικός τοῦ **ἡμαι**=κάθημαι ἀδρανῶν. **χρῶμαι ἀπλοῖα**=δέν δύναμαι νὰ ἀποπλεύσω. **κέρρημαι ἀπορία**=εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν. **ἀναιρῶ** (ἀόρ. ἀνείλον)=χρησιμοδοτῶ. **σπειρῶ**=γεννώ, εἶμαι ὁ πατήρ. **οἰκᾶς τόδε πέδον**=ἔχω τὴν ἔδραν μου ἐδῶ. **ἔστι πλοῦς**=εἶναι δυνατός ὁ ἀπόπλους. **κλύω**=ἀκούω. **ἀφίημι**=ἀφίημι ἐλευθέρων νὰ φύγη. **ὄρθιον κήρυγμα**=μεγαλόφωνον κήρυγμα. **τλάς** μετοχή ἀορίστου τοῦ **τλάω**, ἔτλων, **τλήσομαι**, ἔτλην, **τέτληκα**=ἔχω τὸ ψυχικόν **ΙΩΑΝ. Θ. ΡΩΣΣΗ—ΣΧΟΛ. ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ 2**

ἐχρησιμοδότησε νὰ θυσιάσωμεν τὴν Ἴφιγένειαν,
 τὴν ἰδικήν μου κόρην,
 εἰς τὴν Ἄρτεμιν, ποῦ ἔχει τὴν ἔδραν τῆς ἐδῶ,
 καὶ ἂν τὴν θυσιάσωμεν, (εἶπεν) ὅτι θὰ γίνῃ δυνατὸς ὁ ἀπόπλους
 καὶ θὰ κατασκάψωμεν τὴν πόλιν τῆς Τροίας,
 ἂν ὁμως δέν τὴν θυσιάσωμεν (εἶπεν) ὅτι δέν εἶναι δυνατὰ αὐτά.
 Μόλις ὁμως ἤκουσα ἐγὼ αὐτά, ἔδωσα ἐντολήν
 ὄλον τὸν στρατὸν νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρων νὰ φύγη
 μὲ μεγαλόφωνον κήρυγμα ὁ Ταλθύβιος, διότι οὐδέποτε θὰ εἶχον τὸ ψυχικόν σθένος
 νὰ σκοτώσω τὴν κόρην μου· ἄλλα τότε ἀκριβῶς ὁ ἀδελφός μου χρησιμοποιοῦν κάθε δυνατὸν ἐπιχείρημα μὲ ἔπεισε προμερᾶν πράξιν νὰ τολμήσω. Καὶ εἰς τὰ φύλλα τῆς ἐπιστολῆς ἀφ' οὗ ἔγραψα,
 παρήγγειλα εἰς τὴν γυναῖκά μου νὰ στέλλῃ τὴν κόρην (μας) μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι θὰ ὑπανδρευθῆ τὸν Ἄχιλλέα, καὶ τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἀνδρός ἐπαινῶν μὲ ὑπερφάνειαν
 καὶ λέγων, ὅτι δέν εἶναι διατεθειμένος νὰ συνεκστρατεύῃ μὲ τοὺς Ἄχαιοὺς, ἂν ἐκ μέρους ἡμῶν δέν ἔλθῃ νύμφη εἰς τὴν Φθίαν·
 διότι αὐτὸ ἐδῶ ὡς πειστικὸν μέσον εἶχα πρὸς τὴν σύζυγόν μου, δηλαδὴ κλείσας διὰ τὴν κόρην ἀνυπαρκτον συνοικέσιον.
 Μόνοι δὲ ἀπὸ τοὺς Ἄχαιοὺς γνωρίζομεν πῶς ἔχει ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ ὁ Κάλχας, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Μενέλαος. μὰ ὅσα τότε ἀπεφάσισα ὄχι ὀρθῶς, ξαναγράψω πάλιν καὶ διορθῶν
 εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἐπιστολήν, ποῦ μὲ εἶδες γέροντά (μου), νὰ ἀνοίγω καὶ νὰ κλείνω
 εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

σθένος, τολμῶ. κρανεῖν ἄπαρ. ἀορ.β' (ἔκτανον) τοῦ κτείνω. οὐ δὴ=ἀλλὰ τότε ἀκριβῶς. προσφέρω πάντα λόγον=χρησιμοποιοῦ πᾶν πειστικὸν μέσον. τλῆναι ἀπαρέμφατον τοῦ ἔτλην. δεινὰ=τρομερὰ πράξεις, κἂν=καὶ ἐν, πτυχαὶ δέλτου=φύλλα, σελίδες ἐπιστολῆς. δάμαρ, δάμαρτος=σύζυγος. γαμοῦμαι=ὑπανδρεύομαι. ἀζίωμα=ὑπόληψις. τάνδρος τοῦ ἀνδρός. ἐγκαυροῦμαι=ἐπαινῶ με ὑπερηφάνειαν. οὐνεκα=ὅτι. εἰσιν μέλλων τοῦ εἶμι=ἔρχομαι. λέχος=νύμφη. πειθῶ=μέσον πειστικόν. συνάτω γάμον ψευδῆ=κλείω ἀνύπαρκτον συνοικέσιον. ἴσμεν· τοῦ οἶδα. ἔγνω=ἀπεφάσισα. μεταγράφω καλῶς=ξαναγράφω καὶ διορθῶνω. λύω=ἀνοίγω. συνδούντα· μετοχή τοῦ συνδέω-συνδῶ=κλείω. σκιά=σκότος. εὐφρόνη=νύξ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 87—110. ἠθροισμένου-ξυνεστῶτος· γενικαὶ ἀπόλυτοι, ἐναντιωματικά. στρατοῦ· ὑποκ. ἀπλοία· ἀντικ. τοῦ χρώμενοι· αἰτιολ. ὁ μάντις· παράθεσις. ἀπορία· ἀντικ. τοῦ κερημένους· χρονική. Ἰφιγένειαν Ἀρτέμιδι· ἀντικείμενα τοῦ θῦσαι· ἀντικ. τοῦ ἀνεῖλεν. πλοῦν· ὑποκ. τοῦ ἔσεσθαι· ἀντικ. τοῦ ἀνεῖλεν. κατασκαφάς· ὑποκ. τοῦ ἔσεσθαι. Φρυγῶν· γενική ὑποκειμενική ἢ ἀντικειμενική (κατασκαφήσονται οἱ Φρύγες·κατασκάψωμεν τοὺς Φρύγας). θῦσαι, μὴ θῦσαι· ὑποθετικά, αἰτινες ἀποτελοῦν μετὰ τῶν ἀπαρεμφάτων ὑποθετικὸν λόγον δ'εἶδους, ἦτοι ἂν θύσωμεν ἔσται πλοῦς· ἂν μὴ θύσωμεν, οὐκ ἔστι τάδε. τάδε· ὑποκ. τοῦ εἶναι· ἀντικ. τοῦ ἀνεῖλεν. κηρύγματι· ὄργανοι. κλύων· χρονική. Ταλθύβιον· ὑποκ. τοῦ ἀφίεναι· ἀντικ. τοῦ εἶπον. πάντα· κατηγορ. προσδ. τλάς· αἰτιολογική. μέ· ἀντικ. τοῦ ἔπεισε. τλῆναι· ἀντικ. τοῦ ἔπεισε. Ἀχιλλεῖ· ἀντικ. τοῦ γαμου. μένην· αἰτιολογική. ἐγκαυρούμενος, λέγων· τροπικαί. συμπλεῖν· ἀντικ. τοῦ θέλοι. λέχος· ὑποκ. πειθῶ· κατηγορ. τοῦ τήνδε. ψευδῆ· ἐπεξήγησις. ὡς ἔχει τάδε· πλαγία ἐρώτησις. λύοντα, συνδούντα· κατηγορηματικά. ἦν· ἀντικ. τῶν μετοχῶν.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 87—110. ἠθροισμένου στρατοῦ· πρέπει νὰ ἦσαν περισσότεροι τῶν ἑκατὸν χιλιάδων (Θουκυδίδου 1, 10). χρώμενοι ἀπλοία· περὶ τῶν αἰτίων βλέπε στίχους 11-12, 813, 1323. Κάλχας· ὁ Θεστορίδης, υἱὸς τοῦ Θεστορος, περιφημὸς μάντις. ἀνεῖλεν· τὸ μάντευμα τοῦ Κάλχαντος ἀναφέρεται εἰς στ. 17 τῆς Ἰφιγενείας τῆς ἐν Ταύροις. θῦσαι Ἰφιγένειαν· κατὰ παλαιότατον ἔθιμον, πρὶν ἐπιχειρήσουν μέγα τι ἔργον οἱ ἄνθρωποι, ἐτέλουν ἀνθρωποθυσίαν πρὸς ἐξίλασμον τοῦ θεοῦ. Οἱ μάντιες, ὡς γνωρίζοντες τὰς βουλάς τῶν θεῶν, ἀπεκάλυπτον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τίς ἦτο ὁ ὠργισμένος θεός. Λεῖπανον τοῦ ἐθίμου αὐτοῦ εἶναι ὁ μῦθος τῆς θυσίας τῆς Ἰφιγενείας. Ἀπήχησις τοῦ ἐθίμου τούτου δύναται νὰ θεωρηθῆ καὶ ἡ παράδοσις περὶ τοῦ γεφυριοῦ τῆς Ἄρτας· Ἀρτέμιδι, ἣτις εἶχεν ἱερὸν ἐν Ἀυλίδι. Ταλθύβιος, κήρυξ τοῦ Ἀγαμέμνονος. εἶπον ἀφίεναι στρατὸν· ἀντιθέτως λέγει ὁ Μενέλαος εἰς στ. 359 κ. ἔ. ἀδελφός· ὁ Μενέλαος. πρὸς δάμαρτα· τὴν Κλυταιμῆστραν. Ἀχιλλεύς· υἱὸς Πηλέως καὶ Θέτιδος, βασιλεὺς τῆς Φθίας, ἀρχηγὸς τῶν Μυρμιδόνων. παρ' ἡμῶν· Ἀγαμέμνονος-Κλυταιμῆστρας. Κάλχας, Ὁδυσσεύς, Μενέλαος· ὁ πρῶτος ὡς φροντίζων διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς μαντείας, ὁ δευτέρως ὡς εἰσηγηθεὶς τὴν πρόφασιν τοῦ γάμου, ὁ τρίτος ὡς διαφερόμενος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐκστρατείας.

ΛΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 87—110. ἔσπειρα· μεταφορά. θῦσαι μὴ θῦσαι· ἀντίθεσις. ὀρθῶ κηρύγματι· μεταφορά. πάντα· προσφέρων λόγον-ὑπερβολή. ἐν πτυχαῖς δέλτου· μεταφορά. λέχος· συνεκδοχή. πειθῶ. τὴν δε ἀντὶ τῶδε· ἔλξις. οὐ καλῶς· λιτότης. αὐθις πάλιν· συνωνυμία. οὐ καλῶς-καλῶς· ἀντίθεσις. λύοντα-συνδούντα· ἀντίθεσις.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ : Ὁ Ἀγαμέμνων χαρακτηρίζεται ὡς στοργικὸς πατὴρ καὶ ὡς ἄνθρωπος ἀποστρεφόμενος τὰς ἀπανθρώπους πράξεις. (στ. 96).

ΝΟΗΜΑ : 87-93. Ἐνεκα παρατεινομένης ἀπλοίας ὁ μάντις Κάλχας ἐχρησιμοδότησεν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς ὅτι θὰ καταστῆ δυνατὸς ὁ ἀπόπλοος, ἂν θυσιασθῆ εἰς τὴν Θεάν Ἀρτεμιν ἢ κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονος Ἰφιγένεια.—(94-107). Ὁ Ἀ-

γαμέμων κατ' ἄρχαζ ἀντέστη εἰς τοῦτο, ἀλλὰ πεισθεις ὑπὸ τοῦ Μενελάου, ἀδελφοῦ του, μετεκάλεσεν ἐκ τῶν Μυκηνῶν εἰς τὴν Αὐλίδαν δι' ἐπιστολῆς τὴν Ἰφιγένειαν ἵνα δῆθην νυμφεύσῃ αὐτὴν μετὰ τοῦ Ἀχιλλεύου.—(108-110). Ἦδη μετανοήσας ἀνακαλεῖ τὴν ἀπόφασίν του ἐκείνην διὰ νέας ἐπιστολῆς, τὴν ὁποῖαν κρατεῖ εἰς χεῖράς του.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ: Ὁ Ἀγαμέμων ἀποφασίσας ἀρχικῶς τὴν θυσίαν τῆς κόρης του, ἵνα καταστῆ δυνατὸς ὁ ἀπόπλους ἐξ Αὐλίδος, ἤδη ἀνακαλεῖ τὴν ἀπόφασίν του.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: τρίτη ἐνότης—στίχοι 111—163.

(Ὁ Ἀγαμέμων ἀνακοινώνει εἰς τὸν γέροντα τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς καὶ ὀθεῖ αὐτὸν εἰς ταχίστην ἀναχώρησιν πρὸς τὸ Ἄργος).

Ἄλλ' εἶα λαβὼν τάσδε ἐπιστολάς

Ἐμπρὸς λοιπὸν λάβε αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἐπιστολήν

(Ὁ Ἀγαμέμων ἐγχειρίζει εἰς τὸν γέροντα τὴν ἐπιστολήν)

χῶρει πρὸς Ἄργος

καὶ πῆγαινε κατὰ τὸ Ἄργος.

φράσω δέ σοι λόγῳ

θὰ σοῦ ἀνακοινώσω δὲ προφορικῶς

πάντα τὰ γεγραμμένα (= τὰ ἐγγεγραμμένα),

ὅλα τὰ γραμμένα μέσα,

ἃ κέκευθε δέλτος ἐν πτυχαῖς

ὅσα ἔχει κρυμμένα ἢ ἐπιστολὴ εἰς τὰ φύλλα τῆς

πιστὸς γὰρ εἰ ἄλοχῳ

διότι εἶσαι πιστὸς εἰς τὴν γυναῖκά μου καὶ εἰς τὴν οἰκογένειάν μου.

τοῖς τε ἐμοῖς δόμοισι.

Λέγε καὶ ἀνακοίνωνε,

ΠΡ. Λέγε καὶ σῆμαινε,

διὰ νὰ λέγω καὶ μὲ τὸ στόμα

ἵνα καὶ γλώσση αὐδῶ σύντονα τοῖς σοῖς γράμμασιν.

(πράγματα) σύμφωνα μὲ τὰ γραφόμενά σου.

ΑΓ. ὦ Λήδας ἔρνος,

Βλαστάρη τῆς Λήδας,

πρὸς ταῖς πρόσθεν δέλτοις

μετὰ τὴν προηγουμένην ἐπιστολήν μου

πέμπω σοι μὴ στέλλειν

σοῦ παραγγέλλω νὰ μὴ στείλῃς

τὰν σὰν Ἴνιν πρὸς τὰν κολπῶδη

τὴν κόρην σου εἰς τὴν πολὺκολπον

πτέρυγα Εὐβοίας

προεσοχὴν τῆς Εὐβοίας,

ἀκλύσταν Αὐλίν.

εἰς τὴν ἀκύμαντον Αὐλίδα.

Εἰς ἄλλας γὰρ ὥρας δὴ

διότι εἰς ἄλλην πλέον ἐποχὴν

δαίσομεν ὑμεναίους παιδός.

θὰ τελέσωμεν τῆς κόρης (μας) τοὺς γάμους.

ΠΡ. Καὶ πῶς Ἀχιλλεύς

Καὶ πῶς ὁ Ἀχιλλεύς,

ἀπλακῶν λέκτρων

ἄν ματαιωθῇ ὁ γάμος,

οὐ θυμὸν ἐπαρεῖ σοι

δὲν θὰ ἀνάψῃ ἀπὸ θυμὸν ἐναντίον σοῦ

ἀλόχῳ τε σῆ μέγα φυσῶν;

καὶ τῆς γυναίκας σου, ἀγανακτῶν πολὺ;

Τόδε καὶ δεινόν,

Ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι ὁ φόβος.

Σῆμαινε δ' ἵτι φῆς.

Λέγε, τί ἔχεις νὰ εἴπῃς.

ΑΓ. ὄνομα, οὐκ ἔργον παρέχω

(Μόνον) τὸ ὄνομα δίδων, ὄχι καὶ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν

Ἀχιλλεύς οὐκ οἶδε γάμους,

ὁ Ἀχιλλεύς δὲν ἔχει ἰδέαν διὰ τὸν γάμον,

οὐδὲ δ, τι πράσσομεν,

οὔτε τί μαγειρεύομεν,

οὐδὲ ὅτι ἐπεφήμισα κείνῳ

οὔτε ὅτι ὑπεσχέθην εἰς ἐκείνον

ἐκδώσειν παῖδα λέκτροις

ὅτι θὰ δώσω τὴν κόρην (μου) εἰς γάμον διὰ συζυγικοῦς ἐναγκαλισμοὺς ἐπὶ τῆς κλίνης.

εἰς νυμφίους εὐνάς ἀγκώνων.

ΠΡ. Δεινὰ γε ἐτόλμας, Ἀγάμεμον ἀναξ,

Τρομερὰ πράγματι ἐτόλμησες, βασιλιᾷ Ἀγαμέμων,

ὅς φατίσας σὴν παῖδα

διότι, ἐν ᾧ ὑπεσχέθης τὴν κόρην σου

ἄλοχον τῷ τῆς Θεᾶς
ἦγες σφάγιον Δαναοῖς,

ΑΓ. Οἴμοι, ἐξέστην γνώμας,
αἰαί, πίπτω δὲ εἰς ἄταν

ἀλλ' ἴθι ἐρέσσω σὸν πόδα,

μηδὲν ὑπεῖκων γῆρα.
ΠΡ. Σπεύδω, βασιλεῦ.
ΑΓ. Μὴ νυν ἴζου
μῆτε ἄλσώδεις κρήνας
μῆτε ὕπνω θελχθῆς.

ΠΡ. Εὐφημα θροεῖ.

ΑΓ. Σχιστὸν δὲ πόρον ἀμείβων
λεῦσε πάντη,
φυλάσσω
μὴ ἀπήνη τις λάθη σε παραμειψαμένη

τροχαλοῖσιν ὄχοις
κομίζουσα παῖδα ἐνθάδε
πρὸς ναῦς Δαναῶν,
ΠΡ. Ἔσται τάδε.
ΑΓ. Ἦν δὲ ἀντήσης νιν
ἐξόρμοις πομπαῖς κλήθρων,
πάλιν ἐξόρμα,
σεῖτε χαλινοὺς,
εἰς ἐπὶ θυμέλας Κυκλώπων.

ΠΡ. Φράσας δὲ τάδε,
λέγε, πῶς ἔσομαι πιστὸς
παιδί· σέθεν ἀλόχῳ τε τῇ σῆ;

ΑΓ. Φύλασσε σφραγίδα
ἣν κομίζεις ἐπὶ τῆδε δέλτῳ,

*Ἴθι. Λευκαίνει ἤδη τὸδε φῶς

λάμπουσα ἠῶς
πῦρ τε τεθρίππων τῶν Ἀελίου

σύλλαβε μόθων.

(Ὁ γέρον ἀπέρχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς πρὸς τοὺς θεατὰς παρόδου, διότι μεταβαίνει εἰς ἄλλην πόλιν, ὃ δὲ Ἀγαμέμνων εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν του).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 111—163. εἰα· ἐπίρρ. πα-
ρακελευσματικόν=ἐμπρός. χωρῶ=προχωρῶ, πηγαῖνω, βαδίζω. κέκευθε πα-
ρακ. τοῦ κεύθω=κρύπτω, περιέχω. λόγῳ=προφορικῶς. δόμοισι-δόμοις, δό-
μοι=οἰκογένεια. σημαίνω=ἀνακοινώνω. γλώσση=προφορικῶς. σύντονος=σύμ-
φωνος. ἀδῶ=λέγω. πέμπω=παραγγέλλω. πρὸς ταῖς πρόσθεν δέλτοις=μετὰ
τὴν προηγουμένην ἐπιστολὴν (μου). τὸ ἔρνος=βλαστάρι. τὰν σάν ἱνιν=τὴν
σὴν ἱνιν. ὃ, ἡ ἱνις=υἱός, θυγάτηρ. κολπῶδης=πολύκολπος. πτέρυξ=προεξο-
χή. ἀκλύσταν, ἀκλυστον,=ἀκύμαντον, γαλήνιον (τὸ ἐπίθετον διγενές, ἀλλὰ
καὶ τριγενές). εἰς ἄλλας ὥρας=εἰς ἄλλην ἐποχὴν. δαΐσομεν μέλλον του δαΐ-

ῶς σύζυγον εἰς τὸν υἱὸν τῆς Θεᾶς,
ἐσχεδιάζεις νὰ φέρῃς (αὐτήν) ὡς θύμα
χάριν τῶν Δαναῶν.

*Ἀλλοίμονον! ἔχασα τὸ λογικόν μου,
συμφορὰ μου! πίπτω εἰς ἁμαρτίαν καὶ
τιμωρίαν.

ἀλλὰ πῆγαινε κινῶν γοργὰ τὰ πό-
δια σου,

χωρὶς νὰ σὲ βάζουν κάτω τὰ γηρατεῖά.
Τρέχω, βασιλιᾶ (μου).

Μὴ λοιπὸν καθίστης
οὔτε εἰς κρήνας σκιερᾶς
οὔτε εἰς τὴν γλύκαν τοῦ ὕπνου νὰ
παραδοθῆς.

Θεὸς φυλάξοι!

Καὶ ὅταν περνᾷς σταυροδρόμι,
στρέφε τὰ βλέμματα παντοῦ,
κοιτάζων προσεκτικὰ,
μὴπως καμμία ἄμαξα, χωρὶς νὰ τὴν
ἀντιληφθῆς, σὲ προσπεράσῃ
μὲ ταχύ ὄχημα (ἢ βιαστικὰ),
μεταφέρουσα τὴν κόρην (μου) ἐδῶ
πρὸς τὰ πλοῖα τῶν Δαναῶν.

Θὰ γίνουσι αὐτὰ.

Καὶ ἂν τὴν συναντήσης (τὴν κόρην)
μὲ συνοδεῖαν ἕξω τῶν πυλῶν,
γύρισέ τὴν ὀπίσω,
δούλευε γοργὰ τὰ χαλινάρια,
κατευθύνων (τὴν συνοδεῖαν) εἰς τὴν
Κυκλωπεῖαν ἀκρόπολιν τῶν Μυκηνῶν.

Καὶ ὅταν εἴπω αὐτὰ,
λέγε, πῶς θὰ γίνω πιστευτὸς
εἰς τὴν κόρην σου καὶ τὴν γυναῖκά
σου;

Πρόσεχε μὴ χαλάσῃς τὴν σφραγίδα,
τὴν ὅποιαν ἔχεις ἐπάνω της ἢ ἐπιστολή
αὐτή, ποῦ μεταφέρεις.

Πῆγαινε. Ἀπλώνει τώρα πλέον τὸ
λευκὸν φῶς

ἢ λαμπρὰ αὐγὴ
καὶ τὸ πύρινον τέθριππον ἄρμα τοῦ
Ἠλίου.

ἔδωκε χεῖρα βοηθείας εἰς τὰ βάσανά
μου.

νομι ἢ δαίω=παρέχω συμπόσιον. ὀμνέναιος=γάμος, γαμήλιον ἔσμα. δαίνομι ὀμνέναιους=τελῶ γάμους. παιδός ἢ παῖς. Ἀχιλεὺς χάριν τοῦ μέτρου ἀντὶ Ἀχιλλεύς. τὰ λέκτρα=ὁ γάμος, ἢ σύζυγος. ἀπλακῶν χάριν τοῦ μέτρου ἀντὶ ἀμπλακῶν, μετοχή ἀορίστου (ἤμπλακον) τοῦ ἀμπλακίσκω=ἀποτυγχάνω, στεροῦμαι. ἐπαρεῖ μέλλων τοῦ ἐπαίρω. θυμὸν ἐπαίρω=ἀνάβω ἀπὸ θυμῶν. μέγα φουσῶ=ἀγανακτῶ πολύ. τόδε καὶ δεινόν=ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι ὁ φόβος. σῆμαινε=λέγε. ὅ,τι φῆς=τί ἔχεις νὰ εἴπῃς. ὄνομα παρέχων οὐκ ἔργον=μόνον τὸ ὄνομα δίδων, ὄχι καὶ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν. οὐκ οἶδε γάμους=δὲν ἔχει ἰδέαν γάμου. ὅ,τι πράσσομεν=τί μαγειρεύομεν. ἐπιφημιζῶ=ὑπόσχομαι. ἐκδίδωμι λέκτροις=δίδω εἰς γάμον. νυμφεῖος ἀγκῶν=νυμφική ἀγκάλη. εἰς νυμφεῖους εὐνάς ἀγκῶνων=εἰς νυμφεῖους ἀγκῶνας ἐπὶ εὐνῆς=διὰ συζυγικούς ἐναγκαλισμούς ἐπὶ τῆς κλίνης. γέ=ναί, βεβαίως. φατίσας μετοχή ἀορίστου τοῦ φατίζω=ὑπόσχομαι. ἦγες ἀποπειρατικός=ἐσχεδίαζες νὰ φέρῃς. σφάγιον=θύμα. οἶμοι-αἰαῖ=ἐπιρρήματα σχετλιαστικά. ἐξέσταν=ἐξέστην. γνώμας=γνώμη. ἐξίσταμαι γνώμης=χάνω τὸ λογικὸν μου. εἰς ἄταν=εἰς ἄτην=εἰς τύφλωσιν τοῦ νοῦ, εἰς ἀμαρτίαν, εἰς τιμωρίαν: καὶ δι' αὐτὸ τώρα τιμωροῦμαι. ἰθι=πήγαινε. ἐρέσσω πόδα=κινῶ γοργὰ τοὺς πόδας. ὑπεῖκω γῆρα=ὑποκύπτω εἰς τὸ γῆρας, μὲ βάζουν κάτω τὰ γηρατειά. νυν=λοιπόν. ἴζου προστακτικὴ τοῦ ζομαι=κάθημαι. ἀλσώδης κρήνη=σκιερά κρήνη. θέλγωμαι ἕπνω=παραδίδομαι εἰς τὰ θέλγητρα τοῦ ἕπνου. θρόει=προστακτικὴ τοῦ θροῶ=λέγω. εὐφημῖος=αἰσιος. εὐφημα θρόει=σιώπα. Θεὸς φυλάξοι. πάντα=παντοῦ. ἀμείβω=περνῶ. σχιστὸς πόρος=σταυροδρόμι. λεύσσω=παρατηρῶ, βλέπω. φυλάσσω=προσέχω, κοιτάζω προσεκτικά. λάθη ὑποτακτικὴ ἀορ. τοῦ λανθάνω. ἀπήνη=ἄμαξα τετράτροχος συρομένη ἀπὸ δύο ἵππους ἢ ἡμίονους. παραμειβομαι=προσπερνῶ. τροχαλὸς ὄχος=ταχὺ ὄχημα. κληῖθρα=θύρα. ἔξορμος=ὁ ἔξω τοῦ λιμένος. πομπὴ ἔξορμος κληθρῶν=συνοδεία εὐρισκομένη ἔξω τῶν πυλῶν. πομπή=συνοδεία. νιν=αὐτήν. ἀντάω-ῶ=συναντῶ. πάλιν ἔξορμα=γύρισέ (την) πίσω βιαστικά. σεῖε χαλινοῦς=δούλευε σύντονα τοὺς χαλινοῦς. ἔξορμα,σεῖε προστακτικὰ τοῦ ἔξορμῶ, σεῖω. εἰς μετοχὴ τοῦ ἴημι (τὴν πομπήν)=κατευθύνω τὴν συνοδείαν, τὴν ἄμαξαν. θυμέλη=βωμός. ἐπὶ θυμέλας Κυκλάπων=εἰς τὴν Κυκλωπεῖαν ἀκρόπολιν τῶν Μυκηνῶν. πιστός=πιστευτός, σέθεν=σοῦ. φύλασσε σφραγίδα=πρόσεχε μὴ χαλάσῃς τὴν σφραγίδα. ἰθι=ἐμπρός. λευκαίνει ἤδη τόδε φῶς=ἀπλώνει τώρα τὸ λευκὸν φῶς. ἠῶς=αὐγή. πῦρ τεθρίππων τῶν Ἀελίου=τὸ πύρινον τέθριππον ἄρμα τοῦ Ἥλιου. συλλαμβάνω μόχθων=δίδω χεῖρα βοήθειας εἰς τὰ βάσανα. ὄλβιος-εὐδαίμων=εὐτυχῆς ἀπὸ ὑλικῆς ἀπόψεως, ὁ μὴ δοκιμάζων δυστυχίας.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 111-163. χώρει λαβῶν λαβὲ καὶ χώρει. λαβῶν χρονική. ἄντικ. λόγῳ τροπική. πάντα κατηγορ. προσ. τὰ ἐγγεγραμμένα σοι ἄντικ. τοῦ φράσω γλώσση ὀργανική. ταῖς πρόσθεν ἐπίθ. προσδ. σοὶ στέλλειν ἄντικ. τοῦ πέμπω ἴνιν ἄντικ. τοῦ στέλλειν. Ἀδλιν ἀκλύσταν ἐπέξηγησις. ἀπλακῶν ὑποθετική. λέκτρον ἄντικ. ἀπλακῶν (ἄν ἀμπλάκη)-ἐπαρεῖ δ' εἶδος ὑποθ. λόγου. σοὶ-ἀλόχῳ ἄντικ. ὅ,τι φῆς πлагία ἐρώτησις. ὅ,τι πράσσομεν πлагία ἐρώτησις. κείνῳ ἐκδώσειν ἄντικ. τοῦ ἐπεφήμισα. παῖδα ἄντικ. τοῦ ἐκδώσειν. λέκτροις δοτικὴ σκοποῦ. ὅς ἦγες ἀναφορική αἰτιολογική. φατίσας ἐναντιωματική. ἄλοχον κατηγορ. τοῦ παῖδα ἄντικ. σφάγιον κατηγορ. Δαναοῖς χαρακτηριστική. γνώμας ἄντικ. γῆρα ἄντικ. ἐρέσσω-ὑπεῖκων τροπικά. ἕπνω ποιητικὸν αἴτιον. φυλάσσω τροπική. μὴ λάθη ἔνδοιαστική. σέ ἄντικ. τοῦ λάθη. παραμειωμένην κατηγορηματική. τροχαλοῖσιν ὄχοις ὀργανική. ἦν ἀντήσης-ἐξορμα δ' εἶδος ὑποθετικοῦ λόγου. εἰς τροπική. φράσας χρονική. ἠῶς ὑποκ. φῶς ἄντικ. πῦρ ὑποκ. μόχθων ἄντικ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ: 111—163. στ. 112. πρὸς Ἄργος (ἐπικράτειαν τοῦ Ἀγαμέμνονος) δὲν λέγει εἰς Ἄργος, διότι ἦτο ἐνδεχόμενον, κατόπιν τῆς πρώτης ἐπιστολῆς, νὰ συναντήσῃ καθ' ὅδον τὴν ἄμαξαν τὴν φέρουσαν τὴν Ἰφιγένειαν. στ. 117. Αἰθας ἔρνος καὶ ὄχι τοῦ Τυνδάρεω, διότι θέλει νὰ δηλώσῃ ὅτι ἡ Κλυταιμῆστρα ἔχει κληρονομικὴν τὴν ὠραιότητα ὡς θυγάτηρ

της Λήδας, ὄραιοτάτης μητρός. **στ. 120.** πτέρυγα Εὐβοίας, διότι ἡ Εὐβοία πρόσκειται εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα ὡς πτέρυξ. **στ. 124-125.** Ἀχιλλεὺς θυμὸν ἐπαρεῖ· ὁ γέρον δὲν ἀντελήφθη, ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ἀγνοεῖ τὰ τοῦ γάμου. Ὁπῶς βλέπομεν εἰς τὸ Α' τῆς Ἰλιάδος, ὁ Ἀχιλλεὺς ἦτο λίαν ὀξύθυμος (Βλέπε καὶ Ω 568), **στ. 143.** εὐφημα θρόει· μετὰ ἀγανακτήσεως ὁ γέρον ἀποκρούει τὴν μορφήν ὄκνου καὶ ῥαθυμίας. Κατὰ τὰς ἱεροτελεστίας οἱ παριστάμενοι ἔπρεπε νὰ εὐφημῶσι, δηλαδὴ νὰ λέγουν λέξεις εὐδοίωνους· ἐπειδὴ ὅμως ἦτο δυνατόν νὰ ἐκφύγη ἐκ τοῦ στόματος ἀκουσίως κακὴ λέξις, διὰ τοῦτο οἱ παριστάμενοι προετίμων νὰ σιωποῦν· ὅθεν τὸ εὐφημῶ ἔλαβε τὴν σημασίαν τοῦ σιωπῶ. **στ. 151.** σεῖε χαλινούς· οἱ θέλοντες νὰ κινήσουν τὰς ἀμάξας σείουν τοὺς χαλινούς. **στ. 152.** ἐπὶ Κυκλώπων θυμέλας· Κύκλωπες νοοῦνται ἐδῶ μυθικός λαὸς τεκτόνων ἐκ Λυκίας, ἐχόντων σῶμα γιγαντώδες, οἵτινες ἐκτίσαν ἐν Ἑλλάδι τὰ προϊστορικά τεῖχη τῶν Μυκηνῶν κ.τ.λ., τὰ λεγόμενα Κυκλώπεια τεῖχη. Θυμέλη δὲ εἶναι ὁ βωμὸς· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἱερά μετὰ τῶν βωμῶν εὕρισκοντο συνήθως ἐπὶ τῶν ἀκροπόλεων, διὰ τοῦτο θυμέλαι Κυκλώπων· ἡ Κυκλωπεία ἀκρόπολις τῶν Μυκηνῶν. **στ. 159.** πῦρ τεθρίπων Ἀελίου· κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀρχαίων ὁ Φοῖβος (Ἀπόλλων) ἦτο διφρηλάτης εἰς τὸν οὐρανόν.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 111—163. 118. ἔρνος· μεταφορά. Λήδας ἔρνος· περιφρασις. 120. πτέρυγα Εὐβοίας· μεταφορά. 131. ἀγκώνων· συνεκδοχή. εἰς νυμφεῖους ἀγκώνων εὐνάς ὑπαλλαγή ἀντὶ εἰς ἀγκῶνας νυμφεῖους ἐπὶ εὐνῆς. 139. πόδα· συνεκδοχή. ἐρέσσω· μεταφορά. 153. ἐξόρμα, σεῖε· ἀσύνδετον. 161. ὄλβιος· εὐδαιμων-συνωνυμία.

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΙΧΩΝ 111-163. θνητῶν δ' ὄλβιος εἰς τέλος οὐδεὶς οὐδ' εὐδαιμων· οὐπω γὰρ ἔφθι τις ἄλπος· Ἡ διαρκὴς εὐδαιμονία εἶναι ἀνυπαρκτος εἰς τὸν κόσμον· π. χ., ὁ Ἀγαμέμνων ὁ πρό τινας κραταῖος βασιλεὺς τώρα δυστυχῆς τόσον, ὥστε ζητεῖ τὴν συνδρομὴν καὶ δούλου. Ὁ Σοφοκλῆς ἐν «Ἀντιγόνη» σχετικῶς λέγει, ὅτι «εὐδαιμόνες οἷσιν αἰὼν ἄγευστος κακῶν». Ἐλέχθη ἐπίσης ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὅτι «τέρας ἐστὶν εἰ τις ἠτύχησε διὰ βίου».

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ : 123. οἱ ἀρχαῖοι ἐτέλουν γαμήλια συμπόσια. 147. χρῆσις ἀπήνης. 155. σφράγις τῶν ἐπιστολῶν.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐν τῷ προλόγῳ. Ἐν ἀρχῇ τοῦ προλόγου ὁ Ἀγαμέμνων ἠθογραφεῖται ὡς ταλαντευόμενος μετὰ δύο ἀποφάσεων· ὁ μάντις Κάλχας ἔχει ἀξιώσει τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγένειας καὶ Ὁ Ἀγαμέμνων ἔχει ἀντιτάξει ἀπόλυτον ἀρνήσιν· μετ' ὀλίγον ἐν τῇ ἀσταθεῖ του ψυχῇ τὸ πρό ὀλίγου ἀδύνατον γίνεται δυνατόν· χρησιμοποιοῦν ψεύδος ἀναξιοπρεπὲς καλεῖ τὴν Ἰφιγένειαν εἰς τὴν Αὐλίδα πρὸς θυσίαν. Ἐν τούτοις ἡ πάλῃ τῆς καρδίας, πρὸς τὸ καθῆκον, ὁ ἀγὼν τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον συνεχίζεται· τὸ ἐναστικτὸν τῆς πατρικῆς στοργῆς ἀφυπνίζεται. ἐν τῇ διεξαγομένῃ πάλῃ ἐπικρατεῖ ἡ ἀποστροφή πρὸς τὴν ἀπάνθρωπον πράξιν καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ἐπανορθῶν τὸ ψεῦδος διὰ ψεύδους (στ. 122-123) ἀνακαλεῖ τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἰφιγένειας.

ΝΟΗΜΑ : 111—114. Ὁ Ἀγαμέμνων παραδίδων τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῖ εἰς τὸν δούλον τὸ περιεχόμενον, —115-123. συμφώνως πρὸς τὸ ὅποιον εἰδοποιεῖται ἡ Κλυταιμῆστρα νὰ μὴ στείλῃ εἰς τὴν Αὐλίδα τὴν Ἰφιγένειαν ἐνεκα ἀναβολῆς τοῦ γάμου. —124-132. Εἰς παρατήρησιν τοῦ δούλου ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς θὰ ὀργισθῇ διὰ τοῦτο, ὁ Ἀγαμέμνων δηλοῖ ὅτι οἱ γάμοι εἶναι ψευδεῖς καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἀγνοεῖ τοὺτους, —133-137. μετανοεῖ δὲ πικρῶς διὰ τὸ ψεῦδος αὐτό—138-152. καὶ ὠθεῖ τὸν δούλον πρὸς ταχείαν ἀναχώρησιν μετὰ τὴν ἐντολήν, ἂν συναντήσῃ καθ' ὁδὸν τὴν Ἰφιγένειαν, νὰ στρέψῃ τὴν ἀμαξάν πρὸς τὰ ὀπίσω. —153 163. Διὰ τὸ ἀξιοπίστονον συνιστᾷ εἰς τὸν δούλον νὰ φυλάξῃ καλῶς τὴν σφραγίδα τῆς ἐπιστολῆς.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ : Ὁ Ἀγαμέμνων παραδίδει εἰς τὸν δούλον τὴν ἐπιστολὴν, δι' ἧς ἀνακαλεῖ τὴν πρώτην ἀπόφασίν του, καὶ ὠθεῖ αὐτὸν εἰς ταχίστην ἀναχώρησιν πρὸς τὸ Ἄργος.

Ο ΠΡΟΛΟΓΟΣ εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγωδίαν. Τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἀρχαίας τραγωδίας καλεῖται πρόλογος καὶ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν πρώτην πρᾶξιν τοῦ ἔργου, ὅπως λέγομεν σήμερον. Ὁ πρόλογος τῆς Ἰφιγενείας τῆς ἐν Αὐλίδι εἶναι οἱ στίχοι 1-163. Ὁ πρόλογος περιέχει τὴν λεγομένην πρότασιν, δηλαδή τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ δράματος (Θυσιάαν τῆς Ἰφιγενείας) καὶ δὴ 1) διαφωτίζει τοὺς θεατὰς περὶ τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὅποιον ἐκτυλίσσεται τὸ δράμα (Αὐλῆς-βασιλικὴ σκηνὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος), περὶ τοῦ χρόνου (νύξ) καὶ περὶ τῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἐμφάνιζονται ἐν ἀρχῇ τοῦ δράματος (Ἀγαμέμνων-γέρων) 2) περιέχει τὴν λεγομένην προέκθεσιν, ἤτοι ἐξηγήσιν περὶ τῶν γεγονότων τῶν προηγηθέντων τῆς στιγμῆς τῆς ἐνάρξεως τοῦ δράματος· εἰς τὸ παρὸν δράμα ἢ προέκθεσις ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ στίχου 49. 3) περιέχει τὸ ἐλατήριον, τὸ ὅποιον κινεῖ τὴν δραματικὴν πρᾶξιν (μαντείαν τοῦ Κάλχαντος). 4) προετοιμάζει ψυχολογικῶς τοὺς θεατὰς πρὸς παρακολούθησιν τῆς ὑποθέσεως μετὰ ἐνδιαφέροντος (θὰ προλάβῃ ὁ γέρων τὴν Ἰφιγένειαν, ἂν δὲν προλάβῃ αὐτήν, τότε τί θὰ συμβῆ); Οἱ πρόλογοι τοῦ Εὐριπίδου ἀποτελοῦνται ἐκ μακρῶν μονολογικῶν μερῶν, ἐν ᾧ ὁ παρὼν πρόλογος ἀποτελεῖται ἐκ διαλόγου Ἀγαμέμνονος-πρεσβύτου (1-48) ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Ἀγαμέμνονος (46-114) ἐκ διαλόγου Ἀγαμέμνονος-πρεσβύτου (115-163). Ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς τὸν πρόλογον τοῦτον δὲν ὑπάρχει εὐθὺς ἐν ἀρχῇ μακρὰ διήγησις, ὅπως εἰς ὄλους σχεδὸν τοὺς Εὐριπίδειους πρόλογους, διὰ τοῦτο ἐξεφράσθη ἡ γνώμη ὅτι ἡ τραγωδία ἔρχεται ἀπὸ τοῦ στίχου 49 καὶ ὅτι τὰ διαλογικὰ μέρη στ. 1-48 καὶ 115-163 προσετέθησαν ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου υἱοῦ, ὅστις μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς του διδάξας τὴν ὑπ' ἐκείνου καταλειφθεῖσαν τριλογία (Ἰφιγένεια ἢ ἐν Αὐλίδι-Ἀλκμαίων-Βάκχαι) ἠθέλησε διὰ τῆς προσθήκης τῶν διαλογικῶν μερῶν νὰ μιμηθῇ τὸν Σοφοκλέα καὶ τοὺς ἄλλους τραγικοὺς ποιητὰς.

ΠΑΡΟΛΟΣ-ΣΤΙΧΟΙ 164-302 Μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀγαμέμνονος εἰς τὴν σκηνὴν του καὶ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ γέροντος πρὸς τὸ Ἄργος εἰσέρχονται εἰς τὴν κενὴν ὀρχήστραν 15 γυναῖκες εἰς 5 ἐπαλλήλους στοίχους, ἕκαστον ἐκ 3 γυναικῶν, ἐνδεδυμέναι σεμνῶς, φέρουσαι περὶ τὴν κεφαλὴν στεφάνους. Αἱ γυναῖκες αὗται εἶναι Χαλκιδαιαί (στ. 168), ἔγγαμοι (στ. 176) καὶ νεαραὶ (στ. 188), εἰσέρχονται δὲ διὰ τῆς δεξιᾶς πρὸς τοὺς θεατὰς παρόδου, διότι εἶναι ἐντόπια καὶ δὴ ἔρχονται ἐκ τοῦ λιμένος. Ἄμα τῇ εἰσόδῳ του ὁ χορὸς οὗτος τῶν γυναικῶν ψάλλει λυρικὸν χορικὸν ᾄσμα, ὅπερ καλεῖται πάροδος καὶ εἶναι τὸ ἀμέσως μετὰ τὸν πρόλογον μέρος τῆς τραγωδίας. Αἱ γυναῖκες αὗται μαθοῦσαι παρὰ τῶν συζύγων των ὅτι στόλος Ἑλληνικὸς ὑπὸ τὸν Ἀγαμέμνονα ἔχει συγκεντρωθῆ εἰς τὴν Αὐλίδα ἦλθον ἐκ περιεργείας εἰς τὸ στρατόπεδον (στ. 171, 190, 233 - 234) πρὸς παρατήρησιν καὶ περιελοῦσαι αὐτὸ περιγράφουν ἤδη τὰ ὅσα εἶδον. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Εὐριπίδης δικαιολογεῖ τὴν εἴσοδον τοῦ χοροῦ εἰς τὴν ὀρχήστραν, διότι εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγωδίαν ἡ εἴσοδος τοῦ χοροῦ πρέπει νὰ ἔχῃ λόγον. Ἡ πάροδος τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ δράματος (καὶ τὰ ἄλλα λυρικὰ χορικά ᾄσματα, τὰ λεγόμενα στάσιμα) συνέκειτο ἐκ στροφῶν, τὰς ὁποίας ἔψαλλεν ὁ χορὸς βαδίζων πρὸς τὰ δεξιὰ· ἂν ὁ χορὸς διηρεῖτο εἰς ἡμιχόρια, τὰς μὲν στροφὰς ἔψαλλεν τὸ ἐν ἡμιχόριον ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά, τὰς δὲ ἀντιστροφὰς τὸ δεύτερον ἡμιχόριον ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ. Ἡ πάροδος ἐκλείετο διὰ τῆς ἐπφοδῶς, τὴν ὁποίαν ἔψαλλεν ὁ χορὸς μένων ἀκίνητος. Ἡ πάροδος τοῦ παρόντος δράματος μετὰ τὴν ἐπφοδὸν ἔχει κατ' ἐξαιρέσιν τρία στροφικὰ ζεύγη.

ΠΑΡΟΛΟΣ (στ. 164—302): Χορὸς ἐκ γυναικῶν τῆς Χαλκίδος ψάλλει τὰς ἐντυπώσεις του ἐκ τῆς διαδρομῆς του ἀνὰ τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον ἐν Αὐλίδι.

Στροφή α' στίχοι 164—174.

Ἐμολὸν ἀμφὶ ψάμαθον παρακτίαν

Ἦλθα γύρω ἀπὸ τὴν ἀμμουδίαν τῶν ἀκτῶν (ἡ-στὴν ἀμμουδερὴν ἀκρογιαλιάν)

ἐναλίγας Αὐλίδος,

τῆς παραθαλασσίας Αὐλίδος,

κέλσασα διὰ στενοπόρθμων
 χευμάτων Εὐρίπου,
 προλιπούσα ἑμάν πόλιν Χαλκίδα,
 τροφὸν ἀγχιάλων ὑδάτων

τῆς κλεινᾶς Ἀρεθούσας,
 ὡς κατιδοίμαν
 στρατιάν Ἀχαιῶν
 νασιπόρους τε πλάτας
 ἀγαυῶν ἡμιθέων,
 οὗς ἐνέπουσιν ἀμέτεροι πόσεις
 στέλλειν ἐπὶ Τροίαν
 χιλιόναυσιν ἐλάταις
 τὸν ξανθὸν Μενέλαόν τε
 Ἀγαμέμνονά τε εὐπατρίδαν
 ἐπὶ τὰν Ἑλέναν,
 ἂν ἀπὸ δονακοτρόφου Εὐρώτα

ἔλαβε Πάρις ὁ βουκόλος,
 δῶρον τᾶς Ἀφροδίτας,
 ὅτε ἐπὶ κρηναίαισι δρόσοις
 ἂ Κύπρις ἔσχεν ἔριν ἔριν
 μορφᾶς

Ἦρα Παλλάδι τε.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : ἔμολον· ἀόριστος τοῦ βλάσκω=ἔρχομαι (πρβλ. μολὼν λαβέ, αὐτόμολος κ. τ. λ.) ἢ ψάμμαθος=ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ἡ ἄμμουδιά. ὁ παράκτιος,-ία,-ιον=παραθαλάσσιος. κέλσασα· μετοχή ἀορ. τοῦ κέλλω=καταπλέω. στενοπόρθμος=ὁ στενοῦ πορθμοῦ, στενός. χεῦμα=ῥεῦμα. προλιπούσα· μετοχή ἀορ. τοῦ προλείπω=ἐγκαταλείπω, ἀφήνω. ἑμάν=ἑμὴν. τροφός=ἡ τροφοδοτοῦσα. ἀγχιάλος (ἄγχι-άλός)=παραθαλάσσιος. τῆς κλεινᾶς-τῆς κλεινῆς=τῆς ἐνδόξου, ξακουστῆς. Ἀρεθούσας-Ἀρεθούσης=ἡ Ἀρεθούσα. κατιδοίμαν-κατιδοίμην-κατιδοίμι (ὀρῶ). νασιπόρος=ὁ κωπήλατος. πλάτη=κόπη, πλοῖον. ἀγαυός=εὐγενής. ἐνέπω, ἐννέπω=λέγω. ἀμέτερος=ἡμέτερος. ὁ πόσις,-ιος=ὁ σύζυγος. στέλλω=ὀδηγῶ. ἐλάτη=ἐλάτινον πλοῖον, χιλιόνας,-νεως=ὁ χιλίων πλοίων. εὐπατρίδαν· εὐπατρίδην=εὐγενῆ. τὰν Ἑλέναν=τὴν Ἑλένην. ἂν=ἦν. δονακοτρόφος· (τρέφων δόνακος)=καλαμοτρόφος. δρόσος=δρoσιᾶ. κρηναίος=πηγαῖος. κρηναία δρόσος=δρoσερὰ πηγὴ. ἂ=ἡ μορφᾶς=μορφῆς. ἔχω ἔριν μορφῆς διαγωνίζομαι εἰς ἀγῶνα καλλονῆς.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : Ἀδλίδος· κτητική. κέλσασα· χρονική. προλιπούσα· χρονική. τροφὸν· παράθεσις. ὑδάτων· ἀντικειμενική. Ἀρεθούσας· κτητική. ὡς κατιδοίμαν· τελική. ἐνέπουσι (ῥήμα) πόσεις (ὑποκείμενον) στέλλειν (ἀντικείμενον). Μενέλαον, Ἀγαμέμνονα· ὑποκείμενα τοῦ στέλλειν. οὗς· ἀντικ. τοῦ στέλλειν. ἐλάταις· ὀργανική. ὁ βουκόλος· παράθεσις. ἂν· ἀντικ. δῶρον· κατηγορούμενον. Ἀφροδίτας· ὑποκειμενική. Ἦρα, Παλλάδι· ἀντικ. τοῦ ἔριν ἔσχε. μορφᾶς· γενική τῆς αἰτίας.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΦΗΤΙΚΑ : ἔμολον· ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, διότι ἐκάστη γυνὴ τοῦ χοροῦ ὀμιλεῖ διὰ τὸν ἑαυτὸν της. κέλσασα διὰ λέμβων. Ἀρεθούσα πηγὴ ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆν Χαλκίδα, Ἰθάκη, Σμύρνην καὶ εἰς τὴν νῆσον τῶν Συρακουσῶν Ὀρτυγίαν. χιλιόναυσι· πρὸς στρογγυλοποίησιν τοῦ ἀριθμοῦ, διότι ὁ Θουκυδίδης (1, 10, 4) ἀναφέρει 1200 πλοῖα, ἐν ᾧ εἰς τὸν Ὀμηρον (Ἰλ. Β') ἀναβιβάζονται εἰς 1186. ξανθὸν· τὸ ξανθὸν χρῶμα ὡς σπάνιον ἐτιμᾶτο πολὺ κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν ἐποχὴν, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι οἱ μελαγχροῖνοι τότε ἐπλεόναζον. Εὐρώτας· ποταμὸς τῆς Σπάρτης. Κύπρις,-ιδος· εἶναι ἡ Ἀφροδίτη λατρουμένη εἰς Πάφον τῆς Κύπρου. Ἡ Ἀφροδίτη λαβοῦσα τὸ μῆλον τῆς Ἐριδος κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Πάριδος ἐνέπνευσεν εἰς τὴν Ἑλένην ἔρωτα πρὸς

καταπλέυσασα διὰ μέσου τῶν στενῶν
 ρευμάτων τοῦ Εὐρίπου,
 ἀφ' οὗ ἄφησα τὴν πατρίδα μου Χαλκίδα,
 τὴν τροφοδοτοῦσαν τὰ παραθαλάσσια
 ὑδατα

τῆς ξακουστῆς Ἀρεθούσης,
 διὰ νὰ παρατηρήσω προσεκτικὰ
 τὸν στρατὸν τῶν Ἀχαιῶν
 καὶ τὰ κωπήλατα πλοῖα
 τῶν εὐγενῶν ἡμιθέων,
 τοὺς ὁποίους λέγουν οἱ ἄνδρες μας
 ὅτι ὀδηγοῦν ἐναντίον τῆς Τροίας
 μὲ χίλια ἐλάτινα πλοῖα
 ὁ ξανθὸς Μενέλαος
 καὶ ὁ εὐγενῆς Ἀγαμέμνων
 πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἑλένης,
 τὴν ὁποίαν ἀπὸ τὸν καλαμοτρόφον
 Εὐρώταν

ἀπήγαγεν ὁ Πάρις ὁ βουκόλος,
 ὡς δῶρον τῆς Ἀφροδίτης,
 ὅτε πλησίον δρoσερῶν πηγῶν
 ἡ Κύπρις διηγωνίσθη εἰς ἀγῶνα
 καλλονῆς
 πρὸς τὴν Ἦραν καὶ τὴν Παλλάδα.

τὸν Πάριν.

ΛΙΣΘΗΤΙΚΑ : παρακτιαν-ἐναλία, ἀγγιάλων· συνώνυμα ἐπίθετα. τροφόν· προσωποποίησης. πλάτας· συνεκδοχή, τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου. ἐλάταις· συνεκδοχή, ἢ ὕλη ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς ὕλης. ἐλάταις χιλιόναυσι· πλεονασμός, διότι τὸ ἐλάταις περιέχεται εἰς τὸ χιλιόναυσιν. ἔριν ἔριν· ἐπαναδίπλωσις. Νόημα καὶ ἐπιγραφὴν βλέπε εἰς τὸ τέλος τῆς παρόδου.

Ἄντιστροφή α' (στίχοι 185—205).

Ἦλθον δὲ ὁρομένα
διὰ πολύθητον ἄλσος Ἄρτεμιδος,

φοινίσσουσα παρῆδα ἐμάν
νεοθαλεῖ αἰσχύνα,
θέλουσα ἰδέσθαι
ἔρυμα ἀσπίδος
καὶ ὄπλοφόρους κλισίας Δαναῶν

Ἴπων τε ὄχλον.
Κατεῖδον δὲ
δύ' Αἴαντε συνέδρω
τὸν Ὀϊλέως τε Τελαμῶνός τε γόνον,

τὸν στέφανον Σαλαμίνος·
Πρωτεσίλαόν τε Παλαμῆδέα, τε
δὴν τέκε παῖς ὁ Ποσειδάνος,

(κατεῖδον) ἐπὶ θάκοις ἡδομένους
πολυπλόκοις μορφαῖσι πεσσῶν·

Διομήδεά τε κεχαρμημένον ἡδοναῖς
δίσκου,
παρὰ δὲ Μηριόνην, ὄζον Ἄρεος,

Θαῦμα βροτοῖσι·
τὸν ἀπὸ νησαίων τε ὄρεων
τόκον Λαέρτα,
ἄμα δὲ Νιρῆ, κάλλιστον Ἀχαιῶν·

Ἦλθα δὲ πεταχτῆ
διὰ μέσου τοῦ ἄλσους τῆς Ἄρτεμιδος,
ὅπου προσφέρονται πολλαὶ θυσίαι,
κοκκινίζουσα εἰς τὰ μάγουλά μου
ἀπὸ νεανικῆν ἐντροπήν,
ἐπιθυμοῦσα νὰ ἴδω
τὰ ὄχυρά τῶν ἀσπιδοφόρων ὀπλιτῶν
καὶ τὰς σκηνάς τῶν ὀπλοφόρων Δα-
ναῶν

καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀρμάτων.
Εἶδα δὲ πολὺ καλὰ
τοὺς δύο Αἴαντας συγκαθημένους,
δηλαδή τὸν υἱὸν τοῦ Ὀϊλέως καὶ τὸν
υἱὸν τοῦ Τελαμῶνος,
τὴν δόξαν τῆς Σαλαμίνος·
καὶ τὸν Πρωτεσίλαον καὶ τὸν Παλαμῆδη,
τὸν ὅποιον ἐγέννησεν ὁ υἱὸς τοῦ
Ποσειδῶνος,
(εἶδον) ἐπάνω εἰς καθίσματα νὰ δια-
σκεδάξουν
μὲ τοὺς πολυπλόκους συνδυασμούς τῶν
πεσσῶν·
καὶ τὸν Διομήδη διασκεδάζοντα μὲ τὴν
δισκοβολίαν,
πλησίον του δὲ τὸν Μηριόνην, τὸ
βλαστάρι τοῦ Ἄρεως,
τὸν θαυμαζόμενον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων·
καὶ τὸν ἐκ τῆς ὄρεινῆς νήσου
υἱὸν τοῦ Λαέρτου,
συγχρόνως δὲ τὸν Νιρέα, τὸν ὠραιό-
τατον ἐκ τῶν Ἀχαιῶν·

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : ἦλθον ἐπικός τύπος=ἦλθον. ὁρομένα ὄριστι ἀντὶ ὁρομένη=μετοχὴ ἄορ. (ὄρομην) τοῦ ὄρνωμαι=ἐγείρομαι, πετιέμαι. πολύθητον ἄλσος=ἄλσος ὅπου πολλαὶ θυσίαι προσφέρονται. φοινίσσω (μεταβατικῶς) =κοκκινίζω. παρῆς καὶ παρῆς, ἦδος=μάγουλον. νεοθαλής=νεανικός. αἰσχύνα=αἰσχύνη. ἰδέσθαι=ἰδεῖν. ἔρυμα=ἀμυντήριον, ὄχυρον. ἀσπίς=ἀσπιδοφόρος ὀπλίται. ὄπλοφόροι κλισίαι=σκηναὶ φέρουσαι ὀπλίτας. ὄχλος ἵπων=πλήθος ἀρμάτων. συνέδρω ἐπικός ἀντὶ συνέδρους, σύνεδρος=συγκαθημένος. Αἴαντε δυῖκός=Αἴαντας. γόνος=υἱός. στέφανος=δόξα. Ὀϊλέως-Τελαμῶν-Παλαμῆδης. τέκε-ἔτεκε, ἄορ, τοῦ τίκτω=γεννῶ. Ποσειδᾶν ὄριστι ὁ Ποσειδῶν. θάκος καὶ θῶκος=κάθισμα. ἡδομαι=διασκεδάζω. πολυπλόκοι μορφαῖ=πολύπλοκοι συνδυασμοί. Διομήδης, -ους, κεχαρμημένον μετοχὴ παρακ. τοῦ χαίρω=διασκεδάζω. ἡδοναῖς δίσκου=ἡ χαρὰ ἐκ τῆς ῥίψεως τοῦ δίσκου, ἢ δισκοβολία. παρὰ=πλησίον. ὄζος=βλαστής. Ἄρεος ἀντὶ Ἄρεως. βροτός=θηνητός, ἄνθρωπος. νησαῖα ὄρη=νήσος ὄρεινῆ. τόκος (τίκτω)=υἱός. Νιρέως, τὸν Νιρέα-Νιρῆ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : Ἄρτεμιδος· κτητική. φοινίσσουσα· τροπική. παρῆδα· αἰτιατι-

κή τοῦ κατὰ τι. αἰσχύνᾳ· δοτικὴ τῆς αἰτίας. θέλουσα· αἰτιολογική. γόνον· παράθεσις, ἐπεξήγησις. στέφανον· παράθεσις. ἡδομένους· κατηγορηματικὴ μορφαῖσι· δοτικὴ αἰτίας. ὄζον· παράθεσις. θαύμα· παράθεσις. κάλλιστον· παράθεσις.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ : πολύθυτον ἄλσος· ἀσυνειδήτως ὁ χορὸς ὑπενθυμίζει καὶ τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας, ἣν ζητεῖ ἡ Ἄρτεμις. φοινίσσουσα· διότι ἡ παρουσία γυναικῶν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐθεωρεῖτο ἐπιβουλοῦς. ὄχλον ἵππων· πλῆθος ἀρμάτων, διότι ἵππικὸν δὲν ὑπῆρχε τότε. Αἰαντε· Αἴας ὁ Ὀϊλέως, βασιλέως τῶν Λοκρῶν, καὶ Αἴας ὁ Τελαμώνιος, βασιλεὺς τῆς Σαλαμίνας. ἡδομένους· δηλαδὴ τοὺς Αἰαντας, Πρωτεσίλαον καὶ Παλαμῆδη. Πρωτεσίλαος· υἱὸς τοῦ Ἰφίκλου ἐκ Φυλάκης τῆς Θεσσαλίας, πρῶτος ἐκ τῶν Ἑλλήνων πεσόντων κατὰ τὴν ἀπόβασιν εἰς τὴν Ἀσιατικὴν γῆν. Παλαμῆδης υἱὸς τοῦ Ναυπλίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. πεσσοί· παιδιὰ ἀνάλογος πρὸς τὸ ζατρίκιον. ἐπινοηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Παλαμῆδους. Διομήδης υἱὸς τοῦ Τυδέως, βασιλέως τοῦ Ἄργους. Μηριόνης· θεράπων τοῦ Ἰδομενέως· βασιλέως τῆς Κρήτης. ὄζος Ἄρεος· δηλαδὴ πολεμιστῆς. νησαῖα ὄρη· ἡ ὄρεινὴ νῆσος Ἰθάκη, ἣτις εἶναι μετασφῶν. τόκος Λαέρτου· ὁ Ὀδυσσεύς. Νιρεὺς· ἐκ Σύμης τῆς Δωδεκανήσου πετασφῶν τοῦ Τρωικοῦ πολέμου μετὰ τριῶν πλοίων. Νιρεὺς, Διομήδης, Μηριόνης καὶ Ὀδυσσεὺς ἔρριπτον τὸν δίσκον.

Αἰσθητικά : παρῆδα νεοθαλεῖ αἰσχύνᾳ καθ' ὑπαλλαγὴν ἀντὶ νεοθαλῆ παρῆδα· ἀσπίδος· συνεκδοχὴ. παρῆδα ἀντὶ παρῆδας· στέφανον· μεταφορά. ὄζον· μεταφορά.

Νόημα καὶ ἐπιγραφὴν βλέπε εἰς τὸ τέλος τῆς παρόδου.

Ἐμφῶδες 206—230.

Τὸν ἰσάνεμόν τε
λαιψηροδρόμον ποδοῖν Ἀχιλλῆα,
τὸν τέκεν ἅ Θέτις
καὶ ἐξεπόνασεν Χείρων,
εἶδον αἰγιαλοῖσι παρὰ τε κροκάλαις
ἔχοντα δρόμον σὺν ὄπλοις·
ἄμιλλαν δὲ ἐπόνει ποδοῖν
πρὸς τέτρωρον ἄρμα
ἐλίσσων περὶ νίκας·

ὁ δὲ διφρηλάτας Εὐμηλος
Φερητιάδας
ἐβοᾷτο,
ᾧ ἰδόμαν
θεινομένους κέντρα
καλλίστους πάλους,
χρυσοδαιδάλους στομίους,
τοὺς μὲν μέσους ζυγίους
βαλιούς λευκοστίκῳ τριχί,

τοὺς δ' ἔξω σειροφόρους
ἀντήρεις καμπαῖσι δρόμων,

πυρρότριχας,
ποικιλοδέρμονας δὲ ὑπὸ μονόχαλα
σφυρά·
οἷς παρεπάλλετο Πηλεΐδας
σὺν ὄπλοισι
παρ' ἄντυγα
καὶ σύριγγας ἀρματείους.

Καὶ τὸν τρέχοντα ὡς ἄνεμος
ταχύν κατὰ τοὺς πόδας Ἀχιλλῆα,
τὸν ὅποιον ἐγέννησεν ἡ Θέτις
καὶ ἐξεπαίδευσεν ὁ Χείρων,
εἶδον εἰς τὰ χαλίκια τῆς ἀκρογιαλίδος
νὰ τρέχῃ ἔνοπλος·
συνηγωνίζετο δὲ πεζὸς
πρὸς τέθριππον ἄρμα
στριφογυρίζων ἐπάνω κάτω διὰ τὴν
νίκην·

ὁ δὲ ἀρμηλάτης Εὐμηλος
ὁ ἔγγονος τοῦ Φέρητος
ἐφώναζε δυνατὰ,
ὑπὸ τοῦ ὅποιου εἶδον
νὰ μαστιγώνωνται
ὄραιότατοι ἵπποι
στολισμένοι μὲ χρυσοῦς χαλινούς,
οἱ μὲν μέσοι ζυγιοὶ
παρδαλοὶ ἐκ τοῦ λευκοστίκτου τριχώ-
ματος,
οἱ δὲ ἔξωτετικοὶ σειροφόροι,
οἱ ἀντίθετοι εἰς τὴν ταχύτητα κατὰ
τὰς στροφὰς τῶν δρόμων,
κοκκινότριχοι,
καὶ παρδαλοὶ κάτω τῶν μονόπλων
ἀστραγάλων·
μὲ αὐτοὺς λοιπὸν παρέτρεχε πάλλων
τὰ ὄπλα ὁ Πηλεΐδης
πλησίον τοῦ μετώπου τοῦ δίφρου
καὶ τῶν χωνιῶν τῶν τροχῶν τοῦ ἄρμα-
τος.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : ισάνεμος—ὁ τρέχων ὡς ἄνεμος, ποδοῖν-ποσίν=(δυϊκός). λαιψηροδρόμος=ταχύπους, ταχύς. τόν-ὄν=τόν ὁποῖον, τέκε-έτεκε (τίκτω). ἄ-ἦ (δωριστί). ἐξεπόνασε-ἐξεπόνησε (δωριστί) τοῦ ἐκπονῶ=ἐκ-παιδεῶ. αἰγιαλός=ἀκρογιαλιά. κροκάλα=χαλίκι. ἔχω δρόμον=τρέχω, πονώ ἕμιλλαν ποδοῖν=συναγωνίζομαι πεζός. τέτρωρον=τέθριππον. ἐλίσσω=στρι-πογορῶ ἐπάνω κάτω ἔδω ἐλίσσω=ἐλίσσομενος, περὶ νίκας=περὶ νίκης. δι-φρηλάτας-διφρηλάτης=ἀρματηλάτης. Φερητιάδας-Φερητιάδης=ἔγγονος τοῦ Φέ-ρητος. ἐβοῶτο=ἐβόα. ὦ=ὑπὸ τοῦ ὁποῖου. ἰδῶμαν-εἰδῶμην=εἶδον. θείνομαι κέντρον=μαστιγώνομαι. πῶλος=ἵππος. χρυσοδαϊδάλτος=χρυσοστόλιτος. στό-μιον=χαλινός. βαλιός=παρδαλός. λευκόστικτος θριξ=τρίχωμα μὲ στίγματα λευκά. ἀντήρης=ἀντίθετος. καμπή=στροφή. πυρρόθριξ=κοκκινότριχος. ποι-κιλοδέρμων=παρδαλός. σφυρά=ἀστράγαλοι. μονόχαλον=μονόχηλον (μόνος+χηλή, ὄπλη, ὄνυξ)—μόνοπλον. παραπάλλομαι=παρτρέχω πάλλων τὰ ὄπλα.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : ποδοῖν· δοτική τοῦ κατὰ τι. αἰγιαλοῖσι· δοτική τοπική. ἔ-χοντα· κατηγορηματική. ποδοῖν· δοτική ὀργανική. ὦ· δοτική τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου. θεινομένους· κατηγορηματική. κέντρον=ὀργανική. βαλιούς· κατηγορού-μενον. τριχί· δοτική τῆς αἰτίας. καμπαῖσι· δοτική ὀργανική. πυρρόθριξ, ποι-κιλοδέρμων=κατηγορούμενα. ἀντήρεις·=παράθεσις.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ : Ἀχιλλῆα· ἐπειδὴ ὁ Ἀχιλλεύς θά παίξῃ σπουδαῖον ρόλον εἰς τὸ παρὸν δράμα, διὰ τοῦτο ἐξαίρεται ἰδιαιτέρως εἰς τὸ χορικόν τοῦτο ἄσμα. Θεῖς· σύζυγος τοῦ Πηλέως, θυγάτηρ τοῦ Νηρέως καὶ τῆς Δωρίδος, μήτηρ τοῦ Ἀχιλλέως, Χείρων· ὁ δικαιοτάτος τῶν Κενταύρων, παιδαγωγός τοῦ Ἀχιλλέως, Ἴασσος καὶ ἄλλων ἠρώων. ἐλίσσω· στριφογυ-ρίζων ἐπάνω κάτω περὶ τὰ τέρματα, Εὐμηλος· υἱός τοῦ Ἀδμήτου καὶ Ἀλ-κήστιδος, ἔγγονος τοῦ Φέρητος. ἐβοῶτο· ἵνα ἐρεθίσῃ τοὺς ἵππους. κέντρον· ῥάβδος μὲ ὀξεῖαν αἰχμήν. μέσοι ζῦγιοι πῶλοι· οἱ δύο ἐν τῷ μέσῳ ἵπποι τε-θρίππου ἄρματος, οἱ ἐξευγμένοι ἑκατέρωθεν τοῦ ῥυμοῦ. σειροφόροι ἢ σειρα-φόροι ἢ σειραῖοι· εἶναι οἱ δύο ἄκροι ἵπποι τοῦ τεθρίππου ἄρματος, προσδε-δεμένοι εἰς τὸ ἄρμα διὰ σειρῶν, σχοινίων. Ἐκ τούτων ὁ ἀριστερός ἐπρεπε νὰ διαγράψῃ περὶ τὸν καμπτήρα τοῦ ἵπποδρόμου βραχὺ τόξον, ὁ δὲ δεξιός, ὁ δεξιόσειρος, μέγιστον τόξον. ἀντήρεις· δηλαδὴ ἀντίθετοι εἰς τὴν ταχύτητα, διότι οἱ σειροφόροι ἵπποι ἀνέπτυσσον κατὰ τὴν στροφήν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἀντίθετον ταχύτητα ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον. καμπαῖσι· κατὰ τὰς στρο-φάς (περὶ τὸ τέρμα καὶ τὴν ἀφετηρίαν τοῦ ἵπποδρόμου). σφιγξ· τὸ χωνί τοῦ τροχοῦ, ὅπου εἰσέρχεται τὸ ἄκρον τοῦ ἄξονος,

Αἰσθητικά : ισάνεμον· παράβαλε τὰ ὀμηρικὰ πόδας ὦκός, ποδάρκης, ποδά-κης. αἰγιαλοῖσι· παρὰ τε κροκάλαις—ἐν διὰ δυοῖν. πῶλους χρυσοδαϊδάλτους· κα-τὰ ὑπαλλαγὴν ἀντι· χρυσοδαϊδάλτοις στομίσις. τριχί· ἀντι θριξί.

Νόημα καὶ ἐπιγραφὴν βλέπε εἰς τὸ τέλος τῆς παρόδου.

Στροφή β' στίχοι 231—241.

Ἦλυθον δὲ εἰς ἀριθμόν ναῶν
καὶ θεῶν ἀθέσφατον,

ὡς πλησάμι
τὰν γυναικεῖον ὄψιν ὀμμάτων,

μείλιον ἀδονάν.

Καὶ δεξιὸν μὲν κέρας πλάτας
ἦν ἔχων ὁ Φθιώτας Μυρμιδῶν Ἄρης

πεντήκοντα θουρίαις ναυσί.

Νηρηίδες δὲ Θεαί
χρυσέαις εἰκόσιν

Ἐμέτρησα δὲ τὰ πλοῖα
καὶ ἀπέλαυσα θέαμα ἀπερίγραπτον
(ἦ-εἶδα » »),
διὰ νὰ ἱκανοποιήσω (ἦ-χορτάσω)
τὴν γυναικεῖαν φιλοπεριέργειαν
(ἦ-τὴν γυναικεῖαν ὄρασιν μὲ θεάματα),
ὅπερ εἶναι μεγάλη ἀπέλαυσις.
Καὶ τὴν μὲν δεξιὰν πτέρυγα τοῦ στολοῦ
κατεῖχεν ὁ ἐκ τῆς Φθίας Μυρμιδῶν
Ἄρης (ἦ-αἱ μάχιμοι δυνάμεις τῶν Μυρ-
μιδῶνων τῆς Φθίας)
μὲ πνήντα ταχύπλοα πλοῖα.
Νηρηίδες δὲ Θεαί
μὲ τὰ χρυσᾶ ἀγάλματά τω

ἔστασαν κατ' ἄκρα,

σῆμα πρύμναις Ἀχιλλείου στρατοῦ.

ἦσαν στημένοι εἰς τὰ προεξέχοντα ἄκρα τῆς πρύμνης (τῶν πλοίων), ὡς διακριτικὸν γνώρισμα εἰς τὰς πρύμνας τῶν πλοίων τοῦ Ἀχιλλέως.

Ἀντιστροφή β' (στίχοι 242—252).

Πέλας δὲ ταῖσδε
ἔστασαν νᾶες Ἀργείων ἰσῆρητοι·

ὧν ἦν στρατηλάτας
ὁ Μηκιστέως παῖς, ὃν τρέφει
πατὴρ Ταλαός, Καπανέως τε παῖς
Σθένελος·

Ἄτθιδος δὲ ἄγων ἐξήκοντα ναῦς
ὁ Θησέως παῖς ἐξῆς ἐναυλόχει,

ἔχων Θεάν Παλλάδα θετὸν·
ἐν μωνύχοις πτερωτοῖς ἄρμασιν,
εὐσημόν τι φάσμα ναυβάταις.

πλησίον δὲ τούτων ἐδῶ
ἔστέκοντο πλοῖα τῶν Ἀργείων ἔχοντα
ἴσας κόπας·

τούτων ἀρχηγὸς ἦτο
ὁ υἱὸς τοῦ Μηκιστέως, ὃν ἀνέθρεψεν
ὁ πατὴρ του Ταλαός, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
Καπανέως Σθένελος·

ἐκ τῆς Ἀττικῆς δὲ ὀδηγῶν ἐξήντα πλοῖα
ὁ υἱὸς τοῦ Θησέως ἐν συνεχείᾳ εἶχεν
ἀγκυροβολήσει,

ἔχων τὴν Θεάν Παλλάδα ἐπιβαίνουσαν
ἄρματος μονόπλων πτερωτῶν ἵππων,
ὡς εὐδιάκριτον σῆμα διὰ τοὺς ναύτας.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : ἤλυθον τοῦ ἔρχομαι. ἔρχομαι εἰς ἀριθμὸν=μετρώ. ἀθέσφατος=ἀπερίγραφτος. ἔρχομαι εἰς θεάν=βλέπω. ἔρχομαι εἰς θεάν ἀθέσφατον=βλέπω, ἀπολαύω θέαμα ἀπερίγραφτον. πλήσαιμι=εὐκτική ἀορίστου τοῦ πίμπλημι=χορταίνω, ἱκανοποιῶ. ὄψις=ὄρασις. ὄμματα=θέαμα. ὄψις γυναικεῖος ὀμμάτων=γυναικεία φιλοπεριεργεία. τάν=τήν. μέλινοσ=στερεός, μέγας, δυνατός (κατ' ἄλλους=ὁ ὡς μέλι). ἀδονά=ἡδονή. πλάτας=πλάτης=στόλου. ἦν ἔχων=εἶχεν. Φθιώτας=Φθιώτης=ἐκ τῆς Φθίας. Μυρμιδῶν Ἀρης=αἱ μάχιμοι δυνάμεις τῶν Μυρμιδόνων. θούριος=ταχύς. εἰκῶν=ἄγαλμα. ἔστασαν=εἰστήκεσαν=εἶχον στηθῆ, ἦσαν στημένοι. τὰ ἄκρα=τὰ προεξέχοντα ἄκρα τῆς πρύμνης. σῆμα=διακριτικὸν γνώρισμα. Ἀχιλλεῖος στρατός=τὰ πλοῖα τοῦ Ἀχιλλέως. πέλας=πλησίον. νᾶες (νῆες) ἰσῆρητοι=πλοῖα ἔχοντα ἴσας κόπας. στρατηλάτας (ἀτης)=ἀρχηγός. τρέφει=ἐθρεψεν, ἀνέθρεψεν. Ἄτθις (γῆ)=ἡ Ἀττική. ἐξῆς=ἐν συνεχείᾳ. ναυλοχῶ=ἀγκυροβολῶ. θετός=στημένος, ἐπιβαίνων. μώνυχος=μόνοπλος. μώνυχα πτερωτὰ ἄρματα=ἄρμα μωνύχων ἵππων πτερωτῶν. φάσμα=σῆμα. εὐσημος=εὐδιάκριτος. ναυβάτης=ἐπιβάτης πλοίου, ναύτης.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : ναῶν· γενική ἀντικειμενική. ὡς πλήσαιμι· τελική. ὄψιν ὀμμάτων· ἄμεσον καὶ ἔμμεσον ἀντικ. ἀδονάν· παράθεσις. πλάτας· διαιρητική. ναυσί· ὀργανική. εἰκόσι· τροπική. σῆμα· κατηγορούμενον (κατ' ἄλλους παράθεσις). πρύμναις· τοπική. Ἀτθίδος· γενική ἀφαιρετική. θετὸν· κατηγορούμενον. φάσμα· κατηγορούμενον (κατ' ἄλλους παράθεσις).

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ-ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ : Μυρμιδῶν Ἀρης· ὁ Ἀχιλλεὺς ἢ οἱ Μυρμιδόνες πολεμισταὶ Νηηίδες· πενήτηκοντα θυγατέρες τοῦ Θαλασίου θεοῦ Νηρηόου, μία τῶν ὁποίων ἡ θέτις, μήτηρ τοῦ Ἀχιλλέως. θουρίαις· ἀναχρονισμός, διότι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰ πλοῖα ἦσαν μόνον μεταφορικά. πέλας ταῖσδε· δηλαδὴ τῶν πλοίων τοῦ Ἀχιλλέως. ἰσῆρητοι· μεταξύ των ἡ κοπήρη πλοῖα ἰσάριθμα πρὸς τὰ τοῦ Ἀχιλλέως. Μηκιστέως παῖς· ὁ Εὐρύαλος. ὃν· δηλαδὴ Μηκιστέα. Μηκιστέως· υἱὸς τοῦ Ταλαοῦ, ἀδελφός τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀργεοῦ Ἀδράστου. Σθένελος· θεράπων τοῦ Διομήδους, υἱὸς τοῦ Ἀργεῖου ἥρωος Καπανέως, ἐνὸς τῶν ἐπτά ἐπὶ Θήβας. Θησέως παῖς· ὁ Δημοφῶν· ὁ Ὀμηρος ἐν Β' 552 ἀναφέρει ὡς ἡγήτορα πενήτηκοντα πλοίων τὸν Μενεσθέα.

Αἰσθητικά : ὡς πλήσαιμι. . . , περιγραφή τῆς γυναικείας περιεργείας· ἦν ἔχων· περιφρασις. πλάτας=πλάτης· συνεκδοχή. Μυρμιδῶν Ἀρης· συνεκδοχή. θουρίαις· προσωποποιήσις, διότι τὸ ἐπίθετον λέγεται ἐπὶ ἀνδρῶν, οὐχὶ ἐπὶ πλοίων. τρέφει· ἱστορικὸς ἐνεστώσ. ἐν μωνύχοις ἄρμασιν· ἀντὶ ἐν ἄρμασι μω-

νόων ἵπων ὑπαλλαγῆ.
 Νόημα καὶ ἐπιγραφὴν βλέπε εἰς τὸ τέλος τῆς παρόδου.

Στροφή γ' στίχοι 253—264.

Εἶδομαν δὲ ὄπλισμα Βοιωτῶν,

πεντήκοντα ποντίας νῆας
 ἔστολισμένας σημειοῖσιν
 τοῖς δὲ (σῆμα) ἦν Κάδμος

ἔχων χρυσεὸν δράκοντα
 ἀμφὶ κόρυμβα ναῶν·

Λήϊτος δὲ ὁ γηγενής
 ἄρχε ναίου στρατοῦ·
 Φωκίδος δὲ ἀπὸ χθονός.....,

Λοκράς δὲ ναῦς ἴσας τοῖσδε

ἦν ἄγων Οἰλέως τόκος
 ἐκλιπῶν κλυτὰν θροναίδα πόλιν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : εἶδομαν-εἰδόμην=εἶδον. ὄπλισμα=ἐνοπλοὶ δυνάμεις. ποντία ναῦς=ποντοπόρον πλοῖον. ἀνοικτῆς θαλάσσης. νῆας=ναῦς (αἰτ. πληθ.). σημειοῖσιν=σήμασι. τοῖς δὲ ἐννοεῖται Βοιωτοῖς ἢ κατ' ἄλλους σημειοῖσιν. τοῖς δέ=τούτοις δέ. κόρυμβος πληθ. κόρυμβοι καὶ κόρυμβα=τὸ προεξέχον ἄκρον τῆς πρύμνης. γηγενής=ἐκ τῆς γῆς γεννηθείς (γῆ-γενῶμαι). ἄρχε=ἤρχε. ναῖος στρατός=στόλος. χθῶν=χθονός-χώρα, γῆ. ναῦς ἴσας τοῖσδε=ναῦς ἴσας ταῖς ναυσὶ τῶνδε. ἦν ἄγων=ἦγε. τόκος=υἶός. κλυτὰν-κλυτήν=ἐνδοξον. θροναῖα πόλις=ἡ πόλις θρόνιον.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : νῆας ἐπεξήγησις τοῦ ὄπλισμα. ἔστολισμένας κατηγορηματική. σημειοῖσιν ὀργανική. τοῖς-τούτοις κτητική. ἔχων τροπική. ἐκλιπῶν χρονική.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ : Κάδμος υἱὸς τοῦ Ἀγήνορος, βασιλέως τῆς Φοινίκης, κτίσας τὴν Καδμείαν, ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν. Φονεύσας εἰς τὰς Θήβας δράκοντα ἔσπειρεν εἰς τὴν γῆν τοὺς ὀδόντιας αὐτοῦ· ἐκ τῶν ὀδόντιων τοῦ δράκοντος ἀνεδύθησαν ἐκ τῆς γῆς ἐνοπλοὶ ἄνδρες, ἐκ τῶν ὀποίων μετὰ προηγηθεῖσαν ἀλληλομαχίαν ἐπέζησαν πέντε, γενόμενοι γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκῶν τῶν Θηβῶν, τὰ μέλη τῶν ὀποίων ἐλέγοντο σπαρτοὶ ἢ δρακοντογενεῖς, εἰς ἐκ τῶν ὀπίων ἦτο καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν Λήϊτος. Φωκίδος δ' ἀπὸ χθονός ... (μετὰ τὸν στίχον 260 ἐξέπεσον στίχοι περιγράφοντες τὰς δυνάμεις τῶν Φωκέων καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν). Οἰλέως καὶ Ὀϊλέως τόκος εἶναι ὁ Αἴας ἔχων πρωτεύουσαν τοῦ κράτους τοῦ τῶν Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν τὴν πόλιν θρόνιον.

Νόημα καὶ ἐπιγραφὴν βλέπε εἰς τὸ τέλος τῆς παρόδου.

Ἀντιστροφή γ' στίχοι 265—276.

Ἐκ τὰς Κυκλωπίας δὲ Μυκῆνας

παῖς Ἀτρέως ἔπεμπε
 ἠθροῖσμένους ναυβάτας
 ἑκατὸν ναῶν
 (σὺν ταγὸς δ' ἦν ἀδελφός,
 ὡς φίλος φίλῳ)

Ἐκ δὲ τῶν Μυκηνῶν μετὰ τὰ Κυκλώπεια τεῖχη
 ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως ὠδήγει
 συγκεντρωμένους ναύτας
 ἑκατὸν πλοίων
 (συσπράττης δὲ ἦτο ὁ ἀδελφός (του),
 ὡς ἀγαπητὸς πρὸς ἀγαπητόν),

ὡς λάβοι Ἑλλάς πρᾶξιν
τᾶς φυγούσας μέλαθρα
χάριν βαρβάρων γάμων
Κατειδόμεν δὲ ταυρόπουον ὄραν

σῆμα πρύμνας

ἐκ Πύλου Γερηνίου Νέστορος

τὸν πάροικον Ἄλφεόν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ: ἐκ τᾶς Μυκῆνας=ἐκ τῆς Μυκῆνης. Μυκῆνη=Μυκῆναι. ναυβάτης=ναύτης. ἥθροισμένους=ἡθροισμένους. σὺν=συγχρόνως. ταγός (τάττω) =στρατηγός. σὺν ταγός=συστρατήγος. ὡς λάβο=ἵνα λάβῃ. πρᾶξις=ἐκδίκησις. τᾶς φυγούσας=τῆς φυγούσης=ἐνεκα τῆς ἐγκαταλειψῆς· μέλαθρον=οἶκος. χάριν βαρβάρων γάμων=χάριν γάμων μετὰ βαρβάρων. πρύμνας=πρύμνης. πάροικος=γείτων. Ἄλφεός=Ἄλφειός.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ: τᾶς φυγούσας· γενικὴ τῆς αἰτίας. μέλαθρα· ἀντικείμενον. ὄραν· ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι. Ἄλφεόν· ἐπεξηγήσις.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ: παῖς Ἀτρέως ὁ Ἀγαμέμνων. ἀδελφός ὁ Μενέλαος. τᾶς φυγούσας τῆς Ἑλένης. βαρβάρων γάμων μετὰ τοῦ Πάριδος. Νέστωρ Γερηνίος, υἱός τοῦ Νηλέως καὶ Χλωρίδος, βασιλεὺς τῆς Πύλου, γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἐν Γερηνίᾳ τῆς Μεσσηνίας. Ἄλφειός ποταμὸς ἀποτελῶν τὰ βόρεια σύνορα τοῦ κράτους τῆς Πύλου. Οἱ ποταμοὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παρίσταντο ταυρόμορφοι ἐνεκα τῶν ἐλιγμῶν, οἱ ὅποιοι ἐκαλοῦντο κέρατα.

Στροφή δ' στίχοι 277—288.

Αἰνιάνων δὲ ἦσαν δωδεκάστολοι
νάες,
ὧν ἄρχε ἀναξ Γουνεύς·

τῶνδε δὲ πέλας αὐτὸς (ἦσαν)
δυνάστωρες Ἥλιδος, οὐδὲ
πᾶς λεῶς ὠνόμαζεν Ἐπειούς·
Εὐρυτος δ' ἀνασσε τῶνδε·
Μέγης δέ, λόχευμα Φυλέως,
ἤγε λευκήρετμον Τάφιον Ἄρη,

ὧν ἀνασσε,
λιπὼν τὰς Ἐχινάδας νήσους
ἀπροσφόρους ναυβάταις.

Ἀντιστροφή δ' στίχοι 289—302.

Αἴας δὲ ὁ Σαλαμῖνος ἐντροφος

ζυνᾶγε πρὸς τὸ λαιὸν δεξιὸν κέρας,

ἄσσον τῶν ὄρμει

συμπλέκων δώδεκα εὐστροφωτάταισι
ναυσὶ
ἐσχάταισι πλάταισιν.

ὡς ἄιον καὶ εἰδόμεν
ναυβάταν λεῶν·

διὰ νὰ λάβῃ ἡ Ἑλλάς ἐκδίκησιν
διὰ τὴν ἐγκαταλείψασαν τὸν οἶκόν τῆς
χάριν γάμου μετὰ βαρβάρου.

Εἶδα δὲ τὸ ταυρόπουον ὡς πρὸς τὴν
μορφήν

διακριτικὸν σῆμα τῆς πρύμνης τῶν
πλοίων

τῶν ἐκ τῆς Πύλου τοῦ Γερηνίου Νέστορος,

τὸν γείτονα δηλαδὴ Ἄλφειόν

Τῶν δὲ Αἰνιάνων ὑπῆρχε στόλος
δώδεκα πλοίων,
τῶν ὁποίων ἀρχηγός ἦτο ὁ βασιλεὺς
Γουνεύς·

πλησίον δὲ τούτων πάλιν (ἦσαν)
οἱ κυρίαρχοι τῆς Ἥλιδος, τοὺς ὁποίους
ἄλλοι ὁ κόσμος ὠνόμαζεν Ἐπειούς·
ὁ Εὐρυτος δὲ ἦτο βασιλεὺς τούτων·
ὁ Μέγης δέ, ὁ υἱὸς τοῦ Φυλέως,
ὠδήγει τὰς ναυτικὰς δυνάμεις ἀπὸ λευκᾶ
πλοῖα τῶν Ταφίων,
τῶν ὁποίων ἦτο βασιλεὺς,
ἀφῆσας τὰς Ἐχινάδας νήσους
τὰς ἀπλησιάζουσας εἰς τοὺς ναύτας.

Ὁ Αἴας δέ, τὸ γέννημα καὶ θρέμμα τῆς
Σαλαμίνος,

συνέδεε πρὸς τὸ ἀριστερὸν κέρας (τοῦ)
τοῦ δεξιοῦ κέρατος τὰ πλοῖα,
πλησιέστερον τῶν ὁποίων εἶχεν ἀγκυροβολήσει

ἀποτελῶν μὲ τὰ δώδεκα ταχύτατα
πλοῖά του τὸν σύνδεσμον
πρὸς τὰ τελευταῖα πλοῖα (τοῦ δεξιοῦ
κέρατος)·

τοιουτοτρόπως ἤκουσα καὶ εἶδα
τὸν ναυτικὸν στρατὸν (στόλον)·

φ εἰ τις προσαρμόσει

βαρβάρους βάριδας,
οὐκ ἀποίσεται νόστον,

οἶον εἰδόμεν ἐνθάδε
νάιον πόρευμα, τὰ δὲ
σφίζομαι μνήμην συγκλήτου στρατεύ-
διατηρῶ εἰς τὴν μνήμην τὸ συγκεν-
τρωμένον στράτευμα,
κλύουσα κατ'οἴκου.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : δωδεκάστολοι νῆες (νῆες)=στόλος δώ-
δεκα πλοίων. ἄρχε=ἤρχε. πέλας=πλησίον. δυνάστωρ=κυρίαρχος. πᾶς λεώς=
ὄλος ὁ κόσμος. ἀνάσσω=βασιλεύω. λόχευμα=τέκνον. λευκήρετος Ἄρης=
ναυτικαὶ δυνάμεις ἀπὸ λευκὰ πλοῖα. ἀπρόσφορος=ἀπλησίαστος, ἐπικίνδυνος.
ἔντροφος=γέννημα καὶ θρέμμα. ξυνάγε-συνήγε=συνέδεε. λαῖος=ἀριστερός.
ἄγχι, ἄσσον, ἄγχιστα=πλησίον, πλησιέστερα, πλησιέστατα. τῶν=τῶν ὀπι-
ῶν. ὄρω=ἀγκυροβολῶ. συμπλέκω=ἀποτελῶ σύνδεσμον. εὐστροφος=εὐκίνη-
τος, ταχύς. ἔσχατος=τελευταῖος. πλάτη=πλοῖον. ὤς=οὕτως. αἰώ=ἀκούω.
ναυβάταν (-ην) λεῶν=ναυτικὸν στρατόν, στόλον. προσαρμόττω=φέρω εἰς ἐ-
παφήν, εἰς σύγκρουσιν. ἡ βάρις,-ιδος (Αἰγυπτιακὴ λέξις)=πλοῖον βαρβαρι-
κόν. ἀποίσεται=μέλλω τοῦ ἀποφέρομαι. νόστος=ἐπάνοδος. ἀποφέρομαι νό-
στον=δύναμαι νὰ ἐπανεέλθω εἰς τὴν πατρίδα. οἶον=ἐπεὶ τοιοῦτον. πόρευμα=
ὄχημα. νάιον πόρευμα=στόλος. σφίζομαι μνήμην=ἐνθυμοῦμαι. σύγκλητος=
συγκεντρωμένος. κλύω=ἀκούω.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : λόχευμα· παράθεσις. λιπῶν· χρονικὴ. ἀπρόσφορος· παράθε-
σις. ἔντροφος· παράθεσις. ναυσί· ὀργανικὴ. εἰ τις προσαρμόσει-οὐκ ἀποίσεται.
α' εἶδος ὑποθ. λόγου. βάριδας φ' ἄμεσον-ἔμμεσον ἄντικ. οἶον..... ἀναφορικὴ
ἀιτιολογικὴ. στρατεύματος· ἀντικειμενικὴ ἐκ τοῦ μνήμην. κλύουσα· ἀιτιολο-
γικὴ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ : Αἰνιᾶνες· ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν φῶλον παρὰ τὴν Δωδῶ-
νην· οὗτοι ἐγκατασταθέντες κατόπιν εἰς τὰ νότια τῆς Θεσσαλίας ἐξειδιάχθη-
σαν ὑπὸ τῶν Λαπιθῶν. Ἐχινάδες· νῆσοι, σύμπλεγμα ἐννέα νησίδων εἰς τὸ
Ἴόνιον πέλαγος κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελβοῦ ποταμοῦ (Ἀσπροποτάμου),
μεγίστη τῶν ὀπιῶν ἡ Τάφος. Αἶας· ὁ υἱὸς τοῦ Τελαμῶνος. Μὲ τὰ 12 πλοῖα
τοῦ Αἴαντος ἐσχηματίζετο σύνδεσμος τοῦ ἀριστεροῦ κέρατος αὐτοῦ πρὸς τὰ
τελευταῖα πλοῖα τοῦ δεξιοῦ κέρατος.

ΑἰΣΘΗΤΙΚΑ : Τάφιον Ἄρη, ὦν σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον. πλάταισι· συ-
νεκδοχῆ. Τάφιον Ἄρη· μετωνυμία.

ΝΟΗΜΑ καὶ ΕΠΙΓΡΑΦΗ : 164—184. Ἦλθομεν ἐκ Χαλκίδος, ἵνα ἴδωμεν τὸν
Ἑλληνικὸν στόλον καὶ στρατόν, τοὺς ὁποίους ὀδηγοῦν κατὰ τῆς Τροίας οἱ
Ἄτρεΐδαι πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἀπαχθείσης ὑπὸ τοῦ Πάριδος Ἑλένης. 185—
205. Κατὰ τὴν διαδρομὴν εἶδομεν τοὺς δύο Αἴαντας, τὸν Πρωτεσίλαον καὶ
τὸν Παλαμήδη παιζόντας πεισοῦς-τὸν Διομήδη ρίπτοντα δίσκον-τὸν Μηριό-
νην, τὸν Ὀδυσσεᾶ καὶ τὸν Νιρέα. 206—230. Ἐπίσης τὸν Ἀχιλλεᾶ πεζὸν
ἀμιλλώμενον εἰς τὸν δρόμον πρὸς τὸν τρέχοντα ἐπὶ ἄρματος Εὐμηλον. 231—
241. Τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ στόλου κατεῖχεν ὁ Ἀχιλλεὺς διὰ 50 πλοίων ἐχόν-
των ὡς σῆμα Νηρηίδας. 242—251. Πλησίον τῶν πλοίων τοῦ Ἀχιλλεῶς ἦσαν
τὰ πλοῖα τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Ἀθηναίων. 253—264. Ἠκούθηον τὰ πλοῖα
τῶν Βοιωτῶν φέροντα ὡς σῆμα τὸν Κάδμον μετὰ δράκοντος. 265—276. Τὸ
ἄκρον τοῦ δεξιοῦ κέρατος κατεῖχον τὰ πλοῖα τῶν Αἰνιάνων, Ταφίων καὶ Ἠ-
λειῶν. 289—302. Τὸ ἀριστερὸν κέρας κατεῖχεν ὁ Αἶας ὁ ἐκ τῆς Σαλαμῖνος.
Τοιοῦτος στόλος θὰ κατασυντριψῇ τοὺς Τρῶας.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ : Ἐντυπώσεις τοῦ χοροῦ ἐκ γυναικῶν τῆς Χαλκίδος ἐκ τῆς δια-

δρομῆς του εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΟΔΟΥ : Ἡ Πάροδος τοῦ παρόντος δράματος καταργεῖ τοὺς νόμους τῆς λυρικῆς ποιήσεως, διότι ἡ ἐπισκόπησις τοῦ ἐν Ἀδλίδι στρατοπέδου τῶν Ἀχαιῶν δὲν εἶναι λυρική, ἀλλὰ ἐπική ὕλη. δὲν ἰκφράζει συναισθήματα ἢ Πάροδος αὐτῆ μόνον ἀσθενῆ τινα θαυμασμόν καὶ αἰδημοσύνην βλέπομεν. Ὁ Εὐριπίδης ἐνταῦθα μιμεῖται τὸν Ὀμηρον καὶ συγκεκριμένως τοὺς στίχους 121-244 τοῦ Γ τῆς Ἰλιάδος (Τειχοσκοπίαν) καὶ τοὺς στίχους 494-760 τοῦ Β τῆς Ἰλιάδος (Βοιώτειαν ἢ Κατάλογον νεῶν).

ΠΡΩΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (ΣΤΙΧΟΙ 303—542)

Αἱ ἀρχαιόταται τραγωδίαι ἔστεροῦντο Προλόγου καὶ ἤρχιζον ἀπὸ τὴν Πάροδον· ἀφ' οὗ δὲ ἡ Πάροδος ἐπάλλετο ὑπὸ τοῦ Χοροῦ, ἐπισηρῆχτο ὁ ὑποκριτής, ὁ ὁποῖος ἀρχικῶς ἦτο εἰς, καὶ διελέγετο μετὰ τοῦ Κορυφαίου τοῦ Χοροῦ. Ἐκ τῆς ἐπεισόδου τοῦ ὑποκριτοῦ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ χοροῦ εἰς τὴν ὀρχήστραν ὠνομάσθη ἐπεισόδιον τὸ μετὰ τὴν Πάροδον διαλογικὸν μέρος τοῦ δράματος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν δευτέραν πρᾶξιν τοῦ δράματος, διότι τὴν πρῶτην ἀποτελεῖ, ὡς ἔχομεν εἶπει, ὁ Πρόλογος. Ἐπεισόδια καλοῦνται ἀκολουθῶς καὶ τὰ ἄλλα διαλογικὰ μέρη τοῦ δράματος τὰ περιλαμβανόμενα μεταξὺ τῶν χορικῶν ἡσμάτων, τὰ ὁποῖα λέγονται **στάσιμα**.

Πρῶτον ἐπεισόδιον—πρῶτη ἐνότης—στίχοι 303—375.

(Ὁ Μενέλαος ἀποσπᾷ τὴν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ὁ Πρεσβύτες ἐκόμιζεν εἰς τὸ Ἄργος. Ἀμοιβαῖαι ἀντεκλήσεις Μενελάου καὶ Ἀγαμέμνονος. Σφοδρὰ ἐπίθεσις τοῦ Μενελάου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ.)

Ἀφ' οὗ ὁ Χορὸς ἔψαλε τὴν Πάροδον, ἔρχονται ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν Πάροδον ὁ Μενέλαος καὶ ὁ Πρεσβύτες διαπληκτιζόμενοι. Θά ἴδωμεν, τί συμβαίνει.

α) 303—316

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ. Μενέλαε, τολμῆς δεινά, Μενέλαε, ἀποτολμᾶς φοβερὰ,
ἃ οὐ χρεῶν (ἦν) τολμᾶν σε. τὰ ὁποῖα δὲν ἔπρεπε νὰ ἀποτολμᾶς σύ.
ΜΕΝΕΛΑΟΣ. Ἀπελθε· λίαν πιστὸς Φύγε ἀπ' ἐδῶ· πολὺ πιστὸς (ἢ ἀφωσιωμένος)

εἰ δεσπόταισι.

ΠΡ. Καλὸν γέ μοι

τοῦνειδος ἐξωνείδισας.

(Ὁ Πρεσβύτες προσπαθεῖ νὰ ἀποσπᾷ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Μενελάου τὴν ἐπιστολήν καὶ ἀρνεῖται νὰ ἀκολουθήσῃ τοῦτον).

ΜΕ. Κλαίοις ἄν, εἰ πράσσοις

ἃ δεῖ μὴ πράσσειν σε.

ΠΡ. Οὐ χρῆν λῦσαι σε δέλτον,

ἦν ἐγὼ (ἔ)φερον.

ΜΕ. Οὐδὲ γέ σε (χρῆν) φέρειν

πᾶσιν Ἑλλῆσι κακά.

ΠΡ. Ἄλλοις ἀμιλλῶ ταῦτα.

Θά κλαύσης, ἄν κάμης

ὅσα δὲν πρέπει νὰ κάνης.

Δὲν ἔπρεπε νὰ ἀνοίξης σύ τὴν ἐπιστολήν,

τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἔφερον.

Οὐδὲ σύ βεβαίως (ἔπρεπε) νὰ φέρης

εἰς ὅλους τοὺς Ἑλληνας συμφοράς.

Πρὸς ἄλλους νὰ κάμης τὸν ἀγῶνα αὐτόν.

Ἄφῃσέ μου δὲ αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἐπιστολήν.

Ἄφῃσέ μου δὲ αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἐπιστολήν.

(Ἀμφότεροι ἔχουν πιάσει τὴν ἐπιστολήν)

ΜΕ. Οὐκ ἄν μεθείμην (τῆσδε).

ΠΡ. Οὐδ' ἔγωγε ἀφήσομαι.

Δὲν δύναμαι νὰ (τὴν) ἀφήσω.

Οὐδ' ἐγὼ βεβαίως θά (τὴν) ἀφήσω.

(Ὁ Μενέλαος σθῆκῶναι τὸ σκῆπτρον ἀπειλητικῶς)

ΜΕ. Τάχα ἄρα σκῆπτρῳ

καθαυμάξω σὸν κάρα.

Ἄμέσως λοιπὸν μὲ τὸ σκῆπτρόν (μου)

θά καταματώσω τὴν κεφαλὴν σου.

ΠΡ. Ἄλλ' ἐκλεές τοι
θνήσκειν ὑπὲρ δεσποτῶν·

ΜΕ. Μέθες· μακροὺς δὲ λόγους
λέγεις δοῦλος ὢν.

(Ὁ Ἀγαμέμνων ἀκούσας τὸν θόρυβον ἐξέρχεται τῆς σκηνῆς του)

ΠΡ. Ὡς δέσποτα, ἀδικοῦμεσθα.
Σὰς δ' ἐπιστολάς, Ἀγάμεμνον,
ἐξαρκάσας ὄδε βία ἐκ χερῶν ἐμῶν

οὐδὲν θέλει χρῆσθαι τῇ δίκῃ.

* Ἀλλὰ τιμητικόν, ὡς γνωστόν, (εἶναι)
νὰ θυσιάζεται (κανεῖς) χάριν τῶν κυ-
ρίων του.

* Ἀφησέ (τὴν) καὶ πολλὰ λόγια
λέγεις, ἂν καὶ εἶσαι δοῦλος.

Κυρίε μου, ἀδικοῦμεθα.

Καὶ τὴν ἐπιστολὴν σου, Ἀγαμέμνων,
ἀρκάσας αὐτὸς ἐδῶ διὰ τῆς βίας ἀπὸ
τὰ χέρια μου
οὐδόλως θέλει νὰ ἀκούσῃ τὴν φωνὴν
τοῦ δικαίου.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : χρεῶν=μετοχὴ τοῦ χρή=πρέπει· χρεῶν
ἐννοεῖται ἦν=ὁ παρατατικός χρήν ἢ ἐχρήν. δεσπότης=κύριος, καλόν=τι-
μητικόν, τιμῆ, ἔπαινος. τοῦνειδος=τὸ ὄνειδος. ὄνειδος=ἐντροπή, ὕβρις. ἐξω-
νειδίσας=ἀόριστος τοῦ ἐξωνειδίζω=ἐκστομιζῶ ὕβριν. καλόν γέ μοι τοῦνειδος
ἐξωνειδίσας=τὸ ὄνειδος, ὃ ἐξωνειδίσας, καλόν ἐστί μοι. χρήν=παρατ. τοῦ
χρή. λῶ δέλτον=ἀνοιγῶ τὴν ἐπιστολὴν. κακόν=συμφορά. ἀμιλλῶ=β' ἐνι-
κὸν προστακτικῆς ἐνεστώτος τοῦ ἀμιλλῶμαι=ἀγωνίζομαι. ἄφες=προστακτικὴ
ἀορίστου (ἀφήκα) τοῦ ἀφήμι=ἀφήνω. μεθίμην=εὐκτικὴ ἀορίστου (μεθίμην)
τοῦ μεθίμαι· τινος=ἀφήνω τι. ἀφήσομαι=μέλλων τοῦ ἀφίμαι=ἀφήνω. τάχα=
ταχῶς. ἄρα χάριν τοῦ μέτρου ἀντὶ ἄρα=λοιπόν. σκήπτρον=σύμβολον τῆς ἐ-
ξουσίας. καθαιμάξω=μέλλων τοῦ καθαιμάσσω=καταματώνω. τὸ κᾶρα=ἡ κεφα-
λή. εὐκλεές, ἰ-ές=ἐντιμος, τιμητικός. τοι=ὡς γνωστόν. μέθες=προστακτικὴ
ἀορίστου (μεθῆκα) τοῦ μεθίμι=ἀφήνω. ἀδικοῦμεσθα ποιητικὸς τύπος φω-
χάριν τοῦ μέτρου ἀντὶ ἀδικοῦμεθα. χερῶν=χειρῶν. χρῶμαι τῇ δίκῃ=ἀκούω
τὴν τοῦ δικαίου.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : δεινά· ἐπιθ. προσδ. συστοίχου ἀντικειμένου ἐκ τοῦ τολμᾶς τόλ-
μημα δεινόν. σε· ὑποκ., ἄ· ἀντικ. τοῦ τολμᾶν· ὑποκ. τοῦ χρεῶν ἦν. καλόν· κατηγ.
εἰ πράσσοις-κλαίσις ἄν· εἶδος γ' ὑποθ. λόγου. σε· ὑποκ., ἄ· ἀντ. τοῦ πράσσειν·
ὑποκ. τοῦ δεῖ. σε· ὑποκ., δέλτον· ἀντ. τοῦ λῶσαι· ὑποκ. τοῦ χρήν. Ἐλλῆσι
κακά· ἀντ. τοῦ φέρειν· ὑποκ. τοῦ χρήν. ταῦτα ἄλλοις· ἀντ. τοῦ ἀμιλλῶ. σκήπ-
τρω· ὀργανικῆ. θνήσκειν· ὑποκ. τοῦ εὐκλεές ἐστί. δεσποτῶν ὑπερ-ὑπὲρ δεσπο-
τῶν, ἀναστροφῆ προθέσεως καὶ ἀναβιβασμός τόνου. λόγους· σύστοιχον ἀντ.
ὢν· ἐνδοτικῆ. ἐξαρκάσας· χρονικῆ. βία· δοτικοφανὲς ἐπίρρημα τροπικόν. οὐ-
δέν· ἐπιρρ. προσδ. ποσοῦ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ : Μενέλαε· εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ ὄνομα χά-
ριν τῶν θεατῶν. δεινά· ἡ ἀφαίρεσις καὶ τὸ ἀνοιγμα τῆς ἐπιστολῆς. πιστός·
καὶ ὁ γέρον εἰς τὸν στίχον 45 ὠνόμασεν ἑαυτὸν οὕτως. Ἐλλῆσι· ἀναχρονισ-
μός. κακά· διότι ἡ ἐπιστολὴ, ἂν ἐφθάνει εἰς τὸν προορισμόν της, θὰ ἑμα-
ταίωνα τὴν ἐστρατεῖαν. ἄλλοις ἀμιλλῶ· πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς ὑπεύθυνον
τῆς ἐπιστολῆς. ἄλλοις ἀμιλλῶ ταῦτα· ἦτοι εἰς ἀγῶνα συζητήσεως. σκήπτρω·
οἱ βασιλεῖς ἐχρησιμοποιοῦν τοῦτο καὶ ὡς βακτηρίαν, δι' ἧς ἐκτύπων τοὺς ἀ-
πειθοῦντας. ἀδικοῦμεθα· ἐγὼ καὶ σύ.

ΔΙΣΘΗΤΙΚΑ : ἡ ζωνρότης τοῦ διαλόγου φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ διαλεγό-
μενα πρόσωπα διαλέγονται δι' ἐνὸς στίχου ἐκάστοτε· τοῦτο λέγεται στιχομυ-
θία. Εἰς ζωνρότατον διάλογον γίνεται χρήσις τῆς ἀντιλαβῆς, ὅπως εἰς
τὸν στίχον 310. καλόν τοῦνειδος· ὀξύφωνον. εἰ πράσσοις ἢ μὴ πράσσειν σε δεῖ·
ἀντίθεσις. πράσσοις-πράσσειν· παρήχησις. λῶσαι δέλτον· μεταφορά. φέρον...
φέρειν· λογοπαίγνιον καὶ παρήχησις. μακροὺς δὲ δοῦλος ὢν λέγεις λόγους·
ὑπερβατόν.

ἸΩΑΝ. Θ. ΡΩΣΣΗ — ΣΧΟΛ. ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΑΙ 3

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ : Πρεσβύτες· πιστός και άφωσιωμένος δούλος του Ἁγαμέμνονος, πρόθυμος και την ζωήν του να δώσει ὑπὲρ τοῦ κυρίου του. (στ. 304, 312). Μενέλαος· βίαιος πρὸς τὸν Πρεσβύτεν.

ΝΟΗΜΑ : 303—316. Ὁ δούλος και ὁ Μενέλαος ἔρχονται ἐκ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου διαπληκτιζόμενοι. Ὁ Μενέλαος κρατεῖ εἰς χεῖράς του ἐπιστολήν, τὴν ὅποιαν μάτην ζητεῖ ὁ δούλος να ἀποσπάσῃ. Διό, μὴ κατορθώνων τοῦτο και ἀπειλούμενος ὑπὸ τοῦ Μενελάου, ἐπικαλεῖται τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Ἁγαμέμνονος.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ : Διαπληκτισμοὶ Μενελάου και δούλου διὰ τὴν κατοχήν τῆς ἐπιστολῆς.

β) 317—334

(Ὁ Ἁγαμέμνων ἀπευθύνεται εἰς τὸν Πρεσβύτεν)

ΑΓΑΜ. Ἐὰ τίς ποτε θόρυβος
και ἀκοσμία λόγων
ἐν πύλαισιν ;

ΜΕ. Οὐμός, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος
κυριώτερος λέγειν.

ΑΓΑ. Σὺ δέ, Μενέλεως, τί ἀφίξει
εἰς ἔριν τῶδε

βία τε ἄγεις ;

ΜΕ. Βλέπων εἰς ἡμᾶς,
ἵνα λάβω ταύτας ἀρχάς τῶν λόγων.

(Ὁ Πρεσβύτες ἀποσύρεται)

Μπα! τί θόρυβος τέλος πάντων
και ἀπρεπεῖς φωναί (ἡ-λόγοι)
ἐμπρὸς εἰς τὴν εἴσοδον (τῆς σκηνῆς
μου);

Ἐγὼ και ὄχι αὐτός ἐδῶ
εἶμαι ὁ ἄρμοδιώτερος να ὀμιλῶ.
Ἄλλὰ σὺ, Μενέλαε, διὰ ποῖαν αἰτίαν
ἔχεις ἔλθει εἰς διαπληκτισμούς με αὐ-
τὸν ἐδῶ
και (τὸν) σύρεις βιαίως;

Στρέψε τὸ βλέμμα σου πρὸς ἐμέ,
διὰ να λάβω τοῦτο ὡς ἀρχὴν τῶν λό-
γων μου.

(Ὁ Μενέλαος, λέγων τὰ ἀνωτέρω, δεικνύει τὴν ἐπιστολήν)

ΑΓΑ. Μῶν τρέσας οὐκ ἀνακαλύψῃ
βλέφαρον, Ἀτρέως γεγώς ;

Ἦ. Ὁρᾶς τὴν δε δέλτον, ὑπηρέτιν
κακίστων γραμμάτων ;

ΑΓΑ. Εἰσορῶ, και πρῶτα ἀπάλλαξον
ταύτην σῶν χερῶν,

ΜΕ. Οὐ, πρὶν ἂν γε δείξω
πᾶσι Δαναοῖς τὰ γεγραμμένα.

ΑΓΑ. Ἦ γὰρ ἀνεῖς, σήμαντρα
οἶσθα ἢ μὴ καιρὸς εἰδέναι σε;

ΜΕ. (Οἰδᾶ) γε, ἢ κακὰ σὺ εἰργάσω
λάθρα, ἀνοίξας,
ὥστε ἀλγυναί σε.

ΑΓΑ. Ποῦ δέ κἄλαβές νιν;

Ἦ Θεοί, σῆς ἀναισχύντου φρενός.

ΜΕ. Προσδοκῶν σὴν παῖδα,
εἰ ἀπ' Ἄργους ἀφίξεται σιράτευμα.

Μήπως ἀπὸ τρόμον θὰ κλείσω τὰ μά-
τια μου, ἂν και ἔχω γεννηθῆ ἀπὸ
τὸν Ἀτρέα;

Βλέπεις αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἐπιστολήν, ἐ-
ξυπηρετοῦσαν κακοηθέστατον περιε-
χόμενον;

(Τὴν) βλέπω, και κατὰ πρῶτον ἄφησε
αὐτὴν ἀπὸ τὰ χέρια σου.

Ὅχι, πρὶν τοῦλάχιστον δείξω
εἰς ὅλους τοὺς Δαναοὺς ὅσα εἶναι μέσα
γραμμένα.

Ἀλήθεια λοιπόν, καταστρέψας τὴν
σφραγίδα, γνωρίζεις ὅσα δὲν ἦτο ὦρα
να γνωρίζῃς σὺ;

Μάλιστα (γνωρίζω) ὅσας βρωμερότη-
τας ἐμαγείρευσες μυστικά, ἀνοίξας τὴν
(ἐπιστολήν), ὥστε να σε φαρμακώ-
σω (καταλυήσω).

Και πῶς ἔλαβες αὐτὴν εἰς τὰ χέρια
σου;

Ἦ Θεοί, ἐνεκα τῆς ἀναισχύντου ψυ-
χῆς σου.

Ἀναμένων τὴν κόρην σου
ἂν ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Ἄργους ἔλθῃ εἰς
τὸ στρατόπεδον.

ΑΓΑ. Τί δέ ἔδει φυλάσσειν σε τὰμά; Καί με ποῖον δικαίωμα ἔπρεπε νά πα-

ραμονέυης σὺ τὰ μέλη τῆς οἰκογενεί-
ας μου;

οὐκ ἀναισχύντου τόδε;

Δέν εἶναι ἡ πράξις αὐτῆ διακριτικόν
γνώρισμα ἀναιδοῦς;

ΜΕ. Ὅτι τὸ βούλεσθαι ἔκνιζέ με·

Διότι ἡ θέλησίς μου με ἔβαζεν εἰς πει-
ρασμόν (ἡ-διότι ἔτσι τὸ ἦθελα)·

σὸς δέ δοῦλος οὐκ ἔφυν.

καί δοῦλός σου δέν ἐγεννήθην.
Δέν εἶναι τρομερόν (αὐτό); Δέν θά ἀ-
φεθῶ ἐλεύθερος νά διευθύνω τὸν οἶκόν
μου;

ΑΓΑ. Οὐχί δεινά; Οὐκ ἔάσομαι
οἰκεῖν τὸν ἑμὸν οἶκον;

(*Ὁχι), διότι σκέπτεσαι δόλια,
ἄλλα τώρα, ἄλλα προηγουμένως
καί ἄλλα εἰς τὴν προκειμένην περί-
πτωσιν.

ΜΕ. Πλάγια γάρ φρονεῖς,
τὰ μὲν νῦν, τὰ δὲ πάλαι,
τὰ δ' αὐτίκα.

*Ὡραῖα καί χαριτωμένα ἔχεις ὀμιλήσει.
*Ἡ σπουδασμένη γλώσσα τῶν πονη-
ρῶν (εἶναι πράγμα) μισητόν (ἡ-σιχα-
μερόν).

ΑΓΑ. Εὐ κεκόμψευσαι.
Σοφῆ γλώσσα πονηρῶν ἐπίφθονον.

*Ἀλλά καί τὰ μυαλά τὰ ἄστατα
προκαλοῦν ζημίας καί δέν εἶναι ἀξιό-
πιστα εἰς τοὺς φίλους.

ΜΕ. Νοῦς δ' ὁ μὴ βέβαιος
ἄδικον κτῆμα κοῦ σαφές φίλοις.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : ἔα=μπά! ἐπιφώνημα καταπλήξεως (κυ-
ρίως προστακτικὴ τοῦ ἔδω). τίς ποτε=τίς τέλος πάντων. ἀκοσμία λόγων=ἀ-
πρεπεῖς λόγοι, φωναί. οὐμός=ὁ ἐμός. μῦθος=λόγος. κύριος=ἀρμόδιος. ἀφικ-
νοῦμαι τινι εἰς ἔριν=διαπληκτίζομαι μετὰ τινος. ἄγω=σύρω. εἰς ἡμᾶς=εἰς ἐ-
μέ. βλέπω=στρέφω τὸ βλέμμα. μῶν=μὴ οὖν (δωρικὴ κρᾶσις)=μήπως. τρέσας
=μετοχὴ ἀορίστου τοῦ τρέω=τρομάζω. οὐκ ἀνακαλύπτω βλέφαρον=κλείω τοὺς
ὀφθαλμούς. γεγώς=μετοχὴ παρακειμένου τοῦ γίγνομαι (γέγασ), ποιητικῶς γε-
γᾶς, -ῦα, -ός καί γεγῶς, γεγῶσα, γεγῶς. κάκιστα γράμματα=κακοῦ ἔστατον
περιεχομένον. χερῶν=χειρῶν. τάγγεγραμμένα=τὰ ἐγγεγραμμένα. ἡ γάρ=ἀλή-
θεια λοιπόν. ἀνείς=μετοχὴ ἀορίστου (ἀνήκα) τοῦ ἀνήμι=χαλαρώνω, κατα-
στρέφω. σῆμαντρον=σφραγίς. κακά=βρωμερότητες, βρωμεραὶ μηχανορραφαί.
εἰργάσω=β' ἐνικὸν ἀορίστου τοῦ ἐργάζομαι=(ἔδω) μαγειρεύω, εἰσιμάζω. ἀλ-
γύνω=καταλυπῶ, φαρμακῶνω. ποῦ=πῶς. κῦλαβες=καί ελαβες. νιν=ταύτην.
ἀναισχυντος φρήν=ἀναιδής διάνοια, ψυχὴ. τὰμά=τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας
μου. φυλάττω=παραφυλάττω, παραμονεύω. τὸ βούλεσθαι=ἡ βούλησις. κνίζω=
ἐρεθίζω, βάζω εἰς πειρασμόν. ἔάσομαι=μέλλον τοῦ ἔδωμαι=ἀφήνομαι ἐλεύθε-
ρος. φρονῶ=σκέπτομαι. πλάγιος=δόλιος. εὐ κομψεύομαι=ὄραῖα καί χαριτω-
μένα ὀμιλῶ. σοφῆ γλώσσα=γλώσσα σπουδασμένη. ἐπίφθονος=μισητός. νοῦς ὁ
μὴ βέβαιος=μυαλά ἄστατα. κτῆμα ἄδικον=πράγμα προκαλοῦν ζημίαν. οὐ σα-
φῆς=ὁ μὴ ἀξιόπιστος. κοῦ=καί οὐ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : ἀντ' κατηγορ. λέγειν' προσδ. τοῦ κατὰ τι. τί· αἰτιατικὴ τῆς
αἰτίας. ταῦτα· τίς. τοῦ λάβω ἀντι τοῦτο, καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ κατηγορούμενον
ἄρχας. τρέσας· αἰτιολογικὴ. γεγῶς· ἐνδοτικὴ. Ἄτρέως· ἀντικ, τοῦ γεγῶς ὡς
καταγωγῆς σημαντικοῦ. ὑπὲρτιν' παράθεσις. γραμμάτων· ἀντικείμενον. ταύ-
την χερῶν· ἀντικείμενα· εἰδέναι· ὑποκ. τοῦ καιρός (ἔστι). ἀνείς· χρονικὴ. φρε-
νός· γενικὴ τῆς αἰτίας. προσδοκῶν· χρονικὴ. παῖδα· ἀντικ. τοῦ προσδοκῶν
κατὰ πρόληψιν, διότι ἔπρεπε νά κείται ὡς ὑποκ. τοῦ ἀφίξεται. εἰ ἀφίξεται
πλαγία ἐρώτησις. στράτευμα· ἀπρόθετος αἰτιατικὴ τῆς εἰς τόπον κινήσεως. ἀ-
ναισχύντου· γενικὴ κατηγορηματικὴ. ὅτι ἔκνιζε· αἰτιολογικὴ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ : οὐμός μῦθος κυριώτερος λέγειν' διότι ὁ Μενέλαος εἶναι βα-
σιλεὺς, ἐλεύθερος καί ἀδελφός τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐπίφθονον· εἰρωνικῶς λέγειν·

ται, διότι ἡ σοφή γλῶσσα τῶν πονηρῶν δὲν εἶναι τι, ὅπερ προκαλεῖ φθόνον, ζήλειαν.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ : θόρυβος καὶ λόγων ἀκοσμία· ἔν δια δυνάμιν. οὐμός οὐχ ὁ τοῦδε· σχῆμα ἐκ παραλλήλου. τρέσας... Ἄτρεός· παρήχησις, ἀλλὰ καὶ λογοπαίγνιον ἔνεκα τῆς ἀντιθέσεως τῶν ὀνομάτων, ἐπεὶ Ἄτρεός—ἀτρόμητος. ἀνακαλύψω βλέφαρον· συνεκδοχή. τὸ βούλεσθαι ἔκνιζε· μεταφορά. δοῦλος οὐκ ἔφυν· μεταφορά. πλάγια φρονεῖς· μεταφορά. τὰ μὲν..., τὰ δέ..., τὰ δέ...· πολυσύνδετον. γλῶσσα σοφή· μεταφορά.

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ : πονηρῶν γλῶσσα ἐπίφθονον σοφή· νοῦς ὁ μὴ βέβαιος ἄδικον κτήμα κού σαφές φίλοις.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ : Μενέλαος· ἐγῴωστής (στ. 318), βίαιος (στ. 319), ἀνασχυντος (στ. 327, 329), αὐταρχικός (στ. 330).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ : Μεγάλῃ ἀναισχυντία ἦτο καὶ εἶναι τὸ ἀνοίγειν ξένας ἐπιστολάς.

ΝΟΗΜΑ—ΕΠΙΓΡΑΦΗ : 317—334. Ἄντεκλήσεις μεταξύ Ἄγαμέμνονος καὶ Μενελάου ἐξ ἀφορμῆς τῆς κατασχέσεως τῆς ἐπιστολῆς παρὰ τοῦ δευτέρου.

(γ' 335—375)

Βούλομαι δὲ ἐξελέγξαι σε

καὶ σὺ μῆτε ὑπὸ ὀργῆς
ἀποτρέπου τάληθές
οὔτε ἐγὼ λίαν κατατενῶ

Οἶσθα, ὅτε ἐσπούδαζες
ἄρχειν Δαναΐδαις
πρὸς Ἴλιον,
τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ χρήζων,
τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων,
ὡς ταπεινὸς ἦσθα
προσθιγγάνων πάσης δεξιᾶς
καὶ ἔχων θύρας ἀκλήστους

τῷ θέλοντι δημοτῶν

καὶ διδοὺς πρόσρησιν πᾶσιν ἐξῆς,
κεῖ μὴ τις θέλοι,

ζητῶν τοῖς τρόποις

πρίασθαι τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου;

Κᾶτα, ἐπεὶ κατέσχες ἀρχάς,
μεταβαλὼν ἄλλους τρόπους,
οὐκέτι ἦσθα τοῖς φίλοισι τοῖς
πρὶν φίλος ὡς πρόσθεν,
δυσπρόσιτος
ἔσω τε κλήθρων σπάνιος·

Ἄνδρα δὲ τὸν ἀγαθὸν οὐ χρεῶν
μεθιστάναι τοὺς τρόπους
πρίασοντα μεγάλα,

θέλω δὲ νὰ σὲ ἀποκαλύψω (νὰ σὲ ξεσκεπάσω—νὰ σὲ ἀποδείξω ἔνοχον)
καὶ οὔτε σὺ ἀπὸ θυμὸν (ἔνεκα ὀργῆς)
νὰ ἀποστρέψῃς τὴν ἀλήθειαν
οὔτε ἐγὼ θὰ τευτώσω πολὺ τὸ σχοινί
(θὰ εἶμαι πολὺ ἐπιθετικός).

Γνωρίζεις, ὅτε ἐπιδιώκες πάσῃ δυνάμει
νὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἀρχιστρατηγίαν με-
ταξὺ τῶν Δαναῶν ἐναντίον τοῦ Ἴλιου,
φαινομενικῶς μὲν μὴ ἐπιδιώκων,
κατὰ βᾶθος ὅμως θέλων,
πόσον ἐταπεινώνεσο
χαιρετίζων ὅλους διὰ χειραψίας
καὶ ἔχων τὰς θύρας (τῆς οἰκίας σου)
ἀνοικτάς νυχθημερὸν
διὰ τὸν θέλοντα ἐκ τῶν πολιτῶν (νὰ
σὲ ἴδη

καὶ χαιρετίζων ὅλους κατὰ σειράν,
καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἤθελε κανεῖς, (τὸν χαι-
ρετισμὸν σοῦ),
ζητῶν μὲ (αὐτοὺς τοὺς δημοκοπικούς)
τρόπους

νὰ ἀγοράσῃς τὸ ἀντικείμενον τῆς φι-
λοδοξίας σου, τὸ ὅποιον ἦτο ἐκτεθειμέ-
νον εἰς τὸ μέσου;

Καὶ ἔπειτα, ἀφ' οὗ ἔλαβες τὸ ἀξίωμα,
ἀλλάξας πολιτικὴν,
δὲν ἦσο πλέον εἰς τοὺς προτέρους φί-
λους σου φίλος ὡς πρότερον,
(διότι ἔγινες) δυσκολοπλησίαστος
καὶ ἐντὸς τῆς οἰκίας σου σπανίως δεχό-
μενος.

Ὁ ἀνὴρ ὅμως ὁ εὐγενὴς δὲν πρέπει
νὰ μεταβάλλῃ τοὺς τρόπους του,
ὅταν ἔχη μεγάλας βλέψεις (ἢ—ὅταν κα-
τέχη μεγάλῃν θέσιν),

ἀλλά καὶ μάλιστα βέβαιον τότε
εἶναι τοῖς φίλοις,
ἥνικα μάλιστα δυνατὸς ἔστιν
ὠφελεῖν εὐτυχῶν.

Ταῦτα μὲν πρῶτα ἐπῆλθόν σε,
ἵνα πρῶτα ἠῦρόν σε κακόν.

Ἦς δὲ ἤλθες ἐς Αὐλιν αὖθις
χῶ στρατὸς Πανελλήνων,
οὐδὲν ἦσθα, ἀλλ' ἐξεπλήσσου
τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν,

σπανίζων οὐρίας πομπῆς.

Δαναΐδαι δὲ διήγγελλον

ἀφιέναι ναῦς,

μάτην δὲ μὴ πονεῖν ἐν Αὐλίδι.

Ἦς ἀνολβον εἶχες ὄμμα

σύγχυσίν τε,
εἰ μὴ ἐμπλήσεις δορὸς

τὸ Πριάμου πεδίον
ἄρχων χιλίων νεῶν.
Κάμῃ παρεκάλεῖς
τί δράσω; τίνα πόρον
εὖρω ἀπορῶν;
ὥστε μὴ ἀπολέσαι καλὸν κλέος
στερέντας ἀρχῆς;
Κᾶτα ἐπεὶ Κάλχας ἐν ἱεροῖς

εἶπε θῦσαι σὴν κόρην Ἄρτεμιδι

καὶ ἔσεσθαι πλοῦν Δαναΐδαις,

ἦσθεις φρένας, ἄσμενος ὑπέστης

θύσειν παῖδα
καὶ πέμπεις ἐκῶν,
οὐ βία
μὴ λέξης τοῦτο—
σὴ δάμαρτι ἀποστέλλειν δεῦρο
σὴν παῖδα πρόφασιν ὡς γαμουμένην
Ἄχιλλεϊ.
Κᾶτα ὑποστρέψας
λέλημαι μεταβαλὼν ἄλλας γραφάς.

ὡς οὐκέτι ἔσει φονεὺς σῆς θυγατρὸς

κάλλιστά γε. Οὗτος αὐτὸς ἔστιν

ἀλλά καὶ σταθερώτατος (πρέπει) τότε
νὰ εἶναι εἰς τοὺς φίλους του,
ὅτε κατ' ἐξοχὴν εἶναι εἰς θέσιν
νὰ ὠφελῆ, διότι εὐτυχεῖ (εὐρίσκεται
εἰς τὴν ἐξουσίαν).

Εἰς αὐτὰ μὲν πρῶτα σὲ ἔθιξα,
ὅπου κατὰ πρῶτον σὲ ἠῦρα ἀξιοκα-
τάκριτον.

Ὅτε δὲ ἔπειτα ἤλθες εἰς τὴν Αὐλίδα
μὲ ὄλον τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων,
ἦσουν ἓνα μηδενικὸν καὶ τὰ ἔχανες
ἐκ τυχαίου τινὸς περιστατικοῦ τῶν
Θεῶν,

ἐπειδὴ δηλαδὴ ἔστερεῖσο τῆς συνοδείας
εὐνοϊκῶν ἀνέμων.

Οἱ δὲ ἡγεμόνες τῶν Δαναῶν ἔδιδον δι-
αταγὰς (μὲ διαγγελεῖς)

νὰ ἀφήσουν τὰ πλοῖα ἐλεύθερα νὰ ἀ-
ποπλεύσουν

καὶ νὰ μὴ ματαιοπονοῦν εἰς τὴν Αὐ-
λίδα.

Πόσον ἀξιοθρήνητον εἶχες τὸ πρόσω-
πον

καὶ πόσῃν ταραχῇ,
διότι δὲν θὰ κατέκλυζες μὲ τὰς μαχί-
μους δυνάμεις

τὴν πεδιάδα τοῦ Πριάμου,
ἂν καὶ ἦσο ἀρχηγὸς χιλίων πλοίων.

Καὶ ἐζήτηξ τὴν συνδρομὴν μου·

τί νὰ πράξω; ποῖαν διέξοδον
νὰ εὖρω εὐρισκόμενος ἐν ἀμηχανίᾳ,
ὥστε νὰ μὴ χάσωμεν τὴν λαμπρὰν δόξαν
στερηθέντες τῆς ἀρχιστρατηγίας;
Καὶ ἔπειτα, ὅτε ὁ Κάλχας παρατηρῶν
τὰ θύματα

ἐχρησιμοδότησε νὰ θυσιάσῃς τὴν κόρην
σου εἰς τὴν Ἰφιγένειαν

καὶ (εἶπεν) ὅτι (τότε) θὰ ἀποπλεύσουν
οἱ Δαναοί,

εὐχαριστηθεῖς ψυχικῶς, ὑπεσχέθης ὅτι
μετὰ χαρᾶς

θὰ θυσιάσῃς τὴν κόρην σου·
καὶ στέλλεις ἐπιστολὴν μὲ τὴν θέλησίν
σου, ὄχι διὰ τῆς βίας—
μὴ εἶπῃς αὐτό—

εἰς τὴν σύζυγόν σου νὰ ἀποστείλῃ ἐ-
δῶ τὴν κόρην σου μὲ τὴν πρόφασιν ὅ-
τι θὰ ὑπανδρευθῆ τὸν Ἄχιλλεᾶ.

Καὶ ἔπειτα ἀλλάξας γνώμην
ἔχεις συλληφθῆ γράψας ἄλλην ἐπι-
στολὴν,

ὅτι δηλαδὴ δὲν πρόκειται νὰ γίνῃς
πλέον φονεὺς τῆς κόρης σου·
πολὺ καλὰ. Αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι (ἦτοι-
δὲν ἦλλαξε καὶ εἶναι μάρτυς)

αἰθήρ, ὃς ἤκουσε τάδε σέθεν.

Μυριοὶ δέ τοι πεπόνθασιν αὐτὸ
πρὸς τὰ πράγματα·
ἐκπονοῦσιν ἐκόντες,
εἶτα δ' ἐξεχώρησαν κακῶς,

τὰ μὲν ἀπὸ ἀσυνέτου γνώμης
πολιτῶν, τὰ δ' ἐνδίκως,
γεγῶτες ἀδύνατοι
διαφυλάξασθαι πόλιν αὐτοί.

Ἐγῶγε στένω Ἑλλάδος τῆς ταλαιπώ-
ρου μάλιστα,
ἣ θέλουσα δρᾶν κεδνόν τι
ἐξανήσει βαρβάρους τοὺς οὐδένας

καταγελῶντας διὰ σέ και τὴν σὴν κό-
ρην.

Ἄρα μηδένα θείμην προστάτην χθονός

μηδὲ ἄρχοντα ὄπλων
ἕκατι γένους·
νοῦν χρῆ ἔχειν τὸν στρατηλάτην·
ὡς πᾶς ἀνὴρ (εἶη ἄν) ἄρχων πόλεως,

ἦν τύχη ἔχων σύνεσιν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΑΗΜΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : ἐξελέγχω=ἀποκαλύπτω. ὄργης ὑπο=ὑπὸ ὄργης ἀποτρέπου=προστακτικὴ τοῦ ἀποτρέπομαι=ἀποστρέφομαι. τάλιθές=τὸ ἀληθές. κατατενῶ=μέλλων τοῦ κατατείνω=τεντώνω (τὸ σχοινί), γίνομαι ἐπιθετικὸς. σπουδάζω=ἐπιδιώκω πάση δυνάμει. τῷ δοκεῖν=φαινομενικῶς. χρήζω=ἔχω ἀνάγκην, ἐπιδιώκω. τῷ βούλεσθαι=ἐν τῇ πραγματικότητι, κατὰ βάθος. ταπεινός εἰμι=ταπεινώνομαι. προσθιγγάνω πάσης δεξιᾶς=χαιρετίζω πάντας διὰ χειρῶν. ἀκληστός=ἀνοικτός. δημότις=πολίτης. δίδωμι πᾶσι πρόσρησιν=χαιρετίζω πάντας. ἐξῆς=κατὰ σειρᾶν. κει-καὶ εἰ=καὶ ἂν ἀκόμη, πρῆσθαι=ἀπαρέμφατον ἀορίστου (ἐπριάμην) τοῦ ὠνοῦμαι=ἀγοράζω. τὸ φιλότιμον=τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλοδοξίας. κἄτα-καὶ εἶτα.=καὶ ἂν ἀκόμη. κατέχω ἀρχάς=λαμβάνω τὸ ἀξίωμα. μεταβάλλω ἄλλους τρόπους=ἕλλασσω πολιτικῶν. ἦσθα=παρατατικὸς τοῦ εἰμι. οἱ πρὶν φίλοι=οἱ πρότεροι φίλοι. δυσπρόσιτος=δυσκολοπλησίαστος. κληῖθρα=οἰκία. σπάνιος=σπανίως δεχόμενος. ἀγαθός=εὐγενής. χρεῶν ἔστι=πρέπει, ἐπιτρέπεται. μεθίστημι=μεταβάλλω. πράσσω μεγάλα=ἔχω μεγάλας βλέψεις, κατέχω μεγάλην θέσιν. μάλιστα βέβαιος=σταθερώτατος. ἐπέρχομαι=θίγω. ἴνα=ὄπου. κακός=ἀξιοκατάκριτος. πρῶτα=κατὰ πρῶτον. αὐθις=ἔπειτα. χῶ=καὶ ὁ. οὐδέν εἰμι=εἶμαι ἐν μηδενικόν. ἐξεπλήσσου=παρατατικὸς τοῦ ἐκπλήττομαι=τὰ χάνω. ἡ τύχη ἢ τῶν Θεῶν=τυχαῖον τι περιστατικόν. σπανίζω=στεροῦμαι. οὐρία πομπή=συνοδεία εὐνοικῶν ἀνέμων. διαγγέλλω=δίδω διαταγὴν διὰ διαγγελέως. ἀφίμην ναῦς=ἀφῆνω ἐλεύθερα τὰ πλοῖα, ἴνα ἀποπλεύσουν. μάτην πονῶ=ματαιοπονῶ. ἀνάλβον ὄμμα=πρόσωπον ἀξιοθρήνητον. ἐμπλήσεις=μέλλων τοῦ ἐμπιμπλημι=γεμιζῶ, κατακλύζω. δορός=δόρατος. δόρυ=μάχιμοι δυνάμεις. κάμει=καὶ ἐμέ. παρακαλῶ=ζητῶ τὴν συνδρομὴν. δράσω=ὑποτακτικὴ ἀορίστου τοῦ δρῶ=πράττω. πόρος=διέξοδος. ἀπορῶ=εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν. στερέντας=μετοχὴ ἀορίστου (στερεῖς) τοῦ

ὁ αἰθήρ, ποῦ ἤκουσεν ἀπὸ σέ αὐτὰ ἐδῶ.

Ἄμετρητοὶ βεβραῖως ἔχουν πάθει τὰ ἴδια μὲ τὴν πολιτικὴν. δηλαδή κοπιάζουν πολὺ ἐκουσίως, ἔπειτα ὅμως ἀποσύρονται (ἀπὸ τῆν πολιτικὴν) εἰς κακὴν κατάστασιν, ἄλλοτε μὲν ἔνεκα ἀδίκου κρίσεως τῶν πολιτῶν, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ δικαίαν κρίσιν, ἐπειδὴ ἔχουν δειχθῆ ἀνίκανοὶ νὰ προστατεύσουν τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος τῶν μὲ τὴν προσωπικὴν τῶν ἀξίαν.

Ἐγὼ τοῦλάχιστον θρηνώ διὰ τὴν ταλαιπῶρον Ἑλλάδα πρὸ πάντων, διότι ἐν ᾧ θέλει νὰ κἀνη κάτι σοβαρὸν θὰ ἀφήσῃ τοὺς βαρβάρους τοὺς οὐτιδανούς

νὰ τὴν περιγελοῦν ἐξ αἰτίας σου καὶ ἐξ αἰτίας τῆς κόρης σου.

Εἶθε λοιπὸν νὰ μὴ ἐκλέξω κανένα ἄρχοντα τῆς πατρίδος μου

μηδὲ στρατηγὸν ἔνεκα τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς· νοῦν ἐπιβάλλεται νὰ ἔχη ὁ στρατηγός· διότι πᾶς ἀνὴρ (δύναται νὰ εἶναι) ἄρχων πόλεως,

ἄρκει μόνον νὰ ἔχη σύνεσιν.

στεροῦμαι. ἀρχή=ἀρχιστρατηγία. ἐν ἱεροῖς εἶπε=παρατηρῶν τὰ θύματα ἐ-
 χρησιμοδότησε. ἦσθεις=μετοχή ἀορίστου (ἦσθην) τοῦ ἦσθαι=εὐχαριστοῦμαι.
 φρήν, φρενός=καρδία, ψυχή. ἄσμενος=εὐχαρίστως. ὑπέστης=ἀόριστος τοῦ
 ὑφίσταμαι=ὑπόσχομαι. πέμπω=στέλλω ἐπιστολήν. ἐκών=θεληματικῶς. δά-
 μαρ=σύζυγος. γαμοῦμαι=ὑπανδρεῖομαι. ὑποστρέφω=ἀλλάσσω γνώμην. λήλη-
 ψαι=εἴληψαι=παρακείμενος τοῦ λαμβάνομαι. μεταβάλλω ἄλλας γραφάς=γρά-
 φω ἄλλην ἐπιστολήν. σέθεν=σοῦ μυρίοι=ἀναρίθμητοι. τὰ πράγματα=ἡ πο-
 λιτική. ἐκπῶν=κοπιάζω πολύ. ἐκχωρῶ=ἀποσύρομαι. ἀσύνετος γνώμη=ἄδι-
 κος κρίσις. γεγῶτες=γεγονότες=ἔχοντες δειχθῆ. διαφυλάττομαι πόλιν=προσ-
 τατεύω τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος. αὐτοί=μέ τήν προσωπικήν των ἀξίαν.
 στένω=στενάζω, θρηνῶ. κεδνόν=σοβαρόν. ἐξανήσει=μέλλον τοῦ ἐξάνημι=
 ἀφήνω. οὐδένας=οὐτιδανοί. θείμην=ἐκτική ἀορίστου (ἐθέμην) τοῦ τίθεμαι=
 ἐκλέγω. προστάτης χθονός=ἄρχων τῆς πατρίδος. ἄρχων ὅπλων=στρατηγός.
 ἕκати γένους=ἕνεκα εὐγενοῦς καταγωγῆς. πόλεος=πόλεως. ἦν τύχη ἔχων=ἂν
 τύχη νά ἔχη=ἀρκεῖ νά ἔχη.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : ὑπό ὀργῆς· ἀναγκαστικὸν αἴτιον. Δαναΐδαις· ἀντικείμενον
 τοῦ ἄρχειν ἢ δοτική τοπική. τῷ δοκεῖν-τῷ βούλεσθαι· δοτικαὶ τοῦ κατὰ τι.
 χρήζων-θέλων· τροπικαί. ὡς ταπεινός ἦσθα· πλαγία ἐρώτησις. προσθιγγά-
 νων-ἔχων-διδούς· τροπικαί. ἀκλήστους· κατηγορούμενον. τῷ θέλοντι· προσω-
 πική. κεί μὴ θέλοι· πρότασις ἐναντιωματική. ζητῶν· αἰτιολογική. τοῖς τρώ-
 πικῶ· τροπική. μεταβαλὼν· χρονική. ἄλλους· προληπτικὸν κατηγορούμενον.
 τοῖς πρίν· ἐπιθετικὸς προσδιορισμός. δυσπρόσιτος (γενόμενος)· κατηγορούμε-
 νον. σπάνιος· κατηγορούμενον. τὸν ἀγαθόν· ἐπιθ. προσδ. τοῦ ἄνδρα=ὑποκ.
 τοῦ μεθιστάναι=ὑποκ. τοῦ χρεῶν ἔστιν. μεγάλα· ἐπιθ. προσδ. τοῦ παραλειψ-
 θέντος συστοίχου ἀντικ. τοῦ πράσσοντα· μετοχή χρονική. εἶναι ὑποκ. τοῦ
 χρεῶν ἔστιν. ἐντῶν· αἰτιολογική. ἵνα ἦν· ἀναφορική πρότασις. οὐδέν·
 κατηγορούμενον. τῇ τύχῃ· δοτική τῆς αἰτίας. τῇ τῶν Θεῶν· ἐπιθ. προσδ.
 σπανίζων· αἰτιολογική, ἐπεξήγησις. ἄνολβον· κατηγορούμενον. εἰ μὴ ἐμπλή-
 σεις· αἰτιολογική εἰσαγομένη διὰ τοῦ εἰ, διότι ἐξαρτάται ἐκ τοῦ ψυχικοῦ πᾶ-
 θους σημαντικοῦ σύγχυσις εἶχες. πῆδιον δорός· ἀντικείμενα. ἄρχων ἐναντι-
 ωματική. τίνα· κατηγορούμενον. θῆσαι (τελικόν)-ἔσεσθαι (ειδικόν)· ἀντικεί-
 μενα, πλοῦν· ὑποκ. Δαναΐδαις· προσωπική. ἦσθεις· αἰτιολογική. φρένας· αἰτι-
 ατική τοῦ κατὰ τι. ἄσμενος· ἐπιρρ. κατηγορ. τρόπου. ἐκών· ἐπιρρ. κατηγ.
 τρόπου. πρόφασιν· προεξαγγελτική παράθεσις. γαμουμένην· αἰτιολογική. Ἄ-
 χιλλεῖ· ἀντικ. μεταβαλὼν· κατηγορηματική. ἄλλας· προληπτικὸν κατηγορού-
 γενον. ὡς οὐκέτι ἔσει· ἐπεξήγησις. θυγατρός· ἀντικειμενική. αὐτός· κατηγο-
 ρηματικὸς προσδ. τάδε σέθεν· ἀντικείμενα. πρὸς τὰ πράγματα· προσδ. τοῦ
 κατὰ τι. ἐκόντες· ἐπιρρ. κατηγορ. ἐξεχώρησαν· γνωμικὸς ἀόριστος. ὑπὸ γνώ-
 μης· ἀναγκαστικὸν αἴτιον. γεγῶτες· αἰτιολογική. Ἑλλάδος· γενική τῆς αἰτίας.
 ἢ ἐξανήσει· ἀναφορική αἰτιολογική. θέλουσα· ἐναντιωματική. καταγελῶντας·
 κατηγορηματική. κεδνόν· κατηγορ. τοὺς οὐδένας· παράθεσις. προστάτην· κα-
 τηγορ. χθονός· ἀντικειμενική. ἄρχοντα· κατηγορ. ὅπλων· ἀντικειμενική. ἦν
 τύχη-(εἶη ἂν)· δ' εἶδος ὑποθ. λόγου.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΛΑΦΗΤΙΚΑ: οἱ στίχοι 335—336 ἀποτελοῦν τὴν εἰσαγω-
 γὴν εἰς τὸν λόγον τοῦ Μενελάου. οἶσθα...ἐκ μέσου· ὁ Εὐριπίδης παρέχει εἰ-
 κόνα τοῦ πολιτικοῦ βίου ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν· ἄλλοις
 λόγοις γελοιοποιεῖ τοὺς φιλοδόξους δημαγωγούς τῶν χρόνων του, οἱ ὅποιοι
 μετῆρχοντο μεθόδους, ὡς αἱ περιγραφόμεναι. Ὁ Εὐριπίδης, ὡς γνωστός, δὲν
 ἀνεμίχθη εἰς τὴν πολιτικὴν. ἐσπούδαζες ἄρχειν· εἰς στίχον 84 λέγεται, δια-
 τί ἐξελέγη ὁ Ἀγαμέμνων ἀρχιστράτηγος. διδοὺς πρόσηρην ἐξῆς πᾶσι· καὶ οἱ
 Ρωμαῖοι πολιτευόμενοι κατὰ τὰς περιεκλογικὰς περιουσίας των συνωδεύοντο
 ὑπὸ δούλων, οἱ ὅποιοι ἐγνώριζον, ποῖα ζητήματα ἀπησχόλουν ἕκαστον τῶν
 πολιτῶν, καὶ παρεῖχον εἰς τὸν ὑποψήφιον σχετικὰς πληροφορίας, ὥστε οὗτος
 νὰ φαίνεται ὡς γνώστης καὶ ἐνδιαφερόμενος περὶ τῶν ὑποθέσεων τῶν ἐκλογέ-

ων του. Εἰς τοὺς στίχους 352—362 ἀντιτίθενται τὰ λεγόμενα εἰς τὸν στίχον 95. ἀλλὰ καὶ βέβαιον... εὐτυχῶν ὁ Θεμιστοκλῆς (Πλουτάρχου Ἀριστείδης 2) ἔλεγε· «Μηδέποτε ἐγὼ εἰς τοῦτον καθίσαιμι τὸν θρόνον, ἐν ᾧ πλέον οὐδὲν ἔξουσιν οἱ φίλοι παρ' ἐμοὶ τῶν ἀλλοτρίων». 366—367 ἴσως ὁ Εὐριπίδης εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸν Ἀλκιβιάδην, ὅστις ὑπεκίνησε τὴν ἐκστρατεῖαν εἰς Σικελίαν, ἀλλὰ κακῶς ἀπεχώρησε, καὶ μετὰ ταῦτα πολλὰ μὲν ὑπὲρ πατρίδος ἔπραξεν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Νοτίῳ ναυμαχίαν πάλιν κακῶς ἀπεχώρησε. ὑπὸ ἀσυνέτου γνώμης· οἱ Ἀθηναῖοι ἐξωστράκισαν τὸν δίκαιον Ἀριστείδην καὶ πολλοὺς ὄμως ἀνικάνους ἐτιμώρησαν· 370—371 ἴσως ὑπαινίσσεται τὰς προσπάθειας Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων νὰ προσεταιρισθοῦν τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, ὅστις διὰ τῶν προσφερομένων χρημάτων του ὑπεδαύλιζε τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τῶν Ἑλλήνων. διὰ τὴν σὴν κόρην· περιφρονητικῶς λέγεται. προστάτην· ἀναχρονιστικῶς, διότι κατὰ τοὺς δημοκρατικοὺς χρόνους ἐκαλοῦντο προστάται οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοί. νοῦν χρῆ τὸν στρατηλάτην ἔχειν· ὁμοίως ἐφρόνει ὁ Σωκράτης (Ξ. Ἀπομνημ. 3, 9, 10).

ΑἴΣΘΗΤΙΚΑ : σὺ ἀποτρέπου· κατατενῶ ἐγὼ· χιαστί. κατατενῶ· μεταφορὰ ἐκ τῶν σχοινίων. τῷ δοκεῖν.. τῷ βούλεσθαι· ἀντίθεσις. προσθιγγάνων καὶ ἔχων καὶ διδοῦς· πολυσύνδετον. πρίασθαι ἐκ μέσου· μεταφορὰ ἐκ τῆς ἀγορᾶς. κληθρῶν· συνεκδοχή. βέβαιον μάλιστα... μάλιστα δυνατός· ἐπαναδιπλωσις. ταῦτα πρῶτα... ἵνα πρῶτα· ἐπαναδιπλωσις. ὄμμα· συνεκδοχή. δορός· συνεκδοχή. ἀπορῶν πόρον· παρήχησις, ὀξύμωρον, λογοπαίγνιον. ἤσθεις... ὕσμενος· ὑπερβολή. ἐκὼν οὐ βία· σχῆμα ἐκ παραλλήλου. ὑποστρέψας· μεταφορὰ ἐκ τῶν πλοίων. αἰθῆρ ἤκουσεν· προσωποποίησης.

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ : 1) ἄνδρα δ' οὐ χρεῶν τὸν ἀγαθὸν πρᾶσσοντα μεγάλα τοὺς τρόπους μεθιστάναι. 2) μύριοι... πρὸς τὰ πράγματα ἐκπονοῦσιν ἐκόντες, εἴτα δ' ἐξέχωρησαν κακῶς, τὰ μὲν ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου, τὰ δ' ἐνδίκως. 3) νοῦν χρῆ τὸν στρατηλάτην ἔχειν. 4) πόλεως ἄρχων πᾶς ἀνὴρ, σύνεσιν ἦν ἔχων τύχη.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ : τρόποι χαιρετισμοῦ κατὰ τοὺς παλαιωτάτους χρόνους (στ. 339—341).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ : Ἀγαμέμνων κατὰ τὸν Μενέλαον : δόλιος καὶ ὑπουλαός (στ. 332), ἄστατος καὶ ἀνεικληρῆς εἰς τοὺς φίλους (στ. 334), φιλοδοξός (στ. 337), μετερχόμενος δημοκοπικὰς μεθόδους, ἀναξιοπρεπῆς μέχρι ταπεινώσεως προκειμένου νὰ ἱκανοποιηθῇ τὴν φιλοδοξίαν του (στ. 339—342), ἄπιστος, ἀπρόσιτος καὶ ἀγέρωχος, ἐπιλήσμων τῶν φίλων του μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πόθου του (στ. 343—348), οὐτιδανός καὶ ἀνάξιος ἀρχιστράτηγος (στ. 351), πανικόβλητος καὶ εἰς τὰ ἀσήμαντα (στ. 351—52), ἄβουλος καὶ ἀμήχανος (στ. 356—357), παλιμβουλος (στ. 363), ἀφιλόπατρις (στ. 370—372), ἀσύνητος (στ. 374—375). Μενέλαος· τραχὺς, πικρὸς, σκληρὸς καὶ ὕβριστικὸς πρὸς τὸν ἀδελφόν, ἄπονος.

ΝΟΗΜΑ : 335—342 Ὁ Μενέλαος κατηγορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα διὰ δημοκοπικὰς μεθόδους πρὸς κτῆσιν τοῦ ἀξιώματος τῆς ἀρχιστρατηγίας. 343—348 Προσέτι δέ, διότι μετὰ τὴν κτῆσιν τῆς ἀρχιστρατηγίας ἐγένετο ἀπρόσιτος εἰς τοὺς φίλους του, 349—357 ἔπειτα δὲ εἰς τὴν Ἀδλίδα πανικοβληθεὶς ἕνεκα τῆς ἀπλοίας περιήλθεν εἰς ἀμηχανίαν, διότι θὰ ἔστερεῖτο τοῦ ἀξιώματος καὶ τῶν πλεονεκτημάτων ἐξ αὐτοῦ. 358—365 Κατηγορεῖται ἀκόμη ὁ Ἀγαμέμνων, διότι καλέσας μετὰ τὴν μαντείαν τοῦ Κάλχαντος αὐθορμήτως τὴν κόρην του πρὸς θυσίαν, ἤδη παλινῶδεῖ. 366—369 Ἐπομένως ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦν περὶ τῆς διοικητικῆς του ἀνεπαρκείας. 370—372 Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μενέλαος ἐκφράζει τὴν λύπην του, διότι ἡ Ἑλλάς ἐξ αἰτίας τοιοῦτου ἀναξίου ἀρχιστρατήγου κινδυνεύει νὰ ταπεινωθῇ ὑπὸ τῶν βαρβάρων 373—375 καὶ τονίζει ὅτι ὁ ἱκανὸς ἄρχων πρέπει νὰ ἔχη νοῦν.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ : Σφοδρὰ ἐπίθεσις τοῦ Μενελάου κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐπὶ διοικητικῇ ἀνεπαρκείᾳ

Πρώτον ἐπεισόδιον—δευτέρα ἐνότης—στίχοι 376—414.

(Ὁ Ἄγαμέμνων ἀπαντᾷ εἰς τὸν Μενέλαον ὅτι δὲν εἶναι διατεθειμένος νὰ πληρώσῃ τὰ σφάλματα αὐτοῦ διὰ τῆς θυσίας τῆς κόρης του)

ΧΟΡΟΣ. (ὄμιλεῖ ἢ κορυφαία).

Δεινὸν κασιγνήτοισι
γίνεσθαι λόγους μάχας τε
ὅταν ἐμπέσωσί ποτε εἰς ἔριν,
ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ. Βούλομαι εἰπεῖν σε
κακῶς
εὖ, βραχέα,
μὴ ἀγαγὼν βλέφαρα λίαν ἄνω

πρὸς τάναιδές,

ἀλλὰ σωφρονεστέρας,
ὡς ὄντα ἀδελφόν·
ἀνὴρ γὰρ χρηστός
φιλεῖ αἰδεῖσθαι·

εἰπέ μοι, τί φυσᾶς δεινά
ἔχων αἵματηρὸν ὄμμα;
τίς ἀδικεῖ σε;
τοῦ κέχρησαι;
ἔρᾳ λαβεῖν λέκτρα χρηστά;
οὐκ ἔχοιμι ἂν παρασχεῖν σοι·
κακῶς γὰρ ἦρχες ὦν ἐκτίσω.

Εἶτα ἐγὼ ὁ μὴ σφαιεῖς δῶ δίκην
σῶν κακῶν;

ἢ δάκνει σε τὸ φιλότιμον τούμῳν;
ἀλλὰ χρήεις ἔχειν ἐν ἀγκάλαις
εὐπρεπῆ γυναῖκα,
παρεῖς τὸ λελογισμένον καὶ τὸ καλόν;

πονηροῦ φωτός ἡδοναὶ κακαί.

Εἰ δ' ἐγὼ μετετέθην εὐβουλία,

γνοὺς πρόσθεν οὐκ εὖ,

μαίνομαι; σὺ μᾶλλον,

ὅστις ἀπολέσας κακὸν λέχος
θέλεις ἀναλαβεῖν,
Θεοῦ διδόντος τὴν τύχην σοι εὖ·
Ἔμοσαν τὸν Τυνδάρειον ὄρκον

οἱ κακόφρονες φιλόγαμοι
μνηστῆρες· ἢ δὲ γε ἐλπίς,
οἶμαι μὲν,
Θεός, κάξέπραξεν αὐτὸ

μᾶλλον ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος·

Εἶναι φοβερὸν μεταξύ ἀδελφῶν
νὰ γίνωνται λογομαχίαι,
ὅταν καμμίαν φορὰν φιλονικήσουν.
θέλω νὰ σέ κατηγορήσω

πρὸς τὸ καλὸν σου, δι' ὀλίγων,
χωρὶς νὰ σηκώσω τὰ μάτια πολὺ ὑψηλά,
μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ φθάσω εἰς
ἀναΐδειαν,
ἀλλὰ μετριοπαθέστερον,
διότι εἶσαι ἀδελφός·
διότι ὁ εὐσυνειδητος ἀνὴρ
συνηθίζει νὰ ἔχη αἰδῶ (νὰ μὴ εἶναι ἀ-
ναιδής)·

εἰπέ μοι, διατί ρουθουνίζεις τρομερὰ
ἔχων κατακόκκινα τὰ μάτια;
ποῖος σέ ἀδικεῖ;
τίνος πράγματος ἔχεις ἀνάγκην;
ἐπιθυμεῖς νὰ λάβῃς τιμίαν σύζυγον;
δὲν δύναμαι νὰ σοῦ παράσχω·
διότι ἀδεξίως διηύθυνες ἐκείνην τὴν ὀ-
ποίαν εἶχες.

*Ἐπειτα ἐγὼ, ὁ ὁποῖος δὲν ἔπταισα,
νὰ τιμωρηθῶ διὰ τὰ ἰδικά σου σφάλ-
ματα;

ἢ σὲ πειράζει ἡ ἰδική μου φιλοδοξία;
ἀλλὰ ἐπιθυμεῖς σφοδρὰ νὰ ἔχῃς εἰς τὰς
ἀγκάλας σου ὡραίαν γυναῖκα,
παραβλέψας τὴν λογικὴν καὶ τὴν ἡ-
θικὴν;

ἐλπειοῦ ἀνθρώπου γνώρισμα εἶναι αἰ
αἰσχροὶ ἡδοναί.

Καὶ ἂν ἐγὼ, κατόπιν ὀρθῆς σκέψεως
μετέβαλα γνώμην,

ἐπειδὴ πρότερον εἶχον ἀποφασίσει κα-
κῶς,

εἶμαι τρελλός; σὺ τούναντίον (εἶσαι
τρελλός),

διότι ἂν καὶ ἔχασες κακὴν σύζυγον,
θέλεις νὰ τὴν πάρῃς ὀπίσω,

διότι ὁ Θεὸς σοῦ τὰ φέρει ὅλα εὐνοϊκά.
Ἔρκισθησαν τὸν Τυνδάρειον ὄρκον (τὸν

ὄρκον, ὃν ἐπέβαλεν ὁ Τυνδάρεως)
οἱ ἀνόητοι, οἱ διψασμένοι διὰ γάμον

μνηστῆρες· ἢ δὲ ἐλπίς βεβαίως,
κατὰ τὴν γνώμην μου τοῦλάχιστον,

(εἶναι) Θεὸς καὶ ἐπραγματοποίησεν αὐ-
τὸ

μᾶλλον παρὰ σὺ καὶ ἡ δύναμις σου·

οὓς λαβὼν στράτευε·
 ἔτοιμοι δ' εἰσὶ
 μωριά φρενῶν.
 Οὐ γὰρ ἄσυνετον τὸ Θεῖον,
 ἀλλ' ἔχει συνιέναι
 τοὺς κακῶς παγέντας ὄρκους
 καὶ κατηνακασμένους.
 Τάμ' αὖ δὲ τέκνα οὐκ ἀποκτενῶ ἐγώ·

κοῦ τὸ σὸν μὲν ἔσται εὖ

παρὰ δίκην τιμωρίᾳ κακίστης
 εὐνιδος,
 ἐμὲ δὲ (οὐ) συντήξουσι δακρυοῖς

νύκτες ἡμέραι τε,
 δρῶντα ἄνομα κοῦ δίκαια
 παῖδας οὓς ἐγεινάμην.
 Ταῦτα λέλεκται σοὶ
 βραχέα καὶ σαφῆ καὶ ῥάδια.
 Εἰ δὲ μὴ βούλει σὺ φρονεῖν,
 ἐγὼ θησῶ καλῶς τάμ' αὖ.

ΧΟΡΟΣ. Κορυφαία). Οἶδε αὖ
 διάφοροι τῶν πάρος λελεγμένων

μύθων, ἔχουσι δὲ καλῶς,
 φεῖδεσθαι τέκνων.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ. Αἰαί, ἄρα οὐχὶ κεκτήμην
 φίλους τάλας·
ΑΓΑΜ. Εἶγε μὴ θέλεις
 ἀπολλύναι τοὺς φίλους·
ΜΕΝΕΛ. Ποῦ δὲ μοι δεῖξεις

γεγῶς ἐκ ταῦτοῦ πατρός;

ΑΓΑΜ. Βούλομαι συνσωφρονεῖν σοὶ
 ἀλλ' οὐ συννοσεῖν.

ΜΕΝΕΛ. Χρῆ τούς φίλους ἀλγεῖν
 ἐς κοινὸν τοῖς φίλοισι.

ΑΓΑΜ. Εὖ δρῶν παρακάλει με,
 ἀλλὰ μὴ λυπῶν ἐμέ.

ΜΕΝ. Οὐ δοκεῖ σοὶ ἄρα πονεῖν
 τάδε σὺν Ἑλλάδι;

ΑΓΑΜ. Ἑλλάς δὲ σὺν σοὶ νοσεῖ
 κατὰ τινα Θεόν.

ΜΕΝ. Σκήπτρω νυν αὖχει,
 προδούς σὸν κασίγνητον.
 Ἐγὼ δὲ εἶμι ἐπ' ἄλλας τινὰς μηχανὰς
 φίλους τε ἐπὶ ἄλλους.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : κασίγνητος=ἀδελφός. λόγοι μάχαι τε=λογομαχία. ἐμπίπτω εἰς ἔριν=φιλονικῶ. κακῶς λέγω=κακολογῶ, κατηγορῶ.

τούτους παράλαβε καὶ ἐστράτευε.
 ἔτοιμοι δὲ εἶναι (νὰ ἀκολουθήσουν)
 ἀπὸ ἡλιθιότητα.
 Διότι δὲν εἶναι ἀνόητος ὁ Θεός,
 ἀλλὰ δύναται νὰ ἐννοήσῃ (νὰ κρίνῃ)
 τοὺς κακῶς συναφθέντας ὄρκους
 καὶ διὰ τῆς βίας ἐπιβληθέντας.
 Τὰ ἰδικὰ μου δὲ τέκνα ἐγὼ δὲν θά σκο-
 τῶσω

καὶ τὸ μὲν ἰδικόν σου ζήτημα δὲν θά
 τακτοποιηθῆ
 παρὰ τὸ δίκαιον διὰ τῆς τιμωρίας
 ἀνηθικωτάτης συζύγου.
 ἐμὲ δὲ δὲν θά λειώσουν εἰς τὰ δάκρυα
 (ἢ- ἐγὼ δὲν πρόκειται νὰ λειώσω εἰς
 τὰ δάκρυα)

αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες,
 πράττοντα παράνομα καὶ ἄδικα
 εἰς τὰ παιδιὰ, ποῦ ἐγέννησα.
 Αὐτὰ ἔχουν λεχθῆ εἰς σέ
 σύντομα καὶ καθαρὰ καὶ εὐνόητα.
 Ἄν δὲ σὺ δὲν θέλῃς νὰ συνετισθῆς,
 ἐγὼ θά τακτοποιήσω τὰς ὑποθέσεις
 μου.

Αὐτὰ πάλιν (τὰ λόγια εἶναι)
 ἀντίθετα τῶν λεχθέντων προηγουμέ-
 νως,
 ἄλλ' εἶναι ὠραία, δηλαδὴ
 ὡς πρὸς τὸ νὰ πονῆ κανεὶς τὰ τέκνα
 του

*Ἀχ! δὲν εἶχα λοιπὸν
 φίλους ὁ δυστυχῆς
 (*Ἐχεις), ἂν βέβαια δὲν θέλῃς
 νὰ καταστρέφῃς τοὺς φίλους·
 Καὶ εἰς ποῖαν ἄλλην περίστασιν θά μοῦ
 δεῖξῃς

ὅτι ἔχεις γεννηθῆ ἀπὸ τὸν ἴδιον πα-
 τέρα;

Θέλω νὰ συμμερίζωμαι τὴν σύνεσίν σου
 καὶ ὄχι τὴν ἀνοησίαν σου.

Πρέπει οἱ φίλοι νὰ υποφέρουν
 ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς φίλους.

Πρὸς τὸ καλὸν μου νὰ ζητήσῃς τὴν συν-
 δρομήν μου καὶ ὄχι πρὸς λύπην μου.

Δὲν εἶσαι διατεθειμένος λοιπὸν νὰ ὑφί-
 στασαι τὴν θυσίαν αὐτὴν μετὰ τῆς
 Ἑλλάδος;

Καὶ ἡ Ἑλλάς μαζί σου ἀνοηταίνει
 ἀπὸ ὄργην κάποιου Θεοῦ.

Καμάρωνε λοιπὸν τὸ σκήπτρόν σου,
 μετὰ τὴν προδοσίαν τοῦ ἀδελφοῦ σου.

Ἐγὼ δὲ θά καταφύγω εἰς ἄλλα μέσα
 καὶ εἰς ἀναζητήσιν ἄλλων φίλων.

εὐ=πρὸς τὸ καλόν. ἄγω βλέφαρα ἄνω=σηκῶν τὰ μάτια. τάναιδές=τὸ ἀναιδές=ἡ ἀναιδεια. σωφρόνως=μετριοπαθῶς. χρηστός=εὐσυνειδήτος. φιλῶ αἰδεῖσθαι=συνηθίζω νὰ ἔχω αἰδῶ. φουσῶ δεινὰ=ρουθουνίζω τρομερά. αἵματηρὸν ὄμμα=κατακόκκινα μάτια. τοῦ καὶ τίνος=ἔρωτηματικὴ ἀντωνυμία γενικῆς ἐνικοῦ οὐδετέρου. ἔρω=ἐπιθυμῶ. λέκτρον χρηστόν=σύζυγος τιμῆ. ἐκτίσω=β' ἐν. ἀορίστου τοῦ κτῶμαι=ἔχω. σφαλεῖς=μετοχὴ παθ. ἀορ. τοῦ σφάλλομαι=πταίω. δῶ=ὑποτακτικὴ ἀορ. τοῦ δίδωμι. δίκην δίδωμι=τιμωροῦμαι. δάκνω=πειράζω. τὸ φιλότιμον=ἡ φιλοδοξία. χρήζω=ἔχω ἀνάγκην. εὐπρεπῆς γυνή=ὠραία γυνή. παρείς=μετοχὴ ἀορ. τοῦ παρίημι=ἀφήνω κατὰ μέρος, παραβλέπω. τὸ λελογισμένον=ἡ φρονιμάδα, ἡ λογικὴ. τὸ καλόν=ἡ ἠθικὴ, τὰ ἠθικὰ προσόντα. ὁ φῶς, φωτός=ἀνὴρ. μετεθέμην=ἀόριστος τοῦ μετατίθεμαι=μεταβάλλω (γνώμην). εὐβουλία=ὀρθὴ σκέψις. μαίνομαι=εἶμαι τρελλός. τὸ λέχος=ἡ σύζυγος. ὤμοσαν=ἀορ. τοῦ ὄμνυμι=ὀρκίζομαι. κακόφρων=ἀνόητος. φιλόγαμος=διψασμένος διὰ γάμον. κάζεπραξε=καὶ ἐξέπραξε=καὶ κατώρθωσε. σθένος=δύναμις. μορία φρενῶν=ἡλιθιότης. ἀσύνητος=ἀνόητος. συνίημι=ἐννοῶ, κρίνω. παγέντας=μετοχὴ παθ. ἀορ. (ἐπάγην-παγείς) τοῦ πήγνυμαι (ἐπὶ ὄρκου)=συνομολογεῖσθαι, συνάπτωμαι. ὄρκος κατηναγκασμένος=ὄρκος διὰ τῆς βίας ἐπιβληθείς. τὰμά=τὰ ἐμά. κού=καὶ οὐ. τὸ σόν=τὸ ζήτημά σου, ἡ ὑπόθεσις σου. εὐνις,-ιδος=σύζυγος. συντήξουσι=μέλλον τοῦ συντήκω=λειώνω. γεινομαι=γεννῶ. τίθημι καλῶς=τακτοποιῶ, πάρος=προηγούμενος. φεῖδομαι=λυποῦμαι, πονῶ. αἰαί=ἄχ. κекτήμην=ἐκεκτήμην=εἶχον. τάλας, τάλαινα, τάλαν=δυστυχής. συνσωφρονῶ τινι=συμμερίζομαι τὴν σύνεσίν τίνος. συννοσῶ=συμμερίζομαι τὴν ἀνοησίαν τίνος. ἀλγῶ=ὑποφέρω. εὐ δρῶ=εὐεργετῶ. νοσῶ=ἀνοηταίνω. αὐχει=προστακτικὴ τοῦ αὐχῶ=καυχῶμαι. μηχανή=μέσον.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : κασιγνήτοισι' προσωπικὴ. τοῦ' ἀντικ. παρασχέιν' ἀντ. ἤρχες κακῶς (τούτων, ἃ) ἐκτίσω=ὦν ἐκτίσω (ἔλξις). κακῶν' γενικὴ αἰτίας, κατ' ἄλλους τροπικὴ. ὅστις θέλεις' ἀναφορικὴ αἰτιολογικὴ. τὴν τύχην σοι' ἀντικείμενα, δίδόντος' ἀπόλυτος γενικὴ. Θεός' κατηγορούμενον. ἢ σὺ καὶ τὸ σθένος. β' ὄρος συγκρίσεως. μορία' δοτικὴ αἰτίας. φρενῶν' ὑποκειμενικὴ ἀσύνητον' κατηγορ. συνιέναι' ἀντικ. καὶ τὸ σόν μὲν οὐκ ἔσται εὐ..., ἐμὲ δὲ (οὐ) συντήξουσι. τιμωρία' ὀργανικὴ. εὐνιδος' ἀντικείμενικὴ. δακρύου' τροπικὴ. παῖδας' ἀντικ. βραχέα, σαφῆ, ῥάδια' ἐπιρρ. τροπικὰ κατηγορούμενα. εἰ μὴ βούλει-θήσω' α' εἶδος. φεῖδεσθαι. ἐπεξηγήσεις, προσδ. ἀναφορᾶς. εἰ μὴ θέλεις-(κέκτησαι)' α' εἶδος. γεγῶς' κατηγορηματικὴ. φίλους' ὑποκ. σκήπτρῳ' δοτικὴ αἰτία.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ : βούλομαι....φιλεῖ' οἱ στίχοι 378—380 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ λόγου τοῦ Ἀγαμέμνονος, τὸ δὲ βούλομαι τοῦ στίχου 378 ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ βούλομαι τοῦ στ. 335: μὴ ἀγαγῶν λίαν...πρὸς τάναιδές' ἴδιον τῶν ἀναιδῶν εἶναι τὸ νὰ σηκῶνουν ὑψηλὰ τὰ μάτια. ὦν ἐκτίσω' ἐννοεῖ τὴν Ἑλένην. ὁ μὴ σφαλεῖς' τραγικὴ εἰρωνεία, διότι καὶ ἡ Κλυταιμῆστρα συνῆψε σχέσεις μετὰ τοῦ Αἰγίσθου. τὸ λελογισμένον καὶ τὸ καλόν' ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἠθικὴ εἶναι τὰ κοσμήματα καὶ ἡ πραγματικὴ ὠραιότης εἰς μίαν γυναικα. Ὁ Ἀγαμέμνων λέγει εἰς τὸν Μενέλαον, ὅτι ἀντὶ τῆς φιλοδοξίας τοῦ προτιμότερον εἶναι νὰ κατηγορῇ τὴν ἰδικήν του γυναικομανίαν, Θεοῦ σοι τὴν τύχην δίδόντος εὐ' δηλαδή οἱ Θεοὶ δίδουν τὰ μέσα τῆς ἰκανοποιήσεως τοῦ Μενελάου, ἐπειδὴ οἱ μνηστήρες θεωροῦν ἑαυτοὺς δεσμευμένους ὑπὸ τῶν ὄρκων. ἡ ἐλπίς ὅτι ἕκαστος τῶν μνηστῆρων θὰ προτιμηθῇ ὑπὸ τῆς Ἑλένης ὡς σύζυγος. κάζεπραξεν αὐτὸ, δηλαδή τὴν δόσιν τοῦ ὄρκου. μορία φρενῶν, διότι θεωροῦν ἑαυτοὺς ὑποχρεωμένους εἰς βοηθήσασθαι τὸν Μενέλαον, ἐν ᾧ οἱ Θεοὶ ἐμποδίζον τὸν ἀπόπλουν, διότι εἶναι συνετοὶ καὶ δὲν θεωροῦν ἰσχυροὺς τοὺς κατὰ τοιοῦτον τρόπον συνομολογηθέντας ὄρκους. οἶδε αὐ...τέκνων. οἱ λόγοι τῆς κορυφαίας χωρίζουν τοὺς λόγους τῶν φιλονικούντων ἀδελφῶν, ὡς καὶ ἐν στ. 376—377, καὶ διερμηνεύουν τὴν κοινὴν γνώμην' ὁ χορὸς ἐδῶ δίδει δίκαιον εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα. Ἑλλάς νοσεῖ' ὁ ποιητῆς

κάννει ύπαινιγμόν περί τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες χάριν οικονομικῆς ἐνισχύσεως ἐκολάκευον τοὺς Πέρσας (βλέπε καί Ξ. Ἑλληνικά 1, 6, 6).

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ : λόγους μάχας τε· ἐν διὰ δυοῖν. κακῶς εὐ· δξύμωρον. βλέφαρα· συνεκδοχή. δάκνει· μεταφορὰ ἐκ τῶν κυνῶν. οὐκ εὐ· λιτότης. ἡ ἐλπίς... Θεός· προσωποποίησης. οὐκ ἀσύνητον, ἀλλ' ἔχει συνιέναι· σχῆμα ἐκ παραλλήλου. τὰμὰ ἀποκτενῶ ἐγὼ τέκνα· χιαστί. συντήξουσιν· μεταφορὰ. συντήξουσιν νύκτες· προσωποποίησης. βραχέα καὶ σαφῆ ῥάδια· πολυσύνδετον. νοσεῖ· μεταφορὰ.

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ : ἀνὴρ χρηστός αἰδεῖσθαι φιλεῖ. πονηροῦ φωτός ἦδοναί καί. οὐκ ἀσύνητον τὸ θεῖον. ἐς κοινὸν ἀλγεῖν τοῖς φίλοισι χρῆ φίλους.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ : Μενέλαος κατὰ τὸν Ἀγαμέμνονα· ἀδέξιός σύζυγος (στ. 383) καὶ γυναικόδουλος (στ. 385, 389). Ἀγαμέμνων· πείσιμων καὶ δρῆμὸς καὶ δεξιότατος εἰς τὴν ἐπιχειρηματολογίαν, στοργικός πατήρ (στ. 396, 399), στοργικός ἀδελφός (στ. 380, 378), συνετός (στ. 379).

ΝΟΗΜΑ : 376—377. Ὁ Χορὸς χαρακτηρίζει φοβερὸν πρᾶγμα τὰς λογομαχίας ἀδελφῶν 378—380. καὶ ὁ Ἀγαμέμνων δηλοῖ ὅτι θὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Μενελάου. 381—387. Ἀπαντῶν λοιπὸν λέγει εἰς τὸν Μενέλαον, ὅτι ἐφάνη ἀδέξιός σύζυγος εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἑλένης 388—395. καὶ ὅτι μαίνεται ἐπιδιώκων τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἀπαχθείσης Ἑλένης, ἐπικαλούμενος τοὺς ὄρκους τοῦ Τυνδάρεω. 396—401. Δι' αὐτὸ καὶ δὲν πρόκειται νὰ θυσιασθῇ ἢ Ἰφιγένεια πρὸς ἱκανοποίησιν ἀδίκων ἀξιώσεων. 402—403. Ὁ Χορὸς παραδέχεται ὅτι φρονίμως ὁ Ἀγαμέμνων πράττει λυπούμενος τὴν κόρην του. 404—414. ὁ Ἀγαμέμνων δηλοῖ ὅτι Ἑλλάς καὶ Μενέλαος νοσοῦν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀξίζουσιν θυσιῶν ἐκ μέρους τῶν ἄλλων. Ὁ Μενέλαος ἐτοιμάζεται νὰ ἀπέλθῃ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ : Ὁ Ἀγαμέμνων δηλοῖ εἰς τὸν Μενέλαον ὅτι δὲν θὰ ἱκανοποιῆσῃ τὴν ἀδικὸν ἀξιώσιν του διὰ τῆς θυσίας τῆς θυγατρὸς του.

Πρῶτον ἐπεισόδιον—τρίτη ἐνότις—στίχοι 414—468.

(Ἀγγελιαφόρος ἀναγγέλλει τὴν ἄφιξιν τῆς Ἰφιγενείας καὶ Κλυταιμῆστρας εἰς τὸ στρατόπεδον Ἀμυχανία τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τελεία συντριβὴ αὐτοῦ).

Διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου, ὡς ἐρχόμενος ἐκ τῶν ἀγρῶν, εἰσέρχεται αἰφνιδίως ὁ ἄγγελος, ὅστις διακόπτει τὸν λόγον τοῦ Μενελάου.

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ὡ ἀναξ Πανελλήνων
Ἀγάμεμνον, ἦκω ἄγων σοι

τὴν σὴν παῖδα, ἦν ἐν δόμοις

ὠνόμαζες Ἰφιγένειαν.
Μήτηρ δ' ὄμαρτεῖ, δέμας σῆς
Κλυταιμῆστρας,
καὶ παῖς Ὀρέστης,
ὥστε τερφθεῖς ἂν
ιδῶν,
ὦν ἔκδημος δωματῶν
παλαιὸν χρόνον.
Ἄλλ' ὡς ἔτεινον μακράν,

ἀναψύχουσι θηλύπουν βάσιν
παρὰ εὐρυτον κρήνην,
αὐταῖ τε πῶλοί τε·

Ὡ ἀρχιστράτηγε τῶν Πανελλήνων
Ἀγαμέμνον, ἔχω ἔλθει συνοδεύων πρὸς
χάριν σου
τὴν κόρην σου, τὴν ὁποῖαν εἰς τὰ ἀνάκτορα
ὠνόμαζες Ἰφιγένειαν.
Συνοδεύει δὲ (αὐτήν) ἡ μήτηρ (τῆς),
δηλαδή ἡ Κλυταιμῆστρα σου,
καὶ ὁ υἱός (σου) Ὀρέστης,
ὥστε θὰ δοκιμάσῃς χαράν,
ὅταν ἴδῃς (αὐτούς),
διότι ἀπουσιάσεις ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα
πολὺν καιρὸν.
Ἄλλ' ἐπειδὴ διέτρεχαν βιαστικά μακρὸν
δρόμον,
δρῶσιζον τὰ γυναικεῖα πόδιά τους
πλησίον καλλιρροῦ πηγῆς,
καὶ αὐταὶ καὶ τὰ ἄλογά τους·

εἰς χλόην δὲ λειμώνων
καθεῖμεν αὐτάς,
ὡς γευσαίητο βορᾶς.
Ἐγὼ δὲ ἦκα πρόδρομος
χάριν σῆς παρασκευῆς·
πέπυσται γὰρ στρατὸς ἀφιγμένην

σὴν παῖδα—
ταχεῖα γὰρ διῆξε φήμη—
Πᾶς δ' ὄμιλος δρόμῳ

ἔρχεται εἰς θέαν,
ὅπως ἴδωσιν σὴν παῖδα.
Οἱ δὲ εὐδαιμόνες κλεινοὶ
καὶ περίβλεπτοι ἐν πᾶσι βροτοῖς.

Λέγουσι δέ· ὑμῆναιὸς τις

ἢ τι πράσσεται;
ἢ ἔχων πόθον θυγατρὸς
ἀναξ Ἀγαμέμνων ἐκόμισε παῖδα:

τῶν δ' ἂν ἤκουσας τάδε·

Ἄρτεμιδι, ἀνάσσει Αὐλίδος,

προτελίζουσι τὴν νεάνίδα·

τίς ποτε ἄξεταί νιν;

Ἄλλ' εἴα, ἐξάρχου
κανᾶ τὰπὶ τοισίδε,

στεφανοῦσθε κρᾶτα
καὶ σύ, Μενέλεως ἀναξ,
εὐτρέπιζε ὑμῆναιον

καὶ βοάσθω λωτὸς κατὰ στέγας

καὶ ἔστω κτύπος ποδῶν·
τόδε γὰρ φῶς ἦκει
μακάριον τῇ παρθένῳ.
ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ. Ἐπήνεσα, ἀλλὰ στείχε
ἔσω δωμάτων·
τὰ δὲ ἄλλα ἰούσης τῆς τύχης
ἔσται καλῶς.

(Ὁ ἀγγελιαφόρος εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνήν)

Οἴμοι, τί φῶ δύστηνος;
πόθεν ἀρξώμαι;
εἰς οἷα ζεύγματα ἀνάγκης
ἐμπεπτώκαμεν.
Δαίμων ὑπῆλθεν,

εἰς χλοερὰ δὲ λιβάδια
κατεβάσαμεν αὐτὰ (τὰ ἄλογα),
διὰ νὰ βοσκήσουν.
Καὶ ἐγὼ ἔχω ἔλθει πρωτοπόρος,
διὰ τὰ ἐτοιμασθῆς·
διότι ἔχει πληροφορηθῆ ὁ στρατὸς
ὅτι
ἔχει φθάσει ἡ κόρη σου—
διότι ταχέως διεδόθη ἡ φήμη—
Ἵλα δὲ τὰ πλήθη τοῦ στρατοῦ δρο-
μαίως
ἔρχονται διὰ τὸ θέαμα,
δηλαδή διὰ νὰ ἴδουν τὴν κόρην σου.
Οἱ δὲ εὐτυχεῖς (εἶναι) ἐνδοξοὶ
καὶ περίβλεπτοι εἰς τὰ βλέμματα ὀ-
λων τῶν ἀνθρώπων.
Καὶ λέγουν κανένας γάμος (ἐτοιμάζε-
ται)

ἢ (ἄλλο) τι συμβαίνει;
ἢ ἐπειδὴ ἐπόθει τὴν θυγατέρα του
ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων, ἔστειλε καὶ
ἔφερε τὴν κόρην του;
καὶ ἀπὸ ἄλλους ἠδύνασο νὰ ἀκούσης
τὰ ἐξῆς·
εἰς τὴν Ἄρτεμιν, τὴν πολιούχον τῆς
Αὐλίδος,
ἀφιερώνουν πρὸ τοῦ γάμου τὴν νεά-
νίδα·
ποῖος τέλος πάντων θὰ νυμφευθῆ αὐ-
τήν;
Ἄλλ' ἐμπρός, ἀρχίζε
ἀπὸ τὰ κάνιστρα τὰ ἀπαραίτητα εἰς
αὐτὴν ἐδῶ τὴν πρὸ τοῦ γάμου τελε-
τήν,
φορέσατε στεφάνια εἰς τὸ κεφάλι
καὶ σύ, βασιλιᾷ Μενέλαε,
φρόντιζε διὰ τὴν γαμήλιον διασκέδα-
σιν
καὶ ἄς ἡχῆ ὁ αὐλὸς μέσα εἰς τὴν σκη-
νὴν
καὶ ἄς ἀρχίσουν τὰ χοροπηδήματα·
διότι ἡ σημερινὴ ἡμέρα ἔχει ἔλθει
εὐτυχισμένη διὰ τὴν παρθένον.
Πολὺ καλὰ, ἀλλὰ πῆγαίνε
μέσα εἰς τὴν σκηνήν·
τὰ δὲ ἄλλα, ὅπως πηγαίνει ἡ τύχη,
θὰ ἀποβοῦν καλῶς.

Ἄλλοίμονον, τί νὰ εἶπω ὁ δυστυχῆς;
ἀπὸ ποῦ νὰ ἀρχίσω;
εἰς ποῖαν παγίδα τῆς σιδηρᾶς ἀνάγκης
ἔχομεν ἐμπέσει.
(Κάποιος) κακὸς δαίμων (μοῦ) ἔστησε
παγίδα

ὥστε γενέσθαι πολλῷ σοφώτερος
τῶν σοφισμάτων τῶν ἐμῶν.
Ἡ δυσγένεια δ'ὡς ἔχει χρήσιμόν τι.

Καὶ γὰρ δακρῦσαι ῥαδίως ἔχει αὐτοῖς

ἅπαντά τε εἰπεῖν·
τῷ δὲ γενναίῳ φύσιν
ἄνολβα ταῦτα.

Προστάτην τοῦ βίου ἔχομέν γε
τὸν ὄγκον τῷ τε ὄχλῳ δουλεύομεν.

Ἐγὼ γὰρ αἰδοῦμαι μὲν ἐκβαλεῖν
δάκρυ,
αἰδοῦμαι δ' αὐθις τὸ μὴ δακρῦσαι
τάλας, ἀφιγμένος εἰς τὰς μεγίστας
συμφοράς.
Εἶεν·

τί φήσω πρὸς τὴν ἐμὴν δάμαρτα;
πῶς δέξομαι νιν;
ποῖον ὄμμα συμβαλῶ;
καὶ γὰρ ἐπὶ κακοῖς ἅ
μοὶ πάρα ἀπώλεσέ με
ἐλθοῦσα ἄκλητος.
Εἰκότως δ' ἅμα ἔσπετο
θυγατρί νυμφεύουσα

καὶ δώσουσα τὰ φίλτατα,

ἵνα εὐρήσει ἡμᾶς ὄντας κακοῦς·
τὴν δ' αὖ τάλαιναν παρθένον—
τί παρθένον;
Ἄιδης ὡς εἴοικε νυμφεύσει
τάχα νιν—
ὡς ᾤκτισα·
οἶμαι γὰρ νιν ἵκετεύσειν τάδε·

ᾧ πάτερ, ἀποκτενεῖς με;
τοιοῦτους γάμους γήμιας
αὐτὸς χῶστις ἐστὶ σοι φίλος.
Παρῶν δ' Ὀρέστης ἐγγὺς ἀναβοήσεται
εὐσύνετα ἀσυνέτως·

ἔτι γὰρ ἐστὶ νῆπιος.
αἰαῖ, ὡς ἀπώλεσέ με Πάρις
ὁ Ποιάμου γήμας τὸν Ἑλένης γάμον,
ὃς εἰργασταί με τάδε.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : ἄναξ=ἄρχιστράτηγος. ἄγω=συνοδεύω.
ὄμαρτῶ=συνοδεύω. δέμας=σῶμα. δέμας Κλυταιμῆστρας=Κλυταιμῆστρα. τερ-
φθειῖς=εὐκτική παθ. ἄορ. τοῦ τέρπομαι=δοκιμάζω χαρὰν. ἐκδημός εἰμι=ἀπου-
σιάζω. δώματα=ἀνάκτορα. τείνω μακρὰν (ὁδόν)=διατρέχω βίαιστικά μακρὸν

ὥστε νὰ γίνῃ πολὺ σοφώτερος
τῶν ἰδικῶν μου τεχνασμάτων.
Πόσον πολὺ χρήσιμος εἶναι ἡ
ταπεινὴ καταγωγὴ.
Διότι καὶ νὰ κλαύσουν εἶναι εὐκόλον
εἰς αὐτοὺς
καὶ νὰ εἴπουν ὅ,τι θέλουν·
διὰ τὸν εὐγενῆ ὁμως κατὰ τὴν κατα-
γωγὴν αὐτὰ εἶναι ἀσυμβίβαστα εἰς τὸ
μεγαλεῖόν του.
Κυβερνήτην τῆς ζωῆς ἔχομεν πράγματι
τὴν ὑψηλὴν θέσιν καὶ εἰμεθα δούλοι
τοῦ ὄχλου.

Ἐγὼ, παραδ. χάριν, ἐντρέπομαι μὲν
νὰ κλαύσω (νὰ χύσω δάκρυα),
ἐντρέπομαι δὲ πάλιν νὰ μὴ κλαύσω
ὁ ταλαίπυρος, ἂν καὶ ἔχω φθάσει εἰς
τὴν μεγίστην δυστυχίαν.
Ἔστω (ὅτι ἀνοίγω τὸ στόμα καὶ ὁ-
μιλῶ).

τί νὰ εἴπω εἰς τὴν σύζυγόν μου;
πῶς θὰ τὴν ὑποδεχθῶ;
πῶς θὰ τὴν ἀτεισῶ;
καθ' ὅσον ἐκτὸς τῶν συμφορῶν, τὰς ὁ-
ποίας ἔχω, μὲ κατέστρεψεν ἐντελῶς
μὲ τὸ νὰ ἔλθῃ ἀπρόσκλητος.
Δικαιολογημένα ὁμως συνώδευσε
τὴν κόρην της, διὰ νὰ τὴν ὑπανδρεύ-
σῃ

καὶ νὰ δώσῃ τὴν πολυαγαπημένην
της (εἰς τὸν Ἀχιλλέα),
ὅπου θὰ μὲ εὐρῆ νὰ εἶμαι δόλιος·
Ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἄμοιρον παρθένον—
ἀλλὰ τί λέγω παρθένον;
ὁ Ἄδης, ὅπως φαίνεται, θὰ νυμφευθῇ
σύντομα αὐτήν—
πόσον τὴν λυποῦμαι·
Διότι νομίζω ὅτι αὐτὴ θὰ (μοῦ) ἀπεν-
θύνῃ τὴν ἐξῆς ἵκεσίαν·

πατέρα μου, θὰ μὲ σκοτώσῃ;
τοιοῦτον γάμον νὰ κάμῃς
ὁ ἴδιος καὶ ὅποιος εἶναι φίλος σου.
Παρευρισκόμενος δὲ πλησίον ὁ Ὀρέ-
στης θὰ λέγῃ δυνατὰ εὐκολονόητα λό-
για χωρὶς νὰ ἐννοῇ, τί λέγει·
διότι νῆπιον εἶναι ἀκόμη.
Ἄχ! πῶς μὲ κατέστρεψεν ὁ Πάρις
τοῦ Πριάμου, νυμφευθεὶς τὴν Ἑλένην,
διότι αὐτὸς μοῦ ἔχει προξενήσει αὐ-
τὴν ἐδῶ τὴν συμφορὰν.

δρόμον. εὔρυτος κρήνη=καλλιρροος πηγή. ἀναψύχω=δροσιζω. θηλόπους βάσις=γυναικειόν πόδι. πῶλος=ἄλογον. εἰς χλόην λειμώνων=εἰς χλοερούς λειμῶνας. καθείμεν=ἀόριστος τοῦ καθήμι=κατεβάζω. βορά=τροφή. γευσαί-ατο-γεύσαιο=εὐκτική ἄορ. τοῦ γεύομαι (βοράς)=βόσκω (ἐπί ζώου). πρόδρομος=πρωτοπόρος, πέπυσται=παρακ. τοῦ πυνθάνομαι=πληροφοροῦμαι. διήξει=ἀόριστος τοῦ διήκτω=(ἐδῶ) διαδίδομαι. πᾶς ἕμιλος=δλα τὰ πληθθ τοῦ στρα-τοῦ. δρόμω=δρομαίως. κλεινοῦσθε=προστακτική τοῦ στεφανοῦμαι=στεφανώ-νω. τὸ κράτα=ἡ κεφαλή. εὐτρεπιζω=φροντιζω. βοάσθω=προστακτική τοῦ βο-ῶμαι=βοῶ, ἤχῳ. λωτός=ἐκ λωτοῦ αὐλός. ἐπήνεσα=πολύ καλά, εὐχαριστῶ. ἰούσης=μετοχή τοῦ εἶμι. φῶ=ὑποτακτική τοῦ φημί. δύστηνος=ταλαίπωρος. ζεύ-γμα=παγίς. ὑπέρχομαι=στήνω παγίδα. σόφισμα=τέχνασμα. δυσγένεια=ταπει-νή καταγωγή. γενναίος φύσιν=εὐγενής τὴν καταγωγήν. ἄνολβα=ἀσυμβίβαστα εἰς τὸ μεγαλεῖον. συμβάλλω ὄμμα=ἀνερίζω. πάρα-πάρεστι=ὑπάρχει. ἔσπετο=ἀόριστος τοῦ ἔπομαι=ἀκολουθῶ, συνοδεύω. ἴνα=ὄπου. κακός=δόλιος. τάχα=ταχέως. ὄκτισα=ἀόριστος τοῦ οἰκίζω=λυποῦμαι. γήμειας=ἀόριστος (ἔγημα) τοῦ γαμῶ. γαμῶ γάμον=κάμνω γάμον. χῶστις=καί ὅστις. ἀναβοήσεται=μέλ-λων τοῦ ἀναβῶ. εὐσύνετος=εὐκολονόητος. ἀσυνέτως=ἀσυνειδήτως. γήμας=μετοχή ἄορ. τοῦ γαμῶ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : σοι' χαριστική. ἄγων' τροπική. Ἰφιγένειαν' κατηγορούμε-νον. δέμας, Ὁρέστης' ἐπεξηγήσεις. ἰδῶν' χρονική. δωμαίων' ἀντικειμενική. χρόνον' αἰτιατική χρονική. ἔκδημος' κατηγορούμενον. ὦν' αἰτιολογική. ὡς γευσαίατο' πρότασις τελική. βορᾶς' ἀντικ. πρόδρομος' κατηγορούμενον. χάριν παρασκευῆς' προσδ. σκοποῦ. ταχεῖα' ἐπιρρηματικὸν κατηγορ. τρόπον. ἀφιγμέ-νην' κατηγορηματική. δρόμω' τροπική. ἔχων' αἰτιολογική. θυγατρός' ἀντικει-μενική. τῶν τᾶδε' ἀντικείμενα (ἀκούω τινός τι). ἀνάσσει' παραθεσις ἢ ἐπεξη-γήσις. Αὐλίδος' ἀντικειμενική. νιν' ἀντικ. μακάριον' κατηγορούμενον. παρ-θένω' χαριστική. ἰούσης' τροπική, ἀπόλυτος γενική. σοφισμάτων' συγκριτική. πολλῶ' προσδ. ποσοῦ. δακρῦσαι' ὑποκ. αὐτοῖς' προσωπική. εἰπεῖν' ὑποκ. φύ-σιν' αἰτιατική ἀναφορᾶς. ἄνολβα' κατηγορούμενον. προστάτην' κατηγορούμε-νον. βίον' ἀντικειμενική. ἀφιγμένος' ἐναντιωματική. ἄ' ὑποκ. τοῦ πάρα-πά-ρεστιν. ἐλθούσα' τροπική. ἄκλητος' κατηγορούμενον. θυγατρί' ἀντικ. τοῦ ἔσ-πετο. νυμφεύσουσα, δώσουσα' τελικαί. ἴνα εδρήσει' ἀναφορική πρότασις. ὄν-τας' κατηγορηματική. νιν' ἀντικ. τοῦ νυμφεύσει. νιν' ὑποκ. τοῦ ἰκετεύσειν. γάμου' σύστοιχον ἀντικ. γήμας' τροπική. ὅς εἰργασται' ἀναφορική αἰτιολο-γική.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ : Ἄγγελος' πρόκειται περὶ θεράποντος τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις συνῶδευε ἐκ Μυκηνῶν τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν. Ὁ Ἄγγελος νομίζει, ὅτι φέρει χαρὰν εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, ἀγγέλλων εἰς αὐτὸν τὴν ἄφιξιν τῆς οἰκογενείας του, ἐν ᾧ ἀντιθέτως προξενεῖ τὰ ἀντίθετα· τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους λέγεται περιπέτεια, ἤτοι ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τῶν πρα-τομένων μεταβολή, προκαλοῦσα ἢ εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν ὅπως ἐδῶ. ἄγων σοι' ἐν τούτοις οἱ λόγοι τοῦ Ἀγγέλου εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὴν πραγματικότητα· τοῦτο λέγεται τραγικὴ εἰρωνεία. τερφοεῖς ἂν ἰδῶν' τραγικὴ εἰρωνεία. σῆς παρασκευῆς χάριν' δίσσημον (ἐτοιμασία γάμου-ἐτοιμασία θυσίας). οἱ δ' εὐδαιμό-νες... τραγικὴ εἰρωνεία. προτελίζουσι Ἀρτέμίδι' τὰ προτέλεια ἐτελοῦντο κα-τὰ τὴν προηγουμένην τοῦ γάμου, ὅτε ἡ μέλλουσα νύμφη ὠδηγεῖτο εἰς τὸν ναὸν καὶ ἀφιέρωνεν εἰς τὴν θεᾶν βοστρύχους τῆς κεφαλῆς της, τὰ παιδικὰ παιγνίδια κ.τ.λ. προτελίζουσι δίσσημον (ἀφιέρωσις νύμφης εἰς τὴν Ἀρτεμιν πρὸ τοῦ γάμου—καθαρμός τοῦ θύματος πρὸ τῆς θυσίας). τίς νιν ἄξεται' δίσση-

μον (ὡς νύμφην-ὡς θύμα). ἐξάρχου κανᾶ· δίσημον (έτοιμασία γαμηλίου τελε-
τῆς-πασπάλισμα κεφαλῆς θύματος διὰ κριθαλεύρων ἐκ κανίστρων), στεφα-
νοῦθε (πρὸς τὸν Μενέλαον καὶ Ἀγαμέμνονα λέγεται)· δίσημον (καὶ κατὰ
τὴν θυσίαν καὶ κατὰ τὸν γάμον ἐστεφανοῦντο). φῶς τὸδε μακάριον· τραγικὴ
εἰρωνία. στείχε δομάτων ἔσω· εἰς τὴν ταραχὴν του μηχανικῶς εἶπε τοῦτο ὁ
Ἀγαμέμνων διότι ἡ θέσις τοῦ θεράποντος ἦτο πλησίον τῶν γυναικῶν, ἀς
συνώδευεν.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ : σοὶ τὴν σὴν· ἐξωτερικὴ παρήχησις. μήτηρ ὁμαρτεῖ· ἐξωτερικὴ
παρήχησις. Κλυταιμῆστρας δέμας· περιφρασις. δομάτων ἐκδημος· κατάχρησις.
ἔτεινον· μεταφορὰ ἐκ τῶν σχοινίων. βάσιν· ἐνικὸς ἀντὶ πληθυντικοῦ. διῆξε·
μεταφορὰ. ὄμιλος, ὅπως ἰδῶσιν· σχῆμα κατὰ τὸ νοοῦμενον. κατὰ στέγας· συ-
νεκδοχή. λωτός· μετωνυμικῶς ἢ ὕλη ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς ὕλης. λωτός βοᾶσθω·
προσωποποιία. εἰς ζεύγηματα ἐμπεπτώκαμεν· μεταφορὰ. προστάτην· μεταφορὰ.
προστάτην τὸν ὄγκον· προσωποποιία. αἰδοῦμαι δάκρυ, δακρῦσαι αἰδοῦμαι· ἀνα-
δίπλωσις. δακρῦσαι, μὴ δακρῦσαι· ἀντιθέσις. Ἄιδῃσιν υμφεύσει· προσωποποιία.
παρῶν ἐγγός· πλεονασμός. εὐσύνετα ἀσυνέτως· δξύμωρον.

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ : οἱ εὐδαίμονες ἐν πᾶσι κλεινοὶ καὶ περιβλεπτοὶ βροτοῖς. ἡ
δυσγένεια ὡς ἔχει τι χρήσιμον· καὶ γὰρ δακρῦσαι ῥαδίως αὐτοῖς (τοῖς δυσγε-
νέσι) ἔχει ἅπαντ' αἰετῶν· τῷ δὲ γενναίῳ φύσιν ἄνολβα ταῦτα.

ΣΤΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ : τρόπος ἑορτασμοῦ γάμου (στίχ. 433-438).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ : ὁ Ἄγγελος ἠθογραφεῖται ὡς ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, ἀπλοῦ-
κός, ἀφελής, φιλοπερίεργος, ἐπιπόλαιος, πολυλογᾶς.

ΝΟΗΜΑ : 414—419. Ἐν ᾧ ὁ Μενέλαος ἔλεγε τοὺς τελευταίους λόγους του
παρουσιάζεται Ἄγγελος ἀναγγέλλων τὴν ἄφιξιν τῆς Κλυταιμῆστρας, τῆς Ἴ-
φιγενείας καὶ τοῦ Ὀρέστου καὶ πιστεύον ὅτι διὰ τῆς ἀγγελίας ταύτης θὰ
χαροποιήσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα 420—423. Πληροφορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅτι ἡ
βασιλικὴ οἰκογένεια, κατόπιν τοῦ μακροῦ ταξιδίου, ἀναψύχεται ἤδη πλησίον
δροσεράς κρήνης 424—434. καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ἤλθεν ἐνωρίτερον, ἵνα δώσῃ και-
ρὸν εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ ἐτοιμάσῃ τὰ δέοντα, καθότι ὁ στρατὸς πιστεύει
ὅτι ἡ ἄφιξις τῆς Ἴφιγενείας σχετίζεται μὲ γάμον. 435—439 Καλεῖ δὲ τὸν Ἀ-
γαμέμνονα καὶ τὸν Μενέλαον νὰ προβοῦν εἰς τὰς ἀπαραιτήτους διὰ γάμον ἐ-
τοιμασίας. 440—445. Ὁ Ἀγαμέμνονας στέλλει αὐτὸν εἰς τὴν σκηνὴν καὶ κλαίει
τὴν ἀποτυχίαν τοῦ σχεδίου του. 446—453. Μακαρίζει καὶ τῶρα τοὺς ἀφανεῖς
ἄνθρώπους 454—459. καὶ ἐκδηλώνει τὴν ἀπόγνωσίν του, πῶς θὰ δεχθῇ καὶ
θὰ ἀτενίσῃ τὴν σύζυγόν του, 460—464. πῶς τὴν κόρην του, θρηνολογοῦσαν
καὶ ἱκετεύουσαν νὰ μὴ θυσιασθῇ, 465—468. καὶ πῶς τὸν μικρὸν Ὀρέστην. Ἡ
ἀπόγνωσις του τὸν ἄγει εἰς τὸ νὰ καταρασθῇ τὸν γάμον τῆς Ἐλένης μετὰ
τοῦ Πάριδος ὡς πρόξενον τῆς παρουσίας συμφορᾶς.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ : Ἀγγελία περὶ τῆς ἀφίξεως τῆς Κλυταιμῆστρας, Ἴφιγενείας καὶ
Ὀρέστου. Ἀπόγνωσις καὶ τελεία συντριβὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος.

Πρῶτον ἐπεισόδιον—τετάρτη ἐνότης—στίχοι 469—542

(Συμφιλίωσις τῶν δύο ἀδελφῶν. Ὁ Ἀγαμέμνων θεωρεῖ τὴν θυσίαν
ἀναπόφευκτον)

ΧΟΡΟΣ. (Κορυφαία).

Κἀγὼ κατ'ὄκτειρα,

ὡς δεῖ ξένην γυναῖκα

καταστένειν ὑπὲρ συμφορᾶς τυράννων.

Καὶ ἐγὼ ἠσθάνθην βαθεῖαν συμπάθει-
αν,

ἐφ' ὅσον πρέπει ξένοι γυναῖκες

νὰ χύνουν πικρὰ δάκρυα διὰ τὴν συμ-
φορὰν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ. Ἄδελφέ, δός μοι
 θιγεῖν τῆς σῆς δεξιᾶς.
 ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ. Δίδωμι·
 σὸν γὰρ τὸ κράτος,
 ἄθλιος δ' ἐγώ.
 ΜΕΝΕΛΑΟΣ. Κατόνυμι Πέλοπα,

ὃς ἐκλήθη πατὴρ τοῦμοῦ πατρός
 τοῦ σοῦ τε, τὸν τεκόντα τ' Ἀτρέα,

ἢ μὴν ἔρειν σοι σαφῶς
 τὰ πό καρδίας
 καὶ μὴ μηδὲν ἐπίτηδες,
 ἀλλ' ὅσον φρονῶ.
 Ἐγὼ δὲ ἰδὼν ἐκβαλόντα δάκρυ
 ἀπ' ὄσσων,
 ᾗ τειρα καὶ τὸς πάλιν
 ἀνταφῆκά σοι

καὶ τῶν παλαιῶν λόγων ἐξαφί-
 σταμαι,
 οὐκ εἰς σέ δεινός·

εἰμὶ δὲ οἴπερ εἶ σὺ νῦν.

Καὶ παραινῶ σοι μῆτε ἀποκτείνειν
 τέκνον μῆτε ἀνθελέσθαι τοῦμόν.

Οὐ γὰρ ἔνδικον σέ μὲν στενάζειν,
 τὰ μὲν δὲ ἔχειν ἠδέως,
 θνήσκειν τε τοὺς σοὺς,
 τοὺς δ' ἐμοὺς ὄραν φάος·
 τί γὰρ βούλομαι;
 οὐκ ἂν λάβοιμι ἄλλους ἐξαιρέτους
 γάμους, εἰ ἱμεῖρομαι γάμων;
 ἀλλὰ ἀπολέσας ἀδελφόν,
 ὃν ἦκιστα ἔχρην με,

ἔλωμαι Ἑλένην,
 τὸ κακὸν ἀντὶ τὰγαθοῦ;
 ἄφρων νέος τε ἦ,
 πρὶν σκοπῶν τὰ πρᾶγματα ἐγγύ-
 θεν ἑσειδόν
 οἷον ἦν κτείνειν τέκνα.

Ἄλλως τε εἰσηλθέ με ἔλεος
 τῆς ταλαιπώρου κόρης,
 ἔννοουμένῳ συγγένειαν,
 ἢ μέλλει θύεσθαι ἕκατι τῶν ἐμῶν
 γάμων.

Ἄδελφέ μου, δός μου
 νὰ πιάσω τὸ δεξι σου (χέρι).
 (Σοῦ τὸ) δίδω·
 διότι ἰδική σου εἶναι ἡ νίκη,
 ἐγὼ δὲ εἶμαι δυστυχής.

Ὀρκίζομαι εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Πέ-
 λωπος,
 ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πατὴρ τοῦ πατρός
 μου

καὶ τοῦ πατρός σου, καὶ εἰς τὴν ψυ-
 χὴν τοῦ πατρός μας Ἀτρέως,
 ὅτι πράγματι θὰ σοῦ εἴπω εἰλικρινῶς
 ὅ,τι ἔχει μέσα ἡ καρδιά μου
 καὶ τίποτε προσποιητόν,
 ἀλλὰ ὅσα αἰσθάνομαι.

Ἐγὼ λοιπόν, μόλις σέ εἶδα νὰ χύ-
 νης δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια σου,
 σέ ἔλυπῆθην καὶ ὁ ἴδιος ἐπίσης
 ἔχουσα δάκρυα ἀπὸ τὸν πόνον μου
 διὰ σέ

καὶ τὰ προηγούμενα λόγια μου ἀνα-
 καλῶ,
 χωρὶς νὰ εἶμαι σκληρὸς ἀπέναντί
 σου·

καὶ εἶμαι ἐκεῖ, ὅπου ἀκριβῶς εἶσαι
 τώρα σὺ (δηλαδὴ συμφωνῶ μαζί σου
 ἀπολύτως).

Καὶ σέ συμβουλεύω μῆτε νὰ φονεύ-
 σης
 τὸ τέκνον σου μῆτε νὰ προτιμήσης
 τὸ συμφέρον μου (ἀντὶ τοῦ ἰδικοῦ
 σου).

Διότι δὲν εἶναι δίκαιον σὺ νὰ θρηνῆς
 καὶ ἐγὼ νὰ χαίρω,
 καὶ οἱ ἰδικοὶ σου νὰ πεθαίνουν,
 οἱ δὲ ἰδικοὶ μου νὰ ζοῦν·
 διότι τί θὰ κερδίσω;

δὲν μπορῶ νὰ λάβω ἄλλην ἐξαιρετον
 γυναῖκα, ἂν ἐπιθυμῶ σύζυγον;
 ἀλλὰ καταστρέψας τὸν ἀδελφόν μου,
 ποῦ καθόλου δὲν ἔπρεπε ἐγὼ (νὰ
 καταστρέψω),

νὰ προτιμήσω τὴν Ἑλένην,
 δηλαδὴ τὸ κακὸν ἀντὶ τοῦ καλοῦ;
 ἀνόητος καὶ ἐπιπόλαιος ἦμην,
 ἕως ὅτου ἐξετάζων τὰ πρᾶγματα ἐκ
 τοῦ πλησίον εἶδα καλὰ,
 τί σημαίνει νὰ σκοτῶνῃ κανεὶς τὰ
 παιδιὰ του.

Πρὸ πάντων ὁμως ἔλυπῆθην
 τὴν δυστυχισμένην κόρην,
 ἔγων ὑπ' ὄψιν μου τὴν συγγένειαν,
 διότι αὕτη (ἡ κόρη) πρόκειται νὰ θυ-
 σιασθῆ ἐξ αἰτίας τῶν ἰδικῶν μου
 γάμων.

Τι δὲ μετὰ (=μέτεστι) παρθένω
τῇ σῇ Ἑλένης;
Ἴτω στρατεία διαλυθεῖσα ἐξ Αὐ-
λίδος.
Σὺ δ', ἀδελφέ, παῦσαι τέγγων
τὸ σὸν ὄμμα δακρῦοις
κάμῃ παρακαλῶν εἰς δάκρυα.

Εἰ δὰ τι μέτεστί μοι θεσφάτων σῆς
κόρης,

μὴ μετέστω μοι·
σοὶ νέμω τοῦμὸν μέρος.
Ἄλλ' ἀπὸ δεινῶν λόγων

ἦλθον εἰς μεταβολάς·
εἰκὸς πέπονθα·
μετέπεσον στέργων τὸν ὁμόθεν
πεφυκότα·
οὐ κακοῦ ἀνδρὸς
τοιοῖδε τρόποι,
χρησθαι αἰεὶ τοῖσι βελτίστοις.

ΧΟΡΟΣ (Κορυφαία). Γεννοῖα
ἔλεξας Ταντάλῳ τε τῷ Διὸς πρέ-
ποντα·
οὐ καταισχύνεις προγόνους σέθεν.
ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ. Αἰνῶ σε Μενέ-
λεως,
ὅτι παρὰ γνώμην ἐμὴν
ὤπέθηκας ὀρθῶς τοὺς λόγους

σοῦ τε ἀξίως.
Γίνεται γε ταραχὴ ἀδελφῶν

διὰ τε ἔρωτα ἰεονεξίαν τε δω-
μάτων·
ἀπέπτυσσα τοιάνδε συγγένειαν
πικρὰν ἀλλήλοιν.

Ἄλλὰ γὰρ ἤκομεν εἰς ἀναγκαίης
τύχας,
ἐκπράξει αἱματηρὸν φόνον θυ-
γατρὸς.

ΜΕΝ. Πῶς; τίς δ' ἀναγκάσει σε
τὴν γε σὴν κτανεῖν;

ΑΓΑΜ. Ἄπας σὺλλογος στρα-
τεύματος Ἀχαιῶν.

ΜΕΝ. Οὐκ,
ἦν γε ἀποστείλης νιν πάλιν εἰς
Ἄργος.

ΑΓΑΜ. Λάθοιμι ἂν τοῦτο·

ἀλλ' ἐκεῖνο οὐ λήσομεν.

ΜΕΝ. Τὸ ποῖον; οὔτοι χρῆ
ταρβεῖν λίαν ὄχλον.

Καὶ τί σχέσιν ἔχει ἡ ἰδικὴ σου κόρη
μὲ τὴν Ἑλένην;

Ἄς διαλυθῇ ὁ στρατὸς ἀπὸ τὴν Αὐ-
λίδα καὶ ἄς ὑπάγη εἰς τὸ καλόν.

Σὺ δέ, ἀδελφέ μου, παῦσε νὰ βρέχης
τὰ μάτια σου μὲ δάκρυα
καὶ νὰ παρασύρης καὶ ἐμὲ εἰς δά-
κρυα.

Ἐὰν δέ ἔχω κάποιον δικαίωμα ἐν
σχέσει μὲ τὰς μαντείας περὶ τῆς
κόρης σου,
ἄς μὴ τὸ ἔχω·

σοῦ παραχωρῶ τὸ δικαίωμά μου
Ἄλλὰ μετὰ τοὺς φοβεροὺς λόγους
μου

ἦλλαξα (διαθέσεις)·
φυσικὸν εἶναι τὸ πάθημά μου·
μετέβαλα διαθέσεις ἀπὸ ἀγάπην πρὸς
τὸν ἀδελφόν μου·

δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸν ἀνοήτου
ἀνθρώπου ἡ τακτικὴ αὐτῆ,
δηλαδή τὸ νὰ τηρῇ κατὰ τὰς περι-
στάσεις τὴν ἀρίστην στάσιν.

Εὐγενικὰ λόγια
εἶπες καὶ ἀντάξια τοῦ Ταντάλου
τοῦ υἱοῦ τοῦ Διός.

δὲν ἐντροπιάζεις τοὺς προγόνους σου
Σὲ ἐπαινῶ, Μενέλαε,

διότι παρὰ τὴν προσδοκίαν μοί
ἐστήριξες τὰ ἐπιχειρήματά σου εἰς
βάσιν λογικὴν
καὶ ἀνταξίως σοῦ.

Διαταράσσονται βέβαια αἱ ἀδελφι-
καὶ σχέσεις
διὰ ἐρωτικούς λόγους ἢ ἕνεκα πλεο-
νεξίας κληρονομικῆς·

συχαινομαί τοιαύτην συγγένειαν,
ποῦ ποτίζει φαρμάκι τοὺς ἀδελφούς.

Ἄλλὰ δυστυχῶς ἔχομεν περιέλθει
εἰς τὴν σιδηρᾶν ἀνάγκην,
νὰ ἀπιτελωσμεν δηλαδή τὴν αἱμα-
τηρᾶν σφαγὴν τῆς κόρης μου.

Πῶς; καὶ ποῖος θὰ σέ ἐξαναγκάσῃ
νὰ ἀποστῆς τὴν κόρην σου;

Τὸ σύνολον τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀ-
χαιῶν.

Δὲν (θὰ σέ ἐξαναγκάσῃ).
ἐὰν βεβαίως τὴν ἀποστείλης ὀπίσω
εἰς τὰς Μυκήνας,

Δυνατὸν νὰ μὴ γίνω ἀντιληπτός
καί ποῖον τοῦτο·

ἀλλὰ δὲν θὰ διαφύγωμεν τὴν προ-
σοχὴν (τοῦ στρατοῦ) ὡς πρὸς τὸ ἐξῆς.

Ποῖον; δὲν πρέπει βεβαίως
νὰ φοβῆσαι πολὺ τὸν συρφετόν.

ΑΓΑΜ. Κάλχας έρει μαντεύματα

στρατῶ Ἄργείων.

ΜΕΝ. οὐκ,

ἦν γε πρόσθε θάνη·

τοῦτο δ' εὐμαρές.

ΑΓΑΜ. Πάν τὸ μαντικὸν σπέρμα
φιλότιμον κακόν·

ΜΕΝ. Κούδέν γε ἄχρηστον οὐδὲ
χρήσιμον παρόν.

ΑΓΑΜ. Ἐκεῖνον δὲ οὐ δέδοικας
οὐμ' εἰσέρχεται;

ΜΕΝ. Πῶς ὑπολάβοιμι ἂν λόγον,

ὄν μὴ φράξεις σὺ;

ΑΓΑΜ. Τὸ Σιούφειον σπέρμα

οἶδε πάντα τάδε.

ΜΕΝ. Οὐκ ἔστι δ,τι Ὀδυσσεὺς
πημαίνει σε κάμει.

ΑΓΑΜ. Ποικίλος αἰε πέφυκε
τοῦ τε δχλου μέτα (=μετὰ δχλου).

ΜΕΝ. Φιλοτιμίᾳ μὲν ἐνέχεται,

δεινῶ κακῶ.

ΑΓΑΜ. Δόκει οὐκοῦν νιν

στάντα ἐν μέσοις Ἄργείοις

λέξειν θέσφατα ἃ ἐξηγήσατο
Κάλχας

κᾶμ* (=καὶ ἐμέ) ὡς ὑπέστην
θύσειν θῦμα Ἄρτεμιδι,

κᾶτα ψεύδομαι·

οἷς ξυναρπάσας στρατόν,

κελεύσει Ἄργείους

ἀποκτείναντας σὲ κάμει

σφάξαι κόρην·

κᾶν ἐκφύγω πρὸς Ἄργος,

ἐλθόντες

ξυναρπάσουσι αὐτοῖς Κυκλωπί-

οις τείχεσι

καὶ κατασκόψουσι γῆν.

Τοιαῦτα τάμᾳ πῆματα·

ᾧ τάλας ἐγῶ,

ὡς ἠπόρημαι πρὸς θεῶν

τὰ νῦν τάδε.

Ἐν μοι φύλαξον, Μενέλεως,

ἀνά στρατόν ἐλθῶν,

ὅπως ἂν μὴ μάθῃ Κλυταιμῆστρα

Ὁ Κάλχας θά ἀνακοινῶσῃ τὴν
μαντείαν

εἰς τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων.

Ἄν βεβαίως προηγουμένως φονευθῆ.

τοῦτο δὲ εἶναι εὐκολόν.

Ἐπὶ τὸ γένος τῶν μάντεων εἶναι
φιλόδοξος πληγὴ.

Καὶ οὐδόλως ἄχρηστον οὔτε χρήσι-

μον, ἂν εἶναι παρόν.

Ἄλλὰ δὲν φοβεῖσαι ἐκεῖνο,

τὸ ὁποῖον ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν μου;

Πῶς εἶναι δυνατόν νά μαντεύσω
πρᾶγμα,

ἂν δὲν λέγῃς σὺ τοῦτο;

Τὸ τέκνον τοῦ Σισύφου (ὁ Σισυφύ-

σπορος)

γνωρίζει ὅλα αὐτὰ ἐδῶ.

Εἰς οὐδέν ὁ Ὀδυσσεὺς

θά βλάβῃ σὲ καὶ ἐμέ.

Πάντοτε εἶναι φύσις ἄλλοπρῶσαλλος
καὶ πηγαίνει μὲ τὸ μέρος τοῦ δχλου.

Ἐχει βέβαια τὸ ἐλάττωμα τῆς φι-

λοδοξίας,

ποῦ εἶναι φοβερὸν κακόν·
Φαντάσου λοιπὸν ὅτι αὐτὸς

λαβὼν τὸν λόγον ἐν μέσῳ τῶν Ἄρ-

γείων
θά ἀνακοινῶσῃ τὴν μαντείαν, ποῦ

ἔδωσαν ὁ Κάλχας ἐξηγῶν τὴν θέλη-

σιν τῶν θεῶν,
καὶ ὅτι ἐγῶ ὑπεσχέθην

ὅτι θά προσφέρω θῦμα εἰς τὴν Ἄρ-

τεμιν,
καὶ ἔπειτα ἀθετῶ τὴν ὑπόσχεσιν·

μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους ἄφ' οὗ συ-

ναρπάσῃ τὸν στρατόν,
θά παρορμήσῃ τοὺς Ἄργείους,

ἄφ' οὗ φονεύσουσιν σὲ καὶ ἐμέ,
νά σφάξουσιν τὴν κόρην·

καὶ ἂν ἀκόμῃ διαφύγω πρὸς τὸ
Ἄργος,

ἄφ' οὗ ἔλθουσιν (ἐκεῖ),
θά μὲ περιαρπάξουσιν μὲ αὐτὰ τὰ

Κυκλώπεια τείχη
καὶ δὲν θά ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθου.

Τέτοια εἶναι τὰ βάσανά μου·
ὦχ ταλαίπωρος ἐγῶ,

εἰς τί δύσκολον θέσιν μὲ ἔχουν φέ-
ρει οἱ θεοὶ
μὲ αὐτὰ ἐδῶ τώρα.

Ἐνα πρᾶγμα, Μενέλαε, σὲ παρακα-

λῶ πρόσεξε,
ὅταν περιέλθῃς τὸ στρατόπεδον,
πῶς δηλαδὴ νά μὴ μάθῃ ἡ Κλυται-

τάδε, πρὶν λαβῶν προσθῶ

Ἄϊδη παῖδα ἔμην,

ὡς πράσσω κακῶς
ἐπ' ἔλαχιστοις δακρῦοις.

Ἔμεις τε, ὦ ξένοι, φυλάσσετε
σιγὴν.

αὐτὰ ἔδω, προτοῦ λάβω εἰς χεῖράς
μου

καὶ παραδώσω εἰς τὸν Ἄδην τὴν
κόρην μου,

ὥς νὰ δυστυχῶ

μὲ ἔλαχιστα δάκρυα.

Καὶ σεῖς, ξένοι μου, τηρήσατε ἔχε-
μύθειαν.

(ἽΟ Μενέλαος ἀπέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου καὶ ὁ Ἀγαμέμνων εἰσέρ-
χεται εἰς τὴν σκηνήν).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ (στίχοι 469—505): *καῶν*=καὶ ἐγώ. *κατώκτειρα*=ἀόριστος τοῦ *κατοικτῖρω* ἢ *κατοικτείρω*=αἰσθάνομαι βυθί-
αν συμπάθειαν. *καταστῆνω*=χύνω πικρὰ δάκρυα. *τύρανοι*=βασίλική οἰκο-
γένεια. *θιγεῖν*=ἀπαρ. ἀορ. τοῦ *θιγγάνω*=ἐγγίζω, πᾶνω. *κράτος*=νίκη. *κα-
τόμνυμι*=ὀρκίζομαι. *τοῦμοῦ*=τοῦ ἐμοῦ. ὁ *τεκῶν* (μετοχή ἀορίστου τοῦ *τί-
κτω*)=ὁ γεννήσας, ὁ πατήρ ἢ *μῆν*=πράγματι. *τάπῶ*=τὰ ἀπό. *ἐπίτηδες*=
προσποικτόν, ἐπίπλαστον. *τῶ ὄσσε* (γενική *ὄσων*)=ὄφθαλμοί. *καυτῶς*=καὶ
αὐτός. *ἀνταφῆκα*=ἀόριστος τοῦ *ἀνταφίημι*. *ἀνταφίημι δάκρυα*=καὶ ἐγώ μὲ
τὴν σειρᾶν μου δακρῦζω. *ἐξαφίσταμαι λόγων*=ἀνακαλῶ τοὺς λόγους. *ἀνθε-
λέσθαι*=ἀπαρ. ἀορ. τοῦ *ἀνθαιροῦμαι*=προτιμῶ. *τοῦμόν*=τὸ ἐμόν. *ἐνδικον*=
δίκαιον. *στενάζω*=θρηνῶ. *τάμᾶ*=τὰ ἐμά. *ἔχω ἠδέως*=χαίρω. *δρῶ φάος*=
ζῶ. *ἐξαιρετος γάμος*=ἐξαιρετος γυνὴ *ἱμείρομαι*=ἐπιθυμῶ. *ἔλωμαι*=ὑποτα-
κτικὴ ἀορίστου τοῦ *αἰροῦμαι*=προτιμῶ. *ἄφρων*=ἀνόητος. *νέος*=ἐπιπόλιος.
ἦ=ἦν=ἦμην. *εἰσέρχεται με ἔλεος*=λυποῦμαι. *ἐννοῶμαι*=ἔχω ὑπ' ὄψιν. *ἔκα-
τι*=ἔνεκα. *μέτα*=μέτεστι *μέτεσσι τινί τιος*=μετέχει τις εἰς τι. *ἔτω*=προσ-
τακτικὴ τοῦ *εἶμι*. *στρατεία*=στρατιά. *τέγγω*=βρέχω *κἀμέ*=καὶ ἐμέ. *παρα-
καλῶ*=παρασύρω. *θέσφατα*=μαντεία. *τοῦμόν*=τὸ ἐμόν. *νέμω*=παραχωρῶ.
ἔρχομαι εἰς μεταβολὰς μεταβάλλομαι, ἀλλάζω. *μετέπεσον*=ἀόριστος τοῦ *με-
ταπίπτω*=μεταβῆλω διαθέσεις. *στέργω*=ἀγαπῶ. ὁ *δμόθεν πεφυκῶς*=ὁ ἀ-
δελφός. *τοιόσδε*=τοιούτος. *γενναῖοι λόγοι*=λόγοι εὐγενεῖς. *σέθιν*=σοῦ.

(Στίχοι 506—542): *ὑπέθηκας*=λόριστος τοῦ *ὑποτίθημι*=στηρίζω. *πλεο-
νεξία δωμάτων*=κληρονομικὴ πλεονεξία. *ἀπέπτυσσα*=ἀόριστος τοῦ *ἀπο-
πέτω*=σιχαίνομαι. *ἀλλήλοῖν*=ἀλλήλους. *ἐκπαρῶτω*=φέρω εἰς πέρας. *κτανεῖν*
ἀπαρ. ἀορ. β τοῦ *κτανῶ*. *νιν*=αὐτήν. *λάθοιμι*=εὐκτικὴ ἀορ. τοῦ *λανθάνω*
διαφύγει τὴν προσοχήν. *λήσομεν*=μέλλον τοῦ *λανθάνω*. *οὔτοι=οὐ-τοί*.
ταρβῶ=φοβουῦμαι. *εὐμαρῆς*=εὐκόλον *φιλοτιμον κακόν*=φιλόδοξος πληγή.
κούδεν=καὶ οὐδέν. *οὐμ'*=ὄ ἐμέ. *εἰσέρχεται με*=ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν μου.
ἔστιν ὅ,τι=τι. *οὐκ ἔστιν ὅ,τι=οὐδέν*. *πημανεῖ*=μέλλον τοῦ *πημαίνω*=
βλάπτω. *κἀμέ*=καὶ ἐμέ *ποικίλος*=ἀλλοπρόσωλλος. *πέφνκα*=ἔκ φύσεως εἶ-
μαι. *μέτα*=μετὰ (ἀναστροφή προθέσεως καὶ ἀναβίβασμός τόνου). *ἐνέχομαι*
φιλοτιμίᾳ=ἔχω τὸ ἐλάττωμα τῆς φιλοτιμίας. *οὐκοῦν*=λοιπόν. *νιν*=αὐτόν.
στάνα=μετοχὴ τοῦ *ἔστιν*. *ἴσταμαι ἐν Ἀργείοις*=λαμβάνω τὸν λόγον ἐν
μέσφ τῶν Ἀργείων. *θέσφατα*=μαντεία. *κἀμ'*=καὶ ἐμέ. *ὑφίσταμαι*=ὑπόσχο-
μαι. *κῆτα*=καὶ εἴτα. *κελεύω*=παρορμῶ. *ξυναρπάζω*=περιαρπάζω. *πῆμα*=
πάθημα, βάσανον. *ἠπόρημαι*=εἰς δυσκόλον θέσιν ἔχω περιέλθει. *φυλάττω*
προσέχω. *προσθῶ*=ὑποτακτικὴ ἀορ. τοῦ *προστίθημι*=παραδίδω. *κακῶς*
πράσσω=δυστυχῶ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ: (469—505). ὡς *δεῖ*=αἰτιολογική. *ὑπερ συμφορᾶς*=ἀναγκα-
στικὸν αἶτιον. *τυράναν*=ὑποκειμενική. *πατήρ*=κατηγορούμενον. Ἄτρεα=
ἀντικ. τοῦ *κατόμνυμι*. *ἔρεῖν*=ἀντικ. τοῦ *κατόμνυμι*. καὶ *μῆ (ἔρεῖν) μηδὲν*
ἐπίτηδες. *ιδῶν*=χρονική *ἐκβαλόντα*=κατηγορηματικὴ *σοι*=χαριστική. *δει-
γὸς*=κατηγορούμενον. *στενάζειν*=ἔχειν—*θνήσκειν*—*δρᾶν*=ὑποκείμενα τοῦ
ἐνδικόν ἔστιν. *εἰ ἱμείρομαι*. *λάβοιμι ἄν*=ἀ' εἶδος ὑποθ. λόγου. *ἀπολέσας*=
χρονική. *δν*=ἀντικ. τοῦ (*ἀπολέσαι*). *τὸ κακόν*=ἐτεξήγησις. *πρὶν ἐσεῖδον*=

χρονική πρότασις. *οἷον ἦν* = πλαγία ἐρώτησις. *οἷον* = κατηγορούμενον. *τῆς κόρης* = ἀντικειμενική. *ἐννοουμένω* = ἐννοούμενον, διότι ἀνωτέρω τὸ ὑποκ. ἐτέθη εἰς αἰτιατικὴν με, ἀλλὰ λέγεται καὶ *εἰσέρχεται μοι. ἢ μέλλει* = ἀναφορικὴ αἰτιολογική. *τί* = αἰτιατικὴ τοῦ κατὰ τὴν *παρθένω* **Ἐλένης* = ἀντικείμενα τοῦ *μέτα* = *μέτεσι* (*τινὲ τινός*). *τέγγων* = παρακαλῶν = κατηγορηματικά. *δακρύοις* = ὀργανική. *εἰ μέτεσι μοι...* μὴ μετέτω = ἀ' εἶδος ὑποθ. λόγου. *κορης* = ἀντικειμενική. *στέργων* = αἰτιολογική. *ἄνδρος* = γενική κατηγορηματική. *χεῖρσθαι* = ἐπεξήγησις. *γενναῖα* = *γενναίους λόγους* (*ἔλεξας*).

Στίχοι 506 - 542). *σοῦ* = γενική τῆς ἀξίας. *ἀδελφῶν* = ὑποκειμενική. *ἐκπρᾶξι* = ἐπεξήγησις. *οὐκ* (*ἀναγκάσει*)... *ἦν ἀποστειλῆς* = δ' εἶδος ὑποθ. λόγου. τοῦτο, *ἐκεῖνο* = αἰτιατικά τοῦ κατὰ τὴν *Κάλχας*... *στρατῶ* = ἐπεξηγεῖ τὸ *ἐκεῖνο*. *οὐκ* (*ἔρει*)... *ἦν θάνη* = δ' εἶδος ὑποθ. λόγου. *παρόν* = ὑποθετική. *φιλοτιμία* = ἀντικ. *δεικῶν κακῶν* = παραθεσις. *νιν* = ὑποκ. τοῦ *στάντα* καὶ *λέξειν*. *στάντα* = χρονική. *λέξειν* = ἀντικ. τοῦ *δοκεῖ*. *μέσοις* = κατηγορ. προσδ. *κάμει* κατὰ πρόληψιν = ἀντικ. τοῦ *λέξειν* ἀντὶ ὑποκ. τοῦ *ὑπέστην* (*ἔγώ*). *θύσειν* = ἀντικ. τοῦ *ὑπέστην*. *οἷς* = ὀργανική. *τείχεσι* = ὀργανική. *αὐτοῖς* = κατηγορ. προσδ. *πρὸς Θεῶν* = ποιητικὸν αἷτιον. *τὰ νῦν τάδε* = προσδ. τοῦ κατὰ τὴν *μοι* = χαρακτηριστικὴ ὅπως... *μάθη* = πλαγία ἐρώτησις, ἐπεξήγησις τοῦ *ἔν*. *ὡς*... *κακῶς* = τελική πρότασις.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ. *δός μοι θιγεῖν σῆς δεξιᾶς* πρὸς συμφιλίωσιν καὶ κύρωσιν τοῦ ἐπομένου ὄρκου. *σὸν τὸ κράτος*, διότι ἦλθεν ἡ Ἴφιγένεια καὶ ἡ θυσία θὰ γίνῃ *Πέλοπ*, υἱὸς τοῦ Ταντάλου· ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Πισιάτιδος ἐν Ἡλίδι καὶ ἔπειτα ὅλης τῆς ἐκ τοῦ ὀνόματός του κληθείσης Πελοποννήσου, — *Ἄτρεῦς*, υἱὸς τοῦ Πέλοπος, πατὴρ Μενελάου καὶ Ἄγαμέμνονος. *ἀντὶ τ' ἀγαθοῦ*, δηλαδὴ τοῦ ἀδελφοῦ. — *χεῖρσθαι τοῖσι βελτίστοις ἀεὶ* ὁ συνετὸς πλανᾶται μὲν, ἀλλὰ δὲν διστάζει νὰ ὁμολογήσῃ τὴν πλάνην του, ὅταν ἀναγνωρίσῃ ταύτην. Εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Μενελάου συνετελέσθη μεταβολὴ τοῦτο λέγεται *ἀνωμαλία ἤθους*. — *Τάνταλος*, πατὴρ τοῦ Πέλοπος, βασιλεὺς τῆς Φρυγίας. Κατατεμαχίσας τὸν Πέλοπα παρέθεσε γεῦμα εἰς τοὺς θεοὺς, οἱ ὅποιοι, πλὴν τῆς Δήμητρος, ἀντελήφθησαν τὴν κακοῦργον πρᾶξιν καὶ τὸν μὲν Πέλοπα ἀνέστησαν, τὸν δὲ Τάνταλον κατεδίκασαν εἰς τὸ μαρτύριον τῆς αἰωνίου πείνης καὶ δίψης. — *ἦκομεν εἰς ἀναγκαίας τύχας* μεταβολὴ εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἄγαμέμνονος (*ἀνωμαλία ἤθους*). — *κοῦδὲν ἀχρηστον οὐδὲ χρήσιμον παρόν*, δηλαδὴ οὔτε ἀχρηστος οὔτε χηρῆσιμος εἶναι ἡ παρουσία τῶν μάντεων. — *Σισύφειον σπέρμα* λέγεται ὁ Ὀδυσσεὺς· εἴτε δ. ὅτι ἡ πανουργία του ἐνεθύμιζε τὸν πανοῦργον βασιλέα τῆς Ἐρύρας (Κορίνθου) Σίσυφον εἴτε διότι κατὰ τινὰ μῦθον ἦτο υἱὸς τοῦ Σισύφου καὶ οὐχὶ τοῦ Λαέρτου. — Ὁ *Σίσυφος* διὰ τὴν πανουργίαν του εἶχε καταδικασθῆ παρα τῶν θεῶν νὰ κυλιῇ λίθον ἀπὸ τοὺς πρόποδας εἰς τὴν κορυφὴν λόφου, ἀλλ' ὅτε ἔφθανε εἰς τὴν κορυφὴν ὁ λίθος πάλιν κατέπιπτε. ὧ *ξένοι σιγὴν φυλάσσετε* ὁ χορὸς ὡς μὴ ἀπομακρυνόμενος τῆς ὀρχήστρας ἀκούει καὶ γνωρίζει τὰ μυστικά τῶν προσώπων τοῦ δράματος.

Αἰσθητικά : *σὸν τὸ κράτος* — *ἄθλιος ἐγὼ* (ἀντίθεσις). — *πατὴρ πατρὸς* (περίφρασις). — *τὰπὸ καρδίας* — *μηδὲν ἐπίτηδες* — *ἄσπον φρονῶ* (σχῆμα ἐκ παραλλήλου). — *οὐ μὲν στενάζειν* — *τὰμὰ δ' ἠδέως ἔχειν* — *θνήσκειν τοὺς σούς* — *τοὺς ἐμούς δρᾶν φάος* (ἀντιθέσις). — *τὰμὰ ἐγὼ* (περίφρασις). — *ἀδελφῶν*... *Ἐλένην*. — *κακόν.. ἀγαθοῦ* (χιαστὸν). — *ἄμμα* (συνεκδοχή). — *οὐ κακοῦ* (λιτότης). — *ὑπέθηκας* (μεταφορὰ ἐκ τῶν θεμελίων). — *πικρὰν* (μεταφορὰ). — *λάθοιμι*... *οὐ λήσομεν* (ἀντίθεσις). — *μαντικὸν σπέρμα* (περίφρασις — συνεκδοχή). — *ἀχρηστον... χρήσιμον* (ἀντίθεσις). — *Σισύφειον σπέρμα* (περίφρασις — συνεκδοχή).

Γνωμολογικά. *ἄνδρος οὐ κακοῦ τρόποι τοιοῖδε, χεῖρσθαι τοῖσι βελτίστοις ἀεὶ*. — *ταραχὴ ἀδελφῶν διὰ ἔρωτα γίνεταί πλεονεξίαν τε δωμαίων*. — *τὸ μαντικὸν σπέρμα φιλότιμον κακόν*. — *φιλοτιμία δεινὸν κακόν*.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ. *Μενέλαος*· φιλάδελφος—εὐσυγκίνητος—εὐσυνείδητος—πονετικός.

Ἀγαμέμνων· ἐν τῇ μικροψυχίᾳ καὶ τῇ ἀπογνώσει του μεγαλοποιεῖ τοὺς κινδύνους καὶ παρίσταται ὡς ἀξιοθρήνητον ἀνθρωπάριον.

ΝΟΗΜΑ: (469—470). Ὁ χορὸς ἐκφράζει τὴν συμπάθειάν του διὰ τὴν συμφορὰν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

(471—476) Ὁ Μενέλαος πάλιν λαμβάνων τὴν χεῖρα τοῦ ἀδελφοῦ του διαβεβαίώνει αὐτόν, ὅτι θὰ τοῦ ὀμιλήσῃ χωρὶς προσποίησης, καὶ λέγει,

(477—484) ὅτι ἀνακαλεῖ ὅσα πικρὰ λόγια εἶπε πρὸς αὐτὸν προηγουμένως· τοῦ συνιστᾷ νὰ μὴ θυσιάσῃ τὴν Ἰφιγένειαν,

(485—494) διότι δὲν ἐπιτρέπεται χάριν τῆς Ἑλένης νὰ καταστραφῇ ὁ ἀδελφὸς καὶ ἡ ἀθῶα ἀνεψιά·

(495—499) δηλοῖ ὅτι παραιτεῖται τῆς ἐστρατείας καὶ τῶν δικαιωμάτων των ἐκ τῆς μαντείας ἐπὶ τῆς κόρης

(500—503) καὶ δικαιολογεῖ τὴν μεταβολὴν τῶν σκέψεών των, ἣτις ὀφείλονται εἰς φρόνιμον καὶ ὠριμωτέραν σκέψιν.

(504—505) Ὁ Χορὸς συγχαίρει τὸν Μενέλαον

(506—512) καὶ ὁ Ἀγαμέμνων εὐχαριστεῖ τὸν ἀδελφὸν διὰ τοὺς καλοὺς του λόγους· θεωρεῖ ὅμως ἀναπόφευκτον τῆς κόρης τὴν θυσίαν.

(513—521) διότι φοβεῖται τὴν στάσιν τοῦ Κάλχαντος,

(522—535) τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ τοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος συναρπασθεὶς ἀπὸ τοῦ δημοσκοπικοῦ λόγου τοῦ Ὀδυσσεῶς θὰ κατασκάψῃ τὰς Μυκῆνας καὶ θὰ ἀρπάξῃ τὴν κόρην πρὸς θυσίαν.

(536—542) Τέλος παρακαλεῖ τὸν Μενέλαον νὰ ἀποκρούσῃ τὴν ὑπόθεσιν τῆς θυσίας ἀπὸ τὴν Κλυταίμηστραν.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ: Συνδιαλλαγὴ Μενελάου καὶ Ἀγαμέμνονος. Ὁ Ἀγαμέμνων θεωρεῖ τὴν θυσίαν ἀναπόφευκτον.

Πρῶτον στάσιμον—στίχοι 543—606

Στάσιμα καλοῦνται τὰ ὑπὸ τοῦ Χοροῦ ψαλλόμενα ἄσματα, ὅταν οὗτος ἔχῃ καταλάβει εἰς τὴν ὀρχήστραν τὴν προσήκουσαν *στάσιν*, δηλαδή θέσιν. Τὰ στάσιμα διαχωρίζουν τὰ ἐπεισόδια· τὸ δὲ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι σχετικὸν πρὸς τὸ ἐκάστοτε προηγούμενον ἐπεισόδιον.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ προηγηθὲν ἐπεισόδιον ἐλέχθη ὅτι ἡ πρωταρχικὴ αἰτία τῆς παρουσίας συμφορᾶς ὑπῆρξεν ὁ ἄνοσιος ἔρως τοῦ Πάριδος, διὰ τοῦτο ὁ Χορὸς, ἀποβλέπων εἰς τοῦτον, ψάλλει τὸ ἐπόμενον ἄσμα, εἰς τὸ ὁποῖον *ἐκφράζει τὰς περὶ ἔρωτος ἀντιλήψεις του καὶ χαρακτηρίζει τὸν ἄμετρον τοῦ Πάριδος ἔρωτα ὡς πρὸξενον τοῦ κατὰ τῆς Τροίας πολέμου.*

Στροφή α' (543—557)

Μάκαρες οἱ μετρίαις
μετέσχον θεοῦ
μετὰ τε σωφροσύνας
λέκτρων Ἀφροδίτας,
χρησάμενοι γαλανεῖα
μαινομένων οἴστρων, ὄθι δὴ
Ἔρως ὁ χρυσοκόμας ἐντείνεται

Εὐτυχεῖς (εἶναι) ὄσοι μὲ μέτρον
μετέχουν τῆς θεᾶς
καὶ μὲ ἄγκράτειαν (μετέχουν)
τῆς ἠδονικῆς κλίνης,
τηροῦντες γαλήνην
εἰς τὰ παράφορα ἔρωτικά πάθη, ὅτε
ἀκριβῶς
ὁ χρυσομάλλης Ἔρως τεντώνει κατ'
ἀρέσκειαν
δύο εἰδῶν ἔρωτικά τόξα,
τὸ ἐν δι' εὐτυχῆ βίον
καὶ τὸ ἄλλο πρὸς διατάραξιν τῆς
ζωῆς.
Ἀποδιώκω αὐτόν, ὠραιότατη Ἀφροδίτη,

δίδυμα τόξα χαρίτων,
τὸ μὲν ἐπ' εὐαίωني πότμῳ
τὸ δὲ ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς.

Ἀπενέπω νιν, καλλίστα Κύπρι,

ἀμετρίων θαλάμων.

Εἴη δὲ μοι μετρία μὲν χάρις,

πόθοι δὲ ὄσιοι,
καὶ μετέχοιμι τὰς Ἀφροδίτας,

ἀποθείμαν δὲ πολλάν.

Ἀντιστροφή α' (558-572)

Διάφοροι δὲ φύσεις βροτῶν,

διάφοροι δὲ τρόποι·

τὸ δὲ ὀρθῶς ἐσθλὸν αἰεὶ σαφές.

Τροφαὶ τε αἱ παιδευόμεναι
μέγα φέρουσιν εἰς τὴν ἀρετάν·

τὸ τε γὰρ αἰδεῖσθαι σοφία,

τὴν τε ἐξαλλάσσοσαν χάριν ἔχει
ἐσορᾶν τὸ δέον ὑπὸ γνώμας,

ἔνθα δόξα φέρει·
βιοτᾶ ἀγήρατον κλέος·
Μέγα τι θηρεύειν ἀρετάν,

(γιγνομένην) γυναιξὶ μὲν
κατὰ Κύπριν κρυπτάν,

ἐν ἀνδράσι δ' αὖ ἐνὼν
ὁ κόσμος μυριοπληθής

αὔξει πόλιν μείζω·

Ἐπωδὸς (578-589)

Ἔμολες, ὦ Πάρις, ἦτε
σὺ γε ἐτράφης βουκόλος

παρὰ ἀργενναῖς μύσχοις Ἰθαίαις
συριζῶν βάρβαρα,

πνέων καλάμοις μιμήματα Φρυγί-
ων αὐλῶν Ὀλύμπου.

Βόες δὲ εὐθηλοὶ τρέφοντο,

ὅθι σὲ ἔμενε κρίσις θεῶν,

ἃ πέμπει Ἑλλάδα
πάροιθεν ἔλεφαντοδέτων δόμων

σέ, ὃς ἔρωτᾶ τε ἔδωκας

ἀπὸ τοῦς ἰδικούς μας συζυγικούς
θαλάμους.

Εἶθε νὰ ἔχω ἐγὼ μέτρια ἐρωτικά
θέλητ'ρα
καὶ ἔρωτα ἀγνόν,
καὶ νὰ μετέχω τῶν ἀφροδισίων ἡ-
δονῶν,
ἀλλὰ νὰ ἀποφύγω τὰς σφοδρὰς
(ἀφρ. ἡδονάς).

Ἐπειδὴ εἶναι διάφορος ἡ φυσικὴ
διάπλασις τῶν ἀνθρώπων,
διάφοροι εἶναι καὶ οἱ χαρακτηρηές
τῶν·

ἀλλ' ἡ πραγματικὴ ἀρετὴ εἶναι
πάντοτε σαφής.

Καὶ ἡ ἀγωγή διὰ τῆς παιδείας
παρὰ πολὺ συντελεῖ εἰς τὴν ἀπό-
κτησιν τῆς ἀρετῆς·

διότι καὶ τὸ ἠθικὸν συναίσθημα εἶναι
γνώσις τοῦ ἀγαθοῦ

καὶ παρέχει τὸ ἐξαιρετικὸν χάρισμα,
δηλαδὴ νὰ βλέπωμεν τὸ καθήκον
συνειδητᾶ,

καὶ τότε ἡ κοινὴ γνώμη προσφέρει
εἰς τὴν ζωὴν μας ἀφθαρτον δόξαν.

Ἐχει πολὺ μεγάλην σκοπιμότητα
τὸ νὰ ἐπιδιώκῃ κανεὶς τὴν ἀρετὴν,
(συνισταμένην) διὰ μὲν τὰς γυναῖκας

εἰς τὴν συζυγικὴν πίστιν ἐντὸς σκο-
τεινοῦ συζυγικοῦ θαλάμου,

διὰ τοὺς ἀνδρας δὲ πάλιν, ἂν ὑπάρχῃ
ἡ ἠθικὴ εὐκοσμία εἰς τὴν μεγάλην
πλειοψηφίαν τῶν ἀνθρώπων,
προάγει τὸ μεγαλεῖον τῆς πόλεως·

Ἦλθες, ὦ Πάρι, ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπου
σὺ βεβαίως ἐμεγάλωσες ὡς βουκό-
λος

πλησίον τῶν λευκῶν ἀγελάδων τῆς
Ἰδης,

παίζων μὲ τὴν σύριγγα βαρβαρικὰ
κομμάτια,

μιμούμενος μὲ τὰ σουράβλια τὸ παί-
ξιμον τοῦ Ὀλύμπου μὲ τοὺς Φρυ-
γικοὺς αὐλοὺς.

Ἄγελάδες δὲ μὲ ὠραίους μαστοὺς
ἐτρέφοντο,

ἐκεῖ ὅπου σὲ ἀνέμενε ἡ κρίσις τῶν
θεαινῶν,

ἡ ὁποία ἔστειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα
ἔμπροσθεν τῶν ἔλεφαντοκοσμῆτων
ἀνακτόρων

σέ, ὁ ὁποῖος ἐνέπνευσε ἔρωτα

ἐν ἄνθρωποις βλεφάροισι τὰς Ἑ-
λένας,
ἔρωτι δ' αὐτὸς ἐπτοάθης.

Ὅθεν ἔρις ἔριν Ἑλλάδα ἄγει

σὺν δορὶ ναυσὶ τε
ἐς πέργαμα Τροίας.

(Τὴν σιγμὴν αὐτὴν εἰσέρχεται εἰς τὴν ὀρχήστραν διὰ τῆς ἀριστερᾶς πα-
ροδοῦ ἢ ἄμαξα ἢ φέρουσα τὴν Κλυταιμῆστραν, τὴν Ἴφιγένειαν καὶ τὸν
Ὁρέστην μετὰ τῆς βασιλικῆς συνοδείας αὐτῶν. Ὁ Χορὸς πλησιάζει πρὸς
τὴν ἄμαξαν λέγων τὰ ἐξῆς)

Στροφή β' (590-597)

(Ὅμιλεῖ ἡ κορυφαία).

Ἴω Ἴω μεγάλαι εὐδαιμονίαι
μεγάλων ἴδετε τὴν τοῦ βασιλέως

Ἴφιγένειαν ἄνασσαν ἐμὴν
τὴν Τυνδαρέου τε Κλυταιμῆ-
στραν,
ὧς ἐκ μεγάλων ἐβλαστήκασι

ἐπὶ τε εὐμήκεις τύχας ἤκουσι.

Θεοὶ γὰρ οἱ κρείσσους οἳ τὰ ὄλβο-
φόροι τοῖς οὐκ εὐδαίμοσι τῶν
θνατῶν.

Ἀντιστροφή β' (598-606)

Στῶμεν, ἔκγονα θρέμματα Χαλκί-
δος,
δεξώμεθα τὴν βασιλείαν ὄχων
ἀπο
ἐπὶ γαίαν
μὴ σφαλερῶς,
ἀγανῶς δὲ χερσὶν

μαλακῇ γνώμῃ
κλεινὸν τέκνον Ἀγαμέμνονος

νεωστὶ μοι μολὼν
μὴ ταρβήσῃ,
μηδὰ θόρυβον μηδὲ ἔκπληξιν
παρέχωμεν ξεῖναι
ταῖς Ἀργείαις ξεῖναις.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ - ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : Στροφή α' (543-557) : σφραγισ-
νας, Ἀφροδίτας, γαλανεῖα, χρυσοκόμας, βιοτᾶς, καλλίστα, ἀμετέρων, τὰς
Ἀφροδίτας, ἀποθνήσκω, πολλὰν δωρικοὶ τύποι, εἰς οὓς ἀντὶ τοῦ η ἐπικρατεῖ
τὸ α ὁ, ἢ μάκαρ (καὶ ἢ μάκαιρα) = εὐτυχής. ἢ θεός = ἢ θεά. λέκτρα Ἀφρο-
δίτης = ἡδονικὴ κλίνη. ἢ γαλήνεια = ἢ γαλήνη. μαινόμενοι οἰστροί = παρὰ φ-
ρα ἐρωτικὰ πάθη. εὐαίων πότμος = εὐτυχὴς βίος. σύγχυσις - βιοτῆς = διατὰ
ραεῖς ζωῆς. ἀποθνήσκω = εὐκτική ἀορίστου τοῦ ἀποθνήσκω = ἀποφευγω.
Ἀντιστροφή α' (558-572) : τὸν ἀρετάν, τάν, γνώμας, βιοτᾶ, ἀρετάν, χρυ-
πτάν, δωρικοὶ τύποι, ὅπου ἀντὶ η ἐπικρατεῖ τὸ α, φύσις = φυσικὴ διάπλασις.

εἰς τοὺς ἀτενίζοντάς σε κατάματα
ὀφθαλμοὺς τῆς Ἑλένης,
συνεκινήθης δὲ καὶ σὺ ὑπὸ τοῦ ἔ-
ρωτος.

Ἐνεκα τούτου ἡ φιλονικία (τῶν
θεαινῶν) πόλεμον Ἑλληνικὸν προε-
κάλεσε

μέ πεζικὰς καὶ ναυτικὰς δυνάμεις
κατὰ τῆς ἀκροπόλεως τῆς Τροίας.

τὴν βασιλισσάν μου Ἴφιγένειαν,
καὶ τὴν κόρην τοῦ Τυνδάρεω Κλυ-
ταιμῆστραν,
πόσον μεγάλων οἰκογενειῶν εἶναι
βλαστοί,

καὶ εἰς πόσον ὕψηλὰ σκαλοπάτια
τῆς μοίρας ἔχουν ἀναβῆ.

Θεοὶ βεβαίως εἶναι οἱ ἰσχυροὶ καὶ
οἱ πλούσιοι κατὰ τὴν κρίσιν τῶν
δυστυχῶν ἀνθρώπων.

Ἄς σταματήσωμεν, γεννήματα καὶ
θρέμματα τῆς Χαλκίδος,
ἃς ὀποδεχθῶμεν τὴν βασιλισσάν
(κατερχομένην) ἀπὸ τὴν ἄμαξαν
κάτω εἰς τὴν γῆν

ἔτσι, ὥστε νὰ μὴ γλιστρήσῃ,
(ἃς λάβωμεν) δὲ μαλακὰ μὲ τὰ χέ-
ρια μὰς

μὲ τρυφερὰ αἰσθήματα
τὸ ξακουστὸν τέκνον τοῦ Ἀγαμέ-
μνονος,
τὸ ὅποιον πρὸ ὀλίγου μὰς ἦλθε,
διὰ νὰ μὴ τρομάξῃ,
καὶ οὔτε θόρυβον οὔτε ταραχὴν
ἃς μὴ προξενῶμεν ξέναις ἡμεῖς
εἰς τὰς Ἀργείας ξένας.

βροεῖς=θνητός, ἄνθρωπος. *τρόπος*=χαρακτήρ. τὸ *δεσπῶς ἐσθλόν*=ἡ πραγματικὴ ἀρετὴ *τροφαὶ αἱ παιδευόμεναι*=ἡ διὰ τῆς παιδείας ἀγωγή. τὸ *αἰδεῖσθαι* (ἀπαρ τοῦ *αἰδοῦμαι*)=ὁ σεβασμός, τὸ ἠθικὸν συναίσθημα· *ἐξαλλάσσουσα χάρις*=ἔξαιρετικὸν χάρισμα. τὸ *δέον*=τὸ καθήκον· *ὑπὸ γνώμης*=συνειδητά. *δόξα*=κοινὴ γνώμη. *βιοτή*=ζωή. *ἀγῆρατος*=ἄφθαρτος. *ἐνῶν*=μετοχὴ τοῦ *ἐνεμι*=ἐνυπάρχω. *κόσμος*=ἠθικὴ εὐκοσμία. *μυριοπληθής*=ἐν μεγάλῃ πλειοψηφίᾳ τῶν ἀνθρώπων. *αὐξω*=αὐξάνω.

Ἐπωδός (573—589) : *ἔμολες*=ἀόριστος τοῦ *βλώσσω*=ἐρχομαι. *ἦτε*=ἐπίρρημα=ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπου. *ἄργενναι μόσχοι*=λευκαὶ ἀγελάδες. *Ἰδαίος*=ὁ τῆς Ἰδης, *κάλαμος*=σουράβλι. *εὐθῆλος*=ἡ ἔχουσα ὠραίους μαστούς. *τρέφοντο*=ἐτρέφοντο. *θεῶν*=θεῶν (δωρικὸς τύπος). *ἄ*=ἠ. *ἐλεφαντόδετος*=ἐλεφαντοκόσμητος. *ἀντωπὰ βέφαρα*=μάτια ἀτενίζοντα κατάματα. *τᾶς Ἐλένας*=τῆς Ἐλένης. *ἐπιτοάθης*=ἐπιτοήθης=παθ. ἄορ. τοῦ *πιτοῦμαι*=συγκινοῦμαι. *ἔρις Ἑλλάς*=πόλεμος Ἑλληνικός. *πέργαμα*=ἀκρόπολις.

Στροφή β' (590—597) : *Τυνδαρέω*=τοῦ Τυνδάρεω. *ἐβλαστήκασαι*=παρακ. τοῦ *βλαστᾶω*· *εὐμήκης τύχη*=ὑψηλὸν σκαλοπάτι τῆς μοίρας· *οἱ κρείσσοις*=οἱ κρείσσονες=οἱ ἰσχυροί. *δλβοφόρος*=πλούσιος. *Θνατῶν*=θνητῶν.

Ἀντιστροφή β' (598—606) : *βασίλεια*=βασίλισσα. *δχων ἄπο*=ἀπὸ δχων. *δχος*=ἄμαξα. *ἀγανῶς*=μαλακά. *χεροῖν*=χερσίν. *μολόν*=μετοχ. ἄορ. τοῦ *βλώσσω*=ἐρχομαι *ταρβήση*=ὑποτ. ἄορ. τοῦ *ταρβῶ*=τρομάζω. *ξεῖναι*=ξεῖναι.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : οἱ *μετέσχον*=ὑποκ. τοῦ (*εἰσίν*). *μετέσχον*=γνωμικὸς ἀόριστος. *θεοῦ*=ἀντικ. *μετρίας*=κατηγορούμενον. *λέντρων*=ἀντικ. *Ἀφροδίτας*=κτητική. *χρησάμενοι*=τροπική. *οἶστρων*=ἀντικειμενική. *βιοτᾶς*=ἀντικειμενική *μετρία*, *δοσι*=κατηγορούμενα. *πολλὰν* (Ἀφροδίτην) *διάφοροι*=κατηγορ. *ἔσορᾶν*=ἐπεξήγησις. *μέγα*=κατηγορ. *γυναῖξι*=δοτική τῆς ἀναφορᾶς. *ἐνῶν*=ὑποθετική. *μυριοπληθής*=κατηγορ. *μείζω*=προληπτικὸν κατηγορούμενον. *συρίζων*=τροπική. *πνέων*=τροπική. *καλάμοις*=ὄργανική. *Ὀλύμπου*=κτητική. *θεῶν*=γενική ἀντικειμενική. *ἔρωτι*=ποιητικὸν αἴτιον. *μεγάλων*=ὑποκειμενική. *Ἰφίγένειαν*, *Κλυταίμηστραν*=ἀντικείμενα τοῦ *ἴδεται* κατὰ πρόληψιν ἀντὶ ὑποκ. εἰς τὸ *ἐβλαστήκασαι*. ὡς *ἐβλαστήκασαι*=πλαγία ἐρώτησις. *ἐπὶ τε.. ἦκουσι*=πλαγία ἐρώτησις. *εὐδαίμοσι*=δοτική τῆς κρίσεως. *χεροῖν*=ὄργανική. *γνώμη*=τροπική. *μοι*=ἠθική. *μὴ ταρβήση*=τελική.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ - ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ : *Θεοῦ*=Ἀφροδίτης, ἀφροδισίων ἡδονῶν. — *Ἔρω*=υῖός τῆς Ἀφροδίτης, πτερωτὸς παῖς φέρων τόξον καὶ βέλη, τὰ ὅποια ῥίπτει εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Ἔρω συνωδεύει ὑπὸ τοῦ *Πόθου* καὶ τοῦ *Ἰμέρου*. Ἀγαλμα τοῦ Ἔρωτος κατεσκευάσεν ὁ γλύπτης Πραξιτέλης, ὕμνησε δὲ τὸν Ἔρωτα σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ Σοφοκλῆς εἰς τὴν «Ἀντιγόνην» διὰ λυρικοῦ ἔξματος. — *ἀπενέπω νιν*=τὸν τεντώνοντα τὸ δεύτερον ἐρωτικὸν τόξον τὸ πρὸς διατάραξιν τῆς ζωῆς. — *πολλὰν* δηλαδὴ Ἀφροδίτην. — *Τὸ νόημα* : ὁ μετὰ μέτρον ἔρω γίνεται πρῶτος εὐδαίμονας, ἀλλὰ ὁ ἄμετρος καὶ ἀνόσιος φέρει διατάραξιν τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Χορὸς ἐπιδοκιμάζει τὸν πρῶτον. τὸ *δεσπῶς ἐσθλόν*=τὸ πράγματι ὀγαθὸν τὸ ἀντιλαμβάνονται πάντοτε οἱ ἄνθρωποι. — *τροφαὶ αἱ παιδευόμεναι* ἀναχορισμός. — τὸ *αἰδεῖσθαι*=σεβασμός, ἠθικὸν συναίσθημα, ἠθικαὶ ἔξεις. — *ὑπὸ γνώμης*=κατανοοῦντες ὅτι εἶναι καθήκον. *Τὸ νόημα* ἡ ἀρετὴ εἶναι διδακτὴ (ἀντίληψις Εὐριπίδου οὔσα καὶ τοῦ Σοκράτους) καὶ δημιουργὸς ἠθικοῦ συναίσθηματος καὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ διακρίνειν τὸ καθήκον. Ὅταν ἐπιτύχη τις τοῦτο, ἡ κοινὴ γνώμη δίδει εἰς τὴν ζωὴν ἡμῶν αἰωνίαν δόξαν. Ἡ ἀρετὴ διὰ τὰς γυναῖκας συνίσταται εἰς τὴν συζυγικὴν πίστιν, διὰ τοὺς ἀνδρας εἰς τὴν ἠθικὴν εὐκοσμίαν. *Ἰδαίος*, ἡ Ἰδῆ=ὄρος τῆς Τροίας. — *βάρβαρα*, διότι *πᾶς μὴ Ἑλλην* *βάρβαρος*. — *Ὀλύμπου*=ἀρχαῖος περίφημος ἀθλητὴς καὶ μουσικὸς, μαθητὴς τοῦ Μαρσίου. Τοῦ Ὀλύμπου τὰ ἔξματα ἐπαίξεν ὁ Πάρις εἰς τὴν σύριγγα συνισταμένην ἐξ 7—8 καλάμων διαφόρου μήκους καὶ πάχους. *κρίσις θεῶν*=Ἦρας, Ἀφροδίτης, Ἀθῆ.

νας.— *δόμων* τοῦ Μενελάου.— *ἔρωτα ἔδωκας*.. *ἔρωτι ἐπτόαθης* ὡς τὸ εἰς τὸν στίχον 75 *ἔρων ἔρῳσαν*.

ΝΟΗΜΑ : ὁ ἀνόσιος ἔρωσ τοῦ Πάριδος προκαλεῖ συμφοράς. Ἰὼ Ἰώ, δίσσημον.— *ἐπὶ εὐμήκεις τύχας*, δίσσημον. *ἄχων*· πλὴν τῆς ἀμάξης τῆς φερούσης τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν θὰ ὑπῆρχε καὶ ἄλλη μεταφέρουσα τὴν προῖκα.

Αἰσθητικά : *Θεοῦ* (συνεκδοχή).— *λέκτρων Ἀφροδίτης* (συνεκδοχή).— *γαλανεῖα* (μεταφορὰ ἐκ τῆς θαλάσσης.— *γαλανεῖα*.. *μαινομένων* (ἀντίθεσις).— *βλεφάροις* (συνεκδοχή).— *ἔρωτα*.. *ἔρωτι* (ἐπαναδίπλωσις).— *ἔρις*.. *ἔριν* (ἐπαναδίπλωσις).— *σὺν δορεῖ* (συνεκδοχή).— *μεγάλαι μεγάλων* (ἐπαναδίπλωσις).— *ἐβλαστήκασι* (μεταφορὰ).— *εὐμήκεις τύχας* (μεταφορὰ).— *οὐκ εὐδαίμοσι* (λιτότης).— *μαλακῇ γνώμῃ* (μεταφορὰ).— *ξείναι ξείναις* (ἐπαναδίπλωσις).

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ : *Μάκαρες οἱ μετὰ σωφροσύνης μετέσχον λέκτρων Ἀφροδίτης*.— *Τὸ ἔρθῶς ἐσθλὸν σαφὲς αἰεὶ*. *Τροφαὶ αἱ παιδευόμεναι μέγα φέρουσιν εἰς ἀρετὴν*.— *Τὸ αἰδεῖσθαι σοφία*.— *Μέγα τι θηρεύειν ἀρετὴν*.— *Μεγάλαι μεγάλων εὐδαιμονίαι* — *Θεοὶ γε οἱ κρείσσους οἱ τε δλβοφόροι τοῖς οὐκ εὐδαίμοσι τῶν θνητῶν*.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ : ὁ χορὸς τῶν γυναικῶν ἠθογραφεῖται ὡς *σεμνός, φιλοσοφῶν, φιλόφρων*.

ΝΟΗΜΑ : (543—557) Ὁ Χορὸς εὐχεται τὸ μέτρον εἰς τὸν ἔρωτα, ὡς πρόξενον εὐτυχίας.

(558—572) λέγων ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο καθορίζεται ὑπὸ τῆς ἀρετῆς, ἡ ὅποια εἶναι καρπὸς τῆς καλῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας,

(573—589) τὴν ὅποιαν δὲν ἔλαβεν ὁ Πάρις, ὅστις ἔνεκα τοῦ ἀμέτρου ἔρωτός του προσκάλεσε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τροίας.

(590—597) Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσέρχεται εἰς τὴν ὀρχήστραν ἡ ἄμαξα, ἡ φέρουσα τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, καὶ ἡ κορυφαία τοῦ Χοροῦ προσβλέπει μὲ θαυμασμὸν τὰς ὑψηλὰς ξένας Κλυταιμῆστραν καὶ Ἰφιγένειαν.

(598—606) Ἐπίσης καλεῖ τὰς γυναῖκας τοῦ χοροῦ νὰ βοηθήσουν τὰς ὑψηλὰς ξένας εἰς τὴν κατάβασιν ἐκ τῆς ἀμάξης.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ. Ὁ ἄμετρος ἔρωσ τοῦ Πάριδος προσκάλεσε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τροίας.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ : οἱ βασιλόπαιδες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βοσκὴν (574—75).— *Χρῆσις μουσικοῦ ὄργανου, τῆς σύριγγος* (576).

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (στίχοι 607—750)

Πρώτη ἐνότης· στίχοι 607—632

(*Δόγος τῆς Κλυταιμῆστρας πρὸς τὸ περιβάλλον. Συνάντησις μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος*)

(Ἡ Κλυταιμῆστρα πρὸς τὸν Χορὸν)

ΚΛΥΤ. Τόνδε μὲν, το σὸν τε χρη-	Αὐτὸ ἐδῶ μὲν, δηλαδὴ τὴν καλωσύν-
στόν	νην σου (ἦ· τὴν φιλόφρονα προῦ-
	πάντησίν σου)
καὶ λόγων εὐφημίαν,	καὶ τὰ κατὰ σου λόγια,
ποιούμεθα αἴσιον ὄρνιθα·	θεωροῦμεν ὡς αἴσιον οἰωνόν (ἦ· κα-
	λὸν σημεῖον)·
ἔχω δ' ἐλπίδα τινὰ	ἔχω δὲ μεγάλην ἐλπίδα (ἦ· εἶμαι πο-
	λὺ αἰσιόδοξος)
ὡς πάρεμι νυμφαγωγός	ὅτι ἔχω ἔλθει ἐδῶ ὡς συνοδός τῆς
	νόμφης
ἐπὶ ἐσθλοῖσι γάμοις·	διὰ καλορρίζικους γάμους·

ἀλλὰ πορεύεσθε ἔξω ὀχημάτων
φερνὰς ἅς φέρω κόρη

καὶ πέμπετε εἰς μέλαθρον
εὐλαβοῦμενσι.

(Πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν)

Σὺ δέ, ὦ τέκνον, λείπέ μοι

πωλικούς ὄχους
τιθείσα κῶλον ἄβρον
ἀσθενές τε ἄμα.

(Πρὸς τὸν Χορὸν)

Ἰφίγειοι δέ, νεάνιδες,
δέξασθέ νιν ἐπὶ ἀγκάλαις
καὶ πορεύσατε ἐξ ὀχημάτων.

(*Ἡ Ἰφιγένεια κατέρχεται τῆς ἀμάξης)

Κάμοι ἐνδότη τισ στήριγματα
χειρός,
ὡς ἂν ἐκλίπω καλῶς θάκουσ ἀ-
πήνης.

Αἱ δὲ στήτε εἰς τὸ πρόσθεν
πωλικῶν ζυγῶν·
ὄμμα γὰρ πωλικῶν
φοβερὸν (ὄν) ἀπαράμυθόν (ἔστι).

Καὶ τόνδε παῖδα, τὸν Ἀγαμέμνονο
γόνον, Ὀρέστην λάζυσθε·

ἔτι γὰρ ἔστι νῆπιος.

(Πρὸς τὸν Ὀρέστην)

Τέκνον, καθεύδεις δαμίει
πωλικῶ ὄχῳ;
Ἔγειρε ἐπὶ ὀμένοιον ἀδελφῆς

εὐτυχῶς·
λήψει γὰρ κῆδος
ἀνδρός ἀγαθοῦ
ὧν αὐτὸς ἔσθλας,
τὸ Ἰσοθεον γένος τῆς Νηρηίδος.

(Πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν)

Τέκνον Ἰφιγένεια, δεῦρο καθίστω
ἔξῃς ποδός μου πρὸς μητέρα,

σταθεῖσα δέ πλησία
θές με μακαρίαν ταῖσδε ξέναισι,

(*Ὁ Ἀγαμέμνων ἐξέρχεται τῆς σκηνῆς)

καὶ δεῦρο δὴ προσείπωμεν
φίλον πατέρα·

(Πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα)

ὦ σέβας ἐμοὶ μέγιστον,
Ἀγαμέμνων ἀναξ, ἦκομεν
οὐκ ἀπιστοῦσαι ἐφετμαῖς σέθεν.

ἀλλὰ βγάζετε ἀπὸ τὴν ἄμαξαν
τὴν προῖκα, ποῦ φέρω διὰ τὴν κό-
ρην μου,
καὶ φέρετέ την εἰς τὴν σκηνὴν
μετὰ προσοχῆς.

Καὶ σύ, κόρη μου, κατέβα, σὲ πα-
ρακαλῶ,
ἀπὸ τὸ ἀμάξι, ποῦ σύρουσ οἱ ἵπποι,
βαδίζουσα χαριτωμένα
καὶ συγχρόνως ἔλαφρά.

Καὶ σεῖς, νεαραὶ μου κυραὶ,
πάρετέ την εἰς τὰς ἀγκάλας σας
καὶ κατεβάσατέ την ἀπὸ τὴν ἄμαξαν.

Καὶ εἰς ἐμέ ἅς δώσῃ κάποια τὸ χέ-
ρι της ὡς στήριγμα,
διὰ νὰ ἀφήσω καλῶς τὰ καθίσματα
τῆς ἀμάξης (ἢ διὰ νὰ σηκωθῶ...).

*Ἄλλαι δὲ σταθῆτε ἔμπροσθεν
τῆς ἀμάξης·
διότι τὰ μάτια τῶν ἵππων,
ὅταν τρομάζουσ, δύσκολα κατα-
πραῦνονται·

Καὶ αὐτὸ ἐδῶ τὸ παιδί, τὸν υἱόν του
Ἀγαμέμνονος, τὸν Ὀρέστην, πάρε-
τέ το·

διότι νῆπιον εἶναι ἀκόμη.

Παιδί μου, κοιμάσαι, ζαλισμένος ἀπὸ
τὸ κούνημα τοῦ ἀμαξιοῦ;
Ξύπνα διὰ τὸν γάμον τῆς ἀδελφῆς
σου,
καλορρίζικος νᾶναι·
διότι θὰ γίνῃς συγγενῆς
ἀνδρός εὐγενοῦς,
ὧν καὶ σὺ ὁ ἴδιος εὐγενῆς,
δηλ. τοῦ Ἰσοθέου υἱοῦ τῆς Νηρηίδος.

Κόρη μου Ἰφιγένεια, ἔμπρὸς κάθισε
δίπλα ἀπὸ τὰ πόδια μου, εἰς τὸ
πλευρὸν τῆς μητρός,
σταθεῖσα δὲ πλησίον μου
κάμε με εὐτυχημένην εἰς τὰ μάτια
αὐτῶν ἐδῶ τῶν ξένων,

καὶ ἔλα λοιπὸν ἅς χαιρετίσωμεν
τὸν ἀγαπητόν σου πατέρα·

ὦ πολυσέβαστέ μου,
βασιλιᾷ Ἀγαμέμνων, ἔχομεν ἔλθει
προθύμως συμμορφοῦμεναι εἰς τὴν
παραγγελίαν σου.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ - ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ: *χεριστόν* = καλωσύνη, φιλόφρων προ-
 υπάντησις, *εὐφημία λόγων* = εὐφημοί λόγοι, καλὰ λόγια. *αἴσιος ὄρνις* = αἴ-
 σιος οἰωνός, καλὸν σημεῖον. *ἐσθλός γάμος* = καλορρίζικος γάμος. *παρεύεσθε*
 = *παρεύεστε* = φέρετε *φερνῆν* = προίξ. *εὐλαβοῦμαι* = προσέχω] *πωλικὸς ὄχος* =
 ἄμαξα συρομένη ὑπὸ ἵππων. *κῶλον* = ποῦ, *τίθῃμι κῶλον* = βαδίζω. *ἄβροδ* =
 χαριτωμένος. *ἀσθενής* = ἐλαφρὸς. *νιν* = αὐτήν. *κάμοι* = καὶ ἐμοί. *ἀγκάλαις ἐπι*
 = ἐπὶ ἀγκάλαις. *ἐνδύτω* = προστακτικὴ ἄορ. τοῦ *ἐνδιδύω*. *χερὸς* = χειρὸς. *δ*
θᾶκος = κάθισμα. *ἀπήνη* = ἄμαξα. *αἱ δέ* = ἄλλαι δέ. *πωλικοὶ ζυγοὶ* = ἄμαξα.
φοβερός = ὁ ἔχων φόβον. *ἀπαράμυθος* = δυσκόλως καταπραυνόμενος. *λάζυμοι*
 = λαμβάνω. *δαμεις* = μετοχὴ ἄορ. τοῦ *δάμναμαι* = ζαλίζομαι. *εὐτυχῶς* = τύχη
ἀγαθῆ = ἡ ὥρα ἢ καλὴ. *λήψει* = μέλλον τοῦ *λαμβάνω* *κῆδος* = συγγένεια.
ἰσόθεον γένος = ἰσόθεος υἱός. *καθίσταω* = *καθίστασο* = προστακτικὴ τοῦ *καθί-*
σταμαι. *προσελιπόμεν* = ἄορ. τοῦ *προσαγορεύω* = χαιρετίζω. *φίλος* = ἀγαπητός.
μέγιστον σέβας = πολυσέβαστος. *ἐφευγῆ* = ἐπιθυμία, παραγγελία. *σέθεν* = σοῦ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ: *τόνδε* = καθ' ἑλξιν ἀντὶ *τόδε* εἶναι ἀντικ. τοῦ *ποιούμεθα*.
τὸ σὸν χεριστόν καὶ λόγον εὐφημίαν = ἐπεξήγησις τοῦ *τόνδε*. *αἴσιον* = ἐπιθ.
 προσδ. τοῦ ὄρνιθα = κατηγορ. τοῦ *τόνδε*. *νυμφαγωγὸς* = κατηγορ. *φερνὰς* =
 ἀντικ. τοῦ *παρεύεσθε*. *κόρη* = χαριστική. *εὐλαβοῦμενοι* = τροπική. *μοι* = ἠθική.
ἄβροδ, *ἀσθενές* = κατηγορ. *ὡς ἂν ἐκλίπω* = τελική. *φοβερόν*, *ἀπαράμυθον* =
 κατηγορ. *δαμεις* = αιτιολογική. *ὄχος* = ποιητικὸν αἴτιον. *πλησία* = ἐπιρρ. κα-
 τηγορ. *σέθεν* = ὑποκειμενικὴ γενική.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ - ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ: *νυμφαγωγὸς* καλεῖται ἡ μήτηρ τῆς
 νύμφης ὡς συνοδεύουσα αὐτὴν ἀγομένην ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ ἐκ τῆς οἰκίας τῆς
 εἰς τὴν οἰκίαν του, κρατοῦσα δᾶδα, διότι ἡ γαμήλιος αὕτη τελετὴ ἐτελεῖτο
 νύκτα. *Ὁρέστην* χάριν τῶν θεατῶν λέγει τὸ ὄνομα. *ἰσόθεον γένος Νηρηῆδος*
 εἶναι ὁ Ἀχιλλεύς, υἱὸς τῆς Θέτιδος, κόρης τοῦ Νηρέως.

ΛΙΣΘΗΤΙΚΑ: *φέρω φερνὰς* (παρήχησις). *τιθῆσα κῶλον* (περίφρασις). *ἄμμα*
πωλικόν (συνεκδοχή). *δαμεις* (μεταφορά). *οὐκ ἀπιστοῦσαι* (λιτότης).
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ: βλέπε εἰς τὸ τέλος
 εἰς ἐνότητος τῶν στίχων 691 - 750.

ΝΟΗΜΑ (607 - 610) Ἡ Κλυταιμῆστρα, ἀπαντῶσα εἰς τοὺς λόγους τῆς
 κορυφαίας τοῦ Χοροῦ, λέγει ὅτι αὐτὴν τὴν φιλόφρονα προὑπάντησιν τὴν
 θεωρεῖ ὡς αἴσιον οἰωνόν τοῦ γάμου,
(611 - 620) ἀκολούθως δὲ διατάσσει τὰ πρόσωπα τῆς συνοδείας τῆς νὰ με-
 ταφέρουν τὴν προίκα εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος Ζητεῖ ἀκόμη ἀπὸ
 τὰς γυναῖκας τοῦ Χοροῦ βοήθειαν διὰ τὴν κάθοδόν των ἐκ τῆς ἀμάξης,
 συνιστᾷ προσοχὴν μὴ ἀφηνιάσουν οἱ Ἴπποι,
(621 - 630) παραδίδεις εἰς τὰς γυναῖκας τοῦ Χοροῦ τὸν μικρὸν Ὁρέστην,
 τὸν ὁποῖον ἀφυπνίζει, καὶ καλεῖ τὴν Ἰφιγένειαν νὰ σταθῇ πλησίον τῆς καὶ
 νὰ χαιρετίσῃ τὸν ἐξελεθόντα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ
 Ἀγαμέμνονα.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ: Λόγος τῆς Κλυταιμῆστρας πρὸς τὸ περιβάλλον.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ - δευτέρα ἐνότης - στίχοι 631 - 690)

(*Φιλοφρονήματα Κλυταιμῆστρας καὶ Ἰφιγενείας πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ*
ἀποκριτικὴ στάσις τούτου).

ΙΦΙΓ. ὦ μήτερ,
 ὑπογραμοσά σε—
 μὴ ὀργισθῆς δέ—
 πρὸς στέρνα πατρός προσβαλῶ
 τὰμὰ στέρνα.

(Ἐγὼ δέ, ὦ πάτερ, βούλομαι
 ὑποδραμοῦσα περιβαλεῖν
 τὰ σὰ στέρνα διὰ χρόνου.

Μητέρα μου,
 ἀφ' οὗ σέ προλάβω—
 καὶ ἡ θυμώσης (δι' αὐτό)—
 θὰ ἀγκαλιάσω τὸν πατέρα μου.

(Ἐγὼ, πατέρα μου, θέλω,
 ἀφ' οὗ τρέξω, νὰ σ' ἀγκαλιάσω,
 ὕστερα ἀπὸ τόσον καιρόν.

Ποθῶ γὰρ δὴ σὸν ὄμμα.
Μὴ ὀργισθῆς δέ).
ΚΛΥΤ. 'Ἄλλ', ὦ τέκνον, χρῆ'
ἀεί ποτε δὲ εἶ φιλοπάτωρ
μάλιστα παίδων ὄσους ἔτεκεν
ἐγὼ τῷδε.

ΙΦΙΓ. ('ὦ πάτερ, ἐσεῖδόν σε ἀσμένῃ πολλῶ χρόνῳ=πατέρα μου, σὲ ἐπανεῖ-
δα μετὰ χαρᾶς μετὰ τόσον καιρόν).

ΑΓΑΜ. (Καὶ γὰρ πατὴρ σέ' τόδε λέγεις ἴσον ὑπὲρ ἀμφοῖν=καὶ ὁ πατήρ
σου βέβαια' τοῦτο, πού λέγεις ἰσχύει ἐξ ἴσου καὶ διὰ τοὺς δύο).

ΙΦΙΓ. (Χαῖρε' εὐ δὲ ἐποίησας ἀγαθὸν με πρὸς σέ, πάτερ=χαῖρε' καλὰ
ἔκαμες, πού μὲ ἔφερες πλησίον σου, πατέρα μου).

ΑΓΑΜ. (Οὐκ οἶδα ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ, τέκνον=δὲν γνωρίζω, ἂν
πρέπη νὰ εἶπω ναὶ ἢ ὄχι ὡς πρὸς τοῦτο, παιδί μου).

ΙΦΙΓ. ('Ἐα' ὡς οὐ βλέπεις ἔκηλον, ἰδὼν με ἄσμενος=περιέργον! μὲ τι ἄ-
νήσυχον βλέμμα μὴ κοιτάξεις, ἐν ᾧ μὲ εἶδες μὲ χαράν).

ΑΓΑΜ. (Πολλὰ μέλει ἀνδρὶ βασιλεῖ καὶ στρατηλάτῃ=πολλὰς φροντίδας
ἔχει ὁ βασιλεὺς καὶ ἀρχιστράτηγος).

ΙΦΙΓ. (Νῦν γενοῦ παρ' ἐμοί, μὴ τρέπου ἐπὶ φροντίδας=τόρα συγκέντρωσε
τὴν προσοχὴν σου εἰς ἐμέ, μὴ σὲ ἀπορροφῶν αἱ φροντίδες).

ΑΓΑΜ. ('Ἄλλ' εἰμὶ παρὰ σοί νῦν ἅπας κοῦκ ἄλλοθι=ἀλλὰ εἰς σὲ συγκεν-
τρῶμαι τώρα ὀλόκληρον τὴν προσοχὴν μου καὶ πουθενά ἄλλοῦ).

ΙΦΙΓ. (Μέθες νῦν ὄφρυν ὄμμα τε ἐκτείνον φίλον=παῦσε λοιπὸν νὰ εἶσαι
σκυθρωπὸς καὶ γίνου εὐθυμὸς).

ΑΓΑΜ. ('Ἰδὸν γέγηθα ὡς γέγηθα δρῶν σε, τέκνον=ἰδὸν χαίρω, ὅπως χαίρω,
ὅταν σὲ κοιτάξω, παιδί μου).

ΙΦΙΓ. (Κάπεται λείβεις δάκρυ ἀπὸ ὀμμάτων σέθεν;=καὶ ἔπειτα χύνεις
δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια σου;)

ΑΓΑΜ. (Μακρὰ γὰρ ἤμῃν ἡ ἐπιούσα ἀπουσία=διότι μακρὸς θὰ μᾶς εἶναι
ὁ χωρισμὸς πού θὰ ἐπακολουθήσῃ).

ΙΦΙΓ. (Οὐκ οἶδα ὅ φῆς, οὐκ οἶδα, ὦ φίλτατε πάτερ=δὲν ἐννοῶ, τί θέλεις
νὰ εἴπῃς, δὲν ἐννοῶ, ἀγαπημένε μου πατέρα).

ΑΓΑΜ. (Λέγουσα συνετὰ ἄγεις με μᾶλλον εἰς οἴκτον=λέγουσα λόγια συνε-
τὰ μὲ συγχινεῖς περισσότερο).

ΙΦΙΓ. ('Ἀσύνετα νῦν ἐροῦμεν, εἴ γε εὐφρανῶ σε=ἀνοησίας λοιπὸν θὰ λέ-
γω, ἂν βέβαια πρόκειται νὰ σὲ εὐχαριστήσω).

ΑΓΑΜ. (Παπαῖ' Οὐ σθένω τὸ σιγᾶν, σὲ δὲ ἤνεσα=φρικτὸν! Δὲν ἔχω τὴν
δύναμιν νὰ σιωπῶ, σὲ δὲ ἐπαινώ (ἦ: σὲ θαυμάζω διὰ τὴν ἀγνοίαν σου).

ΙΦΙΓ. (Μέγε, ὦ πάτερ, κατ' οἶκον ἐπὶ τέκνοις σέθεν=μένε, πατέρα, εἰς
τὸ σπιτί κοντὰ εἰς τὰ παιδιὰ σου).

ΑΓΑΜ. (Θέλω γε. 'Ἀγλύνομαι δὲ οὐκ ἔχων τὸ θέλειν=Θέλω βέβαια. Καὶ
λυποῦμαι. Διοῦτι δὲν ἔχω εἰς χεῖρας μου τὸ νὰ θέλω).

ΙΦΙΓ. ('Ὀλοῖτο λόγχοι καὶ τὰ Μενέλεω κακά=ἂς χαθῆ ὁ πόλεμος καὶ τὸ
κακόν, πού ἔδημιούργησε μὲ τὰ πάθημά του ὁ Μενέλαος).

ΑΓΑΜ. ('Ἄλλους ὀλεῖ πρόσθεν ἂμὲ ἔχει διολέσαντα=ἄλλους θὰ καταστρέ-
ψουν ἐνώριτερον ὅσα ἐξ ὀλοκλήρου ἔχουν καταστρέψει ἐμέ).

ΙΦΙΓ. ('Ὡς πολὺν χρόνον ἀπῆσθα ἐν μυχοῖς Ἀυλίδος=πόσον πολὺν χρόνον
ἀπουσίαζες εἰς τοὺς βαθεῖς κόλπους τῆς Αὐλίδος).

ΑΓΑΜ. (Καὶ νῦν γε δὴ ἴσχει μὲ τι μὴ στέλλῃν στρατὸν=καὶ τώρα βέβαι-
ως κάτι μὲ κρατεῖ νὰ μὴ δίδω διαταγὴν εἰς τὸν στρατὸν πρὸς ἀπόπλουν).

ΙΦΙΓ. (Ποῦ λέγουσι φκίσθαι τοὺς Φρύγας, πάτερ=πού λέγουν ὅτι κατοί-
κοῦν οἱ Φρύγες, πατέρα μου;)

ΑΓΑΜ. (Ὅδ' μήποτε ὠφελεν οἰκεῖν ὁ Πριάμου Πάρις=ἐκεῖ ὅπου μακάρι
ποτὲ νὰ μὴ κατῴκει ὁ Πάρις τοῦ Πριάμου).

ΙΦΙΓ. (Μακρὰν γε ἀπαίρεις, ὦ πάτερ, λιπὼν ἐμέ;=μακρυνὸν λοιπὸν τα-
ξίδι κάνεις, πατέρα μου, ἀφήνων ἐμέ;).

Διότι ἀληθινὰ εἶχα πόθον νὰ σὲ ἴδω.
Καὶ μὴ θυμώσης (δὲ' αὐτό).
'Ἀλλὰ, κόρη μου, ἐπιβάλλεται
πάντοτε δὲ ἀγαπᾶς τὸν πατέρα σου
περισσότερον ὄλων τῶν παιδιῶν,
πού ἐγέννησα μὲ αὐτὸν ἐδῶ.

ΑΓΑΜ. (Εἰς ταῦτόν σῶ πατρί ἦκεις γε σύ, ὦ θυγάτερ=εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασην μὲ τὸν πατέρα σου εὐρίσκεισσι βεβαίως, κόρη μου).

ΙΦΙΓ. (Φεῦ εἶθε ἦν καλόν μοι σοί τε ἄγειν ἐμὲ σύμπλον=ἄχ! μακάρι νὰ ἦτο εὐπρεπες εἰς ἐμὲ καὶ σὲ νὰ μὲ ἐπαιρνες μὲζι σου εἰς τὰ πλοῖα).

ΑΓΑΜ. (Ἐπεστι καὶ σοὶ πλοῦς, ἵνα μνησῇ πατρός=ἔχεις καὶ σὺ νὰ ταξιδεύσης ἐκεῖ, ὅπου θὰ ἐνθυμησῇ τὸν πατέρα σου)

ΙΦΙΓ. (Πορεύσομαι πλεύσασα σὺν μητρὶ ἢ μόνη;=θὰ ὑπάγω ταξιδεύσασα μετὰ τῆς μητρός μου ἢ μόνη;)

ΑΓΑΜ. (Μόνη, μονωθεῖσα ἀπὸ πατρός καὶ μητέρος=μόνη, χωρισθεῖσα ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα).

ΙΦΙΓ. (Οὐ πονοῦσιν μοι εἰς ἄλληλιν οἰκογένειαν, πατέρα;=δὲν πιστεύω νὰ μὲ ἀποκαταστήσῃς εἰς ἄλληλιν οἰκογένειαν, πατέρα;)

ΑΓΑΜ. (Σὺ γὰρ εἶπες οὐ χρὴ τοὶ εἰδέναι κόρας τάδε=ἄφηνε αὐτὰ σὺ δὲν πρέπει βέβαια νὰ γνωρίζουν τὰ κορίτσια αὐτὰ ἐδῶ τὰ ζητήματα).

ΙΦΙΓ. (Σπεῦθέ μοι ἐκ Φρυγῶν, πάτερ, εὖ θέμενος τάκει=ἔλα μου γρήγορα ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Φρυγῶν, πατέρα, ἀφ' οὗ τακτοποιήσης τὰ ἐκεῖ).

ΑΓΑΜ. (Δεῖ πρώτα θύσαι με θυσίαν τινὰ ἐνθάδε=πρέπει πρώτα νὰ προσφέρω κάποιαν θυσίαν ἐδῶ).

ΙΦΙΓ. (Ἀλλὰ ἐν ἱεροῖς χρὴ γε σκοπεῖν τὸ εὐσεβές=ἀλλὰ μαζὶ μὲ τὴν θυσίαν πρέπει βεβαίως νὰ προσέχῃς εἰς τὴν πιστὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν τύπων).

ΑΓΑΜ. (Εἴσοι σύ ἐστήξεις γὰρ πέλας χερνίβων=θὰ τὰ μάθης ὅλα διότι θὰ ἔχῃς σταθῆ πλησίον τοῦ βωμοῦ).

ΙΦΙΓ. (Στήσωμεν ἄρα χοροὺς ἀμφὶ βωμόν, ὦ πάτερ;=θὰ στήσωμεν λοιπὸν χοροὺς γύρω ἀπὸ τὸν βωμόν, πατέρα;)

ΑΓΑΜ. Ζηλῶ σὲ τοῦ μηδὲν φρονεῖν μᾶλλον ἢ ἐμέ.

Χώρει δὲ ἐντὸς μελάθρων
ὀφθηναί κόραις,

δοῦσά μοι φίλημα πικρὸν
δεξιάν τε,
μέλλουσα δαρὸν χρόνον
ἀποικῆσειν πατρός.

(Ἐναγκαλίζεται τὴν Ἰφιγένειαν)

Ἦ στέρνα καὶ παρῆδες,
ὦ ξανθαὶ κόμαι,
ὡς ἄχθος ἡμῖν ἐγένετο
ἢ Φρυγῶν πόλις Ἑλένη τε
παῦ τοὺς λόγους
ψαύσαντα γὰρ σου
ταχεῖα νοτίς ὀμμάτων διώκει με.

Ἦθι εἰς μελάθρα.

(Ἦ Ἰφιγένεια εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν)

Σὲ δὲ, γένεθλον Λήδας,
παραίτομαι τάδε,

εἰ κατωκτίσθην ἕγαν,
μέλλων ἐκδώσειν θυγατέρα ἐμὴν
Ἀχιλλεῖ
Ἀποστολαὶ γὰρ μακάριαι μὲν,

ἀλλ' ὅμως δάκνουσι τοὺς τεκόντας,

Ζηλεύω σὲ διὰ τὴν τελείαν
ἄγνοιά σου
περισσότερον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μου
(ποῦ γνωρίζω ὅλα).

Πήγαινε δὲ μέσα εἰς τὴν σκηνὴν
νὰ σὲ ἴδουν τὰ κορίτσια (τῆς συνοδείας),

ἀφ' οὗ μοῦ δώσης φίλημα πικρὸν
καὶ τὸ δεξιὸν σου χέρι,
προκειμένου ἐπὶ μακρὸν χρόνον
νὰ κατοικήῃς μακρὰν τοῦ πατρός σου.

Ἦ στήθη καὶ μάγουλα,
ὦ ξανθὰ μαλλιά,

τί βάρος μᾶς ἔγινεν
ἢ πόλις τῶν Φρυγῶν καὶ ἡ Ἑλένη
σταματῶ τὰ λόγια
διότι, μόλις σὲ ἐθέωπευσα,
ἀκατάσχετα τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν
μου μὲ βάζουν ἐμπρός.

Πήγαινε εἰς τὴν σκηνὴν.

Σὲ δὲ, τέκνον τῆς Λήδας,
παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσης διὰ
τὴν στάσιν μου αὐτὴν,
δηλαδὴ διότι συνεκινήθην πολὺ,
ἐπειδὴ πρόκειται νὰ ὀπανδρεύσω τὴν
κόρημ μου μὲ τὸν Ἀχιλλεῖα.

Διότι ἡ ἀποκατάστασις κόρης εἶναι
μὲν εὐτυχὲς γεγονός,
ἀλλὰ λυπεῖ τοὺς γονεῖς,

δταν ἄλλοις δόμοις παραδιδῶ
παῖδας πολλά μοχθήσας πατήρ.

δταν εἰς ἄλλοὺς οἴκους παραδίδῃ
τάς κόρας του ὁ πολλά βάσανα ὑ-
ποστὰς πατήρ ταν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : ὑποδραμοῦσα=μετοχή ἄορ τοῦ ὑποτρέχω=προλαμβάνω. τὰμά=τὰ ἐμά. στέρον=σιτήθος. φιλοπάτωρ,—ορος = ὁ ἀγαπῶν τὸν πατέρα. (ἐ)τεκον=ἄορ. τοῦ τίκτω=γεννῶ. ἀσμένη=μετὰ χαρᾶς. ἀμφοῖν=ἀμφοτέρων. φῶ=ὑποτακτική τοῦ φημί. ἔα=ἐπιφώνημα. ἔκλον=ἦσυχον. μέλει τινί τι=ὑπάρχει εἰς τίνα φροντίς. πόλλ' =πολλά. κοῦκ=καί οὐκ. μέθες=προστακτική ἄορ. τοῦ μεθίημι ὀφρύν=παύω νὰ εἶμαι σκυθρωπός. ἔκτεινον=προστακτική ἄορ. τοῦ ἐκτείνω. γέγηθα=παρα- κείμενος τοῦ γηθέω=χαίρω. κάπειτα=καί ἔπειτα. λείβω=χύνω. σέθεν=σοῦ. νῦν ἀντί νῦν=λοιπὸν (χάριν τοῦ μέτρου). εὐφρανῶ=μέλλων τοῦ εὐφραίνω. ἀλγύνομαι=λυπούμαι. ὄλοιντο=εὐκτική ἄορ. τοῦ ὄλλυμαι. λόγχοι=πόλεμος. ὀλεῖ=μέλλων τοῦ ὄλλυμαι. ἀμέ=ἄ ἐμέ. διολέσαντα ἔχει=διολώλεσε, ἦτοι περιφραστικός παρακείμενος ἀπῆσθα=παρατακτικός τοῦ ἄπειμι. μυχός=κόλ- πος βαθύς. ἴσχω=ἔχω=κρατῶ. ὠκίσθαι=ἄπαρ. παρακ. τοῦ οἰκίζομαι. ταῦτόν=τὸ αὐτόν. ἴνα=ὅπου μνήσει=μέλλων τοῦ μιμνήσκομαι=ἐνθυμοῦ- μαι. μονωθείσα=μετοχή παθ. ἄορ. τοῦ μονοῦμαι=χωρίζομαι. μητέρος=μη- τρός. πον=κατὰ τὴν γνώμη μου. ἔα=προστακτική τοῦ ἔω=ἀφήνω· τοι= βεβαίως· τάκεῖ=τὰ ἐκεῖ. εὐ τίθει=εὐ τακτοποιῶ. τὸ εὐσεβές=ἡ πιστὴ ἐκ- πλήρωσις τῶν θρησκευτικῶν τύπων. εἴσει=μέλλων τοῦ οἶδα. ἐσιήξεις=τε- τελεσμένος μέλλων τοῦ ἴσταμαι. χέρνιψ,—ιβος=ἀγιασμένον ὕδωρ, βωμός· μηδὲν φρονῶ=ἔχω τελείαν ἄγνοιαν. ὀφθῆναι=ἄπαρ. παθ. ἄορ. τοῦ ὀρῶμαι. δαρδς=δηρός=μακρός. παρηίς καὶ παρῆς,—δος=παρειά, μάγουλον· ἄχθος= βάρος. ψαύσαντα=μετοχὴ ἄορ. τοῦ ψαύω=θωπεύω. νοτίς=ὑγροσία, δάκρυ. ἴθι=προστακτική τοῦ εἶμι. κατωκτίσθην=παθ. ἄορ. τοῦ κατοικτιζομαι= πολὺ συγκινοῦμαι· ἐκδίδωμι θυγατέρα=ὑπανδρεύω κόρη. ἀποστολαί=ἀπο- κατάστασις κόρης. δάκνω=δαγκώνω, λυπῶ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : χρῆ ὡς ὑποκ. νοεῖται περιβαλεῖν. τῷδε=ὀργανική. ἀσμέ- νη=ἐπιρρ. κατηγορ. πατήρ σε ἐννοεῖται ἄσμενος ἐσεῖδε. ἴσον=κατηγορ. ἀγαπῶν=κατηγορηματική. ὅπως φῶ καὶ μὴ φῶ—πλάγια ἐρωτήσεις. ὡς οὐ βλάπτεις=πρότασις ἐπιφωνηματική. ἰδῶν=ἐνδοτική ἄσμενος=ἐπιρρ. κατηγορ. βασιλεῖ, στρατηλάτῃ=προσωπικαί. ἡμῖν=ἠθική. μακρά=κατηγορ. ὄ φῆς= πλάγια ἐρωτήσεις. λέγουσα=αιτιολογική. εἰ εὐφρανῶ—ἐροῦμεν=α' εἶδος, πραγματικόν. ἔχον=αιτιολογική. ὡς ἀπῆσθα=ἐπιφωνηματική πρότασις. ὄφελεν οἰκεῖν=ἐκφρασις εὐχῆς ἀνεκπληρώτου. εἶθε ἦν=ἐκφρασις ἀνεκπλη- ρώτου εὐχῆς· σύμπλον=κατηγορ μοι=ἠθική. τοῦ φρονεῖν=γενική τῆς αἰ- τίας. ἢ ἐμέ=β' ὄρος συγκρίσεως. ὀφθῆναι=καθαρῶς τελικόν ἀπαρέμφατον. κόραις=ποιητικόν αἶτιον. μέλλουσα=αιτιολογική. ὡς ἐγένετο=ἐπιφωνηματι- κή πρότασις. ἡμῖν=ἠθική. ἄχθος=κατηγορ. ταχέα=ἐπιρρ. κατηγορ. σὲ τὰ- δε=ἀπὸ κείμενα. εἰ κατωκτίσθην=αιτιολογική. πολλά μοχθήσας=πολλοὺς μόχθους μοχθήσας.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ : φιλοπάτωρ· εἰ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν κακὰ σχεδιάζοντα Ἀγαμέμνονα. εἶμι παρὰ σοί δίσσημον. ἢ ἐπιούσα ἀπου- σία· δίσσημον. παπαῖ· λέγει ταῦτα ὁ Ἀγαμέμνων καθ' ἑαυτόν, ἔχω τὸ πρό- σωπον ἄλλοῦ ἐστραμμένον. ἂ ἐμέ διολέσαντα ἔχει, ἦτοι ὁ πόλεμος καὶ τὰ Μενέλεω κακά. ὡς πολὺν χρόνον ἀπῆσθα· ἢ Ἰφιγένεια νομίζει διὸ ὁ Ἀγα- μέμνων χαρακτηρίζει ἐς ὀλεθρόν του τὴν ἀνεξήγητον εἰς αὐτὴν μα- κρὰν παραμονὴν του εἰς Αὐλῖδα. εἰς ταῦτόν ἦκει· δίσσημον, διότι καὶ οἱ δύο θὰ ταξιδεύσων· ἂν φύγῃ ὁ Ἀγαμέμνων, θὰ φύγῃ καὶ ἡ Ἰφιγένεια. ἐσιήξεις πέλας· δίσσημον, ὡς θῦμα καὶ ὡς θεατῆς. κόραις, τὰ κορίτσια τῆς συνοδείας τῆς. μοχθήσας διὰ τὴν ἀνατροφήν.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ : ἔμμα σὸν (συνεκδοχή). παρ' ἐμοί γενοῦ, μὴ ἐπὶ φροντίδας τρέπου (ἐκ παραλλήλου σχῆμα). εἶμι παρὰ σοί κοῦκ ἄλλοθι (σχῆμα ἐκ πα-

ραλλήλου). μέθες (μεταφορά ἐκ τοῦ μεθίναμι τὰς ἡνίας). ἔκτεινον (μεταφο-
ρά ἐκ τοῦ ἐκτείνειν τὰ ἰστία). δάκρυ (συνεκδοχή). ἡ 'πιῶσ' ἀπουσία (παρή-
χησις). οὐκ οἶδα, οὐκ οἶδα (ἀναδίπλωσις) συνετά... ἀσύνετα (ἀντίθεσις).
λόγχοι (συνεκδοχή). μόνη, μονωθεῖσα (πλεονασμός). θῦσαι θυοίαν (σχημα-
ἐτυμολογικόν). πικρὸν (μεταφορά). νοτῖς (μεταφορά καὶ συνεκδοχή). δά-
κνουσι (μεταφορά). διώκει (προσωποποιία). Λήδας γένεθλον (περιφρασις).

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ: πολλὰ ἀνδρὶ βασιλεῖ καὶ στρατηλάτῃ μέλει. ἀποστολαὶ
μακάριαι μὲν, ἀλλ' ὅμως δάκνουσι τοὺς τεκόντας, ὅταν ἄλλοις δόμοις παῖ-
δας παραδιῶ πολλὰ μοχθήσας πατῆρ.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ: βλέπε εἰς τὸ τέ-
λος τῆς ἐνότητος τῶν στίχων 691—750.

ΝΟΗΜΑ: (631—641) Ἡ Κλυταιμῆστρα καὶ ἡ Ἴφιγένεια σπεύδουσι νὰ
ἐναγκαλισθοῦν τὸν Ἀγαμέμνονα,

(642—655) ἀλλὰ ἡ Ἴφιγένεια ἐκπλήσσεται βλέπουσα τὸν πατέρα τῆς
σκυθρωπὸν

(656—671) ἐρωτᾷ αὐτὸν περὶ πολλῶν, ἀλλ' αἱ ἀπαντήσεις του εἶναι σκο-
τειναί.

(672—685) Συντετριμμένος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς αἰσχύνῃς ὁ Ἀ-
γαμέμνων ζητεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς παρουσίας τῆς κόρης καὶ τὴν στέλλει
ἐντὸς τῆς σκηνῆς.

(686—690) Ζητεῖ δὲ συγγνώμην παρὰ τῆς Κλυταιμῆστρας, διότι ἐξ ὑπερ-
βολικῆς συγκινήσεως κλαίει.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ: Φιλοφρονήματα συζύγου καὶ κόρης πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα
καὶ ἀποκριτικὴ στάσις τούτου.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ—(τρίτη ἐνότης - στίχοι 691—750)

(Διάλογος Κλυταιμῆστρας καὶ Ἀγαμέμνονος περὶ ζητημάτων τοῦ γάμου
Ἡ Κλυταιμῆστρα ἀποκρούει εὐστασιὶν τοῦ Ἀγαμέμνονος περὶ ἐπανόδου τῆς
εἰς τὰς Μυκήνας πρὸ τοῦ γάμου).

ΚΛΥΤ. Οὐχ ὧδε ἀσύνητός εἰμι,
ὧστε μὴ νοθευεῖν σε,
δόκει δὲ καυτήν με πείσεσθαι
τῷδε,
ὅταν σὺν ὕμεναίοισιν
ἐξάγω κόρην

Ἄλλ' ὁ νόμος τῷ χρόνῳ
συνισχανεῖ αὐτά.

Τοῦνομα μὲν οὖν, ὅτῳ

κατήνεοις παῖδα, οἶδα

θέλω δὲ μαθεῖν ποίου γένους

χώποθεν.

Δὲν εἶμαι τόσοσ ἀνόητος,
ῶστε νὰ σοῦ κάμνω ὑποδείξεις,
ἔχε δὲ ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ἐγὼ ἡ ἴδια
θα πάθω αὐτά ἐδῶ,
ὅταν μὲ συνοδεῖαν τραγουδιῶν γάμου
θα συνοδεῶ τὴν κόρην μου (στὸ
σπίτι τοῦ γάμβρου).
ἀλλὰ εἰ συνήθεια μὲ τὴν πάροδον
τοῦ χρόνου θὰ ἀφανίσῃ αὐτά (δηλ.
τοὺς θρήνους).
Τὸ ὄνομα λοιπὸν ἐκείνου, μὲ τὸν
ὁποῖον
ἐμνήστευσε τὴν κόρην μας, τὸ γνω-
ρίζω,
θέλω ὅμως νὰ μάθω, ποίαν οἰκο-
γενεῖαν
εἶναι καὶ ἀπὸ ποῦ.

ΑΓΑΜ. (Πατρὸς Ἀσωποῦ ἐγένετο θυγάτηρ Αἴγινα—ἀπὸ πατέρα τὸν Ἀσω-
πὸν ἐγεννήθη κόρη ἡ Αἴγινα).

ΚΛΥΤ. (Ταύτην δὲ τίς θνητῶν ἢ θεῶν ἐξευξε; = αὐτήν δὲ ποῖος ἀπὸ τοὺς
ἀνθρώπους ἢ ἀπὸ τοὺς Θεοὺς ἔλαβε ὡς σύζυγον;)

ΑΓΑΜ. (Ζεὺς, ἔφηνος δὲ Δαιμόν, πρόμον Οἰνώνης—ὁ Ζεὺς ἐγέννησε δὲ τὸν
Αἰακόν, τὸν βασιλέα τῆς Οἰνώνης).

ΚΛΥΤ. (Τις δὲ παῖς τοῦ Δίακου δώμ. τα κατέσχε=ποιός δὲ υἱός τοῦ Δίακου ἔγινε κύριος τοῦ οἴκου του; (ἐκκληρονόμησε τὸν οἶκόν του;)

ΑΓΑΜ. (Πηλεὺς· ὁ Πηλεὺς δὲ ἔσχε κόρην Νηρέως=ὁ Πηλεὺς ὁ δὲ Πηλεὺς ἔλαβε σύζυγον τὴν κόρην τοῦ Νηρέως).

ΚΛΥΤ. (Θεοὺ διδόντος ἢ λαβῶν βία Θεῶν;=μέ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Θεοῦ (Νηρέως) ἢ λοβῶν αὐτὴν παρὰ τὴν θέλησιν τῶν Θεῶν;)

ΑΓΑΜ. (Ζεὺς ἠγγύησε καὶ δίδωσιν ὁ κύριος=ὁ Ζεὺς τὴν ἐμνήστευσεν καὶ τὴν ὑπάνδρευσεν ὁ πατὴρ τῆς).

ΚΛΥΤ. (Γαμεῖ δὲ ποῦ νιν; ἢ κατ' οἶδμα πόντιον;=καὶ ποῦ ἐτέλεσε τοὺς γάμους του μὲ αὐτὴν; ἢ εἰς τὰ θαλάσσια κύματα;)

ΑΓΑΜ. ("Ἴνα Χείρων οἰκεῖ σεμνὰ βάθρα Πηλίου=ἐκεῖ, ὅπου ὁ Χείρων κατοικεῖ τὰ ἱερὰ θεμέλια τοῦ Πηλίου).

ΚΛΥΤ. (Οὐ φασιν ὠκίσθαι Κενταύρειον γένος;=ἐκεῖ, ὅπου λέγουν ὅτι ἔχει ἐγκατασταθῆ τὸ ἔθνος τῶν Κενταύρων;)

ΑΓΑΜ. (Ἐνταῦθα θεοὶ ἔδαισαν γάμους Πηλείως=ἐκεῖ οἱ θεοὶ παρέθεσαν τὸ γαμήλιον συμπόσιον τοῦ Πηλείως).

ΚΛΥΤ. (Θέτις δ' ἔθρεψεν Ἀχιλλέα ἢ πατὴρ;=ἢ Θέτις ἀνέθρεψε τὸν Ἀχιλλέα ἢ ὁ πατὴρ του;)

ΑΓΑΜ. (Χείρων, ἵνα μὴ μάθοι ἤθη κακῶν ἀνθρώπων=ὁ Χείρων, διὰ τὴν μὴ μάθη τὰ ἤθη τῶν κακῶν ἀνθρώπων).

ΚΛΥΤ. (Φεῦ. Σοφὸς γ' ὁ θρέψας χῶ διδούς σοφώτερος=θαυμάσια, Σοφὸς βέβαια εἶναι ὁ παιδαγωγήσας καὶ σοφώτερος ὁ παραδώσας (πρὸς διαπαιδαγώγησιν).

ΑΓΑΜ. Τοιόσδε ἔσται ἀνὴρ σῆς παιδὸς πάσις=τέτοιος ἀνὴρ θὰ εἶναι τῆς κόρης σου ὁ σύζυγος).

ΚΛΥΤ. (Οὐ μεμπτός. Οἰκεῖ δὲ ποῖον ἄσιυ Ἑλλάδος;=ἄψυγος. Κατοικεῖ δὲ ποῖαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος;)

ΑΓΑΜ. ('Αμφὶ Ἀπιδανὸν ποταμὸν ἐν ὄροις Φθίας=γύρω ἀπὸ τὸν Ἀπιδανὸν ποταμὸν ἐντὸς τῆς χώρας τῆς Φθίας).

ΚΛΥΤ. (Ἐκίσε ἀπάξει σὴν ἐμὴν τε παρθένον;=ἐκεῖ θὰ ὀδηγήσῃ τὴν κόρην μας;)

ΑΓΑΜ. (Κεῖνφ μελήσει ταῦτα τῷ κεντημένῳ=ἐκεῖνος θὰ διαφερθῆ περὶ τοῦτου, ὁ κύριός τῆς).

ΚΛΥΤ. ('Αλλ' εὐτυχοίτην. Τίνι δὲ ἡμέρα γαμεῖ;=ἀλλ' εἶθε νὰ εὐτυχοῦν. Καὶ σοτὰ ποῖαν ἡμέραν θὰ τελέσῃ τοὺς γάμους του;)

ΑΓΑΜ. ("Όταν ἔλθῃ εὐτυχὴς κύκλος σελήνης=ὅταν ἔλθῃ μὲ καλὴν τύχην ἢ πανσέληνος).

ΚΛΥΤ. (Προτέλεια δ' ἦδη παιδὸς ἔσφαξας θεῶ;=ἀλλὰ προσέφερες ἦδη εἰς τὴν θεάν τὴν προκαταρκτικὴν διὰ τὸν γάμον τῆς κόρης μας θυσίαν;)

ΑΓΑΜ. (Μέλλω ἐπὶ ταύτη καὶ καθέσταμεν τύχη=τὸ ἔχω ὑπ' ὄψιν μου· καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα μὲ ἀπασχολεῖ ἀκριβῶς τώρα).

ΚΛΥΤ. (Κἄπειτα δαίσεις τοὺς γάμους ἐς ὕστερον;=καὶ ἐπομένως θὰ παραθέσῃς τὸ γαμήλιον συμπόσιον κατόπιν;)

ΑΓΑΜ. (Θύσας γε θύματα θεοῖς ἀμὲ χρεῖ θῦσαι=ἀφ' οὗ βεβαίως προσφέρω θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς, τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ προσφέρω ἐγώ).

ΚΛΥΤ. ('Ημεῖς δὲ ποῦ θήσομεν θοῖνην γυναιξί=ἐγὼ δὲ καὶ σὺ ποῦ θὰ παραθέσωμεν συμπόσιον διὰ τὰς γυναῖκας;)

ΑΓΑΜ. ('Ενθάδε παρ' εὐπρόρμνοισι πλάταις Ἀργείων=ἐδῶ πλησίον τῶν καλοπρόρμων πλοίων τῶν Ἀργείων).

ΚΛΥΤ. (Καλῶς ἀναγκαίως τε' συνενέγκει δ' ὄμω;=καὶ καλὰ καὶ ἄσχημα κατ' ἀνάγκην ἐν τούτοις ἄς τὰ φέρῃ καὶ ὁ θεὸς δεξιὰ).

ΑΓΑΜ. (Οἷοσα οὖν ὁ δρᾶσον, ὦ γυναῖ; πιθοῦ δὲ μοι=γνωρίζεις λοιπὸν τί θέλω νὰ κάμῃς, γυναῖκα μου; νὰ μὲ ὑπακούσῃς ὄμω;).

ΚΛΥΤ. (Τὶ χρῆμα; εἴθισμαι γὰρ πείθεσθαι σέθεν=τι πρᾶγμα; διότι εἶμαι συνειθισμένη νὰ σὲ ὑπακούω).

ΑΓΑΜ. (Ἐμεῖς μὲν ἐνθάδε, οὐπὲρ εἰσιν ὁ νυμφίος...=ἐγὼ μὲν ἐδῶ, ὅπου εὐρίσκεται ὁ γαμβρός...).

ΚΛΥΤ. (Χωρὶς μητρὸς τί δράσετε, ἀμέ χειρὼν θραν:=χωρὶς τὴν μητέρα τι θὰ κάμης ἐξ ἐκείνων, ποῦ πρέπει ἐγὼ νὰ κάμω;).

ΑΓΑΜ. (Ἐπιδώσωμεν σὴν παῖδα μετὰ Δαναϊδῶν=θὰ δώσω εἰς γάμον τὴν κόρην σου μαζί με τοὺς Δαναοὺς).

ΚΛΥΤ. (Ἐμᾶς δὲ ποῦ χρὴ τυγχάνειν τηνικαῦτα;=καὶ ἐγὼ ποῦ πρέπει νὰ εὐρίσκωμαι 'τότε;).

ΑΓΑΜ. (Χώρει πρὸς Ἄργος παρθένους τε τημέλει=νὰ ἀναχωρήσης διὰ τὸ Ἄργος καὶ νὰ φροντίξης διὰ τὰς κόρας μας).

ΚΛΥΤ. (Διποῦσα παῖδα; τίς δὲ ἀνασχῆσει φλόγα;=ἐγκαταλείψασα τὴν κόρην μου; καὶ ποῖος θὰ κρατῆ ὑψηλὰ τὴν ἀναμμένην γαμήλιον λαμπάδα;)

ΑΓΑΜ. (Ἐγὼ παρέξω φῶς ὃ πρέπει νυμφίους=ἐγὼ θὰ δίδω τὸ φῶς, ποῦ εἶναι ἀπαραίτητον εἰς τοὺς νεοῦμφους).

ΚΛΥΤ. (Οὐχ ὁ νόμος οὗτος, σὺ δὲ ἤγει τάδε φάυλα=τοῦτο δὲν εἶναι ἢ τάξις, ἀλλὰ σὺ θεωρεῖς αὐτὰ ἐδῶ τὰ ζητήματα ἀσήμαντα).

ΑΓΑΜ. (Οὐ καλὸν ἐξομιλεῖσθαί σε ἐν ὄχλῳ στρατοῦ=δὲν εἶναι εὐπρεπὲς νὰ γυρίζῃ σὺ ἐκτὸς τοῦ οἴκου μέσα εἰς τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν).

ΚΛΥΤ. (Καλὸν ἐκδοῦναι με τὰμὰ τέκνα τεκοῦσαν=εἶναι εὐπρεπὲς νὰ ὑπανδρεύσω ἐγὼ τὰ τέκνα μου, ἢ ὅποια τὰ ἐγέννησα).

ΑΓΑΜ. (Καὶ τὰς γε ἐν οἴκῳ κόρας μὴ εἶναι μόνας=καὶ αἱ εὐρισκόμεναι βεβαίως εἰς τὰ ἀνάκτορα κόρας μας (εἶναι εὐπρεπὲς) νὰ μὴ μένουν μόναι).

ΚΛΥΤ. (Φρουροῦνται καλῶς ὄχυροῖσι παρθενῶσι=φυλάσσονται καλὰ εἰς τὰ ἀσφαλῆ διαμερίσματα τῶν κοριτσιῶν).

ΑΓΑΜ. (Πιθοῦ=ὑπάκουσε).

ΚΛΥΤ. (Μὰ τὴν ἄνασσαν Ἀργεῖαν θεάν. Ἐλθὼν σὺ πρᾶσσε τάξω, ἐγὼ δὲ τὰν δόμοις, ἃ χρὴ παρῆναι νυμφίοισι παρθένοις=(δὲν θὰ ὑπακούσω) μὰ τὴν βασίλισσαν Ἀργεῖαν θεάν. Σὺ πήγαινε καὶ φρόντιζε διὰ τὰς ἔξω τοῦ οἴκου ὑποθέσεις, περὶ δὲ τῶν οἰκιακῶν ἐγὼ, δηλαδὴ δι' ὅσα πρέπει νὰ εἶναι ἔτοιμα διὰ τὴν μελλόνυμφον κόρην.

(Ἡ Κλυταιμῆστρα εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνήν).

ΑΓΑΜ. Οἴμοι μάτην ἦξα,
ἐλπίδος δ' ἀπεσφάλην,
θέλων ἀποστείλαι δάμαρτα ἐξ
ὀμμάτων
σοφίζομαι δὲ καὶ πορίζω
τέχνας ἐπὶ τοῖσι φιλιτάτοις,
πανταχῇ νικῶμενος.
Ὅμως δὲ εἶμι ἐξιστορήσω
κοινηὴν σὺν Κάλχαντι τῷ θυηπόλῳ
τὸ τῆς θεοῦ φίλον, ἔμοι δ' οὐκ
εὐτυχές,
μόχθον Ἑλλάδος.
χρὴ δὲ ἄνδρα τὸν σοφὸν τρέφειν
ἐν δόμοισι γυναῖκα χρηστήν

κάγαθην, ἢ μὴ γαμεῖν.

Ἄλλοιομον· ἀδίκως ἐβίασθην,
ἔχασα δὲ τὴν ἐλπίδα,
θέλων νὰ ἀπομακρύνω τὴν σύζυγόν
μου, διὰ νὰ μὴ τὴν βλέπω
μηχανεύομαι δὲ καὶ ἐπιζητῶ
τεχνάσματα κατὰ τῶν φιλιτάτων μου,
ἀποτυγχάνων πανταχοῦ.
Θὰ ὑπάγω ὁμῶς νὰ ἐξετάσω
μαζί με τὸν μάντιν Κάλχαντα
ἐκεῖνο, ποῦ εἶναι ἀρεστὸν εἰς τὴν
θεάν, δι' ἐμέ ὁμῶς δυστυχία,
Δηλαδὴ βάσσανα χάριν τῆς Ἑλλάδος
πρέπει ὁ ἐξυπνος ἄνδρας νὰ ἔχη
εἰς τὸν οἶκόν του γυναῖκα πειθαρχικὴν
καὶ περιορισμένην, ἄλλως νὰ μὴ ὑπανδρεύεται.

(Ὁ Ἀγαμέμνων ἀπέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ: γαυθεῖω=κάμνω ὑποδείξεις, καθ-
τὴν=καὶ αὐτὴν. πείσεσθαι=μέλλων τοῦ πάσχω. ὀμνῆσαι=γαμήλια τραγοῦ
δια. νόμος=συνθήκη. συνισχεῖν=μέλλων τοῦ συνισχεῖν=ἀφανίζω. τοῦ-

νομα=τὸ ὄνομα. δῖω=φίλις=άντων. καταινώ=μνηστεύω. χῶπέθαν
 =καὶ δπόθεν. ἔξυξ=ἀόρ. τοῦ ἐγύννημι=λαμβάνω σύζυγον. πρόμος=βα-
 σιλεύς. ἡγγύησε=ἀόρ. τοῦ ἐγύννημι=μνηστεύω. δ κύριος=ὁ πατήρ. γαμῶ=τε-
 λῶ τοὺς γάμους. οἶδμα πόντιον=θαλάσσιον κύμα. ἴνα=ἴδου. σμνά βᾶ-
 θρα=ἱερά θεμέλια. ἔδαισαν=ἀόρ. τοῦ θάινυμι (γάμους)=παραθέτω τὸ γα-
 μήλιον συμπόσιον. χῶ=καὶ ὁ. πόσις=σύζυγος. μεμπτός=δυνάμενος νὰ κα-
 τηγορηθῆ. οὐ μεμπτός=ἀψογός. ἔσος=χώρα. μελήσει=μέλλον τοῦ μέλει
 τινί=φροντίζει τις. εὐτυχοῖτην=δουκὸς εὐκτικῆς ἐνσωτῶτος=εὐτυχοῖται. τὰ
 προτέλεια=ἡ προκαταρκτικὴ θυσία διὰ τὸν γάμον. καθέσταμεν=καθεστή-
 καμεν. κᾶπειτα=καὶ ἔπειτα. ἀμέ=ἄ ἐμέ. θήσομεν μέλλον τοῦ τίθημι. θοί-
 νη=συμπόσιον. εὐπρυμνος πλάτη=καλόπρυμνον πλοῖον. οἶσθα οὖν δ δρᾶ-
 σον=οἶσθα οὖν δ βούλομαι δρᾶσαι σε. δρᾶσον=προστ. ἀόρ. τοῦ δρᾶ. ἀμέ=
 ἡ ἐμέ. χρεῶν (ἔστι)=πρέπει. τημέλει=προστακτικὴ τοῦ τημελώ=φροντίζω.
 ἔξομιλοῦμαι=γυρίζω ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι. τὰμᾶ=τὰ ἐμά. τᾶξω=τὰ ἔξω. τάν=
 τὰ ἐν. ἤξα=ἀόρ. τοῦ ἔσσω=βιάζομαι. ἀπσοφάλην=ἀόρ. τοῦ ἀποσφάλλομαι.
 εἰμι=μέλλον τοῦ εἶμι. ἐξιστορήσων=μετ. μέλλ. τοῦ ἐξιστορῶ=ἐξετάζω.
 θυηπόλος=μάντις. μόχθος=βόσκινα.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ: μὴ θουθετεῖν' πλεονάζει τὸ μὴ. γένους ποίου (ἔστι)=
 πλαγία ἐρώτησις. διδόντες=τροπικὴ. εὐτυχῆς=κατηγορούμενον. παίθεσθαι
 σέθεν κατὰ τὸ ἀκούειν τινός. ἐξιστορήσων=τελική. οὐχ ὁ νόμος οὗτος
 καθ' ἑλξιν ἀντί τοῦτο.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ-ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ: πείσασθαι τάδε, δηλαδὴ ὑπερβολικὴν
 συγκίνησιν. — ὁ νόμος νὰ ἀποκαθιστοῦν οἱ γονεῖς τὰς θυγατέρας τῶν εἰς
 ἄλλους οἴκους.— συνισχεναεῖ ἀθά, δηλαδὴ τοὺς θρήνους.— Ἄσωπός πο-
 τᾶμιος θεός, υἱὸς τοῦ Ὀκεανοῦ.— Ἄγινα, θυγάτηρ τοῦ Ἄσωπος. Ταύτην
 ἤρπασεν ἐκ Φλιούντος ὁ Ζεὺς καὶ μετέφερεν εἰς νῆσον, ἣτις ὀνομάσθη Ἀγ-
 γινα ἔξ ἐκείνης. Ἐνταῦθα ἐγέννησεν ἐκ τοῦ Διὸς τὸν Διαιόν.— Οἰνῶνῃ
 ἦτο τὸ παλαιὸν ὄνομα τῆς Αἰγίνης.— κόρην Νηρείως, δηλαδὴ τὴν Θέτιν.—
 Ἠγγύησε' πρὸς σύναψιν γάμου ἀπαιτεῖτο νὰ προσηγηθῆ ἐνώπιον μαρτύρων
 συμβόλων μεταξὺ τοῦ μνηστῆρος καὶ τοῦ πατρὸς τῆς κόρης ἢ τοῦ ἀντι-
 προσώπου του. Ὁ ἄρραβῶν τρόπον τινὰ οὗτος ἐλέγετο ἐγγύη ἢ ἐγγύησις.—
 Ζεὺς ἡγγύησε' κατὰ τινὰ παράδοσιν ὁ Ζεὺς ἠγάπησε τὴν Θέτιν, ἀλλ' ἀπέ-
 σχεν αὐτῆς, διότι κατὰ τινὰ μαντείαν υἱὸς γεννώμενος ἐκ τοῦ Διὸς καὶ Θέ-
 τιδος θὰ ἦτο ἀνώτερος τοῦ πατρὸς καὶ θὰ ἤρχε τοῦ κόσμου. Χείρων ὁ δι-
 καιότερος τῶν Κενταύρων.— Κενταύρειον γένος' οἱ Κένταυροι λαὸς Θεο-
 σαλικὸς ἦσαν κάτω μὲν ἵπποι, ἄνω δὲ ἄνδρες, ἐξοντωθέντες ὑπὸ τῶν Λα-
 πιθῶν. δ Θρέψας, ὁ Χείρων, δ διδούς, ὁ Πηλεύς. Ἀπιδανός παραπόταμος
 τοῦ Πηγεῖος.— νόκλος σελήνης' γάμοι τελούμενοι κατὰ τὴν πανσέληνον ἐ-
 θεωροῦντο αἰσιοί.— ἐπί ταύτη καὶ καθέσταμεν τύχη' δίσσημον.— ἀμέ χεῖ
 θύσαι' δίσσημον.— οὐπὲρ ἔστιν δ νυμφίος' διακοπτόμενος ὁ Ἄγαμέμνων
 συνεχίζει εἰς τὸν στίχον 729.— ἀνασχῆσαι φλόγα' ἦτο ἔθιμον νὰ κρατῆ ἄ-
 νημένην λαμπάδα ἢ μήτηρ τῆς νύμφης.— πιθῶ' εἰς αὐστηρὸν τόνον λέ-
 γεται.— Ἀργείων θεῶν, δηλαδὴ τὴν Ἥραν. μόχθον' Ἑλλάδος, δηλαδὴ τὴν
 θυσίαν χάριν τῆς Ἑλλάδος.

ΑἰΣΘΗΤΙΚΑ: συνισχεναεῖ (μεταφορά). — ἔξυξε (μεταφορά). — ἔφωσε (με-
 ταφορά). — οἶδμα πόντιον (συνεκδοχή). σοφός.. σοφώτερος (κύκλος). — οὐ
 μεμπτός (λιτότης). — θύσαι.. θύματα.. θύσαι θεοῖς (παρήχησις). — πλά-
 ταις (συνεκδοχή). — τᾶξω.. τάν δόμοις (ἀντίθεσις). —

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ: χεῖ ἐν δόμοισιν ἄνδρα τὸν σοφὸν τρέφειν γυναῖκα χρη-
 στήν πάγαθην ἢ μὴ γαμεῖν.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: πληροφορίαι περὶ τοῦ γάμου εἰς τοὺς στί-
 χους: 610, 611, 693, 703, 707, 717, 718, 720, 732. Ἡ θέσις τῆς γυναίκος τὸ
 πάλαι καὶ αἰ ἀρεταὶ αὐτῆς: στίχοι 735, 749—750.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ: *Κλυταιμῆστρα*: βασίλισσα *μεγαλοπρεπής*, *τρυφερά* και *εὐτυχῆς* μήτηρ.

Ἰφιγένεια: *σεμνή* και *εὐπειθῆς* κόρη, χαρακτηρίζεται διὰ *νεανικὴν ἀφέλειαν* και *ζωηρότητα*, *τρυφερά*, *φιλόφρων* και *εὐλαβῆς* πρὸς τὸν πατέρα, *ἄδολος*.

Ἀγαμέμνων: *στοργικὸς* πατήρ, ἀλλὰ ὡς ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως εἶναι ἀκίνητος, *ἀμήχανος*, *ἄναυδος*, *παγερός*, *ὑπουλος*, *κρυψίνους*, *ὑποκριτής*, *σκληρὸς* και *αὐταρχικὸς*.

ΝΟΗΜΑ: (691—694) Ἡ Κλυταιμῆστρα λέγει εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅτι κατὰ τὸν γαμον τῆς Ἰφιγενείας θὰ θρηνῆ και αὐτῆ, ὡς τώρα ὁ Ἀγαμέμνων, και συνεπῶς δὲν παρεξηγεῖ τοῦτον, διότι κλαίει.

(695—715) Κατόπιν ζητεῖ διαφόρους πληροφορίας περὶ τοῦ Ἀχιλλέως.

(716—724) και συζητεῖ τὰς λεπτομερείας τοῦ γάμου.

(725—741) Ὁ Ἀγαμέμνων προτείνει εἰς τὴν Κλυταιμῆστραν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Μυκήνας πρὸ τοῦ γάμου, ἀλλ' ἡ Κλυταιμῆστρα ἀποκρούει ῥητῶς τὴν πρότασιν ταύτην.

(742—760) Ὁ Ἀγαμέμνων ἀγανακτῶν διὰ τοῦτο ἀπέρχεται.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ: Συζήτησις Κλυταιμῆστρας και Ἀγαμέμνονος περὶ τοῦ γάμου Φιλονικία τῶν συζύγων.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ—Στίχοι 751—800

(Ὁ Χορὸς προλέγει τὸ οἶκτρόν τέλος τῆς Τροίας, τῆς Ἑλένης, τῶν ἀνδρῶν και τῶν γυναικῶν τῆς Τροίας).

Στροφή (751—761)

Ἄγυρις στρατιᾶς Ἑλλάνων

ἀνά τε ναυσὶν και σὺν δπλοῖς
ἦξει δὴ Σιμόεντα
και ἀργυροειδεῖς δίνας,

Ἴλιον εἰς τὸ Φοιβήιον δάπεδον
Τροίας,

ἵνα ἀκούω τὰν Κασσάνδραν
κοσμηθεῖσαν χλωροκόμῳ στεφάνῳ
δάφνας ὀπίτειν
ξανθοὺς πλοκάμους,
ὅταν πνεύσωσι μαντόσουνοι ἀνάγ
και θεοῦ.

Ὁ συγκεντρωθεὶς στρατὸς τῶν Ἑλλήνων

και ὁ στόλος και αἱ πεζικαὶ δυνάμεις
θὰ φθάσῃ ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὸν Σιμόεντα
μέ τοὺς ἀργυροχρῶμους
στροβίλους,

δηλαδή εἰς τὸ Ἴλιον, τὸ προστατεῦ
όμενον ὑπὸ τοῦ Φοίβου ἔδαφος τῆς
Τροίας,

ὅπου ἔχω ἀκούσει διε ἡ Κασσάνδρα
στολισμένη με καταπράσινον στεφάνο
δάφνης τινάσσει γύρω
τοὺς ξανθοὺς τῆς πλοκάμους,
ὅταν ἐμπνεύσουν (αὐτήν) αἶ μαντικῶν
και ἀνάγαι τοῦ θεοῦ.

Ἀντιστροφή (762—772)

Στάσσονται δὲ Τρῶες ἐπὶ περγάμων
Τροίας ἀμφὶ τε τείχη,

ὅταν εἰρέσῃαι
εὐπρόφροισι πλάταις
πελάζῃ πόντιος Σιμουντίοις
ὄχετοῖς
χάλκασπις Ἄρης

θέλων ἀσπίσι και λόγχαις

δοριπόνων Ἀχαιῶν
κομισαὶ ἐκ Πριάμου εἰς γὰν Ἑλλάδα

Θὰ σταθοῦν δὲ οἱ Τρῶες ἐπὶ τῆς
ἀκροπόλεως τῆς Τροίας και γύρω
ἀπὸ τὰ τείχη,

ὅταν διὰ τῆς κωπηλασίας
τῶν καλλιπρῶρων πλοίων
πλησιάζουν ἀπὸ τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν
εἰς τὰ ρεύματα τοῦ Σιμόεντος
αἱ μάχιμοι δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων
με τὰς χαλκᾶς ἀσπίδας,
θέλωσαι διὰ τῶν ἀσπίδων και λόγχων

τῶν πολεμικῶν Ἀχαιῶν
νὰ φέρουσιν ἐκ τῆς χώρας τοῦ Πριάμου
εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γῆν

τὰν Ἑλέναν τῶν ἐν αἰθέρι
δισσῶν Διοσκοῦρων.

Ἐπωδὸς 773—800)

Κυκλώσας δὲ (Ἄρης)
Πέργαμον πόλιν Φρυγῶν

περὶ λαῖτους πύργους
φονίῳ δόρει,
σπάσας λαιμοτόμους κεφαλᾶς,
πέρσας πόλισμα κατ' ἄκρας,
θήσει κόρας δάμαρτά τε
Πριάμου πολυκλαύτους.

Ἄ δὲ Ἑλένα κόρα Διὸς
ἔσσειται πολύκλαυτος
προλιποῦσα πόσιν·

μῆτε ἐμοὶ μῆτε ἐμοῖσι τέκνοις
τέκνων ἔλθοι ποτε
ἐλπίς ἄδε, ὅαν
στήσασαι αἰ πολύχρυσοι Λυδαὶ
καὶ Φρυγῶν ἄλοχοι

μυθεύσουσι τάδε ἐς ἀλλήλας
παρ' ἱστοῖς·

τίς ἄρα ἀπολωτιεὶ με

οὐλομένας πατρίδος
τανύσας εὐπλοκάμου κόμας

ρῦμα δακρυόεν·
Διὰ σέ,
τὸν γόνον δολιχαύχενος κύκνου,
εἰ δὴ ἔτυμος φάτις,
ὡς ἔτεκέ σε Λήδα ὄρνιθι
πταμένῳ

ὅτε ἠλλάχθη δέμας Διὸς,
εἶτε μῦθοι ἐν δέλτοις Πιερίσιν
ἦνεγκαν τάθε ἐς ἀνθρώπους

παρὰ καιρὸν ἄλλως.

τὴν Ἑλένην, (τὴν ἀδελφὴν) τῶν δύο
ἐν τῷ οὐρανῷ Διοσκοῦρων.

Καὶ ἄφ' οὗ κυκλώσουσι (οἱ Ἕλληνες)
τὸ Πέργαμον, τὴν ἀκρόπολιν τῶν
Φρυγῶν,

γύρω ἀπὸ τοῦς λιθίνους πύργους
μὲ φονικὰ δόρατα,
ἄφ' οὗ ἀποκεφαλίσουν (τοὺς Τρῶας),
ὅταν ἐκπορθήσουν τὴν ἀκρόπολιν
ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον, θὰ κάμουν
τὰς θυγατέρας καὶ τὴν σύζυγον τοῦ
Πριάμου νὰ χύνουν ἀφθονὰ δάκρυα.
Ἡ δὲ Ἑλένη ἢ κόρη τοῦ Διὸς
θὰ χύσῃ πικρὰ δάκρυα,
διότι προδοτικῶς ἐγκατέλειψε τὸν
σύζυγόν της·

εἶθε νὰ μὴ εὕρῃ ποτὲ μῆτε ἐμέ
μῆτε τὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν μου
τοιοῦτος φόβος, ὅποιον
ὅταν αἰσθανθοῦν αἱ στολισμέναι μὲ
πολλὰ χρυσᾶ στολίδια γυναῖκες τῆς
Λυδίας καὶ σύζυγοι τῶν Τρῶων
θὰ λέγουν τὰ ἐξῆς ἢ μία πρὸς τὴν
ἄλλην, ἐργαζόμεναι εἰς τοὺς ἀργα-
λειοὺς τῶν·

ποῖος τάχα θὰ μὲ ἀποσπάσῃ σὰν
ἄνθος ἀπὸ τὸν βλαστὸν
ἐκ τῆς κατεστραμμένης πατρίδος μου,
ἄφ' οὗ μὲ σύρῃ ξαπλωμένην κάτω
ἐκ τῆς καλλιπλοκάμου κόμης μου
μὲ σύρσιμον προκάλοιν δάκρυα·
Ἐξ αἰτίας σου (ἴδρα αὐτά),
τῆς κόρης τοῦ μακρολαίμου κύκνου,
ἂν εἶναι πράγματι ἀληθινὴ ἢ φήμη,
ὅτι σὲ ἐγέννησεν ἡ Λήδα μὲ πουλί,
τὸ ὅποιον ἐπέταξεν εἰς τὴν ἀγκάλην
της,
ὅτε μετεμορφώθη (εἰς κύκνον) ὁ Ζεὺς,
ἐκτός ἂν οἱ μῦθοι μὲ τὴν ποιῆσιν
διέδωσαν αὐτὰ ἐδῶ εἰς τοὺς ἀν-
θρώπους
παραδόγως καὶ ἀσκόπως.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : ἤξει=μέλλων τοῦ ἦκω=φθάνω. δὴ
=ἤδη=ἐντὸς ὀλίγου. Σιμόεις=εντος. δίνη=στρόβιλος. ἀργυροειδής=ἀργυ-
ρόχρωμος. ἄγυρις, -ιος=συνάθροισις, πληθός. ἄγυρις στρατιᾶς=συγκεντρω-
θεὶς στρατός. Ἑλλάνων=Ἑλλήνων. Φοιβήιος=ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ
Φοίβου. δάπεδον=ἔδαφος. τὰν=τὴν. ἴνα=ὅπου. εἶπω=τινάσω γύρω. χλω-
ρόκομος=καταπράσινος. δάφνας=δάφνης. μαντόσωνος=μαντικὸς. πνέω=
ἐμπνέω. στάσσονται=στήθονται. πέργαμα=ἀκρόπολις. χάλκασις Ἄρης=μά-
χιμοι δυνάμεις μὲ χαλκᾶς ἀσπίδας. πόντιος=ὁ ἐρχόμενος ἐκ τῆς ἀνοικτῆς
θαλάσσης. εὐπυρρος πλάτη=καλλίπυρρον πλοῖον. εἰρεσία=κωπηλασία. πε-
λάζω=πλησιάζω. Σιμόντιος ὀχετός=ρεῦμα τοῦ Σιμόεντος, τὰν Ἑλέναν=
τὴν Ἑλένην. αἰθήρ=οὐρανός. διασοί=δύο. γὰν=γῆν. δορίπονος=πολεμι-
+ ὅς. πόλις=ἀκρόπολις. λάινοσ=λίθινος. δόρει=δόρατα. φόνιος=φονικὸς.

λαιμότομος=ὁ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ ἀποκοπεῖς. **σπάσας**=μετοχή ἄορ. τοῦ **σπᾶ**=ἀποσπᾶ. **σπᾶ** **λαιμότομον κεφαλῆν**=ἀποκεφαλίζω. **πέρσας**=μετοχή ἄορ. τοῦ **πέρθω**=ἐκπορθῶ. **πόλισμα**=ἀκρόπολις. **θήσει**=μέλλον τοῦ **τίθημι**. ἃ **Ἐλένα**=ἡ Ἑλένη. **ἔσσειται**=ἔσται (δωρικός μέλλον). **πόσει**=σύζυγος. **ἔλπει**=φόβος. **ἦδε**=ἦδε. **ἄλοχος**=σύζυγος. **στήσασαι** (ἐν τῇ καρδίᾳ)=αἰσθανθεῖσαι. **ἰσῆς**=ἀργαλιός. **μυθεύω**=λέγω. **ῥῆμα**=σύρσιμον, **δακρυόεις**, — **εσσα**, — **δεν**=προκαλῶν δάκρυα. **τανύω**=σύρω. **οὐλομένας**=**δολομένης**=μετ. ἄορ. τοῦ **δύλωμαι**. **κόμας**=κόμη. **ἀπολωτιεῖ**=μέλλον τοῦ **ἀπολωτιζῶ**=ἀποσπᾶ ἄνθος λωτοῦ. **δολεχάυχην**, — **ενος**=μακρόλαιμος. **φάτις**=φήμη. **ἔνυμος**=ἀληθινός. **πταμένω**=μετοχή τοῦ **πέτομαι** εἰς ἀόριστον (**ἐπτάμην**). **δέμας**=σῶμα. **δέλτοι**. **Πιερίδες**=ποίησις. **παρὰ καιρῶν**=παρὰλόγως. **ἄλλως**=ἀσκόπως.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : **Ἴλιον**=ἐπεξηγήσις. **ἵνα ἀκούω**=ἀναφορική πρότασις. **στεφάνω** ὄργανική. **δάφνας**=γενική τῆς ὕλης. **πόντιος**=κατηγορ. προσδ. **θέλων**=αιτιολογική. **ἀσπίσι**, **λόγχαις**=ὄργανικά. **δέρει**=ὄργανική. **πολυκλαύτους**=κατηγορ. **ῥῆμα**=ἀντικ. τοῦ **τανύσας**. **τὸν γόνον**=παράθεσις. **ὄρνιθι**=ὄργανική.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ : **Σιμόεις** ποταμὸς τῆς Τροίας πηγάζων ἐκ τῆς Ἰδης καὶ ἐκβάλλων Β. τοῦ Ἰλίου εἰς τὸν Σκάμανδρον.— **Φοιβήιον δάπεδον**, ἔδαφος προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις ἦτο πολιοῦχος τοῦ Ἰλίου ἔχων ναὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ κτίσας μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος τὰ τεῖχη τῆς πόλεως.— **Κασάνδρα** ὠραιότατή κόρη τοῦ Πριάμου, λαβοῦσα παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ δῶρον τῆς μαντικῆς τέχνης· μὴ ἀνταποκριθεῖσα εἰς τὸν ἔρωτά του κατηράσθη ὑπ' αὐτοῦ νὰ μαντεύη μὲν τὰ ἀληθῆ, ἀλλὰ νὰ μὴ γίνεται πιστευτή.— **ἀνάγκαι Θεοῦ** τοῦ Ἀπόλλωνος.— **Δισσοὶ Διόσκουροι** εἶναι οἱ δύο ἀδελφοὶ τῆς Ἑλένης Κἄστωρ καὶ Πολυδεύκης, οἵτινες ἐξεκολεφθῆσαν ἐκ τοῦ ἔνδρος ἐκ τῶν δύο φῶν, τὰ ὅποια ἐγέννησεν ἡ Λήδα μετὰ τοῦ Διός. Οὗτοι γεγνημένοι ἀστέρες ἐν τῷ οὐρανῷ ἀπετέλεσαν τὸν ἀστερισμὸν τῶν **Διδύμων**, ὅστις ἐπιφαινόμενος ὑπεράνω πλοίου ἐν τρικυμίᾳ ἔθεωρεῖτο καλὸς οἰωνός.— **Λυδαί**, οἱ κάτοικοι τῆς Λυδίας ἔθεωροῦντο ἠδυπαθεῖς καὶ τρυφεροὶ λόγῳ τοῦ πολλοῦ πλούτου τῆς χώρας, ἣτις εἶχε τὸν ῥεόντα χρυσὸν **Πακτωλὸν** ποταμὸν.— **Λήδα** γεννήσασα μετὰ τοῦ Διός μεταμορφωθέντος εἰς κύκνον δύο φᾶ' ἐκ τοῦ ἔνδρος ἐξεκολεφθῆσαν οἱ Διόσκουροι καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου ἡ Ἑλένη.— **Πιερίδες** ἐκαλοῦντο αἱ Μοῦσαι ὡς λατρευόμεναι εἰς τὴν Πιερίαν.— **παρὰ καιρῶν ἄλλως**· ὁ ὀρθολογιστῆς Εὐριπίδης κρίνει ἀτόπους τοὺς διαφόρους μύθους, διότι, ἂν ἡ Ἑλένη ἦτο πράγματι κόρη θεοῦ, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ πρόξενος τῶσων συμφορῶν.

Αἰσθητικά : **ἦξει ἄγυρις** (προσωποποιία).— **Σιμόεντα καὶ δίνας ἀργυροειδεῖς**=**Σιμόεντα δινήεντα ἀργυροειδῆ**=**Σιμόεντα ἀργυροδίηντα** (σχήμα ἐν διὰ δυοῖν).— **τὴν Κασάνδραν.. πνεύσασιν ἀνάγκαι** (εἰκὼν).— **χάλκασπις Ἄρης** (μετωνυμία).— **στάσσονται.. Ἀχαιῶν** (δολοκλήρος ἢ ἀντιστροφή ἀποτελεῖ εἰκόνα).— **πλάταις** (συνεκδοχή).— **εὐπρόφροισι πλάταις εἰρεσία**=**εἰρεσία εὐπρόφρων πλατῶν** (ἐπιμερισμός).— **Πέργαμον.. ἀπολωτιεῖ** (τὸ τμήμα τοῦτο τῆς ἐφθοῦ ἀποτελεῖ εἰκόνα).— **δέρει φονίῳ** (συνεκδοχή).— **κνυλάσας.. σπάσας.. πέρσας** (κλιμακωτὸν σχῆμα—τὰ τρία στάδια τῆς πτώσεως τῆς Τροίας).— **πόσιν προλιποῦσα** (παρήχησις).— **μῆτ' ἐμοὶ μῆτ' ἐμοῖσι τέκνων τέκνοισι** (ἐπανάληψις—παρήχησις).— **στήσασαι** (μεταφορά).— **ἀπολωτιεῖ** (μεταφορά).— **Διὸς δέμας** (περίφρασις).— **ἐν δέλτοις Πιερίσιν** (μετωνυμία).— **μῦθοι ἦνεγκαν** (προσωποποιία).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ : Ὁ Χορὸς κατέχεται ὑπὸ χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ προβλέπων τὴν πτώσιν τῆς Τροίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ συναισθημάτων φρίκης διὰ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου.

ΝΟΗΜΑ : (751=761) Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς καὶ **στόλος** θὰ ἔλθουν εἰς τὸ Ἴλιον, τὴν πατρίδα τῆς Κασάνδρας.

(762—772) και οι Τρῶες ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως θὰ ἀντιταχθοῦν κατὰ τοῦ στρατοῦ τούτου.

(773—800) Ἡ πόλις ὁμοῦ θὰ πέσῃ και ἡ τύχη τῶν γυναικῶν τῆς Τροίας θὰ εἶναι πολὺκλαυτος.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Ὁ Χορὸς δραματίζεται τὴν πτῶσιν τῆς Τροίας και τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν γυναικῶν τῆς Τροίας.

ΤΡΙΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ—Στίχοι 801—1036

(Συνάντησις Κλυταιμῆστρας και Ἀχιλλέως. Ἀποκάλυψις τοῦ σχεδίου τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ὁ Ἀχιλλεὺς ὑπόσχεται τὴν συνδρομὴν του πρὸς σωτηρίαν τῆς Ἰφιγενείας).

Πρώτη ἐνότης—στίχοι 801—854

(Διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου ἔρχεται ὁ Ἀχιλλεὺς)

ΑΧΙΛΛΕΥΣ. Ποῦ (ἔστιν) ἐνθάδε
ὁ στρατηλάτης τῶν Ἀχαιῶν;
Τίς προσπόλων φράσειεν ἂν

ζητοῦντά νιν ἐν πέλαις
Ἀχιλλέα τὸν παῖδα Πηλέως;

οὐ γὰρ μένομεν
πέλας Εὐρίπου

ἐξ Ἰσου.

Οἱ μὲν ἡμῶν ὄντες ἄζυγεσ γάμων

ἐκλιπόντες οἴκουσ ἐρήμουσ

θάσσουσιν ἐνθάδε ἐπ' ἀκταῖσ
οἱ δὲ ἔχοντεσ εὐνιδασ καὶ παιδασ·

οὕτω δεινὸσ ἔρωσ
τῆσδε στρατείας
ἐμπέπτωκεν Ἑλλάδα
οὐκ ἄνευ θεῶν.
Χρῶν μὲν οὖν λέγειν ἐμὲ
τοῦμόν δικαίον,
ἄλλοσ δὲ ὁ χηρίζων

αὐτόσ ὑπὲρ αὐτοῦ φράσει.

Γῆν γὰρ λιπὼν Φάρσαλον

ἦδὲ Πηλέα μένω
ἐπὶ ταῖσδε γε λεπταῖσ πνοαῖσ
Εὐρίπου,
Υοχῶν Μυρμιδονασ·

οἱ δὲ αἰεὶ προσκείμενοι λέγουσι·

«Τὶ μένομεν, Ἀχιλλεῦ;
Πόσων χρόνον χρεὶ ἔτι ἐκμετρησάι

Ποῦ (εὐρίσκεται) ἔδω
ὁ ἀρχιστράτηγοσ τῶν Ἀχαιῶν;
Ποῖοσ ἀπὸ τοῦσ ὑπηρέτασ του θὰ
εἶχε τὴν καλωζύνην νὰ τοῦ ἀναγ-
γείλῃ

ἔτι τὸν ζητεῖ εἰσ τὴν θύραν τῆσ
σκηνῆσ του ὁ Ἀχιλλεὺσ ὁ υἱὸσ τοῦ
Πηλέωσ; (Εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν ἴδω),
διότι δὲν παραμένομεν (ὄλοι ἡμεῖσ
οἱ ἐκστρατεύοντεσ) πλησίον τοῦ Εὐ-
ρίπου

ὑπὸ τὰσ ἰθίασ συνθήκασ.

Διότι ἄλλοι μὲν ἀπὸ ἡμᾶσ, ὄσοι εἶ-
ναι ἄγαμοι,
ἐγκαταλείψαντεσ ἔρημα τὰ σπίτια
τῶν,
κάθονται ἔδω πλησίον τῶν ἀκτῶν,
ἄλλοι δὲ ἔχοντεσ συζύγουσ και
παιδιὰ.

τόσων σφοδρὸσ ἐνθουσιασμοσ
ὑπὲρ αὐτῆσ ἔδω τῆσ ἐκστρατείας
ἔχει καταλάβει τὴν Ἑλλάδα
ἔχι χωρὶσ τὴν θελησιν τῶν θεῶν·
Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν νὰ λέγω ἐγὼ
τὰσ ἰθικὰσ μου δικαίασ ἀπόψεισ·
ἄλλοσ δὲ, ὄποιοσ αἰσθάνεται τὴν
ἀνάγκην,

μόνοσ του θὰ ἀναπτύξῃ τὰσ προσω-
πικάσ του ἀντιλήψεισ.

Ἐγὼ δηλαδὴ, ἀφήσασ τὴν Φαρσαλι-
κὴν χῶραν

και τὸν Πηλέα, μένω
ἔδω, ὄπου μόλισ φουσοῦν αἱ ἀδύνα-
τοι αὐταῖ πνοαὶ τοῦ Εὐρίπου,
προσπαθῶν νὰ συγκρατῶ τοῦσ Μυρ-
μιδόνασ·

αὐτοὶ δὲ διαρκῶσ πιέζοντεσ με λέ-
γουν·

«Διατὶ χρονοτριβοῦμεν, Ἀχιλλεῦ;
Πόσων χρόνον πρέπει ἀκόμη νὰ με-
τρήσωμεν,

πρός στόλον Ἴλιου;

Δρᾷ γε, εἴ τι δράσεις,
ἢ ἄπαγε στρατὸν οἴκαδε,

μὴ μένων τὰ μελλήματα
τῶν Ἀτρειδῶν.

μέχρις οὗτο ἀποπλευσώμεν διὰ τὸ
Ἴλιον;

Κάνε λοιπὸν, ὅ,τι ἔχεις νὰ κάνῃς,
ἢ ὀδήγησε τὸν στρατὸν εἰς τὴν πα-
τριδα,

χωρὶς νὰ περιμένῃς τὰς ἀργοπορίας
τῶν υἱῶν τοῦ Ἀτρέως.

(Ἡ Κλυταιμῆστρα ἐξέρχεται τῆς σκηνῆς)

ΚΛΥΤ. Τέκνον τῆς Θεᾶς Νηρηίδος, μόλις ἤκουσα ἀπὸ μέσα (ἐνδοθεν) τὰ
λόγια σου, ἐξῆλθα ἔμπροσθεν τῆς σκηνῆς.

ΑΧΙΑ. Ὡς βασιμῆς (πότνια) ἐντροπή, ποῖα ἄρά γε εἶναι αὐτὴ ἐδῶ ἡ γυ-
ναίκα, ποῦ βλέπω νὰ ἔχη ὠραῖον παράστημα (τίς ποτε—ἐστίν—ἦδε ἡ γυ-
νή, ἣν λεύσσοι κεκτημένην εὐπρεπῆ μορφήν).

ΚΛΥΤ. Δὲν εἶναι παράξενον τὸ ὅτι σύ (σε) δὲν γνωρίζεις ἐμέ, τὴν ὁποίαν
ἄλλοτε (πάρου) δὲν εἶδες; εἶσαι ὁμως ἀξιώπαινος (αἰνῶ—δέ—σέ), διότι σέ-
βσαι τὴν αἰδημοσύνην (τὸ σωφροεῖν).

ΑΧΙΑ. Ἀλλὰ ποῖα εἶσαι; Καὶ διατί ἤλθες εἰς τὴν συγκέντρωσιν τοῦ στρα-
τοῦ τῶν Δαναῶν, γυναίκα μεταξὺ ἀνδρῶν ὀπλισμένων μὲ ἀσπίδας;

ΚΛΥΤ. Τῆς Αἴδας εἶμαι κόρη, Κλυταιμῆστρα ὀνομάζομαι καὶ ἄνδρας μου
εἶναι ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων.

ΑΧΙΑ. Καλὰ εἶπες μὲ συντομίαν τὰ ἀπαραίτητα. Ἐντρέπομαι ὁμως μὲ γυ-
ναίκα νὰ συνομιλῶ (συμβάλλειν λόγους).

(Ὁ Ἀχιλλεὺς κινεῖται νὰ φύγῃ).

ΚΛΥΤ. Μεῖνε. Διατί φεύγεις; Καὶ ἄς δώσωμεν τὰ χεῖρα (σύνανθόν τε δε-
ξιᾶν ἐμῆ χειρὶ), ὡς ἄρραβῶνα εὐτυχισμένων γάμων.

ΑΧΙΑ. Τί λέγεις; Ἐγὼ τὸ χεῖρ μου εἰς σέ; Θὰ ἔβλεπα με ἐντροπὴν τὸν Ἀ-
γαμέμνονα, ἂν ἤγγιζα ἐκεῖνο, ποῦ (ὦν) δὲν μοῦ εἶναι ἐπιτετραμμένον.

ΚΛΥΤ. Καὶ πολὺ ἐπιτετραμμένον μάλιστα, ἐπειδὴ θὰ νυμφευθῆς (ἐπεὶ γα-
μεῖς) τὴν θυγατέρα μου, υἱὲ τῆς θαλασσίας Θεᾶς Νηρηίδος.

ΑΧΙΑ. Τί γάμου λέγεις; Δὲν ξέρω, τί νὰ εἰπῶ (ἔχει με ἀφασία), κυρὰ
μου, ἐκτὸς ἂν (εἰ μὴ) ἀπὸ κάποιου διανοητικῆν παράκρουσιν (παρανοσοῦσά
τι) λέγεις ἀκατανόητα λόγια (καινουργεῖς λόγον).

ΚΛΥΤ. Εἰς ὅλους αὐτὸ ἐδῶ εἶναι φυσικόν, δηλαδὴ νὰ ἐντρέπονται, ὅταν
βλέπουν (δρῶσι) νέους συγγενεῖς (καινοὺς φίλους) καὶ ὅταν κάμνουν μεί-
αν γάμου.

ΑΧΙΑ. Οὐδέποτε ἕως τώρα ἐζήτησα εἰς γάμον τὴν θυγατέρα σου, κυρὰ μου,
οὔτε ἐκ μέρους τῶν Ἀτρειδῶν μοῦ ἔγινε πρότασις γάμου.

ΚΛΥΤ. Τί λοιπὸν μπορεῖ νὰ συμβαίῃ; Σὺ πάλιν (πάλιν αὖ) παραξενεύου
(θαύμαζε) μὲ τὰ λόγια μου· διότι ἐγὼ παραξενεύομαι (ἐμοὶ γὰρ θαύματα
ἐστὶ) μὲ τὰ λόγια σου (τάπῃ σου).

ΑΧΙΑ. Κάνε εἰκασίας· καὶ οἱ δύο ἐνδιαφερόμεθα (κοινόν ἐστίν) νὰ λύσω-
μεν τὸ μυστήριον τοῦτο (εἰκάξιν τάδε)· διότι· καὶ οἱ δύο ἐξ ἴσου (ἴσως)
λέγομεν τὴν ἀλήθειαν (οὐ ψευδοῦμεθα τοῖς λόγοις).

ΚΛΥΤ. Ἀλήθεια λοιπὸν (ἀλλ' ἤ) ἔχω πάθει τρομερὸν πάθημα; (ἤ; εἶμαι
θῦμα τρομερᾶς ἀπάτης;) ἄρραβωνιάζω (τὴν κόρην μου) μὲ γαμβρὸν ἀνύ-
παρχον (οὐκ ὄντας), καθὼς φαίνεται· ἐντρέπομαι δι' αὐτὸ ἐδῶ.

ΑΧΙΑ. Ἴσως κάποιος ἠθέλησε νὰ περιπαίξῃ καὶ ἐμὲ καὶ σέ. Ἀλλὰ μὴ
λαμβάνῃς ὑπ' ὄψιν σου (δὸς ἀμειλία) αὐτὰ καὶ μὴ διδῃς σημασίαν (φέρε
φάσλος).

(Ἡ Κλυταιμῆστρα κινεῖται νὰ φύγῃ)

ΚΛΥΤ. Χαῖρε· διότι ἐγὼ πλέον (ἔτι) σέ ἀτενίζω μὲ χαμηλωμένους (οὐκ ὀφ-
θοῖς) τοὺς ὀφθαλμούς, ἀφ' οὗ ἐξηπατήθην (ψευδῆς γενομένη) καὶ ἔπαθα
ἀνάξιαν.

ΑΧΙΑ. Καὶ σὺ χαῖρε (καὶ σοὶ ἐστὶ τὸδε ἐξ ἐμοῦ) πηγαῖνω δὲ (στεῖχω δε) μέσα εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν σκηνὴν, διὰ νὰ ζητήσω τὸν σύζυγόν σου.

(Ὁ Ἀχιλλεὺς κατευθύνεται πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, ἐν ᾧ τὴν στιγμὴν ἐκείνην μισοανοίγει αὐτὴν ὁ Πρῶτος)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ: φράσεις=εὐκτική ἀορίστου τοῦ φράζω=λέγω, ἀναγγέλλω πρόσπολος=ὑπηρέτης. ἰν=αὐτόν. ἐξ ἴσου=ὑπὸ τὰς ἰδίας συνθήκας. ἄζυξ γάμων=ἄγαμος. θόσσω=κάθημαι. εὔνις, ἰδος=σύζυγος. ἐμπέπτωκε=παρακ. τοῦ ἐμπίπτω. ἔρωσ=ἐνθουσιασμός, τοῦ μόν=τὸ ἐμόν. χρεῶν ἐστὶ=εἶναι ἀνάγκη. χρήζω=ἔχω ἀνάγκην. ἡδέ=καί. ἴσχω=συγκρατῶ. θρᾶ=προστακτικὴ τοῦ δρῶ. μέλλημα=ἀναβολή, ἀργοπορία. πότνια=σεβασμία. λεύσσω=βλέπω. εὐπερεπὴς μορφή=ᾠραῖον παράστημα. θαῦμα=περίεργον. πάρος=προηγουμένως ἄλλοτε. σέβω=σέβομαι. πεφραγμένους=παρακ. τοῦ φράττομαι. μουστίν=μοί ἐσιν. συμβάλλω—λόγους=συνομιλῶ. αἰδοίμεθα=εὐκτική τοῦ αἰδοῦμαι=ἐντρέπομαι. θέμις=θεμιτόν, ἐπιτετραμμένον. ἐμπέφυκε παρακ. τοῦ ἐμφύομαι. δρῶσι=μετοχή. ἀλλ' ἦ=ἀλήθεια λοιπόν. εἶξασι καὶ εἰκάσι. κερτομῶ=περιπαιζώ. ματεύω=ζητῶ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ: ζητοῦντα=κατηγορηματικὴ. ἰν=ἀντικ. γάμων=ἀντικειμενική. ἐρήμους=κατηγορ. στρατείας=ἀντικειμενική. λέγειν=ὑποκείμ. εἰ δρᾶσεις=δρᾶ=α' εἶδος ὑποθ. λόγου. τίνα=κατηγορ. κςκτιμένην=κατηγορηματικὴ. ἄγνωσιν=ὑποκ. ἀσπίσιν=ὄργανική. εἰ ψάσομεν—αἰδοίμεθα ἄν=γ' εἶδος ὑποθ. λόγου. δρθοῖς=κατηγορ. προσδ. ματεύων=τελική.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ: ποῦ τῆς Αὐλίδος; ἐνθάδε εἰς τὴν Αὐλίδα. Ἀχιλλέα, χάριν τῶν θεατῶν. Φάροαλον, τὰ Θεσσαλικὰ Φάρσαλα. Ἀτρειδῶν, Μενελάου καὶ Ἀγαμέμνονος. πέπονθα δεινά' ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ περιπέτεια, διότι τὴν χαρὰν τῆς Κλυταιμῆστρας ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γάμοις διαδέχεται ἡ ἐκπληξίς, ἡ λύπη.

Αἰσθητικά: ἄζυγες γάμων (πλεονασμός καὶ περιφρασίς).— παῖ Νηρηῆδος (περίφρασίς). παῖ ποντίας (παρήχησις). ᾧ θεᾶς παῖ ποντίας Νηρηῆδος (ὑπερβατόν). ἀσπίσι πεφραγμένους (μεταφορά).— τὸδε ἐμπέφυκε (μεταφορά).

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου.

ΝΟΗΜΑ: (801—809) Ὁ Ἀχιλλεὺς ἔρχεται ἀναζητῶν τὸν Ἀγαμέμνονα, (810—818) διότι οἱ Μυρμιδόνες δυσφοροῦντες λόγῳ τῆς παραμονῆς εἰς τὴν Αὐλίδα ζητοῦν ἢ τὸν ἀπόπλουν τοῦ στόλου ἢ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα των.

(819—830) Ἡ Κλυταιμῆστρα ἀκούει ἐκ τῆς σκηνῆς τὴν φωνὴν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἐξερχομένη συνιστᾷ τὸν δαυτόν της εἰς τὸν Ἀχιλλέα, ὁ ὁποῖος ὁμῶς ἐξ ἐντροπῆς ζητεῖ νὰ φύγῃ

(831—842) Ἡ Κλυταιμῆστρα πεπεισμένη ὅτι ἔχει γίνεαι θῦμα ἀπάτης ἐτοιμάζεται ἐξ ἐντροπῆς νὰ ἀποχωρήσῃ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ: Ἡ Κλυταιμῆστρα συναντήσασα τὸν Ἀχιλλέα μανθάνει μετὰ καταπλήξεως, ὅτι οὗτος ἄγνωστὴν τελεῖ τὰ τῶν ἀρραβῶνων μετὰ τῆς Ἰφιγενείας.

Δευτέρα ἐνότης—στίχοι 855—916

α) 855—869

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ. Ξένη, ἔγγονε τοῦ Δίακου, μείνε, ἔ σὲ βεβαίως ἐννοῶ, τὸν ἐκ θεᾶς γεννηθέντα υἱόν, καὶ σὲ τὴν κόρην τῆς Λήδας.

(Κλυταιμῆστρα καὶ Ἀχιλλεὺς σταματοῦν)

ΑΧΙΑ. Ποῖος εἶναι αὐτός, πού φωνάζει μισοανοίξας τὴν θύραν; Πόσον τρομαγμένος φωνάζει!

ΠΡΕΣΒ. Ἐνας δοῦλος, δὲν ὑπερῆφανεύομαι δι' αὐτό. Διότι ἡ τύχη δὲν μοῦ τὸ ἐπιτρέπει.

ΑΧΙΑ. Τίτος; Ἰδικός μου βεβαίως ὄχι· χωριστὰ εἶναι τὰ ἰδικά μου καὶ τὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος.

ΠΡΕΣΒ. Αὐτῆς ἐδῶ, πού ἴσταται πρὸ τῆς σκηνῆς (πάροισθεν οἴκων), διότι μὲ ἔδωσεν (εἰς αὐτήν) ὁ Τυνδάρεως ὁ πατήρ της.

ΑΧΙΑ. Ἐσταματήσαμεν· λέγε, ἂν χρειάζεσαι τίποτε ἀπὸ αὐτά, διὰ τὰ ὅποια (εἶνεκα ὧν) μὲ ἐστομάτησες.

ΠΡΕΣΒ. Ἀλήθεια (ᾗ) μόνον οἱ παρέντες δύο σεῖς ἔχετε σταθῆ πλησίον αὐτῆς ἐδῶ τῆς θύρας;

ΚΛΥΤ. Μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι εἴμεθα μόνονι μορεῖς νὰ μᾶς ὀμιλῆς, ἔξελθε δὲ ἀπὸ τὴν βασιλικὴν σκηνήν.

(Ὁ Πρεσβύτης ἐξέρχεται τῆς σκηνῆς)

ΠΡΕΣΒ. Ὡ πρόνοια καὶ τύχη ἰδική μου, σώσατε αὐτούς, πού θέλω ἐγώ.

ΑΧΙΑ. Ὁ λόγος θὰ ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον· προκαλεῖ ὅμως κάποιαν ἀνησυχίαν.

(Ἡ Κλυταιμῆστρα πρὸς τὴν δεξιάν)

ΚΛΥΤ. Ἐχὼν ὡς ἐγγύθισιν τῆς ἀσφαλείας σου τὴν δεξιάν μου (δεξιᾶς ἐκαί) μὴ διστάζης, ἂν θέλῃς νὰ μοῦ λέγῃς κάτι.

ΠΡΕΣΒ. Γνωρίζεις βέβαια ἐμέ, δηλαδὴ πόσον εἶμαι ἐκ φύσεως (ὅστις ἔφυν ὧν) εὐνοϊκὸς εἰς σὲ καὶ τὰ τέκνα σου.

ΚΛΥΤ. Γνωρίζω ὅτι εἶσαι (σὲ ὄντα) παλαιὸς δοῦλος τῆς οἰκογενείας μου.

ΠΡΕΣΒ. Καὶ ὅτι μέσα εἰς τὴν προικὰ σου μὲ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων.

ΚΛΥΤ. Ἥλθες εἰς τὸ Ἄργος μαζί μου καὶ ἦσουν πάντοτε πιστὸς εἰς ἐμέ.

ΠΡΕΣΒ. Ἔτσι εἶναι. Καὶ εἰς σὲ μὲν εἶμαι εὐνοϊκός, εἰς δὲ τὸν σύζυγόν σου ὀλιγώτερον.

ΚΛΥΤ. Ἀποκάλυπτε τώρα τέλος πάντων (ποτὲ) εἰς ἡμᾶς, ποίους λόγους κρατεῖς μυστικούς.

ΠΡΕΣΒ. Τὴν κόρην σου ὁ πατήρ της, πού τὴν ἐγέννησε, σκοπεύει νὰ τὴν σκοτώσῃ μὲ τὸ χεῖρι του.

ΚΛΥΤ. Πῶς; σιχαίνομαι γέροντα, τὸν λόγον σου· διότι δὲν εἶσαι εἰς τὰ καλά σου.

ΠΡΕΣΒ. Μὲ ξίφος ἀποκόπτων τὸν λευκὸν λαιμὸν (δέξην) τῆς δυστυχισμένης.

ΚΛΥΤ. Ἄχ ἡ κακομοῖρα ἐγὼ· ἀρὰ γε ἔχει τρελλαθῆ ὁ ἄνδρας μου;

ΠΡΕΣΒ. Ἐχει σῆμα τὰς φρένας, ἐκτὸς εἰς ὅτι ἀφορᾷ εἰς σὲ καὶ τὴν κόρην σου. ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖον δὲν τὰς ἔχει σῆμα.

ΚΛΥΤ. Διὰ ποῖον λόγον; ποῖος ἀπὸ τοὺς κακοὺς δαίμονας (ἀλαστέρων) εἶναι ἐκεῖνος, πού τὸν ἐξώθει;

ΠΡΕΣΒ. Ἡ θέλησις τῶν θεῶν, ὅπως τοῦλάχιστον ἰσχυρίζεται ὁ Κάλχας, διὰ τὰ ξεκινήσῃ ὁ στρατός.

ΚΛΥΤ. Ποῦ; δυστυχισμένη ἐγώ, δυστυχισμένη κι' ἐκείνη, πού σκέπτεται νὰ τὴν σκοτώσῃ ὁ πατήρ της.

ΠΡΕΣΒ. Διὰ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Δαρδάνου, διὰ νὰ λάβῃ ὁ Μενέλαος τὴν Ἑλένην.

ΚΛΥΤ. Διὰ τὸ κακὸν λοιπὸν τῆς Ἰφιγενείας ἦτο πεπρωμένη ἡ ἐπιστροφή τῆς Ἑλένης;

ΠΡΕΣΒ. Ὅλα τὰ γνωρίζεις· εἰς τὴν Ἄρτεμιν σκοπεύει ὁ πατήρ της νὰ θυσιάσῃ τὴν κόρην σου.

ΚΛΥΤ. Καὶ ὁ γάμος ποῖαν εἶχε τὴν ἀφορμὴν, ἡ ὅποια μὲ ἐξεκόμισεν ἀπὸ τὸ σπίτι μου;

ΠΡΕΣΒ. Διὰ νὰ φέρῃς μὲ χαρὰν τὴν κόρην σου, διὰ νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃς μὲ τὸν Ἀχιλλέα.

ΚΛΥΤ. Κόρη μου, ἔχεις ἔλθει πρὸς καταστροφὴν καὶ σὺ καὶ ἡ μητέρα σου.

ΠΡΕΣΒ. Ἄξι, οὐρήνητα πάσχετε σεις αἱ δύο· τρομερὰ ἀπετόλμησεν ὁ Ἄγαμέμνων.

ΚΛΥΤ. Εἶμαι χαμένη ἢ δυστυχής, δὲν μπορῶ πλέον νὰ συγκρατήσω (οὐκέτι στέγω) τὰς ῥοὰς τῶν δακρῶν.

ΠΡΕΣΒ. Διότι δουνηρὸν βεβαίως εἶναι τὸ νὰ χύνης δάκρυα, ἐφ' ὅσον χάνεις νὸ παιδί σου.

ΚΛΥΤ. Ἀλλὰ σύ, γέροντα, πόθεν πληροφορηθεῖς (πεπυσμένος) βεβαιώνεις ὅτι γνωρίζεις αὐτά;

ΠΡΕΣΒ. Εἶχα ξεκινήσει φέρων ἐπιστολὴν εἰς σέ ἀντίθετον πρὸς τὴν προηγουμένην ἐπιστολὴν.

ΚΛΥΤ. Ἀποτρέπων ἢ παρακινῶν νὰ φέρω τὴν κόρην μου, διὰ νὰ ἀποθάνῃ;

ΠΡΕΣΒ. Ὅχι, ὄχι διὰ νὰ τὴν φέρῃς· διότι κατὰ τύχην σώας εἶχε τότε τὰς φρένας (ἔτυχεν εὖ φρονῶν τότε) ὁ σύζυγός σου.

ΚΛΥΤ. Καὶ τότε πῶς ἐν ᾧ ἔφερες βεβαίως ἐπιστολὴν, δὲν μοῦ τὴν ἔδωσες νὰ τὴν λάβω;

ΠΡΕΣΒ. Μοῦ τὴν ἀφῆρσεν ὁ Μενέλαος, ποῦ εἶναι αἷτιος αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ κακοῦ.

ΚΛΥΤ. Τέκνον τῆς Νηρηίδος, υἱὲ τοῦ Πηλέως, ἀκούεις αὐτὰ ἐδῶ;

ΑΧΙΑ. (Ἀπὸ ὧρας) ἤκουσα ὅτι σὺ εἶσαι δυστυχής, τὴν δὲ προσωπικὴν μου προσβολὴν τὴν φέρω βαρέως.

ΚΛΥΤ. Θὰ σκοτώσουν τὴν κόρην μου, ἐξαπατήσαντες αὐτὴν μὲ τοὺς γάμους σου.

ΑΧΙΑ. Κατακρίνω καὶ ἐγὼ τὸν σύζυγόν σου καὶ δὲν τὸ παίρνω τόσον ἐλαφρά.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ: *γένεθλον*=ἔγγονος. *τοι*=βεβαίως· *γεγῶτα*=γεγονότα. *παροίξας*=μετοχὴ ἀορ. τοῦ *παροίγω* ἢ *παροίγγυμαι*=μισσοῖμαι. *τεταρβηκῶς*=μετοχὴ παρακ. τοῦ *ταρβῶ*=τρομάζω. *ἀβρόνομαι*=ὑπερηφανεύομαι. *κάγαμέμνονος*=καὶ Ἄγαμέμνονος. *ἔσταμεν*=ἔστηκαμεν. *μόνω παρόντες*=μόνοι παρόντες. *ἐφέστατον*=ἐφειστήκατε θ' ἤμη=τε ἢ ἐμή. *ἀνοίσει*=μέλλων τοῦ ἀναφέρω. *ἔκατι*=ἐνεκα. *μέλλε*=προστακτικὴ τοῦ μέλλω=δισταζώ. *λάτρεις*, -ιος=δούλος. *χῶτι*=καὶ ὅτι. *κάμῶς*=καὶ ἐμός. *στέγω*=κρύπτω. *ἀπέπτυσσα*=ἀορ. τοῦ ἀποπτύω=σχαίνομαι. *φάσανον*=ξίφος. *ἔδρη*=λαιμός. *μεμηνῶς*=παρακ. τοῦ *μαίνομαι*=τρελλαινοῖμαι. *ἀρτίφρων*=ὁ ἔχων σφᾶς τὰς φρένας. *οὐπάγων*=ὁ ἐπάγων. *ἀλάστωρ*=κακὸς δαίμων. *πεπυσμένος*=μετοχὴ παρακ. τοῦ *πέπτωται*. *πάσχετεν*=πάσχετε. *ἔιλη*=ἀορ. τοῦ *τλάω*. *πεπυσμένος*=μετ. παρακ. τοῦ *πυνθάνομαι*. *ἀφείλετο*=ἀορ. τοῦ ἀφαιρῶμαι.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. *χωρίς*=κατηγορ. *δόντος*=αιτιολογικὴ. ὡς ἐννοεῖται οὖσιν ἡμῖν. *ὅστιν ὄν*...=πλαγία ἐρώτησις. *οὐσιν* *στέγεις λόγους*=πλαγία ἐρώτησις. *φονεύων*=τροπικὴ τοῦτο=αιτιατικὴ τοῦ κατὰ τι. *χαίρουσα*=τροπικὴ. *πεπυσμένος*=αιτιολογικὴ. *φέρων*=κατηγορηματικὴ. *ἔων*, *συγκελύων*=τροπικαί. *λαβείν*=καθαρῶς τελικόν. *γάμοις*=ὄργανικῇ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ. Ὁ Ἄχιλλεὺς ἀγνοῶν, ποῦ εὐρίσκειται ὁ Ἄγαμέμνων, πηγαίνει ἤδη πρὸς τὴν εἰσοδὸν τῆς σκηνῆς, ὅπου κατηρθύνετο καὶ ἡ Κλυταιμῆστρα. Αἰφῶνης ὁ Πρεσβύτερος, ἀκούων ὀπισθεν τῆς ἡμιανοῖκτου θύρας τῆς σκηνῆς καὶ ὁρῶμενος ὑπὸ τῶν θεατῶν, ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ λέγει τὰ ἐν στ. 855-856. *τεταρβηκῶς* φαίνεται ἐκ τοῦ χαμηλοῦ τόνου τῆς φωνῆς καὶ τῶν προφυλάξεων, διότι θὰ προδόσῃ τὸ μυστικόν τοῦ Ἄγαμέμνονος. *μόνω παρόντες*, διότι ὁ Χορὸς δὲν ὑπολογίζεται. *ἦσσαν πόσει* ὄντι τίθεται εἰς τὰς δηλώσεις του ἐν στ. 45. ὁ στίχος 873 ἐνέχει σειρὰν ὄλην ἐκκλημάτων. *ἀλαστῶρων*, ἀλάστωρ δαίμων κακὸς προκαλῶν τὴν ἄτην (τύφλωσιν τοῦ ἀνθρώπου) τὸ ἁμάρτημα καὶ τέλος τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ. ὡς γέ φησι *Κάλχας*, ὅστις ἴσως καὶ νὰ ψεύδεται, διότι κατὰ τὸν ὀρθολογιστὴν Εὐριπίδην τὸ θεῖον δὲν δύναται νὰ ἔχη βαρβάρους ἀξιώσεις. ἢ φράσις *ὡ τύχη*, τοῦ στίχου 864 δηλοῖ, ὅτι καὶ ἡ τύχη ἀπαιτεῖται πλὴν τῆς προνοίας, διότι ἡ

καταδρομή σύτῃς πολλάκις ματαιώνει τὰ σχέδια. ποῖ; ἡ Κλυταιμῆστρα γνωρίζει, ἀλλὰ ἐρωτᾷ λόγῳ τῆς ἀλλοφροσύνης τῆς. *Δάρδανος* υἱὸς τοῦ Διός, πατὴρ τοῦ Ἴλου τοῦ οἰκιστοῦ τοῦ Ἰλίου, ἰδρύσας τὴν πόλιν Δαρδανίαν ἐπὶ τῆς Ἰδῆς, γενάρχης τῶν Δαρδάνων συγγενῶν τῶν Τρώων. μετὰ τὸν στίχον 895 ὁ Πρεσβύτες φαίνεται ὅτι ἀπεχώρησε πάλιν πρὸς τὴν σκηνὴν, διότι θὰ ἐφοβεῖτο τὸν Ἀγαμέμνονα παραμένον ἐξο.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ: *Διακοῦ γένεθλον*—*Δήδας κόρην ὦ τέκνον Νηρηῆδος ὦ παῖ Πηλέως* (περιφράσεις). *δακρύων νάματα* (συνεκδοχή). *πρόφασις ἢ ἐκόμισε* (προσωποποιία). *ἔφυν εὔνους—στέγεις λόγους—ἐκκάλυπτε* (μεταφοραί). *φασγάνφ φονεύων δέρην* (εἰκῶν). *οἶχομαι* (εὐφημισμός).

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΥΣ βλέπε εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου.

ΝΟΗΜΑ. (855—864) Ὁ Πρεσβύτες καλεῖ τὸν Ἀχιλλεῖα καὶ τὴν Κλυταιμῆστραν νὰ μείνουν. διὰ νὰ ἀνακοινώσῃ κάτι εἰς αὐτούς.

(865—872) Ἀκολούθῳ; ὑπενθυμίζει εἰς τὴν κυρίαν του τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν πίστιν του πρὸς αὐτὴν

(873—885) καὶ ἔπειτα ἀποκαλύπτει τὸ μυστικὸν σχέδιον τοῦ Ἀγαμέμνονος (886—895) καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιστολὴν τὴν κατασχεθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μενελάου.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ. Ὁ Πρεσβύτες ἀποκαλύπτει τὸ σχέδιον τοῦ Ἀγαμέμνονος.

β) 900—616

ΚΛΥΤ. Οὐκ ἐπαίδευσθήσομαι γε
προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ,

Δὲν θὰ ἐντραπῶ βεβαίως
νὰ προσπέσω εἰς τὰ γόνάτά σου,

(Πίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀχιλλεῶς)

θνητὸς γεῶτα ἐκ θεᾶς·
τί γὰρ ἐγὼ σεμνύνο αἰ;
ἢ τίνοσ μᾶλλον σπουδαστέον μοι

θνητὴ εἰς γεννηθέντα ἐκ θεᾶς·
διότι πρὸς τί νὰ ὑπερηφανεύωμαι;
ἢ ἡ περὶ τίνοσ περισσότερον πρέπει
ἐγὼ νὰ φροντίζω

ἢ περὶ τέκνου;
Ἄλλ' ἄμυνον, ὦ παῖ θεᾶς,
τῇ τε ἐμῇ δυσπραξίᾳ
τῇ τε λεχθείσῃ δάμαρτι σῇ,
μάτην μὲν, ἀλλ' ὄμως·

παρὰ διὰ τὸ παιδί μου;
Ἄλλὰ βοήθησε, τέκνον τῆς θεᾶς,
καὶ ἐμέ τὴν δυστυχῆ
καὶ τὴν ὀνομασθεῖσαν σύζυγόν σου
ψευδῶς μὲν, ἀλλὰ πάντως (ὀνομα-
σθεῖσαν·

ἐγὼ καταστέψασά νιν
ἦγον ὡς γαμουμένην σοι,
νῦν δὲ κομίζω ἐπὶ σφαγᾶς·
σοὶ δὲ ἴξεται δνειδος,
ὅστις οὐκ ἤμυνας·
εἰ γὰρ μὴ ἐξύχης γάμοισιν,
ἀλλὰ γοῦν ἐκλήθης φίλος
πόσις ταλαίνης παρθένου·
Πρὸς γενειάδος σε,
πρὸς σῆς δεξιᾶς,
πρὸς μητέρος.

Ἄνομα γὰρ τὸ σὸν ἀπώλεσέ με,
ᾧ χρεῶν ἀμυναθεῖν σε.

Οὐκ ἔχω ἄλλον βωμὸν καταφυγεῖν
ἢ τὸ σὸν γόνυ,
οὐδὲ φίλος οὐδεὶς πέλει μοι·

ἐγὼ ἀφ' οὗ ἔστεφάνωσα αὐτὴν
τὴν ἔφερον διὰ νὰ ὑπανδρευθῆ σέ,
ἀλλὰ τώρα τὴν φέρω διὰ σφαγῆν·
θὰ σοῦ ἔλθῃ ὄμως κατασχύνη,
διότι δὲν τὴν ἐβοήθησες·
διότι ἂν καὶ δὲν τὴν ἐνυμφεύθης,
ἐν τούτοις ὀνομασθῆς ἀγαπητὸς
σύζυγος τῆς δυστυχοῦς κόρης.
Σὲ ἱκετεύω εἰς τὴν γενειάδα σου,
εἰς τὸ δεξί σου χερί,
εἰς τὴν μητέρα σου.
Διότι τὸ ὄνομά σου μὲ κατέστρεψε.
τὸ ὅποῖον ἔχεις ὑποχρέωσιν νὰ ὑπε-
ρασπίσῃς σύ,
Δὲν ἔχω ἄλλον βωμὸν νὰ καταφύγω
παρὰ τὸ γόνυ σου,
οὔτε φίλος κανεὶς ὑπάρχει εἰς ἐμέ·

τὰ δὲ Ἄγαμέμνονος
κλύεις ὦμά καὶ πάντολμα·

ἀφίγμαι δέ, ὡς ὄραξ,
γυνὴ ναυτικὸν στρατεύμα
ἄναρχον κάπῃ τοῖς κακοῖς θρασύ,

χρήσιμον δέ, ὅταν θέλωσιν.
Ἦν δὲ ταλμῆσῃς σὺ
ὑπερτεῖναί μου χεῖρα,

σεσώσμεθα· εἰ δὲ μή, οὐ σεσώσμεθα·

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ=ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ : *ἐπαίδεσθήσομαι*=μέλλον τοῦ *ἐπαιδοῦμαι*=ἐντρέπομαι. *Θηνητός*=θνητή. *γεγῶτα*=γεγονότα. *σπουδαστέον*=δεῖ σπουδάξαι, *σπουδάξω*=φρονιτίζω. *ἄμνον*=προστακτική ἀορ. τοῦ *ἀμύνω*=βοηθῶ. *δυσπραξία*=δυστυχία, ἢ δυστυχής. *καταστέψασα*=μετοχή ἀορ. τοῦ *καταστέψω*=στεφανώνω. *ἴξεται*=μέλλον τοῦ *ἰκνοῦμαι*=ἔρχομαι. *ἐξύγης*=παθ. ἀορ. τοῦ *ζεύγνυμαι*. *ἀλλὰ γούνη*=ἐν τούτοις. *ἀμυναθεῖν*=ἀπαρ. ἀορ. (*ἡμύναθον*) τοῦ *ἀμύνω* *πέλει*=ἐστί. *κάπῃ*=καί ἐπί. *ὑπερτεῖναί*=ἀπαρ. ἀορ. τοῦ *ὑπερτείνω*.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : *μοι*=ποιητικὸν αἰτιον. *τινος*=ἀντικ. τοῦ *σπουδάξαι* ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ *σπουδαστέον*=δεῖ σπουδάξαι· *δοσις οὐκ ἡμυνας*=ἀναφορική αἰτιολογική. *εἰ μὴ ἐξύγης*=ἐναντιωματική. *γάμοισι*=ὀργανική *ῶ*=ἀντικ. τοῦ *ἀμυναθεῖν*· *καταφυγεῖν*=καθαρῶς τελικόν. *μοι*=κτητική. *ὦμά πάντολμα*=κατηγορ. τοῦ *τὰ δὲ Ἄγαμέμνονος*, ἐννοουμένου τοῦ συνδεδεικτοῦ *ὄντα*=κατηγορηματική· *ὅταν θέλωσιν* ἀντι *θέλη* κατὰ τὸ νοούμενον.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ : *σεμνύνομαι*, ἀνωφελῆς θὰ ἦτο ἢ ὑπερφήνευσις. *ἐκ θεᾶς* καὶ κατωτέρω *θεᾶς παῖ*, διὰ τὴν δειξίην ὅτι, ἂν θελήσῃ, ἔχει τὴν δύναμιν ὁ Ἀχιλλεύς νὰ σώσῃ τὴν κόρη. *πρὸς γενειάδος*, δειγμα ἰκεσίας ἦτο τὸ ἄπτεσθαι τῶν γονάτων, τῆς δεξιᾶς καὶ τῆς γενειάδος.

ΛΙΣΘΗΤΙΚΑ. *προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ* (ἀντονομασία) *σοὶ ὄνειδος ἴξεται* (προσωποποιία). *ἐξύγης γάμοισι* (μεταφορά).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΥΣ βλέπε εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου,

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου.

ΝΟΗΜΑ. (900 902) Ἡ Κλυταιμῆστρα πίπτουσα εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀχιλλέως

(903—910) ἰκετεύει αὐτὸν νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἰφιγένειαν, τὴν ἔσω καὶ ψευδῶς λαβοῦσαν τὸν τίτλον τῆς συζύγου του, καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ ὄνομά του, (911—916) διότι γυνὴ αὐτῆ, ἀσθενῆς ὑπαρξίς, οὐδὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ. Ἡ Κλυταιμῆστρα ἐπικαλεῖται τὴν συνδρομὴν τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς σωτηρίαν τῆς κόρης.

Τρίτον ἐπεισόδιον—τρίτη ἐνόησις—στίχοι 917—976

(Ὁ Ἀχιλλεύς διαμαρτυρούμενος διὰ τὴν χεῖρσιν τοῦ ὀνόματός του βεβαιοῖ ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν θυσίαν τῆς κόρης)

ΧΟΡΟΣ. Τὸ τίκτειν δεινὸν
καὶ φέρει πᾶσιν τε κοινὸν
μέγα φίλτρον.
Ὅστε ὑπερκάμνειν τέκνων.

ΑΧΙΛ. Θυμὸς μοι αἴρεται
πρὸσω

Ἡ μητρότης εἶναι κάτι μυστηριώδες καὶ γεννᾷ εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως ἰσχυρὸν φίλτρον, ὥστε νὰ ὑποφέρουν ὑπερβολικὰ χάριν τῶν τέκνων των.

Ἡ ψυχὴ μου αἴρεται
εἰς ἀνωτέρας σφαίρας,

ὕψηλόφρων,
ἐπίσταται δὲ μετρίως
τοῖς κακοῖσι τε ἀσχαλᾶν
χαίρειν τε τοῖσιν ἐξωγκωμένοις.
Οἱ τοιοῖδε γὰρ βροτῶν
λελογισμένοι εἰσὶν ὀρθῶς
διαζῆν τὸν βίον
μετὰ γνώμης.
Ἔστιν μὲν οὖν ἴνα

ἠδὲ μὴ λίαν φρονεῖν,

ἔστιν δὲ χῶπου (=καὶ ὄπου)
χρήσιμον ἔχεις γνώμην.
Ἐγὼ δὲ τραφεῖς ἐν (οἴκῳ)

Χείρωνος ἀνδρὸς εὐσεβεστάτου
ἔμαθον ἔχειν τοὺς τρόπους ἀπλοῦς

Καὶ τοῖς Ἄτρείδαις,
ἦν μὲν ἠγῶνται καλῶς,

πεισόμεθα·
ὅταν δὲ μὴ καλῶς, οὐ πείσομαι·
ἀλλ' ἐνθάδε ἐν Τροίᾳ τε
παρέχων ἔλευθέραν φύσιν,

κόσμησά ῥ' Ἄρη δορί
τὸ κατ' ἐμέ.
Σὲ δέ, ὦ παθοῦσα σχέτλια
πρὸς τῶν φιλιτάτων,
περιβαλὼν τοσοῦτον οἴκτον,
ἄ δὴ γίγνεται κατ' ἀνδρα

νεανίαν, καταστελῶ,
κοῦποτε κόρη σὴ
φατισθεῖσα ἐμῇ
σφαγήσεται πρὸς πατρός·
οὐ γὰρ παρέξω ἐγὼ πόσει σῶ

τοῦμόν δέμας ἐμπλέκεις πλοκάς.
Τοῦνομα γὰρ τοῦμόν φονεύσει!

σὴν παῖδα, εἰ καὶ μὴ ἤρατο
σίδηρον
τὸ δ' αἴτιον πόσις σός·
οὐκέτι δ' ἐσ' ἰ ἀγνὸν
σῶμα ἐμόν,
εἰ δι' ἐμέ διὰ τε τοὺς ἐμούς
γάμους ὀλεῖται παρθένος
ἢ δεινὰ κούκ ἀνεκτὰ τλάσασα,
ὡς θαυμαστά δὲ ἀνάξια ἤτιμα-
σμένη.
Ἐγὼ ἄρα ἦν ἀνὴρ κάκιτος

ὥστε νὰ ἔχη ὕψηλὰ φρονήματα,
καὶ γνωρίζει μὲ μέτρον
καὶ εἰς τὰς δυστυχίας νὰ λυπηταί
καὶ εἰς τὰς εὐτυχίας νὰ χαίρη.
Διότι οἱ τοιοῦτοι ἀνθρώποι
ἔχουν σχηματῆσαι τὴν ὀρθὴν γνώμην
νὰ διέρχωνται τὴν ζωὴν των
μὲ περίσκεπιν.

Ἐπάρχουν βεβαίως περιστάσεις,
καθ' ὅς
εἶναι εὐχάριστον νὰ μὴ εἶναι κανεὶς
πολύ σοφός (συνετός),
ὑπάρχουν δὲ καὶ περιστάσεις καθ' ὅς
εἶναι χρήσιμον νὰ ἔχη τίς φρόνησιν.
Ἐγὼ ὅμως ἐκπαιδευθεὶς εἰς τὴν
σχολὴν
τοῦ Χείρωνος, εὐσεβεστάτου ἀνδρὸς,
ἐδίδαχθην νὰ ἔχω τοὺς τρόπους ἀ-
πλοῦς.

Καὶ εἰς τοὺς Ἄτρείδας,
ἂν μὲν ἀσκοῦν καλῶς τὰ ἡγεμονικὰ
τῶν καθήκοντα,
θὰ ὑπακούω·

ὅταν ὅμως κακῶς, δέν θὰ ὑπακούω·
ἀλλ' ἐδῶ καὶ εἰς τὴν Τροίαν
παρουσιάζων ἀνεξάρτητον χαρα-
κτῆρα,
θὰ τιμῆσω τὸν Ἄρην μὲ τὸ δόρυ μου,
ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμέ.

Σὲ δέ, ὦ παθοῦσα ἀποτρόπαια
ὑπὸ τῶν στενοτάτων συγγενῶν σου,
ἄφ' οὗ ὅς περιέβαλον μὲ τόσην συμ-
πάθειαν
ὅσην μπορεῖ νὰ παράσχη ἓνας ἀν-
δρας

νέος, θὰ σὲ καθησυχάσω,
καὶ οὐδέποτε ἡ κόρη σου
ἢ μνηστευθεῖσα ἐμῇ
θὰ σφαγῆ ὑπὸ τοῦ πατρός της·
διότι δέν θὰ ἐπιτρέψω εἰς τὸν ἀν-
δρα σου

νὰ μὲ τυλίγῃ εἰς πλεκτάνας.
Διότι τὸ ἰδικόν μου ὄνομα θὰ φο-
νεύσῃ
τὴν κόρην σου, ἂν καὶ δέν ὕψωσε
τὸ ξίφος·

ἀλλ' ὁ σύζυγός σου εἶναι ἡ αἰτία.
δέν θὰ εἶναι δὲ πλέον καθαρὸν ἀπὸ
αἷμα τὸ σῶμά μου,
ἂν ἐξ αἰτίας μου καὶ τῶν ἰδικῶν μου
γάμων θὰ φονεῦθῃ ἡ κόρη
ἢ φοβερὰ καὶ ἀνυπόφορα ἠπομείνασα,
εἰς καταπληκτικὸν δὲ βαθμὸν ἀπρε-
πῆ προσβολῆν ὑποστᾶσα.

Ἐγὼ λοιπὸν θὰ ἤμουν ὁ πιὸ ἀναν-
δρος

Ἄργείων,
ἐγὼ τὸ μηδέν,
Μενέλεως δ' ἐν ἀνδράσι,

ὡς γαυῶς οὐχὶ Πηλέως,
ἀλλ' ἀλάστορος,
εἴπερ τοῦμόν ὄνομα φονεύσει
σὴν παῖδα.
Μὰ τὸν τεθραμμένον δι' ὕγρων

κυμάτων Νηρέα, φυτουργὸν
Θέτιδος ἢ με ἐγείνατο,
οὐχ ἄψεται σῆς θυγατρὸς
ἄναξ Ἄγαμέμνων,
οὐδὲ εἰς ἄκραν χεῖρα,
ὥστε προσβαλεῖν πέπλοις·
ἢ Σίπυλος ἔσται πόλις,
δρισμα βαρβάρων,
ὄθεν πεφύκασι γένος
οἱ στρατηλάται,
Φθίας δὲ τοῦνομα οὐδαμοῦ κε-
κλήσεται.
Πικροὺς δὲ προχύτας χέρνιβας τε
ἐνάρξεται

Κάλχας ὁ μάντις.
Τις δὲ μάντις ἔστιν ἀνήρ

δς ὀλίγα ἀληθῆ τυχῶν λέγει

πολλὰ δὲ ψευδῆ·
ὅσα ἂν δὲ μὴ τύχη, διοίχεται;

Οὐκ εἴρηται τόδε ἕκατι τῶν
γάμων
μυρία κόραι θηρῶσι λέκτρον

τοῦμόν·
ἀλλ' ὕβριοιεν ὕβριν ἡμᾶς
ἄναξ Ἄγαμέμνων.
Χρῆν δ' αὐτὸν αἰτεῖν παρὰ ἔμοῦ
τοῦμόν ὄνομα,

θῆραμα παιδός·
ἢ Κλυταιμῆστρα δὲ ἐπέισθη μάλιστα
ἐκδοῦναι θυγατέρα ἔμοι πόσει.

Εἰ νόστος πρὸς Ἴλιον
ἔκαμνεν ἐν τῷδε,
ἔδωκα τᾶν (—τοὶ ἂν) Ἑλλησι.

οὐκ ἂν ἠρνοῦμεθα αὖθειν
τὸ κοινὸν μετὰ ὧν ἐστρατεωόμην.

Νῦν δ' οὐδὲν εἰμι,

ἄνδρας ἐκ τῶν Ἄργείων,
ἐγὼ τὸ μηδενικόν,
καὶ μόνον ὁ Μενέλαος θὰ εἶχε θέ-
σιν μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν,
ὡσάν νὰ μὴ ἤμουν υἱὸς τοῦ Πηλέως
ἀλλὰ κακοποιῦ δαίμονος,
ἂν βέβαια τὸ ὄνομά μου φονεύσῃ
τὴν κόρην σου.
Μὰ τὸν ἀνατραφέντα μέσα εἰς τὰ
ὕγρὰ

κύματα Νηρέα, τὸν πατέρα
τῆς Θετίδος, ποῦ με ἐγέννησεν,
δὲν θὰ ἄγγισῃ τὴν κόρην σου
ὁ βασιλεὺς Ἄγαμέμνων,
οὐδὲ με τὸ ἄκρον τῶν δακτύλων του
ὥστε νὰ ἄγγισῃ τὸν πέπλον τῆς·
ἢ Σίπυλος θὰ εἶναι πόλις,
ὁ φράκτης τῶν βαρβάρων,
ἐκ τῆς ὁποίας κατάγονται
οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ,
τῆς δὲ Φθίας τὸ ὄνομα πουθενὰ δὲν
θὰ ἀναφέρεται.

Μὰ πικρὰ κριθάλευρα καὶ με (πικρὸν)
ἀγιασμένον ὕδωρ θὰ ἀρχίσῃ τὴν
θυοῖαν

ὁ μάντις Κάλχας.

Ἀλήθεια τί εἶδους μάντις εἶναι ὁ
ἄνθρωπος,

ἐφ' ὅσον αὐτὸς ὀλίγα ἀληθῆ εἰς τὴν
τύχην λέγει,
πολλὰ δὲ ψευδῆ·
καὶ ἂν μερικὰ δὲν τὰ ἐπιτύχη, γίνε-
ται ἄφαντος;

Δὲν τὸ ἔχω εἶπει αὐτὸ ἐδῶ ἕνεκα
τοῦ γάμου,
ἀναριθμητοὶ κόραι ἐπιδιώκουν τὸν
γάμον
μὲ ἐμέ·

ἀλλὰ με προσέβαλεν

ὁ βασιλεὺς Ἄγαμέμνων.

Ἐπρεπεν αὐτὸς νὰ ζητήσῃ ἀπὸ ἐμέ
τὴν ἀδειαν τῆς χρήσεως τοῦ ὀνόμα-
τός μου,

ὡς δολώματος διὰ τὴν κόρην·

ἢ Κλυταιμῆστρα ἐπέισθη κυρίως

(ἀπὸ τὸ ὄνομά μου) νὰ δώσῃ τὴν
κόρην τῆς εἰς ἐμέ ὡς σύζυγόν τῆς.

Ἐὰν ἢ ἐκστρατεία κατὰ τοῦ Ἰλίου
προσέκρουεν εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον,
θὰ ἔδιδα βεβαίως (τὴν ἀδειαν τῆς
χρήσεως τοῦ ὀνόματός μου) εἰς τοὺς
Ἑλληνας,

δὲν θὰ ἠρνοῦμην νὰ ἐξυπηρετῶ

τὸ κοινὸν συμφέρον αὐτῶν, μὰ τοὺς
ὁποίους ἐξεστράτευον.

Τώρα δὲ οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχω,

παρά γε τοῖς στρατηλάταις

ἐν εὐμαρεῖ τε (ἐστίν)
δρᾶν τε καὶ μὴ δρᾶν καλῶς.

Τάχα εἴσεται σίδηρος,

δν, πρὶν ἐλθεῖν εἰς Φρύγας,

χρανῶ κηλίσιν αἵματος φόνου,

εἴ τις ἐξαιρήσεται με

τὴν σὴν θυγατέρα.

*Ἄλλ' ἠσύχαξε· θεὸς μέγιστος
ἐγὼ πέφηνά σοι, οὐκ ὄν'

ἄλλ' ὁμως γενήσομαι.

ΧΟΡΟΣ. Ἐλεξας, ὦ παῖ Πηλέως
σοῦ τε ἀξία καὶ τῆς ἐναλλίας
δαίμονος, σεμνῆς θεοῦ.

πλησίον τοῦλάχιστον τῶν στρατη-
λατῶν

καὶ εὐκολον εἶναι (εἰς αὐτοὺς)
καὶ νὰ μὲ μεταχειρίζονται καὶ νὰ μὴ
μὲ μεταχειρίζονται καλῶς.

Σύντομα θὰ ἐξακριβώσῃ τὸ ξίφος
μου (τοῦτο τὸ πράγμα),

τὸ ὁποῖον (ξίφος), πρὶν ἔλθω εἰς τὴν
Τροίαν,

θὰ μολύνω μὲ κηλίδας αἵματος φο-
νικοῦ,

ἐὰν κανεὶς θέλῃσῃ νὰ ἀποσπάσῃ
ἀπὸ ἐμέ

τὴν κόρην σου.

*Ἄλλ' ἠσύχαξε· ὡς θεὸς μέγιστος

ἔχω φανῆ ἐγὼ διὰ σέ, ἂν καὶ δὲν
εἶμαι·

ἀλλ' ὁμως θὰ γίνω.

Εἶπες, ὦ υἱέ τοῦ Πηλέως,

ἀντάξια καὶ σοῦ καὶ τῆς θαλασσίας
θεότητος, τῆς σεβαστῆς θεᾶς.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ: τὸ *τίκτειν*—ἡ μητρότης. *ὑπερκά-
μνω*=ὑποφέρω ὑπερβολικῶς. *πρόσω*=εἰς ἀνωτέρας σφαίρας. *ἀσχαλῶ*=λυ-
ποῦμαι. τὰ *ἐξωγκωμένα*=αἱ εὐτυχίαι. *λελογισμένοι εἰσὶ*=γ' πληθ. παρακ.
τοῦ *λογίζομαι*. *ἔστιν ἵνα*=ὑπάρχουν περιστάσεις. *ἔστιν ἔπου*=ἔστι ἵνα.
καταστελῶ=μέλλων τοῦ *καταστέλλω*=καθησυχάζω. *φαισθεῖσα*=μετ παθ.
ἀορ. τοῦ *φατίζω* *τινί*=μνηστεύομαι ἵνα. *σφαγήσεται*=παθ. μέλλων τοῦ
σφύττομαι ἤρατο=ἀορ. τοῦ *αἶρομαι*=ὑψῶν. *ἐμπλέκω πλοκάς*=τυλίγω εἰς
πλεκτίαν. *σίδηρος*=ξίφος. *δλεῖται*=μέλλων τοῦ *δλλυμαι* *τλάσῃ*=μετοχή
ἀορ. (*ἔτελην*) τοῦ *τλάω*=ὑπομένω. *ὡς θαυμαστά*=εἰς καταπληκτικὸν βαθμόν.
ἠτιμασμένη=μετ. παρακ. τοῦ *ἀτιμάζομαι*=προσβάλλομαι. *γεγώς*=γεγονώς.
ἀλάστωρ=κακὸς δσίμων. *τεθραμμένον*=μετ. παρακ. τοῦ *τρέφομαι*. *φουτουρ-
γός*=πατήρ. *ἐγείνατο*=ἀορ. τοῦ *γείνομαι*, *ἐγεινάμην*=ἐγέννησα. *ἄψεται*=μέλ-
λων τοῦ *ἄπτομαι*=ἐγγίζω. *δρῖσμα*=φράκτις. *πεφυκάσαι*=παρακ. τοῦ *φύο-
μαι*. *κεκλήσεται*=τετελ. μέλλων τοῦ *καλοῦμαι*. *προχύται*=κριθάλευρα. *χέρ-
νιβες*=ἠγιασμένον ὕδωρ. *ἐνάρχομαι*=ἀρχίζω τὴν θυσίαν. *διοίχομαι*=γίνο-
μαι ἄφαντος. *θηρῶ λέκτρον*=ἐπιδιώκω τὸν γάμον. *ὑβρίζω ὕβριν*=προσβάλ-
λω. *χερῆν* καὶ *ἐχερῆν*=παρατ. τοῦ *χερή* *θήρημα*=δόλωμα. *νόστος*=ἐκστρατεία.
κάμνω=προσκραύω, *αὔξω* καὶ *αὔξάνω*=ἐξυψηρετώ, προάγω. *εὐμαρές*=εὐκο-
λον. *εἴσεται*=μέλλων τοῦ *οἶδα* *χρανῶ*=μέλλων τοῦ *χραίνω*=μολύνω. *πέφη-
να*=παρακ. τοῦ *φαίνομαι*. *ἐναλλία δαίμων*=θαλασσία θεότης.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ: *τέκνων*=άντικ. *μοι*=προσωπική. *ὑψηλόφρων*=προληπι-
κὸν κατηγορ *κακοῖσι*,—*ἐξωγκωμένοις*=δοτικαὶ τοῦ αἰτίου. *ἀνδρὸς*=παρα-
θεσις. *τοὺς τρόπους*=άντικ. *ἀπλοῦς*=κατηγορ. *παρέχων*=τροπική. *σέ οἶκτον*
=άντικ. τοῦ *περιβαλόν*. (περιβάλλω τινά τι). *ἐμπλέκειν*=καθαρῶς τελικὸν
ἀπαρ. *εἰ καὶ μή...*=ἐνδοτική. *Πηλέως*=άντικ. *ἄφραν*=κατηγορ. προσδ. *γένος*
=αἰτ. τοῦ κατὰ τι. *ὅς.. λέγει*=ἀναφορική αἰτιολογική. *θήρημα*=παραθέσις
ἢ κατηγορ. *πόσει*=κατηγορ. *Ἕλλησι*=χαριστική. *δρᾶν*=ὑποκ. *κηλίσιν*=ὀρ-
γανική. *αἵματος*=γενική περιεχομένη ἢ ὕλης. *σοῦ*=γενική τῆς ἀξίας. *δαί-
μονος*=γενική τῆς ἀξίας.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ: τὸ *τίκτειν*=τὸ νὰ γίνεταί τις μήτηρ.
οἱ τοιοῖδε, ὁποῖος ἐγὼ ὁ Ἀχιλλεύς. *τοὺς τρόπους ἀπλοῦς ἔχεις*, δηλαδὴ νὰ
σκέπτομαι καὶ νὰ πράττω χωρὶς νὰ ἐπηρεάζομαι ἀπὸ τὸν ὑπολογισμόν τοῦ
ἡδέος καὶ τοῦ χρησίου. *ἐλευθέραν φύσιν*, ἀνεξαρτησίαν γνώμης. *Μενέλεως*

ὁ ἠθικός αὐτουργός τῆς ἀπάτης. *Σίπυλος* πόλις τῆς Φρυγίας. *πεφύμασι γένοσθε οἱ στρατηλάται*, διότι ὁ Μενέλαος καὶ Ἄγαμέμνων εἶναι υἱοὶ τοῦ Ἄτρεως, υἱοῦ τοῦ Πέλοπος, υἱοῦ τοῦ Ταντάλου, βασιλέως τῆς Σιπύλου. *Φθία* πατρίς τοῦ Ἀχιλλεύου. *προχύται* ἦσαν κριθάλευρα χριπτόμενα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ θύματος πρὸ τῆς θυσίας. — *χέρνιβες* εἶναι τὸ ὕδωρ τὸ χυνόμενον πρὸ τῆς θυσίας περὶ τὸν βωμὸν ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ καθαγιαζόμενον, ὅτε δαυλὸς λαμβανόμενος ἐκ τοῦ βωμοῦ ἐβυθίζετο εἰς αὐτό. *ἔδωκα τὰν Ἕλλησι*: ἔκφρασις πανελληνίων αἰσθημάτων. *παρὰ τοῖς στρατηλάταις* λέγει μετὰ εἰρωνείας. *σίδηρος εἴσεται*: ἂν μπορούσιν νὰ μὲ μεταχειρίζωνται ὅπως θέλουν. *σεμνῆς θεοῦ*: τῆς Θέτιδος.

ΛΙΣΘΗΤΙΚΑ: *ὑψηλόφρων... αἴρεται* πρόσω (πλευρασμοὶ ἐξαίροντες τὴν μεγαλοφροσύνην). *ἀσχαλᾶν—χαίρειν*, τοῖς κακοῖσι—τοῖσιν ἐξωγκωμένοις (ἀντιθέσεις). *ἔστιν μὲν... ἔστιν δέ...* (ἐπαναδιπλώσις). *περιβαλὼν οἶκτον* (μεταφορὰ). *ἐμπλέκειν πλοκάς* (σχῆμα ἔτυμολογικόν). *τοῦμὸν δέμας* (περιφρασῖς). *τοῦνομα φονεύσει* (προσωποποιία) *σίδηρον* (συνεκδοχή), *δι' ἐμὲ διὰ τε τοὺς ἐμὸς γάμους* (ἐν διὰ δυοῖν). *δεινὰ κοῦν ἀνεκτὰ* (σχῆμα ἐκ παραλλήλου). *ἐγώ... ἐγώ...* (ἀναδιπλώσις). *φυτουργὸν μεταφορὰ*. *πικροῦς* (μεταφορὰ). *ὀλίγα ἀληθῆ—πολλὰ ψευδῆ* (ἀντιθέσεις) *θηρῶσι* (μεταφορὰ). *ὑβριν ὑβρίσει* (σχῆμα ἔτυμολογικόν). *ἔκαμνε νόστος* (μεταφορὰ), *δραῖν τε κοῖ μὴ δραῖν* (ἀντιθέσεις). *εἴσεται σίδηρος* (προσωποποιία). *πέφνηγα θεός* (ὑπερβολή).

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ: *δεινὸν τὸ τίκτειν καὶ φέρει φίλτρον μέγα*. *δεῖ τινα μετρίως τοῖς τε κακοῖς ἀσχαλᾶν καὶ τοῖς ἐξωγκωμένοις χαίρειν*. *ἔστιν μὲν ἕνα ἢδὴ μὴ ἴσαν φρ. νεῖν*, ἔστιν δὲ χῶπου χρῆσιμον γνώμην ἔχειν.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου.

ΝΟΗΜΑ: (917—918) Κατὰ τὸν χορὸν ἡ μητρότης εἶναι τι μυστηριώδες καὶ τὸ μητρικὸν φίλτρον ἐμφυτον εἰς τὸν ἄνθρωπον.

(919—925) Ἐπειτα λαμβάνων τὸν λόγον ὁ Ἀχιλλεύς, λέγει ὅτι τὰ αἰσθηματὰ του εἶναι εὐγενῆ καὶ ὅτι παντοῦ τηρεῖ τὸ μέτρον.

(926—631) ὡς μαθητὴς τοῦ Χείρωνος ἔχει τὸς τρόπους ἀπλοῦς καὶ πειθαρχεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν, ἄλλως τηρεῖ τὴν αὐτοτέλειάν του.

(932—942) πλήρης συμπαθείας πρὸς τὴν Κλυταιμῆστραν, λέγει ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν θυσίαν τῆς κόρης παγιδευθείσης ἐκ τοῦ ὀνόματός του,

(943—947) τοῦ ὁποῦ ἐγένετο ἄτιμος κατάχρησις.

(948—958) ὀρκίζεται εἰς τὸν Νηρέα ὅτι οὔτε ὁ Ἀγαμέμνων οὔτε ὁ Κάλχας θὰ τολμήσουν νὰ ἐγγίσουν τὴν Ἰφιγένειαν.

(959—967) λέγει δὲ τοῦτο ὅχι ἐξ αἰσθήματος πρὸς τὴν κόρην, ἀλλὰ διότι βαρῶς φέρεται τὴν παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος προσβολήν.

(968—974) ἀπειλεῖ ὅτι, ὅστις ἐπιβάλλῃ χεῖρα εἰς τὴν κόρην, θὰ ἀντικρύσῃ τὸ ξίφος του, καὶ βεβαίῳ τὴν Κλυταιμῆστραν ὅτι εἶναι ὁ σωτὴρ τῆς.

(976—976) Ὁ Χορὸς ἐπαινεῖ τὸν Ἀχιλλέα.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ. Ὁ Ἀχιλλεύς διαμαρτυρόμενος διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ ὀνόματός του βεβαίῳ ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας.

ΤΡΙΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ—τετάρτη ἐνότης—στίχοι 977—1035

(*Εὐχαριστῆαι Κλυταιμῆστρας*. Ὁ Ἀχιλλεύς παρέχει οδηγίαν περὶ τῆς στάσεώς της πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα).

ΚΛΥΤ. Φεθ.

ΠΩ: ἂν ἐπαινέσαιμι σε

μη λιγ. λόγοις,

Εὔγε.

ΠΩς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σὲ ἐπαινέσω

μὲ λόγους ὄχι ὑπερβολικούς,

μηδὲ ἀπολέσαιμι τὴν χάριν

ἐνδεῶς τούτου!

Αἰνούμενοι γὰρ ἀγαθοὶ (=οἱ ἀγαθοὶ)

τρόπον τινὰ μισοῦσι τοὺς αἰνοῦν-
τας.

ἦν αἰνῶσιν ἄγαν.

Αἰσχύνομαι δὲ παρσφέρουσα

λόχους οἰκτρούς,

ἰδίᾳ νοσοῦσα·

σὺ δὲ ἄνοσος κακῶν γε ἐμῶν·

ἀλλ' οὖν ἔχει τι σχῆμα

ὠφελεῖν δυστυχοῦντας,

κἂν ἢ ἄπωθεν ἀνὴρ ὁ χρηστός.

Οἴκτειρε δ' ἡμᾶς·

οἰκτρά γὰρ πεπόνθαμεν.

Ἡ πρῶτα μὲν οἰθηθεῖσα

ἔχειν σε γαμβρὸν

κατέσχον κενὴν ἐλπίδα·

εἶτα παῖς ἐμὴ θανοῦσα

γένοιτο ἂν σοι τάχα

δρῆνις σοῖς τε μέλλουσι γάμοις

δ' χρεῶν φυλάξασθαι σε.

Ἄλλ' εὖ μὲν εἶπας ἀρχάς,

εὖ δε καὶ τέλη·

σοῦ γὰρ θέλοντος

παῖς ἐμὴ σωθήσεται.

Βούλει νιν ἰκέτιν

περιπτύξαι σὸν γόνυ;

Ἀπαρθένευτα μὲν τάδε·

εἰ δὰ σοι δοκεῖ,

ἦξει, ἔχουσα ὄμμα δι' αἰδοῦς

ἐλεύθερον·

εἰ δὲ οὐ παρούσης

τεύξομαι ταῦτά σέθεν,

μενέτω κατ' οἴκους·

σεμνά γὰρ σεμνύνεται.

Ὅμως δὲ ὅσον γε δυνατόν

χρεῶν αἰδεῖσθαι.

ΑΧΙΛ. Σὺ, γύναι,

μήτε σὴν παῖδα ἔξαγε

εἰς ἐμὴν ὄψιν,

μήτε ἔλθωμεν εἰς θνητὸς ἀμαθές·

στρατὸς γὰρ ἀθρόος

καὶ νὰ μὴ χάσω τὴν δύναμιν νὰ σὲ
εὐχαριστήσω

μὲ ἀνεπαρκεῖς λόγους πρὸς τοῦτο;
Διότι, ὅταν ἐπαινοῦνται οἱ εὐγενεῖς,

τρόπον τινὰ μισοῦν τοὺς ἐπαινοῦν-
τας,

ἂν ἐπαινοῦν ὑπερβολικά.

Ἐντρέπομαι δέ, ποῦ ἀναφέρω

λόγους προκαλοῦντας οἰκτον,

πάσχουσα προσωπικῶς·

σὺ δὲ εἶσαι ἀπηλλαγμένος βεβαίως

τῶν ἰδικῶν μου συμφορῶν·

ἀλλ' ὄμως κάμνει ἀσφαλῶς καλὴν
ἐντύπωσιν

νὰ βοηθῇ δυστυχοῦντας,

καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ξένος πρὸς τὰς
συμφορὰς ὁ εὐγενὴς ἀνὴρ.

Νὰ μὲ λυπησῶν λοιπόν·

διότι ἔχω πάθει ἀξιολύπητα.

Διότι ἐγὼ πρῶτον μὲν νομίσασα

ὅτι σὲ ἔχω γαμβρὸν

εἶδα τὰς ἐλπίδας μου ματαιουμένας·

δεύτερον ἢ κόρη μου ἂν φονευθῇ

εἶναι δυνατόν νὰ σοὶ γίνῃ ἴσως

κακὸς οἰωνὸς καὶ διὰ τὸν μέλλοντα

γάμον σου,

ἀπὸ τὸ ὅποιον πρέπει σὺ νὰ προ-

φυλαχθῆς.

Ἄλλὰ ὦραϊα μὲν ἤρχισες,

ὦραϊα δὲ καὶ ἐτελείωσες τὸν λό-

γον σου·

δηλαδὴ ἂν σὺ θελήσῃς,

θὰ σωθῇ ἡ κόρη μου.

Θέλεις αὐτὴ ὡς ἰκέτις

εἰς ἀναγκαλισθῇ τὰ γόνάτά σου;

Ἀνάρμοστα μὲν εἶναι αὐτὰ εἰς

παρθένον

ἂν ὄμως τὸ εὐρίσκεις καλόν,

θὰ ἔλθῃ, ἔχουσα τὴν αἰδημοσύνην εἰς

τὸ βλέμμα ὡς ἐλευθέρα.

ἂν ὄμως ἄνευ τῆς παρουσίας της

ἐπιτόχω ἀπὸ σὲ τὸ ἴδιον ἀποτελεσμα,

ᾧς μένη εἰς τὴν σκηνὴν·

διότι ἡ σεμνότης ἔχει πάντοτε τὴν

ἀξίαν της.

Ἄλλ' ὄμως, ὅσον βεβαίως εἶναι

δυνατόν,

ἐπιβάλλεται ἡ αἰδημοσύνη

ΑΧΙΛ. Σὺ, κυρά μου,

μήτε τὴν κόρην σου νὰ φέρῃς ἔξω

ἐνώπιόν μου,

μήτε νὰ πέσωμεν εἰς τὴν κακογλω-

σίαν αὐτῶν, ποῦ ἀγνοοῦν τὴν ὑ-

πόθεσιν·

διότι ἕνας στρατὸς συγκεντρωμένος

ὦν ἀργός τῶν οἴκοθεν,
φιλεῖ λέσχας πονηράς
καὶ κακοστόμους·
πάντως δὲ ἱκετεύοντές με
εἴτε ἀνικετεύτους
ἤξετε εἰς ἴσον·
ἔμοι γὰρ εἰς ἔστι ἀγὼν μέγιστος,

ἐξαπαλλάξαι ὑμᾶς κακῶν.

Ὡς ἔν γε ἀκούσασα Ἰσθί
μὴ ψευδῶς ἔρειν με·
λέγων δὲ ψευδῆ καὶ μάτην
ἄγκερτομῶν θάνοιμι·

μὴ θάνοιμι δέ, ἦν σώσω κόρην.

ΚΛΥΤ. Νὰ χαρῆς ὅ,τι ἀγαπᾷς (=δναίω), διότι συνεχῶς βοηθεῖς τοὺς δυστυχούντας.

ΑΧΙΛ. Ἄκουε λοιπὸν τώρα, διὰ νὰ πάρῃ τὸ πρῶγμα καλὸν δρόμον.

ΚΛΥΤ. Τι ἐννοεῖς μὲ αὐτὸ, πού εἶπες (=εὶ τοῦτο ἔλεξας); Διότι πρέπει βέβαια νὰ σὲ ἀκούσω.

ΑΧΙΛ. Ἄς προσπαθῶμεν νὰ πείθωμεν (=πείθωμεν) τὸν πατέρα πάλιν νὰ σκέπτεται καλλίτερον.

ΚΛΥΤ. Εἶναι πολὺ δειλὸς (=κακός τις) καὶ φοβεῖται πολὺ τὸν στρατόν.

ΑΧΙΛ. Σύμφωνοι (=γε), ἀλλὰ τὰ ἐπιχειρήματα νικοῦν τὰ ἐπιχειρήματα.

ΚΛΥΤ. Ματαῖα μὲν εἶναι ἡ ἐλπίς μου· εἶπε ὁμως (=φράσον δέ), εἶ πρέπει νὰ πράττω ἐγώ.

ΑΧΙΛ. Ἰκέτευσέ πρῶτα ἐκεῖνον

μὴ κτείνειν τέκνα·

ἦν δ' ἀντιβαίῃ,

πρὸς ἐμέ πορευτέον σοι·

εἰ γὰρ ἐπίθετε

τὸ χρῆζον,

οὐ χρεῶν χωρεῖν τοῦμόν.

Τοῦτο γὰρ

ἔχει τὴν σωτηρίαν.

Κἀγὼ τε ἀμείνων πρὸς φίλον

γενήσομαι, στρατὸς τε

οὐκ ἂν μέμψαιτό με,

εἰ πράσσοιμι τὰ πράγματα

λελογισμένως μᾶλλον ἢ σθένει.

καλῶς δὲ κρανθέντων τάδε

καὶ χωρὶς ἐμοῦ

(ἂν) γένοιτο ἂν πρὸς ἡδονὴν

φίλοις σοί τε.

ΚΛΥΤ. Ὡς σάφρονα εἶπας·

δραστέον δὲ ἃ δοκεῖ σοι.

Ἦν δ' αὖ μὴ πράσσομέν τι

ἐπειδὴ δὲν ἔχει οἰκιακὰς φροντίδας,
ἀγαπᾷ τὰ πονηρὰ σχόλια

καὶ τὴν κακογλωσσίαν·

ἐξάπαντος δὲ εἴτε με ἱκετεύσετε

εἴτε δὲν μὲν ἱκετεύσετε

θὰ φθάσετε εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα·

διότι ἐγὼ ἕνα ἔχω ἀγῶνα σοβαρώ-

τατον,

δηλαδὴ νὰ σᾶς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὰς

συμφορὰς.

Διότι ἕνα πρᾶγμα ἄκουσε καὶ μάθε,

δηλαδὴ ὅτι δὲν θὰ σὲ ἀπατήσω·

ἂν ὁμως λέγω ψευδεῖς λόγους καὶ

ἀσκόπως περιπαίζω, εἴθε νὰ ἀπο-

θάνω·

νὰ μὴ ἀποθάνω δέ, ἂν σώσω τὴν

κόρην.

Νὰ ἱκετεύς πρῶτον ἐκεῖνον

νὰ μὴ σκοτώνῃ τὰ παιδιὰ του·

ἂν δὲ φέρῃ ἀντιρρήσεις,

πρέπει νὰ ἔλθῃς πρὸς ἐμέ·

διότι ἂν ἠθέλατε πείσει αὐτόν

εἰς τὸ αἶτη ἅ σας,

δὲν θὰ ἐχρειάζετο νὰ ἐπεμβαίνω ἐγώ.

Διότι τοῦτο (τὸ ἂν ἤθελε πεισθῆ)

παρέχει τὴν σωτηρίαν.

Καὶ ἐγὼ καὶ εὐγενέστερος πρὸς

φίλον

θὰ φανῶ, καὶ ὁ στρατὸς

δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὲ κατη-

γορήσῃ.

ἂν ἤθελον τακτοποιήσῃ τὰ πράγ-

ματα

μᾶλλον μὲ περίσκεψιν παρὰ μὲ βίαν.

Καὶ ἂν αὐτὸ τὸ ζήτημα τελειώσῃ

καλῶς,

καὶ χωρὶς τὴν ἐπέμβασίν μου,

θὰ εὐχαριστήσῃ

καὶ τοὺς φίλους καὶ σέ·

Πόσον φρόνιμα ὠμίλησες

πρέπει νὰ πράττω ὅσα σοῦ φαίνεται

καλόν.

Ἄν ὁμως πάλιν δὲν κατορθώσωμεν

κάτι,

ὦν ἐγὼ θέλω,
ποῦ ὀφόμεσθα σε αὖθις;
Ποῦ χρεῖ με ἀθλίαν ἐλθοῦσαν

εὐρεῖν σὴν χέρα ἐπίκουρον κακῶν;

ΑΧΙΛ. Ἡμεῖς φύλακες
φυλάξομέν σε οὐδ' ἰσχυρῶν,
μὴ τις Δαναῶν ἴδῃ σέ στείχουσιν

ἐπτοημένην διὰ δ' ἄλλου·
μηδὲ πατρῶων δόμον ἄσχευε.

Ἔ γάρ τοι Τυνδάρεως οὐκ ἄξιος
κακῶς ἀκούειν·
μέγας γάρ ἐν Ἑλλάδι.

ΚΛΥΤ. Ἔσται τάδε ἄρχε·
σοὶ δουλεύειν με χρεῶν.

Εἰ δ' εἰσὶ θεοί,
δίκαιος σὺ τοι ὦν ἀνὴρ,

κυρήσεις ἐσθλῶν·
εἰ δέ μή, τί δεῖ πονεῖν;

(Ἡ Κλυταιμῆστρα εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνήν. Ὁ Ἀχιλλεὺς διὰ τῆς δεξιᾶς
πρόδου ἀπέρχεται μεταβαίνων πρὸς τὸ στρατόπεδον).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ: ἐνδεῶς (=ἀνεπαρκῶς) τούτου δη-
λαδὴ τοῦ ἐπαινεῖν. ἐπαινῶ λίαν λόγοις = ἐπαινῶ μὲ ὑπερβολικοὺς λόγους.
ἡ χάρις = ἡ δύναμις τοῦ εὐχαριστεῖν. αἰνοῦμαι = ἐπαινοῦμαι. ἰδίᾳ νοσῶ =
προσωπικῶς πάσχω. ἄνοσος κακῶν = ἀπληλογμένος συμφορῶν. ἀπωθεν (=
μακρὰν) δηλαδὴ τῶν κακῶν· οἰθηεῖσα = μετ. παθ. ἄορ. τοῦ οἶσμαι = φαντά-
ζομαι, νομιζῶ. κατέχω κενὴν ἐλπίδα = βλέπω τὰς ἐλπίδας μου ματαιουμέ-
νας. τάχα = ἴσως. ὄρνις = κακὸς οἰωνός. νιν = αὐτήν. περιπτύσσω = ἐναγκαλί-
ζομαι. ἔχω δι' αἰδοῦς ὄμμα ἐλεύθερον = ἔχω τὴν αἰδημοσύνην εἰς τὸ βλέμ-
μα, ὡς ἀρμόζει εἰς τὸν ἔχοντα· ἐλευθεροπρεπὴ ἀνατροφὴν. τεύξομαι = μέλ-
λων τοῦ τυγχάνω. σέθεν = σοῦ. ἄργος τῶν οἰκοθεν = ἀπληλαγμένος οἰκια-
κῶν φροντίδων. λέσχη = λόγος, σχόλιον. ἴσθι = προοι. τοῦ ἴσθα. ερεῖν = μέλ-
λων τῷ λέγω. ἐγκροτομῶ = περιπαίζω. δναίο = εὐκτικὴ ἄορ. (ὠνήμην) ὄναί-
μην κτλ. τοῦ δνίναμαι = ὀφελούμαι. τί τοῦτο ἔλεξας = τί ἐστὶ τοῦτο, ὃ ἔλε-
ξας. ἀντιβαίνω = φέρω ἀντιρρήσεις. ἐπίθετο = ἄορ. τοῦ πείθω (καὶ κατ' ἄλ-
λους ἐπίθετο = ἄορ. τοῦ πείθομαι. τὸ χρῆζον = τὸ αἴτημα. οὐ χρεῶν (ἦν).
σθένος = δύναμις, βία. κρᾶνθέντων = μετ. παθ. ἄορ. τοῦ κρᾶίνω = ἐκτελῶ. γί-
γνεται τι πρὸς ἡδονὴν = εὐχαριστεῖ. ἐπτοημένην = μετ. παρακ. τοῦ πτοοῦμαι
= τρομάζω. κυρήσεις = μέλλων τοῦ κυρῶ = τυγχάνω, κυρῶ ἐσθλῶν = ἀμείβομαι.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ: λόγοις = τροπικὴ ἢ ὀργανικὴ. τούτου = ἀντικειμενικὴ. ἦν
αἰνώσει - μισοῦσι = 4ον εἶδος, ἄοριστος ἐπανάληψις. παραφέρουσα = κατηγο-
ρηματικὴ. νοσοῦσα = αἰτιολογικὴ. κικῶν = ἀντικειμενικὴ. ἀνῆρ = ὑποκ. τοῦ
ἔχει τι σχῆμα. ὀφελεῖν = τῷ ὀφελεῖν = ὀργανικὴ. δύναται ἐπίσης νὰ ληφθῆ
τὸ ὀφελεῖν ὡς ὑποκ. τοῦ ἔχει τι σχῆμα, ὁποῖο ὡς ὑποκ. τοῦ ὀφελεῖν θὰ
νοηθῆ τὸ ἄνδρα τὸν χρηστὸν. ἢ κατέσχον = ἀναφορικὴ αἰτιολογικὴ. οἰθηεῖ-
σα = ἐνδοτικὴ. γαμβρὸν = κατηγορ. θανούσα (εἰ θάνοι) - γένοιτο ἄν = 3ον εἶ-
δος, ἄλλη σκέψις τοῦ λέγοντος. ὄρνις = κατηγορ. σοι - γάμοις = προσωπικαί.

ὄ=άντικ. τοῦ φυλάσσειν. *θέλοντος* (=ἐάν *θέλῃς*)—*σωθήσεται*=ἄον εἶδος, προσδοκώμενον. *νιν*=ὑποκ. τοῦ *περιπτύξαι*. *ἐκένιν*=κατηγορ. εἰ *δοκεῖ*—*ἦξει*=ἰον εἶδος, τὸ πραγματικόν. *ἔχουσα*=τροπική. *παρούσης*=τροπική. *ταῦτά σέθεν*=άντικείμενα. *εἰ τεύξομαι*—*μένετω*=ἰον εἶδος. *σεμνά*=ὑποκ. ὦν=αιτιολογική. *τῶν οἰκοθεν*=άντικειμενική. *ἱκετεύοντες*=τροπική. *ἔξαπαλλάξαι*=ἐπεξηγήσις. *ἔρειν*=ἐπεξηγήσις. *λέγων* καὶ *ἐγκερτομῶν* (=εἰ λέγω καὶ *ἐγκερτομῶ*—*θάνοιμι*=ἰον εἶδος. ὠφελῶν=αιτιολογική. *ὅ,τι χρέη*=πλαγία ἐρώτησις. *σοι*=ποιητικόν αἴτιον. *εἰ πράσσοιμι*—*οὐκ ἂν μέμψαιτο*=ἰον εἶδος. *κρανθέντων τάδε* ἀντί *κρανθέντα*. *ἐπίκουρον*=κατηγορ. *κακῶν*=άντικειμενική. *φύλακες*=κατηγορ. *μὴ ἴδῃ*=τελική. *στείχουσιν*=κατηγορηματική. *ἔπτομένην*=τροπική. *κακῶς ἀκούειν*=προσδ. τοῦ κατὰ τι.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΦΗΤΙΚΑ: *πῶς ἂν σ' ἐπιανεόσαιμι...* τὴν *χάριν*=πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σὲ ἐπαινέσω χωρὶς τὰ φανῶ, ὅτι σὲ κολακῶν μὲ ὑπερβολικὰ λόγια ἢ ὅτι εἶμαι ἀχάριστος, ἐκφράζουσα τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ περιορισμένων εὐχαριστιῶν.—*αἰσχύνομαι* ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *οὐκ ἐπαιδεδεσθῆσαι* τοῦ σίχου 900, διότι ἤδη ἔχει ἡρεμήσει μετὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Ἀχιλλέως.—*ὄρνις γένοιτ' ἂν*, λέγει μετὰ γυναικείας πονηρίας ἡ Κλυταιμῆστρα.—*ὅσον γε δυνατόν αἰδεῖσθαι χρεῶν*=καὶ ἡ αἰδημοσύνη πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ ὄριά της.—*ἄγων μέγιστος* μὲ ἀντίπαλον τὸν Ἀγαμέμνονα.—*ἔχει τοῦτο*=ἡ συγκατάθεσις τοῦ Ἀγαμέμνονος.—*ἀμείνων* ὡς μὴ ἐπεμβαίνων εἰς τὰ ξένα οἰκογενειακά.—*πρὸς φίλον*=πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα.—*τί δὲ πονεῖν*=πρὸς τί οἱ ὑπὲρ τοῦ δικαίου μόχθοι, ἂν δὲν ὑπάρχουν θεοὶ ἀνταμίβοντες.

ΛΙΣΘΗΤΙΚΑ: *αἰνούμενοι... αἰνοῦντας... αἰνώσει...* (ἐπαναφορά). *νοσοῦσα...* ἄνοσος (ἀντίθεσις).—*ἄνοσος κακῶν* (πλεονασμός).—*νοσοῦσα*, ἄνοσος (μεταφορά).—*σοί... σοῖς τε γάμοις* (ἐν διὰ δυοῖν).—*εὖ... εὖ...* (ἀναδίπλωσις).—*ἀρχάς... τέλη* (ἀντίθεσις).—*ἄμμα ἔχουσα* (συνεκδοχή).—*σεμνά σεμνύνεται* (ἐτυμολογικὸν σχῆμα). *μὴ ἔξας εἰς ἐμὴν ὄψιν* (ἀντονομασία).—*ἱκετεύοντες...* ἀνικατέυτως (ἀντίθεσις).—*θάνοιμι... μὴ θάνοιμι* (ἀντίθεσις).—*οἱ λόγοι καταπαλαίους* (προσωποποιία—μεταφορά ἐκ τῆς πάλης).—*ψυχρὰ ἔλπεις* (ὀξύμωρον, διότι ἡ ἔλπις θερμαίνει).—*τοῦμόν χωρεῖν* (ἀντονομασία).—*χέρα ἐπίκουρον* (προσωποποιία).

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΑ: *αἰνούμενοι οἱ ἀγαθοὶ μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἢν αἰνώσειν ἄγαν*.—*ἔχει τι σχῆμα ἀνὴρ δ χρηστές, κἂν ἄπωθεν ἢ τῶν κακῶν, δυστυχοῦντας ὠφελεῖν*.—*ὅσον γε δυνατόν αἰδεῖσθαι χρεῶν*.—*στρατὸς ἀργός ὢν τῶν οἰκοθεν φιλεῖ λίσχας πονηρὰς καὶ κακοστόμους*.—*οἱ λόγοι καταπαλαίους λόγους*.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: ἡ αἰδῶς τῶν γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν (στ. 821, 826, 830, 833).—τοῦ γάμου προηγείται *μνηστεία* (στ. 841, 847).—ἡ ἀντίληψις ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐξωθείται εἰς τὸ κακὸν ὑπὸ ἀλαστόρων δαιμόνων (στ. 878).—

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ: *Προσβύτης*: ἀφωσιωμένος καὶ πιστὸς ὑπηρέτης τῆς Κλυταιμῆστρας· διακρίνεται διὰ τὴν καλωσύνην καὶ ἀνθρωπιάν του. *Κλυταιμῆστρα*: ἀξιοπρεπὴς βασίλισσα, λίαν στοργικὴ μήτηρ, εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας.—

'Αχιλ.: ἀνὴρ ἔχων *παρρησίαν λόγου* (310)—*ἄξιος ἡγέτης*: στρατοῦ διαφερόμενος ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν του (814—818)—*αἰδήμων* πρὸς τὰς γυναῖκας (821—830—833—834)—*ὑψηλόφρων* (919)—*ταπεινόφρων* ἐν τῇ εὐτυχίᾳ (921)—*λιτός, ἀπλοῦς* καὶ εὐθύς (926—927) *φιλελεύθερος* (930)—*συμπαθὴς* πρὸς τοὺς δυστυχοῦντας (933—934, 942—43)—*φιλότιμος* (944 καὶ 945)—*ἐγωιστής* (960—973)—*φιλόπατρις* (965—967)—*εἰρων* (956, 968)—*ἱπποτικὸς* καὶ *εὐγενής* (998 καὶ 999)—*συνετός* (1011, 1015 καὶ 999).

ΝΟΗΜΑ: (977—982) Ἡ Κλυταιμῆστρα εὐχαριστεῖ τὸν Ἀχιλλέα,

(989 - 991) επικαλείται τὸν οἰκτὸν του, λέγουσα ὅτι ἡ σωτηρία τῆς Ἰφιγενείας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἰδικῆς του θελήσεως,
(992 - 997) καὶ ἐρωτᾷ αὐτόν, ἂν δέχεται νὰ τὸν ἰκετεύσῃ καὶ ἡ ἰδία ἡ κόρη.

(998—1007) Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποκρούει τοῦτο καὶ δηλοῖ ὅτι ἡ σωτηρία τῆς κόρης εἶναι δι' αὐτὸν ζήτημα τιμῆς.

(1008—1023) ἀκολούθως συγιστᾷ εἰς τὴν Κλυταιμῆστραν νὰ μετέλθῃ διαλλακτικὴν πολιτικὴν πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα οὕτως, ὥστε ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας νὰ εἶναι δικαιολογημένη ἡ ἰδική του ἐπέμβασις.

(1024—1032) Ἐπὶ ἐρωτήσεως τῆς Κλυταιμῆστρας, ποῦ πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ, ἂν ὁ Ἀγαμέμνων δεῖξῃ ἀδιαλλαξίαν, ὁ Ἀχιλλεὺς συμβουλεύει αὐτὴν νὰ μὴ ἔλθῃ πρὸς ἀναζήτησιν πρὸς ἀποφυγὴν δυσμενῶν σχολίων.

(1033—1035) Ἡ Κλυταιμῆστρα δέχεται τὴν σύστασιν καὶ εὐχεται εἰς τὸν Ἀχιλλεὺς δικαίαν ἀνταπόδοσιν διὰ τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἀγῶνας του.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ: Ὁ Ἀχιλλεὺς δεχόμενος τὴν ἰκεσίαν τῆς Κλυταιμῆστρας ὁδηγεῖ αὐτὴν περὶ τῆς στάσεώς της πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα.

ΤΡΙΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ - Στίχοι 1036—1097

(Ὁ Χορὸς ἐκπλαγείς ἐκ τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἔχων ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ἥρωϊς εἶναι υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος, τοὺς γάμους τῶν δ' ἡρώων ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των θεοί, Μοῦσαι καὶ Κένταυροι, ψάλλει τὸ ἐπόμενον ᾠσμα, εἰς τὸ ὁποῖον περιγράφονται οἱ γάμοι οὗτοι)

Στροφή 1036—1057

Τις ἄρα ὑμένοιος
διὰ Λίβυος λωτοῦ
μετὰ τε φιλοχόρου κιθάρας

ὕπὸ τε συρίγγων καλαμοεσοῶν

ἔστασεν ἰαχάν,
ὅτε αἱ καλλιπλόκαμοι Πιερίδες

κρούουσαι ἐν γὰρ
χρυσοεσάνδαλον ἶχνος
ἦλθον εἰς γάμον Πηλέως
ἀνά Πήλιον
παρὰ δαιτί θεῶν,
κλέουσαι μελωδοῖς ἀχήμεσι
Θέτιν τὸν τε Αἰακίδαν
ἀνά δρος Κενταύρων
κατὰ Πηλιάδα ὕλαν.

Ὁ δὲ Δαρδανίδας, ὁ Φρύγιος
Γανυμήδης, φίλον τρύφημα
λέκτρων Διός,
ἄφυσσε λοιβάν
ἐν γυάλοις χρυσείοισι κρατήρων

Παρὰ δὲ λευκόφαῖ ψάμαθον

πεντήκοντα κόραι Νηρέως
εἰλισσόμεναι κύκλια
ἔχόρευσαν γάμοις.

Ποῖον τάχα γαμήλιον ᾠσμα
ὑπὸ τοὺς ἦχους Λιβυκοῦ αὐλοῦ
καὶ μετὰ κιθάρας, τῆς φίλης τοῦ
χοροῦ,
καὶ μετὴν συνοδείαν καλαμένων
συρίγγων
ἀντήχησεν,
ὅτε αἱ ὠραιόπλοκαμοι Πιερίδες
(Μοῦσαι)
κτυπῶσαι τὴν γῆν
μὲ τοὺς χρυσοεσάνδαλους πόδας των
ἦλθον εἰς τὸν γάμον τοῦ Πηλέως
ἐπάνω εἰς τὸ Πήλιον,
καθ' ὃν χρόνον εὐχόοντο οἱ θεοί,
ἐγκωμιάζουσαι μὲ μελωδικὰ ᾠσματα
τὴν Θέτιν καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Αἰακοῦ
ἐπάνω εἰς τὸ δρος τῶν Κενταύρων
δηλαδὴ μέσα εἰς τὸ δάσος τοῦ Πη-
λίου.

Ὁ δὲ Δαρδανίδης, ὁ Φρύγιος
Γανυμήδης, ἡ προσφιλεῖς ἀπόλαυσις
τῆς κλίνης τοῦ Διός,
ἔκέρνα νέκταρ
μέσα ἀπὸ τὴν κοιλίαν χρυσῶν κρα-
τήρων.

Πλησίον δὲ τῆς φεγγούσης ἀπὸ λευ-
κότητα ἄμμουδιᾶς
αἱ πενήκοντα κόραι τοῦ Νηρέως
περιστροφόμεναι κυκλικὰ
ἔώρτασαν μὲ χοροὺς τοὺς γάμους.

Ἀντιστροφή 1058—1079

Θίασος δὲ Ἴπποβάτας Κενταύρων

ἀνά—ἔμολεν ἑλάταις
 σὺν στεφανῶνδαι τε χλόα
 ἐπὶ δαίτα τῶν θεῶν
 κρατῆρά τε Βάκχου·
 Μέγα δὲ ἀνέκλαιγον·
 ὦ Νηρηί κόρα,
 μάντις Χείρων ὁ εἰδῶς
 φοιβάδα μοῦσαν
 ἐξονόμαζε γεννάσειν σε
 παῖδα μέγα φῶς Θεσσαλία

δς σὺν λογχήρεσιν ἀσπισταῖς

Μυρμιδόνων ἦξει κλεινὰν

χθόνα Πριάμοιο ἔκπυρώσω

γᾶθεν, κεκορυθμένος
 περὶ σώματι ἐνδυτὰ
 χρυσεῶν ὄπλων Ἥφαιστοπόνων,

ἔχων δωρήματα ἐκ ματρὸς

θεᾶς· Θέτιδος ἅ νιν ἔτικτε.

Μακάριον τότε ἔθεσαν δαίμονες
 τὰς εὐπάτριδος Νηρηϊδὸς τε γάμον

Πηλέως τε ὕμεναίους.

Τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀλογοπόδαρων
Κενταύρων

ἀνῆλθε μὲ κλάδους ἑλάτης
 καὶ μὲ στεφάνια ἀπὸ χλόης
 εἰς τὸ συμπόσιον τῶν θεῶν
 καὶ εἰς τὰ γεμᾶτα κρασί βαρέλια.
 Ἐκραύγασαν δὲ μεγαλοφῶνως·

ὦ κόρη τοῦ Νηρέως,
 ὁ μάντις Χείρων ὁ γνωρίζων
 τὴν μαντικὴν τέχνην
 διεκήρυττεν ὅτι σὺ θὰ γεννήσῃς
 υἱόν, μεγάλην δόξαν διὰ τὴν Θεσ-
 σαλίαν,
 ὅστις μὲ τοὺς λογχοφόρους πολεμι-
 στάς

τῶν Μυρμιδόνων θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν
ἔνδοξονχώραν τοῦ Πριάμου, ἵνα ἐξαφανίσῃ
αὐτήν

ἐκ θεμελίων, ὀπλισμένος
 περὶ τὸ σῶμα φορετὰ
 χρυσαῖα ὄπλα κατεσκευασμένα ἀπὸ
 τὸν Ἥφαιστον,

ἔχων (αὐτὰ) ὡς δῶρα ἀπὸ τὴν μη-
 τέρα του
 τὴν θεὰν Θέτιν, ἣ ὅποια τὸν ἐγέν-
 νησε.

Μακάριον τότε κατέστησαν οἱ θεοὶ
 καὶ τῆς εὐγενοῦς Νηρηϊδὸς τὸν γά-
 μον
 καὶ τοῦ Πηλέως τοὺς γάμους.

Ἐπιθῆς 1080—1097

Σὲ δέ, ὦ κόρα,
στέψουσι καλλιόβαν πλόκαμον

Ἄργεῖοι αἰμάσσοντες λαιμόν

βρότειον,
 ὥστε βαλιὰν ὄρειαν μόσχον
 ἐλθοῦσαν ἀπὸ πετραίων ἀντρῶν
 ἀκήρατον·
 οὐ σύριγγι τραφεῖσαν

οὐδὲ ἐν ἔοιβήεσσι βουκόλων,

παρὰ δὲ ματέρι νυμφόκομον
 γάμον
 Ἰναχίδαις.

Ποῦ τὸ τὰς αἰδοῦς, ποῦ τὰς
 ἀρετᾶς πρόσωπον
 σθένει τι ἔτι;
 Ὅποτε τὸ μὲν ἄσεπτον

Σοῦ ἀντιθέτως, ὦ κόρη,
 θὰ στεφανώσουσιν τοὺς πλοκάμους
 τῆς ὤραλας κόμης σου
 οἱ Ἄργεῖοι, ἀποκόπτοντες τὸν λαι-
 μόν (σου)

τὸν ἀνθρώπινον,
 ὥσαν παρδαλὴν ὄρεινὴν δάμαλιν,
 ἣ ὅποια ἦλθεν ἀπὸ βραχώδη σπήλαια
 ἀμόλυντος·

ἂν καὶ δὲν ἔμεγάλωσες μέσα εἰς τὴν
 μουσικὴν τοῦ αὐλοῦ
 οὔτε μέσα εἰς τὰ συρίγματα βου-
 κόλων,

ἀλλὰ πλησίον τῆς μητρὸς σου ὡς
 νυμφοστολισμένη σύζυγος
 διὰ τῆς ἀπὸ τοὺς ἀικογόνους τοῦ
 Ἰνάχου.

Ποῦ ἡ αἰδῶς, ποῦ ἡ
 ἐντροπή
 ἔχει κάποια δύναμιν πλέον;
 Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ μὲν ἀσέβεια

ἔχει δόνασιν, ἃ δὲ ἀρετὰ
ἀμελεῖται θνατοῖς
κατόπισθεν,
ἀνομία δὲ κρατεῖ νόμων
καὶ μὴ κοινὸς ἀγὼν βροτοῖς

μὴ ἔλθῃ φθόνος τις θεῶν.

ἔχει ἰσχύον, ἢ δὲ ἀρετὴ
περιφρονεῖται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων
στρεφόντων τὰ νότα πρὸς αὐτήν.
ἢ δὲ ἀνομία ὑπερισχόει τῶν νόμων
καὶ δὲν ἀγωνίζονται ἀπὸ κοινοῦ οἱ
ἄνθρωποι (νὰ βελτιωθοῦν ἠθικῶς),
διὰ νὰ μὴ ἔλθῃ ὀργὴ τις τῶν θεῶν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΣΤΡΟΦΗΝ: *τις*=κατηγορ. *Δίβυς*, *υος*=Διβυκός. *διὰ Δωτοῦ*=προσδ. ὄργανου. *φιλόχορος*=ὁ εἰδικὸς διὰ χορὸν. *καλαμοεσσῶν* γεν, πληθ. ἀντι *καλαμοεσσῶν*=τοῦ ἐπιθ. *καλαμοεῖς*, *εσσα, εν*=καλαμένιος. *λαχὴ*=βροχ. κραυγὴ. *ἔστασεν ἰαχὰν*=ἔστησεν *λαχὴν*=ἀντήχησεν. *ἴχνος*=πέλμα ποδός, πούς. *κρούω ἴχνος ἐν γῆ* κρούω γῆν *ἴχνει*=κτυπῶ τὴν γῆν μὲ τὸὺς ποδάς. *δαίς*, *δαεῖδς*=εὐωχία. *θεῶν*=ὑποκειμενική. *κλέουσαι*=τροπικὴ, τοῦ *κλέω*=*κλεῖζω*=ἐγκωμιάζω. *μελωδὸν ἤχημα*=μελωδὸν ᾄσμα. *ἀχῆμασι*=ὀργανική. *Διακίδαν*=*Διακίδην*=υἶόν τοῦ Δίακου, τὸν Πηλέα. *ὔλαν*=ὔλην=δάσος. *Δαρδανίδας*=Δαρδανίδης. *Γανυμήδης*=ὠραιότατος ἐφηβὸς ἐκ Φρυγίας, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, ἀρπαγείς ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν οὐρανὸν ὡς οἰνοχόος τῶν θεῶν. *ἀφύσσω*=ἀντλῶ. *λοιβὰν*=*λοιβὴν*=νέκταρ. *γύαλον*=κοιλότης, κοιλία. *χρυσέοισι*=χρυσοῖς. *κρατήρ*=μέγα καὶ εὐρὸ ἀγγεῖον, ἐκ τοῦ ὀποίου ἐγέμιζον τὰ ποτήρια οἴνου. *εἰλισόμεναι*=*ἐλίσσόμεναι*=περιστρεφόμεναι. *κύκλια*=κυκλικῶς. *χορεύω γάμους*=ἐορτάζω μὲ χορὸν τοὺς γάμους.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗΝ: *θίασος*=πλήθος, ὄμιλος. *ἱπποβάτας*=*ἱπποβάτης*=ἀλογοπόδαρος. *Κένταυροι* κατὰ τὸ κάτω ἡμισυ ἦσαν ἱπποί. *ἀνά*=ἔμολε (τμησίς) ἄορ. τοῦ *ἀναβλώσκω*=ἀνέρχομαι. *χλόα*=*χλόρ*. *στεφανώδης χλόη*=στεφανὸς ἐκ χλόης. *τάν*=τὴν. *ἀνέκλαγον*=ἄορ. τοῦ *ἀνακλάω*=κραυγάζω. *κόρα*=κόρη. *Χείρων*=ὁ σπουδαιότερος τῶν Κενταύρων καὶ παιδαγωγὸς τοῦ Ἀχιλλεύου. *φοιβὰς μοῦσα*=μαντικὴ τέχνη. *ἐξονόμαζε*=*ἐξονόμαζε*, τοῦ *ἐξονομάζω*=διακηρύττω. *γεννάσειν*=γεννήσειν. *φῶς*=παράθευσις τοῦ παιδα φῶς=δόξα. *Θεσσαλία*=χαρυσική. *λογχῆρης*=ἀσπιστής. *Πριάμοιο*=Πριάμου. *ἐκπυρῶσων*=μέλλων τοῦ *ἐκπυρῶ*=πυρπολῶ, ἐξαφανίζω. *ἐκπυρῶσων*=τελική. *γᾶθεν*=*γῆθεν*=ἐκ θεμελίων *κεκορυθμένος*=μετοχὴ παρακ. τοῦ *κερῦσσομαι*=ὀπλιζομαι. *ἐνδυτός*=φορετός. *ἐνδυτὰ* (ἐσθήματα) ὄπλων. *χρυσέοισι*=χρυσῶν. *Ἐπαιστέοτος*=ὁ ὑπὸ τοῦ Ἡραίστου κατασκευασθεὶς περιγραφή τῶν ὄπλων τοῦ Ἀχιλλεύου γίνεται ἐν Σ' Ἰλιάδος στ. 468 κ. ἐξῆς. *δωρημάτα*=κατηγορ. *ματρός*=μητρός. *ἄ-ἦ. τᾶς*=τῆς. *ἢ εὐπατρις*=ἢ εὐγενής.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΩΔΟΝ: *κόρα*=κόρη, ἢ Ἰφιγένεια. *στέψουσι* τοῦ *στέφω*. *καλλικόμαν*=καλλικόμη. *καλλικόμης πλόκαμος*=πλόκαμος ὠραιᾶς κόμης. *αἰμάσσω*=σφάζω, ἀποκόπτω. *βρότειος*=ἀνθρώπινος. *ὥστε*=ὥσπερ, ὡσάν. *βαλιδς*=παρθαλός. *ἢ μόσχος*=ἢ δάμαλις. *θρεῖος*=ὄρεινός. *πετραῖον ἄντρον*=βραχῶδες σπήλαιον. *ἀκηρατος*=ἀμόλυτος' ἐκ ζυγοῦ καὶ ταύρου. *τραφεῖσαι*=ἐνδοτική. *ροῖβδησις*=σύριγμα. *μάτρε*=μητρί. *νυμφόκομος*=νυμφοστολισμένη. *γάμος*=σύζυγος' ἢ λέξις κατηγορούμενον. *Ἰναχίδαι*=ἀπόγονοι τοῦ Ἰνάχου, οἱ Ἀργεῖοι. ὁ Ἰναχος ἦτο ποτάμιος θεός, συνοικίας τὸ Ἄργος, τοῦ ὀποίου ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος βασιλεὺς. *τᾶς*=τῆς. *ἀρετᾶς*=ἀρετῆς. *σθένω*=ἔχω δύναμιν. τὸ *ἄσπετον*=ἢ ἀσέβεια. *δύνασις*=δύναμις. *ἃ ἀρετὰ*=ἢ ἀρετὴ. *ἀμελοῦμαι*=περιφρονοῦμαι. *θνατοῖς*=*θνητοῖς*=ποιητικὸν αἶτιον. *κατόπισθεν*=τιθεμένη εἰς δευτέραν μοῖραν. *μῆ.. ἔλθῃ* (ἐστὶ) ἐννοεῖται. *μῆ.. ἔλθῃ*=τελικὴ ἢ ἐνδοιαστικὴ.

Τὸ νόημα τῶν στίχων 1099 καὶ ἐξῆς εἶναι τὸ ἐξῆς: ἡ θυσία τῆς Ἰφιγενείας εἶναι τερατώδης, ἀντικειμένη πρὸς πᾶν θεῖον καὶ ἀνθρώπινον δίκαιον, δεῖγμα ἠθικῆς ἐξαρθρώσεως καὶ θρησκευτικῆς διαστροφῆς. Ἡθικὴ ἀγνότης καὶ εὐσέβεια οὐδαμῶς πλέον φαίνονται' πανταχοῦ ἠθικὴ ἀναρχία. Ἄλλὰ διὰ

τούτων ὁ Εὐριπίδης κάυτηριάζει τὴν ἠθικὴν ἀταξίαν τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὰ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

Αἰσθητικά: ὄμναιος ἔστασεν λαχὼν (προσωποποιία).— λωτοῦ (συνεκδοχή—ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς ὕλης).— ἔχνος (συνεκδοχικῶς τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου).— ἔχνος κρούουσαι (περιφρασις).— ἐν χρυσέοις γυάλοις καθ' ὑπαλλαγὴν ἀντὶ χρυσῶν κρατῆρων.— ὁμοίως καθ' ὑπαλλαγὴν ἐλέχθη ἔπιποβάτας ὄμιλος, διότι τὸ ἔπιποβάτας ἔπρεπε νὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὸ Κενταύρων.— ἐλάταις (συνεκδοχή—κλάδος ἐξ ἐλάτης).— στέφουσι πλόκαμόν σε ἀντὶ στέφουσι πλόκαμον σοῦ (ἐπιμερισμός).— πρόσωπον αἰδοῦς καὶ ἀρετῆς (περιφρασις καὶ προσωποποιία).— ὥστε μόσχον. (παρομοίωσις).— κατόπισθεν (μεταφορά).— μὴ ἔλθῃ φθόνος (προσωποποιία).— ὡσαύτως εἰς τὸ χορικὸν ὑπάρχον πλείστα ὀπτικά καὶ ἡχητικὰ εἰκόνες.— Ἐπίσης ὑπάρχει ἀντίθεσις εἰς τὸ νόημα στροφῆς καὶ ἀντιστροφῆς πρὸς τὸ τῆς ἐπφοῦ.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΧΟΡΟΥ: Θανατομὸς διὰ τὴν μακαριότητα τῶν γάμων Πηλέως καὶ Θέτιδος, φρίκη καὶ ἀποτροπιασμός διὰ τὴν θυσίαν καὶ ἠθικὴν ἐξάρθρωσιν.

ΝΟΗΜΑ: (1036—1057) Οἱ γάμοι τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος ἐωρτάσθησαν διὰ γαμηλίων ἁμαρτῶν, χορῶν καὶ εὐχίας.

(1058—1079) Εἰς τοὺς γάμους προσῆλθον πλὴν τῶν θεῶν καὶ οἱ Κένταυροι, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Χείρων ἐμάντευσεν εἰς τὴν Θέτιν τὴν γέννησιν τοῦ Ἀχιλλέως.

(1080—1097) Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς μακαρίους τούτους γάμους ἡ Ἰφιγένεια θά στεφθῆ ὡς θῦμα, διότι ἡ αἰδώς καὶ ἡ ἀρετὴ δὲν ὑφίστανται πλέον.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ: Μακάριοι οἱ γάμοι Πηλέως καὶ Θέτιδος. Ἀντιθέτως ἡ Ἰφιγένεια θά στεφθῆ ὡς θῦμα.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ—στίχοι 1098—1275

Κλυταιμῆστρα—Ἰφιγένεια—Ὀρέστης—Ἀγαμέμνων

Ἡ Κλυταιμῆστρα ἐξορκίζει τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ λυπηθῆ τὴν κόρην. Ἡ Ἰφιγένεια παρακαλεῖ τὸν πατέρα, ἵνα μὴ προβῆ εἰς τὴν θυσίαν, ἀλλ' αἱ ἀπέλλιδες ἱερεῖσαι τῆς θεῶνται πρὸ τῆς ἀνάμπτου ἀποφάσεως αὐτοῦ.

Πρώτη ἐνότης (1098—1208)

α) 1098—1145

Ἡ Κλυταιμῆστρα ἀνήσυχος ἐκ τοῦ ἀποκαλυφθέντος σχεδίου τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐξέρχεται τῆς σκηνῆς πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ, ἵνα καὶ ἐκ τοῦ στόματός του μάθῃ τὰ διατρέχοντα.

ΚΛΥΤ. Ἐξῆλθον οἴκων προσκοπούμενη πόσιν, χρόνιον ἀπόντα καὶ ἐκλελοιπὸτα στέγας.

Ἡ δὲ τάλαινα ἐμὴ παῖς ἐν δακρύοισιν (ἐστίν), ἰεῖσα πολλὰς μεταβολὰς ὄδυμάτων.

ἀκούσασα θάνατον, δν

βουλεύεται πατῆρ.

(Ἐμφανίζεται ἐπιστρέφων ὁ Ἀγαμέμνων)

Μνήμην δ' ἄρα εἶχον πλησίον

Ἀλλὰ νὰ ὅτι ἔρχεται ἐδῶ πλησίον

βεβηκότος Ἀγαμέμνονος τοῦδε,

δς αὐτίκα εὐρεθῆσεται
πράσων ἀνόσια ἐπὶ τοῖς τέκνοις
αὐτοῦ.

ΑΓΑΜ. Λήδας γένεθλον,
ἐν καλῷ σε ἠῦρηκα ἔξω δόμων,

ἴνα εἴπω χωρὶς παρθένου

λόγους, οὓς οὐ πρέπει
ἀκοῦειν τὰς γαμουμένας.

ΚΛΥΤ. Τί δ' ἔστιν, οὐδ'
ἀντιλάζυται σοι καιρός ;

ΑΓΑΜ. Ἐκπεμπε δωμαίων παῖδα

μετὰ πατρὸς·

ὡς πάρεσιν ἠὔρεπιόμενοι
χέρνιβες προχύται τε

βάλλειν χεροῖν καθάρσιον πῦρ,

μύσχοι τε, ἅς χρεῶν πεσεῖν

πρὸ τῶν γάμων θεῶν Ἀρτέμιδι,

φυσήματα μέλανος αἵματος.

ΚΛΥΤ. Τοῖς μὲν ὀνόμασιν
εὖ λέγεις, τὰ δ' ἔργα σου
οὐκ οἶδα ὅπως χρῆ ὀνομάσασάν με
εὖ λέγειν.

Χῶρει δέ, θύγατερ, ἔκτός·
οἶσθα γὰρ πάντως πατρός

ἃ μέλλει.

Καὶ ὑπὸ τοῖς πέπλοις λαβοῦσα

ἄγε, τέκνον, Ὀρέστην,
σὸν κασίγνητον.

(Ἐξέρχεται ἡ Ἰφιγένεια κρατοῦσα ὑπὸ τοὺς πέπλους τῆς τὸν Ὀρέστην)

Ἰδοὺ πάρεσιν ἦδε
πειθαρχοῦσά σοι.
Τὰ δ' ἄλλα ἐγὼ φράσω

πρὸ τῆσδε καὶ ἑμαυτῆς.

ΑΓΑΜ. Τέκνον, τί κλαίεις
οὐδὲ ὄρθας ἔτι ἠδέως,

ἔρεισασα δὲ ὄμμα εἰς γῆν

ἔχεις πρόσθεν πέπλους ;

ΚΛΥΤ. Φεῦ· τίνα τῶν ἐμῶν κακῶν

ὁ Ἀγαμέμνων, ποῦ εἶχα εἰς τὸν
νοῦν μου,

ὁ ὁποῖος ὁμέσως θὰ ἀποκαλυφθῆ
ἔτι σχεδιάζει ἀνοσιουργήματα κατὰ
τῶν τέκνων του.

Τέκνον τῆς Λήδας,
εἰς κατάλληλον ὄραν σὲ ἔχω εὔρει
ἔξω τῆς σκηνῆς,
διὰ νὰ σοῦ εἴπω χωριστὰ ἀπὸ τῆν
κόρην (μας)

λόγους, ποῦ δὲν πρέπει
νὰ ἀκούουν οἱ μελλόντες μοι.

Καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου
ἐπιλαμβάνεται κατὰ τὴν γνώμην σου
ἡ εὐκαιρία ;

Φώναξε ἔξω ἀπὸ τὴν σκηνὴν τὴν
κόρην (μας) καὶ σταῖλέ τὴν
μαζὶ μὲ τὸν πατέρα τῆς·
διότι ἔχουν ἐτοιμασθῆ
τὸ ἁγιασμένον ὕδωρ καὶ τὰ κριθά-
λευρα,

διὰ νὰ ραντίζωμεν μὲ τὰ χέρια μας
τὸ καθαρτήριο πῦρ,
καὶ αἱ δαμάλεις, ποῦ πρέπει νὰ θυ-
σιασθοῦν

πρὸ τῶν γάμων εἰς τὴν θεάν Ἀρ-
τέμιν,
φυσῶσαι μαυρὸν αἶμα.

Μὰ τὰς λέξεις μὲν
ὀρθῶς ὁμιλεῖς, ἀλλὰ τὰ ἔργα σου
δὲν ξέρω, πῶς πρέπει νὰ τὰ ὀνομάσω.
διὰ νὰ τὰ χαρακτηρίσω ἐπιτυχῶς.

Ἔλα ὁμως, κόρη μου, ἔξω·
διότι γνωρίζεις βεβαίως τοῦ πατρὸς
σου

τὰς προθέσεις.

Καὶ πάρε κάτω ἀπὸ τοὺς πέπλους
σου

καὶ φέρε, κόρη μου, τὸν Ὀρέστην,
τὸν ἀδελφόν σου.

Ἰδοὺ εἶναι παροῦσα αὐτὴ ἐδῶ
ὕπακούουσα εἰς τὰς διαταγὰς σου.
Ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ὁμως θὰ ὁμιλήσω
ἐγὼ

πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς καὶ ἐμοῦ.
Τέκνον μου, διατὶ κλαίεις
καὶ δὲν ἔχεις πλέον χαροῦμενον τὸ
βλέμμα,

ἀλλὰ μὲ καρφωμένον τὸ βλέμμα εἰς
τὴν γῆν
σκεπάζεις (τὸ πρόσωπον) μὲ τὸν
πέπλον ;

Ἄλλοίμονον· ποῖαν ἐκ τῶν συμφο-
ρῶν μου

λάβοιμι ἂν ἀρχὴν;
 "Ἀπασί γάρ πάρα (= πάρεστι)
 χρῆσασθαι πρώτοις
 (καί ἐν ὑστάτοις καί ἐν
 μέσοις πανταχοῦ).

ΑΓΑΜ. Τι δ' ἔστιν;
 "Ὡς πάντες εἰς ἐν ἤκατέ μοι,

ἔχοντες σύγχυσιν καὶ ταραγμὸν
 ὀμμάτων.

ΚΛΥΤ. Εἰπέ γενναίως, πόσι,
 ἃ ἂν (= ἂν) ἐρωτήσω σε.
 ΑΓΑΜ. Οὐδὲν δεῖ με κελευσμοῦ,
 θέλω ἐρωτᾶσθαι,
 ΚΛΥΤ. Τὴν παιδα τὴν σὴν
 τὴν τε ἐμήν μέλλεις κτενεῖν;

ΑΓΑΜ. "Ἐα, Τλήμονά γε ἔλεξας,
 ὀπονοεῖς τε ἃ μὴ σέ χρή.

ΚΛΥΤ. "Ἐχε ἥσυχος,
 καὶ ἀπόκριναί μοι πάλιν
 ἐκεῖνο τὸ πρῶτον.

ΑΓΑΜ. Σὺ δὲ ἦν γε ἐρωτᾶς εἰκότα,
 εἰκότα ἂν κλύοις.

ΚΛΥΤ. Οὐκ ἄλλα ἐρωτῶ
 καὶ σὺ μὴ λέγε μοι ἄλλα.

ΑΓΑΜ. "Ὡ πότνια μοῖρα
 καὶ τύχη δαίμων τε ἐμός.
 ΚΛΥΤ. Καὶ ἐμός γε καὶ τῆσδε,

εἰς τριῶν δυσδαιμόνων.

ΑΓΑΜ. Τίς σε ἠδίκησε;
 ΚΛΥΤ. Τοῦτο πύθει παρὰ ἐμοῦ;
 "Ὁ νοῦς δδε αὐτός

οὐ τυγχάνει νοῦν ἔχων.

ΑΓΑΜ. "Ἀπωλόμεσθα.
 Προδέδοται τὰ κρυπτά μου.
 ΚΛΥΤ. Οἶδα καὶ πέπυσμαί πάντα
 ἃ σὺ μέλλεις δρᾶν με·
 αὐτὸ δὲ τὸ σιγᾶν καὶ τὸ
 στεναάζειν πολλὰ
 ὁμολογοῦντός ἐστί σου.
 Μὴ κάμης λέγων.

ΑΓΑΜ. "Ἴδου σιωπῶ· τί γὰρ δεῖ
 λέγοντα ψευθεῖν
 προσλαβεῖν τῆ συμφορᾶ
 τὸ ἀναίσχυντον;

Παρατηρήσεις γραμματικής, συντακτικῆς, πραγματικῆς κτλ. βλέπε εἰς τὸ τέλος τῆς ἐξηγήσεως τῶν ἐπομένων στίχων 1146—1208.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ — πρώτη ἐνότης (1098—1208)

β) 1146—1208

ΚΛΥΤ. "Ἄκουε θεῆ νυν·

εἶναι δυνατόν νὰ λάβω ὡς ἀρχὴν;
 Διότι ὅλας γενικῶς εἶναι δυνατόν
 νὰ χρησιμοποιήσω ὡς ἀρχὴν
 (καὶ ἂν εἶναι μεταξύ τῶν τελευταίων
 καὶ μεταξύ τῶν μέσων καὶ ὅπου-
 δήποτα

Μὰ τί τρέχει;
 Πόσον ὅλοι συμφωνεῖτε ἐναντίον
 μου,

παρουσιάζοντες σύγχυσιν καὶ ταρα-
 χὴν βλεμμάτων.

"Ἀπάντησε εὐλικρινά, ἄνδρα μου,
 εἰς ὅσα σέ ἐρωτήσω.
 Δὲν ἔχω καθόλου ἀνάγκη διαταγῆς,
 θέλω νὰ ἐρωτῶμαι.

Τὴν κόρην σου
 καὶ τὴν κόρην μου σκέπτεσαι νὰ
 σκοτώσης;

Μπᾶ! Τολμηρὰ βεβαία λόγια εἶπες,
 καὶ ὑποψιάζεσαι ὅσα δὲν πρέπει.

Μένε ἥσυχος
 καὶ ἀπάντησέ μου πάλιν
 εἰς ἐκεῖνην τὴν πρώτην ἐρώτησίν μου.

"Ἄλλ' ἂν βεβαίως ἐρωτᾶς λογικά,
 θὰ ἀκούσης λογικά.

Δὲν ὑποβάλλω ἄλλην ἐρώτησιν
 καὶ σὺ μὴ μοῦ ἀπαντᾶς ἄλλα ἄνε'
 ἄλλων.

"Ὡ θεῖα μοῖρα
 καὶ τύχη καὶ κακός μου δαίμων.
 Καὶ ἰδικός σου βεβαίως καὶ αὐτῆς
 ἐδῶ,

ὁ ἴδιος διὰ τρεῖς δυστυχησμένους.

Ποῖος σέ ἠδίκησεν;
 "Ἀπὸ ἐμέ ζητεῖς νὰ μάθης τοῦτο;
 Τὸ νόημα αὐτῶν τῶν λόγων σου
 τὸ ἴδιον

δὲν ἔχει κανένα νόημα.

"Ἐχάθηκα.

Τὰ μουσικὰ μου ἔχουν προδοθῆναι.
 Γνωρίζω καὶ ἔχω μάθει ὅλα
 ὅσα σχεδιάζεις νὰ μοῦ κάμης·
 αὐτὴ δὲ ἡ σιωπὴ σου καὶ ὁ
 πολὺς στεναγμός σου
 εἶναι ὁμολογία τῆς ἐνοχῆς σου.
 Μὴ κουράζεσαι νὰ ὀμιλήσῃς,
 "Ἴδου σιωπῶ· διότι τίς ὁ λόγος
 μὲ τὰς ψευδολογίας μου
 νὰ ἀποκτήσω ἐπὶ πλέον τῆς συμφορᾶς
 καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἀναίσχυντου;

ἀνακαλύψω γὰρ λόγους
καὶ οὐκέτι χρῆσόμεσθα
παρῳδοῖς αἰνίγμασιν.
Πρῶτον μὲν, ἵνα σοὶ ὄνειδίσω

πρῶτα τοῦτο,
ἔγνημάς με ἄκουσαν
καὶ Ἑλαβες βίε,
κατακτανῶν τὸν πρόσθεν ἄνδρα

Τάνταλον, προσοῦδισάς τε πέδῳ
ζῶν τὸ ἐμὸν βρέφος,
ἀποσπᾶσας βιαίως τῶν ἐμῶν
μασθῶν.
Καὶ τῷ Διὸς γε παῖδε
ἐμῷ τε συγγόνῳ
ἐπεστρατευσάτην Ἴπποισι μαρμαί-
ροντε·

πατὴρ δὲ πρόβυς Τυνδάρεως

ἔρρύσατό σε γενόμενον ἱκέτην,
τὰ ἐμά δὲ λέχη αὐ ἔσχες.
Οὐ καταλλαχθεῖσά σοι

συμμαρτυρήσεις
ὡς ἄμεμπτος γυνὴ ἦ
περὶ σέ καὶ δόμους,
εἰς τε Ἀφροδίτην σωφρονοῦσα
καὶ τὸ σὸν μέλαθρον αὔξουσα,

ὥστε σὲ εἰσιόντα τε χαίρειν
ἐξιόντα τε θύραζε εὐδαιμονεῖν.
Σπάνιον δὲ θήρευμα ἀνδρὶ
τοιαύτην δάμαρτα λαβεῖν·
φλαύραν δὲ γυναῖκα οὐ σπόνις ἔ-
χειν.

Τίκτω δὲ σοὶ τόνδε παῖδα
ἐπὶ τρισὶ παρθένοισιν,
ὧν σὺ τλημόνως

ἀποστερεῖς με μιᾶς.
Καὶ ἂν τις ἔρηται σε,
ἔκατί τινας κτενεῖς νιν,
λέξον, τί φήσεις;
ἢ χρη ἐμέ λέγειν τὰ σά;

Ἴνα λάβῃ Μενέλεως Ἑλένην.
Καλὸν γέ τοι
ἀποτεῖσαι τέκνα
μισθὸν κακῆς γυναικός·
δυνόμεθα
τὰ ἔχθιστα τοῖσι φιλτάτοις.
Ἄγε,
ἦν καταλιπὼν με ἐν δώμασι
στρατεύσῃ καὶ ἐκεῖ γένη σὺ

διότι θὰ ὀμιλήσω ἑλευθερα
καὶ δὲν θὰ χρησιμοποίησω πλέον
εἰρωνικούς ὑπαινιγμούς.

Πρῶτον μὲν διὰ νὰ σὲ μεμφθῶ
πρῶτα

πρῶτα διὰ τοῦτο,
μὲ ἐνυμφεύθης παρά τὴν θέλησίν μου
καὶ μὲ ἐπῆρες διὰ τῆς βίας,
ἀφ' οὗ ἐσκότωσες τὸν πρῶτον ἄν-
δρα μου

τὸν Τάνταλον καὶ ἔρριψες κατὰ γῆς
ζωντανὸν τὸ βρέφος μου,
ἀποσπᾶσας (αὐτὸ) βιαίως ἀπὸ τοῦς
μασθῶς μου.

Καὶ (τότε) τὰ δύο τέκνα τοῦ Διὸς
καὶ ἰδικοὶ μου ἀδελφοὶ
ἐξεστράτευσαν ἐναντίον σου ἀπα-
στράπτοντες μὲ τὰ κατάλευκα ἄλο-
γὰ των·

ἀλλ' ὁ πατὴρ μου ὁ γέρων Τυνδά-
ρεως

σὲ ἔσωσε, ἐπειδὴ ἔγινες ἱκέτης του,
καὶ ἐκ νέου μὲ Ἑλαβες σύζυγον.

Ἀφ' οὗτου τότε συνεφιλιώθη μα-
ζί σου,

θὰ μαρτυρήσης καὶ σὺ,
πόσον ἄψογος γυναῖκα ἦμιον
πρὸς σὲ καὶ τὸν οἶκον σου,
ἐπιδεικνύουσα συζυγικὴν πίστιν
καὶ ἀξάνουσα τὴν περιουσίαν τοῦ
οἴκου σου,

ὥστε σὺ καὶ εἰσερχόμενος νὰ χαιρῆς
καὶ ἐξερχόμετος νὰ εἶσαι εὐτυχής.
Εἶναι δὲ σπάνιον εὐρημα δι' ἄνδρα
τὸ νὰ λάβῃ τοιαύτην σύζυγον·
ἐλπεινὴν ὁμοῦς γυναῖκα δὲν εἶναι δύ-
σκολον νὰ ἔχῃ κανεὶς.

Σοὺ ἐγέννησα δὲ αὐτὸν ἐδῶ τὸν υἱόν
ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς κόρας,
ἐκ τῶν ὁποίων σὺ μὲ σκληρὰν καρ-
δίαν

ζητεῖς νὰ μὲ στερήσης τῆς μιᾶς.
Καὶ ἂν κανεὶς σὲ ἐρωτήσῃ,
διὰ ποῖαν αἰτίαν θὰ τὴν σκοτώσης,
εἰπέ, τί θὰ ἀπαντήσης;
ἢ πρέπει ἐγὼ νὰ λέγω τὰς ἰδικὰς
σου δικαιολογίας;

Διὰ νὰ λάβῃ ὁ Μενέλαος τὴν Ἑλένην.
Ἰσχυρῶς βεβαίως πράγμα εἶναι
νὰ πληρώσουν τὰ παιδιὰ μας
ἀντιποινα ἀνηθίκου γυναικός·
θέλομεν δηλαδὴ νὰ ἐξαγοράσωμεν
τὰ μισητότατα μὲ τὰ προσφιλέστατα.
Ἐμπρὸς (εἰπέ μου),
ἂν μὲ ἀφήσης εἰς τὸν οἶκον
καὶ ἐκστρατεύσῃ καὶ ἀπουσιάσῃς

διὰ μακρᾶς ἀπουσίας,
τίνα καρδίαν δοκεῖς ἔξειν
με ἐν δόμοις,
ὅταν προσβλέπω κενούς μὲν
θρόνους τῆσδε,
κενούς δὲ παρθενῶνας,

μόνη δὲ καθῶμαι ἐπὶ θακρούοις,
θρηνηδοῦσα τήνδε αἰεὶ
ἀπώλεσέ σε, ὦ τέκνον, ὁ φυτεῦ-
σας πατῆρ,
αὐτὸς κτανῶν, οὐκ ἄλλος
οὐδὲ ἄλλη χερσί·
εἰ πρὸς δόμους ἐπάνει
τοῖόνδε μῖσος καταλιπών,
βραχείας προφάσεως μόνον ἐνδεῖ,
ἔφ' ἣ ἔγωγ καὶ αἱ παῖδες
αἱ λελειμμέναι
δεξιόμεθά σε δέξιν
ἦν χρεῶν δέξασθαί σε.
Μὴ δῆτα πρὸς θεῶν
μῆτε ἐμὴ ἀναγκάσης γενέσθαι
κακὴν περὶ σέ, μῆτε αὐτὸς
γένῃ·
Ἔτεν·

θύσεις δὴ σὺ παῖδα·
ἔνθα τίνας εὐχὰς ἔρεις ;
Τὶ τὸ ἀγαθὸν κατεύξει σοι,
σφάζων τέκνον ;
νόστον πονηρόν,
οἴκοθέν γε ἰὼν ἀσχερῶς ;

ἀλλὰ δίκαιον εὐχεσθαι ἐμὲ
ἀγαθὸν τί σοι ;
ἦ τοι ἄρα
ἠγοίμεθα ἂν τοὺς θεοὺς ἀσυνέτους
εἰ ἤσομεν εὐφρονα
τοῖσιν αὐθένταισιν
"Ἡκων δὲ ἔς "Αργος
προσπεσεῖ σοῖς τέκνοισιν ;
"Ἄλλὰ οὐ θέμις σοι.
Τὶς δὲ παίδων καὶ προσβλέψεται
σε,
ἐάν προέμενος κτάνης
τίνα σφῶν ;
"Ἡλθεῖς ἤδη διὰ λόγων ταῦτα ;
"Ἡ δεῖ σοι διαφέρειν σκηπτρα
μόνον
καὶ στρατηλατεῖν σε ;
"Ὀν δίκαιον λόγον

χρῆν λέγειν ἐν "Αργείοις·

βούλεσθε, "Αχαιοί, πλεῖν
ἐπὶ χθονά Φρυγῶν ;
τίθεσθε κλῆρον

ἐκεῖ ἐπὶ μακρὸν χρόνον,
ποῖαν καρδίαν νομίζεις ὅτι θὰ ἔχω
ἐγὼ μέσα εἰς τὸν οἶκον,
ὅταν βλέπω ἀδειανὰ μὲν
τὰ καθίσματα αὐτῆς ἐδῶ,
ἀδειανὰ δὲ καὶ τὰ διαμερίσματα τῆς
παρθένου,
καὶ κᾶθημαι μόνη κλαίουσα,
μοιρολογοῦσα πάντοτε αὐτὴν ἐδῶ·
σὲ κατέστρεψε, κόρη μου, ὁ πατὴρ
σου, ποῦ σὲ ἐγέννησε,
ὁ ἴδιος σκοτώσας, ὄχι ἄλλος
οὔτε διὰ ξένης χειρός·
ἂν ἐπιστῇ ψῆς εἰς τὸν οἶκόν σου,
ἄφ' οὗ ἄφησες τοιοῦτον μῖσος,
μικρὰν ἀφορμὴν μόνον χρειαζόμεθα,
διὰ τὴν ὅποιαν ἐγὼ καὶ αἱ κόραι,
ποῦ ἔχουν μείνει πίσω,
θὰ σοὶ ἐπιφυλάξωμεν τὴν ὑποδοχὴν,
ἣ ὅποια σοὶ χρειάζεταιαι.
Μὴ λοιπὸν δι' ὄνομα τῶν θεῶν
μῆτε ἐμὲ νὰ ἀναγκάσης νὰ γίνω
κακὴ πρὸς σέ, μῆτε σὺ ὁ ἴδιος
νὰ γίνῃς (κακὸς πρὸς ἐμέ).

"Ἔστω·

θὰ θυσιάσης λοιπὸν σὺ τὴν κόρην·
τότε ποῖας εὐχὰς θὰ εἴπῃς ;
Ποῖον τὸ καλὸν θὰ εὐχῆθῃς διὰ τὸν
ἑαυτὸν σου, σφάζων τὸ τέκνον σου ;
περιπετειώδη ἐπάνοδον,
ἄφ' οὗ βεβαίως ἐπαισχύντως ἀνα-
χωρεῖς ἐκ τῆς πατρίδος σου ;
ἀλλὰ εἰναι δίκαιον νὰ εὐχωμαι ἐγὼ
καλὸν τι διὰ σέ !
τότε λοιπὸν ἀναμφιβόλως
θὰ θεωροῦσαμεν τοὺς θεοὺς μωρούς,
ἐάν ἐκστομίσωμεν εὐνοϊκὰς εὐχὰς
ὑπὲρ τῶν αὐτουργῶν τοῦ φόνου.
Καὶ ὅταν ἐπανεῖλθῃς εἰς τὸ "Αργος,
θὰ ἀναγκαλισθῆς τὰ τέκνα σου ;
"Ἄλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς σέ.
Καὶ ποῖον ἀπὸ τὰ παιδιὰ σου θὰ
σὲ ἀτενίσῃ,
ἐάν ἀπερισκέπτως θανατώσης
κανὲν ἀπὸ αὐτῶν ;
"Ἐσκέφθῃς ἕως τώρα περὶ αὐτῶν ;
"Ἡ ἔχεις ἀνάγκην νὰ κινήῃς μόνον
δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸ σκηπτρον
καὶ νὰ εἶσαι ἀρχιστράτηγος ;
Τοῦτο, τὸ ὅποιον ἦτο δίκαια πρό-
τασις,
ἔπρεπε νὰ εἴπῃς ἐνώπιον τῶν "Αρ-
γείων·
θέλετε, "Αχαιοί, νὰ ἀποπλέετε
κατὰ τῆς χώρας τῶν Φρυγῶν ;
βάλλετε κλῆρον

δου παῖδα χρεών θανεῖν.
 Τόδε γάρ ἦν ἐν Ἰσω,
 ἀλλὰ μὴ παρασχεῖν σε
 παῖδα σὴν ἐξαιρέτον σφάγιον
 Δαναΐδαισι·
 ἦ κτανεῖν πρό μητρὸς
 Ἐρμιόνην Μενέλεω,
 οἴπερ ἦν τὸ πρᾶγμα·

νῦν δ' ἐγὼ μὲν ἢ σώζουσα
 τὸ σὸν λέκτρον
 ἔσπερῆσομαι παιδός,
 ἢ δὲ ἐξασμαρτοῦσα
 ὑπότροπος
 κομίζουσα νεάνιδα Σπάρτη,

γενήσεται εὐτυχής.
 Εἰ μὴ λέγω καλῶς τι τούτων
 ἄμειψαί ἔμε·
 εἰ δὲ εἴ λέλεκται,
 μετανόει δὴ
 μὴ κτανεῖν τὴν σὴν τε καὶ

ἑμὴν παῖδα
 καὶ σώφρων ἔσει.

Σχόλια στίχων 1098-1105: προσκοπομένη=αιτιολογική μετοχή τοῦ προσκοποῦμαι=παρατηρῶ νὰ ἀνακαλύψω. πόσις=σύζυγος. χροῖον=ἐπιρρ. κατηγορούμενον. ἐκλειπόμενα=μετ. παρακ. τοῦ ἐκλείπω. ἀπόντα καὶ ἐκλειπόμενα=σχήμα προθύστερον. στέγας κατὰ συνεκδοχὴν. ἰεῖσα=μετοχὴ τοῦ ἔημι, τροπική. ἔημι μεταβολὰς ὀδυσμάτων=ὀδύρομαι κατὰ ποικίλους τρόπους. βεβημένος=κατηγορηματική. πράσων=κατηγορηματική. (Κατὰ τὸν Βερναδάκειν ὁ πρῶτος καὶ οἱ τελευταῖοι στίχοι δέον νὰ ἐξηγηθοῦν οὕτως: ε' Ἐξῆλθον, διότι εἶδον ἐμπρὸς εἰς τὴν σκηνὴν τὸν ἄνδρα μου) καὶ «καλῶς λοιπὸν ἐνεθυμούμην, ὅτι αὐτὸς ἐδῶ ὁ Ἀγαμέμνων εἶχε περάσει ἀπὸ ἐδῶ πλησίον». Ἄν δεχθῶμεν τὴν ἐξήγησιν αὐτήν, τότε φαίνεται ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων εἶχε διέλθει πρὸ τῆς σκηνῆς, μήπως εὖρη μόνην τὴν Ἰφιγένειαν καὶ ἐξαπατήσας αὐτὴν τὴν ἀράσῃ· ἰδὼν ὁμῶς τὴν Κλυταιμῆστραν ἐντὸς τῆς σκηνῆς ἐξηφανίσθη τάχιστα, ὥστε αὐτὴ μόλις προέλαβε καὶ ἀντελήφθη αὐτὸν ὡς παροδικὴν σκιάν).

Σχόλια στίχων 1106-1114. τὰς γαμουμένας=μέλλοντος χρόνου. τί=κατηγορ. ἀντιλάζουμαι=ἐπιλαμβάνομαι. οὐ=ἀντικ. καιρὸς ἀντιλάζεται κατὰ προσωποποιάν. σοί=προσωπική. τί δ' ἔστιν... νόημα: τί πρᾶγμα προκαλεῖ τὴν προσοχὴν σου καὶ τοῦ ὁποῖου δὲν θέλεις νὰ χάσης τὴν εὐκαιρίαν ἠὲρρεπισμέναι=παρακ. τοῦ εὐερεπίζομαι=ἐτοιμάζομαι. βάλλειν=ἀπαρέμφ. τοῦ σκοποῦ χεροῖν=χεροῖν=ὀργανική. θεῖα=χαριστική. φουσηματα=παράθεσις. αἵματος=ἀντικειμενική φουσηματα αἵματος κατὰ τὴν σφαγὴν.

Σχόλια στίχων 1115-1123. τοῖς ὀνόμασι=ὀργανική. τοῖς ὀνόμασιν... τὰ ἔργα κατ' ἀντίθεσιν. ὅπως χεῖ...=πλαγία ἐρώτησις. ὀνομάσασαν=τροπική. πατρὸς=ὑποκειμενική. πέπλος· ἔνδυμα γυναικεῖον πλατὺ καὶ μακρὸν περιβαλλόμενον περὶ τὸ σῶμα καὶ συγκρατούμενον μὲ πόρπην ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ ἔσθην εἰς τὴν μέσην. πειθαρχοῦσα=τροπική. τὰ ἄλλα=αιτιατική τοῦ κατὰ τι. τί κλαίεις; ἴσως ἢ Ἰφιγένεια ἦτο κεκαλυμμένη ὑπὸ τοῦ πέπλου δίδουσα τὴν μορφὴν κλαιούσης. ἐρεῖσασα (τροπική) τοῦ ἐρεῖδω=στηρίζω, καρφώνω. ἐρεῖσασα ὄμμα μεταφορικῶς.

Σχόλια στίχων 1124-1145: τίνα καθ' ἔλεξιν ἀντι τί. ἀρχήν=κατηγορ.

τίνος ἢ κόρη πρέπει νὰ ἀποθάνῃ. Διότι τοῦτο ἦτο δίκαιον, καὶ ὄχι τὸ νὰ προσφέρῃς σὺ τὴν κόρην σου ὡς ἐπίλεκτον θύμα χάριν τῶν Δαναῶν· ἢ νὰ θανατώσῃ ὑπὲρ τῆς μητρὸς τῆς τὴν Ἐρμιόνην ὁ Μενέλαος, τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς διέφερε τὸ ζήτημα·

τώρα ὁμῶς ἐγὼ μὲν, ποῦ διαφυλάττω (ἀγνήν) τὴν κλίνην σου θὰ ἔχω στερηθῆ τὴν κόρην μου, ἐκείνη δέ, ποῦ διέπραξε τὸ σφάλμα, μετὰ τὴν ἐπάνοδόν της περιποιουμένη τὴν κόρην της εἰς τὴν Σπάρτην,

θὰ εἶναι εὐτυχής.

Ἐάν δὲν λέγω ὀρθῶς κάτι ἐκ τούτων ἀπάντησέ μου·

ἂν ὁμῶς ὀρθῶς ἔχουν λεχθῆ,

μετανόησε τώρα πλέον,

ὥστε νὰ μὴ σκοτώσῃς τὴν ἰδικὴν σου καὶ

τὴν ἰδικὴν μου κόρην,

καὶ θὰ εἶσαι γνωστικός.

ἀρχὴν τῆς ἀφηγήσεώς μου. μοι=ἀντιχαριστική. ἔχοντες σύγγυον καὶ παραγμόν· τοῦτο ἐδηλοῦτο ἐκ τῶν λόγων καὶ ἐκ τῆς στήσεως τῆς Κλυταιμίδεως, Ἰφιγένειας καὶ χοροῦ. δεῖ με ἀντί θεῖ μοι. τλήμων,=ων, -ον=τολμηρός, ἦν ἔρωτῆς... κλύοις ἄν=4ον εἶδος, εἰκότα... εἰκότα=ἀναδίπλωσις. πύθει=β' ἐνικόν τοῦ πεύθομαι=πυνθάνομαι=ἐρωτῶ. ἀπαλώμεθα=ἀόριστος τοῦ ἀπόλλυμαι. οἶδα καὶ πέπυσμαι=σχῆμα πρωθύτερον. πέπυσμοι τοῦ πυνθάνομαι. σοῦ δμολογούντες=κατηγορηματικὴ γενική. λέγων=κατηγορηματικὴ. κάμης=ὑποτ. ἀορ. τοῦ κάμνω=κουράζομαι. λέγοντα=τροπικὴ. τί γὰρ δεῖ... ταῦτα λέγει κατ' ἴδιαν ὁ Ἀγαμέμνων.

Σχόλια στίχων 1146—1156: σοὶ τοῦτο=ἀντικείμενα. ἔγχεας=ἀόριστος τοῦ γαμῶ=νυμφεύομαι. ἄκουσαν=ἐπιρρ. κατηγορ. ἔγχεας καὶ ἔλαβες σχῆμα ἐκ παραλλήλου. κατακτανόν=μετοχὴ ἀορ. β' τοῦ κατακτανεῖν =ἐπιθ. προσδ. Τάνταλος υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως. προσοῦδισας=ἀορ. τοῦ προσοῦδίζω (πρὸς οὔδας ῥίπτω)=ῥίπτω κατὰ γῆς. πέδον=ἔδαφος. προσοῦδισας πέδω πλεονασμός. ζῶν=κατηγορ. τῶ παιῖδε Διός=οἱ παῖδες Διός=οἱ Διόσκουροι Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης. ἐμῶ συγγόνω=ἐμοὶ σύγγονοι. ἐπεστρατεύσάτην=ἐπεστράτευσαν. μαρμαίροντες=μαρμαίροντες=ἀπαστραπτόντες. τὸ μαρμαίροντες κείται μεταφορικῶς ἐκ τῶν ἀστραπτόντων ἀστέρων καὶ καθ' ὑπαλλαγὴν ἀποδίδεται εἰς τὸ παιῖδε ἀντί εἰς τὸ ἵπποισιν. ἐρρύσατο=ἀορ. τοῦ ῥύομαι=σώζω.

Σχόλια στίχων 1157—1165: οὐ=χρονικόν ἐπιρρ. καταλλαχθεῖσα τοῦ καταλλάττομαι. ὡς ἦ=πλαγία ἐρώτησις. ἦ-α' ἐν. παρατ. τοῦ εἶμι. περὶ σέ =προσδ. ἀναφορᾶς. Ἀφροδίτην κατὰ συνεκδοχὴν. σωφρονοῦσα. αὔχουσα=τροπικαί. εἰσιόντα, ἐξιόντα=κατηγορηματικαὶ θύραξ=ἐκτός. εἰσιόντα=ἐξιόντα=ἀντίθεσις. θήρευμα=κατηγορ. (μεταφορά). λαβεῖν=ὑποκ. τοῦ ἐνν. ἐστίν. ἀνθρῖ=προσωπικὴ. ἔχειν=ὑποκ. τοῦ σπάνις ἐνν. ἐστίν. τιμῶ=ἱστορικὸς ἐνεστώς. τόνδε παῖδα τὸν Ὀρέστην. ἐπὶ τρισὶ παρθένοισι. κατὰ τὸν Ὀμηρον εἶναι ἢ Χρυσόθεμις, Λαοδίκη καὶ Ἰφιάνασσα, κατὰ δὲ τοὺς ἐπειτα τὴ Ἰφιγένεια, Ἡλέκτρα καὶ Χρυσόθεμις. με μιάς=ἀντικ. τλημόνω=σκληρῶς.

Σχόλια στίχων 1166—1184: ἔρηται=ὑποτ. ἀορ. (ἡρόμην) τοῦ ἐρωτῶ. τίνοσ..=πλαγία ἐρώτησις. ἂν ἔρηται... λέξον=4ον εἶδος. τί φήσεις=πλαγία ἐρώτησις. ἀποτεῖσαι=ἀπαρ. ἀορ. τοῦ ἀποτίνω=πληρώνω. γυναικός=γενική τῆς αἰτίας. ὀνομάμεθα μεταφορικῶς. τὰ ἐχθίστα (Ἑλένη) τοῖς φιλάτοις (Ἰφιγένεια)=ἀντίθεσις. φιλάτοις=ὀργανικὴ. ἄγε=ἐπίρρημα προτροπικόν. στρατεύση=β' ἐν. ὑποτ. ἀορ. τοῦ στρατεύομαι. τίνα=κατηγορ. ἦν στρατεύση καὶ γένη... τίνα καρδίαν ἐξῶ (ἔξειν)=4ον εἶδος. κενούς... κενούς=ἀναδιπλωσις μόνη=κατηγορηματικὸς προσδ. καθῶμαι=ὑποτακτικὴ τοῦ κάθημαι. θρηνησοῦσα=τροπικὴ. φου. ἴσας μεταφορικῶς. κτανόν=τροπικὴ. αὐτός, οὐκ ἄλλος κατὰ τὸ σχῆμα ἐκ παραλλήλου. ἐπάνει=β' ἐνικόν μέλλοντος τοῦ ἐπατέρχομαι λελειμμένοι=παρακ. τοῦ λείπομαι. δέξιν=συστοιχόν ἀντικ. δεξόμεθα δέξιν... δέξασθαι κλήχησις. κακὴν περὶ σέ=ὑπαινιγμὸς τοῦ φόβου τοῦ Ἀγαμέμνονος ὑπὸ Κλυταιμίδεως καὶ Αἰγίσθου.

Σχόλια στίχων 1185—1208: εἶεν=ἔστω, ἄς δεχθῶμεν ὅτι θὰ θυσιάσης τὴν κόρην σου. ἐνθα=τότις, κατὰ τὴν θυσίαν. κατεύξει=μέλλων τοῦ κατεύχομαι β' ἐνικόν. σφάζων=χρονικὴ. νόστον πονηρὸν ὄντως ὁ Ἀγαμέμνων εἶχε περιπεγεῖσθαι ἐπ' ἀνόδο. ἰών=χρονικὴ. εἰ ἦσομεν... ἠγοίμεθα ἂν=1ον εἶδος ἠσομεν=μέλλον τοῦ ἴημι αὐθνήτης=αὐτοηγὸς τοῦ φόνου. αὐθένταις=χαριστικὴ. εὐφρονα τοῦ εὐφρων, -ον. προσπεσεῖ=β' ἐν. μέλλ. τοῦ προσπίπτω (προσπεσοῦμαι). θέμις ἐστὶ=ἐπιτρέπεται. προβλέπεται τοῦ προσβλέπω. προσέμενος=μετ' ἀορ. τοῦ προίεμαι=εἶμαι ἀπερισκεπτός. προσέμενος=τροπικὴ. κτάνης=ὑποτ. ἀορ. (ἔκτανον) τοῦ κτείνω. σοί=προσωπικὴ. ὃν καθ' ἑλξιν ἀντί ὁ. χρῆν καὶ ἐχρῆν=παρατ. τοῦ χρῆ. τίθεσθε=προστακτικὴ. ὄτου...=πλαγία ἐρώτησις. ὄτου=κτητικὴ. σφάγιον=κατηγορ. Δαναῖταις=

χαριστική. *σῦπερ* = κατηγορηματική κειτική. *τίθεσθε κληρον* κτλ. Διὰ τῆς κληρώσεως θὰ ἐπλήττοντο ἀθῶοι, ὁ Μενέλαος θὰ ἐδιπλασίοζε τὴν συμφορὰν τοῦ θύων τὴν κόρην τοῦ Ἑρμιόνην, οἱ θεοὶ θὰ ὠργίζοντο κατὰ τοῦ Μενελάου ὡς σφαγῆς τῆς ἀθῶας κόρης του, ὁ σκοπὸς τῆς ἐκστρατείας ἴσως ἐματαιοῦτο, ἀλλὰ πάντα ταῦτα εἶναι ἀδιάφορα διὰ τὴν Κλυταιμῆστραν, ἣτις διαφέρεται μόνον διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Ἰφιγένειας. *ἐστέρησμαι* = τετελεσμένοις μέλλων. *ἡ σώζουσα*. *ἡ ἐξαμαρτούσα* = ἀντίθεσις. *ὑπότροπος* ἐνν. *οὔσα*. *κομίζουσα* (ἡ Ἑλένη) *νεάνιδα* (τὴν Ἑρμιόνην). *κομίζουσα* = τροπική. *εἰ μὴ λέγω* = πλαγία ἐρώτησις. *ἄμειψαι* = προστακτικὴ ἀορ. τοῦ *ἀμείβομαι* = ἀπαντῶ. *εἰ λέλεκται...* *μεταιόει* = ἴον εἶδος.

Χαρακτηρισμοὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου.

ΝΟΗΜΑ: (1098—1105). Ἡ Κλυταιμῆστρα ἀναμένουσα ἐναγωνίως τὸν Ἀγαμέμνονα, ἵνα μάθῃ παρ' αὐτοῦ τὰ διατρέχοντα, βλέπει αὐτὸν ἐπανερχόμενον.

(1106—1114) Οὗτος πληροφορεῖ τὴν Κλυταιμῆστραν, ὅτι ἡ θυσία τοῦ γάμου εἶναι ἤδη ἐτοίμη, καὶ ζητεῖ τὴν Ἰφιγένειαν, διὰ νὰ ὑπάγουν ὁμοῦ εἰς τὴν γαμήλιον τελετὴν.

(1115—1121) Ἡ Κλυταιμῆστρα, ἣτις γνωρίζει ἤδη τὰ σχέδια τοῦ Ἀγαμέμνονος, καλεῖ ἔξω τῆς σκηνῆς τὴν Ἰφιγένειαν μετὰ τοῦ Ὀρέστου.

(1122—1129) Ὁ Ἀγαμέμνων, ἀγνοῶν ὅτι τὸ μυστικόν του ἔχει ἀποκαλυφθῆ, ἐκπλήττεται βλέπων τὴν Ἰφιγένειαν κλαίουσαν.

(1124—1126) Ἡ Κλυταιμῆστρα ἔχει ἤδη ἐτοιμασθῆ νὰ ἐπιτεθῆ διὰ τοῦ λόγου κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀλλὰ δὲν γνωρίζει, πόθεν νὰ ἀρχίσῃ.

(1127—1145) Ὁ Ἀγαμέμνων ζητεῖ ἐξηγήσεις διὰ τὴν περίεργον στάσιν τῶν γυναικῶν ἀπέναντί του καὶ τότε ἡ Κλυταιμῆστρα ἐρωτᾷ αὐτὸν ἐπιμόνως, ἂν θὰ θυσιάσῃ τὴν κόρην. Ὁ Ἀγαμέμνων ὑπεκφεύγει βλέπων ὅτι τὸ μυστικόν του ἔχει προδοθῆ καὶ ἡ σιωπὴ του εἶναι ἐνδειξις τῆς ἐνοχῆς του.

(1146—1152) Ἀκολούθως ἡ Κλυταιμῆστρα ἐλέγχει αὐτὸν, διότι διὰ τῆς βίας τὴν ἐνυμφεύθη, φονεύσας τὸν πρῶτον ἄνδρα τῆς τὸν Τάνταλον καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ τέκνον.

(1153—1156) Τοῦ ὑπενθυμίζει, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ τῆς οἱ Διόσκουροι θὰ ἐτιμῶνουν αὐτὸν διὰ τὴν κακίην του πρᾶξιν, ἀλλ' εὐτυχῶς ὅτι ἐπενέβη πρὸς σωτηρίαν του ὁ πατήρ τῆς Τυνδάρωος.

(1157—1165) Τοῦ λέγει πόσον ἄμεμπτος σύζυγος ὑπῆρξεν ἀπέναντί του, χάρισασα μάλιστα εἰς αὐτὸν τέσσαρα τέκνα, ἐξ ὧν τὸ ἐν ἀπειλεῖται τῶρα νὰ φονευθῆ.

(1166—1170) καὶ μάλιστα χάριν μιᾶς ἐλευσίνης γυναικός, τῆς Ἑλένης.

(1171—1182) Αὐτοῦ τοῦ τέκνου τὸν θάνατον θὰ κλαίῃ κοθ' ὄλην τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ διὰ τοῦτο θὰ ἐπιφυλάξῃ εἰς αὐτὸν κακὴν ὑποδοχὴν, ὅταν ἐπανεέλθῃ.

(1183—1184) Ἐξορκίζει λοιπὸν τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιόν του.

(1185—1190) Ἄλλως τε ποῖαι εὐχαι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπεμφθοῦν εἰς τοιαύτην θυσίαν;

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ—δευτέρα ἐνότης—στίχοι 1209—1275

α) 1209—1252

ΧΟΡΟΣ. Πιθοῦ.
καλὸν γάρ τοι τὸ συνζῶζεν
τέκνα, Ἀγαμέμνον'

οὐδεὶς βροτῶν ἀντίποι ἀν
τοῖσδε.
ΙΦΙΓ. Εἰ μὲν, ὦ πάτερ, εἶχον

Ἄκουσέ την'
διότι ὄραϊον πρᾶγμα ἀληθὺς εἶναι
τὸ νὰ προσπαθῆ κανεὶς ἀπὸ κοινοῦ
(μετὰ τῆς μητρὸς) νὰ σώζῃ τὰ τέκνα του, Ἀγαμέμνον'
οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ
φέρῃ ἀντίρρησην εἰς αὐτὰ ἐδῶ.
Ἄν, πατέρα μου, εἶχα

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ—δευτέρα ἐνότης—στίχοι 1209—1275

α) 1209—1252

ΧΟΡΟΣ. Πιθοῦ.

καλὸν γάρ τοι τὸ συνώζειν
τέκνα, Ἀγάμεμνον'οὐδεὶς βροτῶν ἀντίποι ἀν
τοῖσδε.ΙΦΙΓ. Εἰ μὲν, ὦ πάτερ, εἶχον
τὸν Ὀρφέως λόγον,
πεῖθειν ἐπάδουσα,
ὥστε ὁμαρτεῖν μοι πέτρας,
κηλεῖν τε τοῖς λόγοις
οὐς ἐβουλόμην,
ἐνταῦθα ἀν ἦλθον·
νῦν δὲ τὰ ἀπὸ ἐμοῦ σφά,
δάκρυα παρέξω·

ταῦτα γὰρ δυναίμεθα ἄν.

Ἴκετηρίαν δὲ γόνασιν

ἑξάπτω σέθεν τὸ σῶμα τὸ ἐμόν,
ὅπερ ἔτικτέ σοι ἦθε,
μὴ με ἀπολέσης ἄωρον·
ἦδ' ὡ γὰρ λεύσσειν τὸ φῶς·τὰ δὲ ὑπὸ γῆς μὴ με ἀναγκά-
σης ἰδεῖν.Πρώτη σὲ ἐκάλεσα πατέρα
καὶ σὺ παῖδα ἐμέ
πρώτη δὲ δοῦσα ἐμόν σῶμα σοῖ-
σι γόνασιἔδωκα φίλας χάριτας
καὶ ἀντεδεξάμην.

Λόγος δὲ ὁ μὲν σὸς ἦν ὄδε·

ἄρα, ὦ τέκνον,
ὄψομαί σε εὐδαίμονα
ἐν δόμοισιν ἀνδρός,
ζῶσάν τε καὶ θάλλουσαν
ἀξίως ἐμοῦ ;

Ὁ ἐμός δὲ αὖ

ἐξαρτωμένης περὶ σὸν γένειον,
οὐ νῦν ἀντιλάζουμαι χερσὶ,

ἦν ὄδε·

τί δ' ἄρα, πάτερ, ἄρα
ἐγὼ εἰσδέξομαί σε πρέσβυν
φίλαισιν ὑποδοχαῖς ἐμῶν δόμων,
ἀποδιδοῦσά σοι τιθηνούς
τροφάς πόνων ;

Τούτων τῶν λόγων ἐγὼ μὲν ἔχω

Ἄκουσέ την·

διότι ὦραϊον πράγμα ἀληθῶς εἶναι
τὸ νὰ προσπαθῆ κανεὶς ἀπὸ κοινοῦ
(μετὰ τῆς μητρὸς) νὰ σῶζῃ τὰ τέ-
κνα του, Ἀγαμέμνον·οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ
φέρῃ ἀντίρρησην εἰς αὐτὰ ἔδω.Ἄν, πατέρα μου, εἶχα
τὸ χάρισμα τῆς φωνῆς τοῦ Ὀρφέως,
δηλαδὴ νὰ πειθῶ μὲ τὰ τραγούδια,
ὥστε νὰ μὲ ἀκολουθοῦν οἱ βράχοι,
καὶ νὰ συγκινῶ μὲ τὰ λόγια μου,
ἄσους ἤθελα,
αὐτὸ τὸ μέσον θὰ ἐχρησιμοποιοῦν·
τώρα ὁμῶς αὐτὰ ποῦ μόνον γνωρίζω,
δηλαδὴ τὰ δάκρυά μου θὰ χρησιμο-
ποιήσω·διότι αὐτὰ εἶναι δυνατόν (νὰ χρη-
σιμοποιήσω).Ὡς ἱκετήριον δὲ κλάδον χάριν τῆς
ζωῆς σουκρεμῶ ἀπὸ σέ τὸ σῶμά μου,
τὸ ὅποιον ἐγέννησε μὲ σέ αὐτὴ ἔδω,
μὴ μὲ σκοτώσης πρόωρος·
διότι γλυκὺ εἶναι νὰ βλέπῃ κανεὶς
τὸ φῶς·τὰ δὲ ὑποκάτω τῆς γῆς μὴ μὲ ἀναγ-
κάζῃς νὰ ἴδω.Πρώτη σὲ ἐφώναζα πατέρα
καὶ σὺ ἐμέ κόρην σου·
πρώτη δὲ καθίσασα εἰς τὰ γόνα-
τά σουσοῦ ἔδωσα γλυκὰ χάδια
καὶ εἰδέχθην ἐκ μέρους σου.
Καὶ τὰ λόγια σου ἦταν αὐτὰ ἔδω·

ἄρα γε, κόρη μου,

θὰ σέ ἴδω εὐτυχημένην
εἰς τὸ σπίτι τοῦ συζύγου σου,
νὰ ζῆς καὶ νὰ εὐτυχεῖςὅπως ἀξίζει εἰς ἰδικὴν μου κόρην ;
Τὰ ἰδικὰ μου πάλιν (λόγια),ἐν ᾧ ἐπιανόμουν ἀπὸ τὰ γένειά σου,
ἀπὸ τὰ ὅποια τώρα πιάνομαι μὲ τὸ
χέρι μου,
ἦσαν τὰ ἐξῆς·ἄρα γε, πατέρα μου,
ἐγὼ θὰ σέ δεχθῶ γέροντα
μὲ φιλικὸ δεξιῶτα εἰς τὸ σπίτι μου,
ἀνταποδίδουσα εἰς σέ τοὺς πολλοὺς
κόπους σου διὰ τὴν ἀνατροφὴν μου ;
Αὐτὰ τὰ λόγια ἐγὼ μὲν τὰ ἐνθυ-

μνήμην, σὺ δὲ ἐπιλέησαι,
καὶ θέλεις ἀποκτεῖναί με.
Πρὸς Πέλοπος
καὶ πρὸς πατρός Ἄτρεως
καὶ τῆσδε μητρός,
ἢ ὠδίνουσα ἐμέ πρὶν

νῦν δευτέραν τήνδε ὠδίνα λαμ-
βάνει,
μὴ (ἀπολόσης με) σέ (ικετεύω).
Τί μέτεστί μοι τῶν γάμων
Ἄλεξάνδρου Ἑλένης τε ;
Πόθεν ἦλθεν ἐπὶ ὀλέθρῳ
τῷ ἐμῷ, πάτερ ;

(Ὁ Ἄγαμέμνων ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον)

Βλέψον πρὸς ἡμᾶς, ἴδος ὄμμα
φίλημά τε,
ἵνα ἀλλὰ τοῦτο ἔχω μνημεῖον
σέθεν κατθανοῦσσι,
εἰ μὴ πεισθῆς τοῖς ἑμοῖς λόγοις·

(Πρὸς τὸν Ὀρέστην)

ἀδελφέ, μικρός μὲν σὺ γὰρ
ἐπίκουρος φίλοις,
ὅμως δὲ συνδάκρυσον,
ἰκέτευσον πατρός
μὴ θανεῖν τὴν σὴν ἀδελφὴν·
καὶ ἐν νηπίοις γὰρ τοι ἐγγίγνεται
αἴσθημα τῶν κακῶν.
Ἴδου σιωπῶν λίσσεται σε
ὄδε, ὦ πάτερ.
Ἄλλὰ αἰῶσαί με
καὶ κατοίκτηρον βίον·
ναί, πρὸς γενεῖου
ἀντόμεσθὰ σε δύο φίλων·

ὁ μὲν νεοσσός ἔτι ὢν,
ἢ δὲ ἠῤῥημένη.
Συντεμοῦσα πάντὰ λόγον ἐν
νικήσῳ
ἥδιστον ἀνθρώποισιν

βλέπειν τόδε τὸ φῶς,
τὰ δὲ νέρθε οὐδέν·
μαίνεται δὲ ὅς εὐχεται θανεῖν.

Κρεῖσσον κακῶς ζῆν
ἢ καλῶς θανεῖν.

Παρατηρήσεις καὶ χαρακτηρισμοὶ ἐν τέλει τοῦ ἐπομένου.

β) 1253—1275

ΧΟΡΟΣ. Ὡς τλήμων Ἑλένη,
διὰ σέ καὶ τοὺς σοὺς γάμους
ἦκει μέγας ἀγῶν

μοῦμαι, ἀλλὰ σὺ τὰ ἔχεις λησμονή-
σει, καὶ θέλεις νὰ με σκοτώσης.
Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πέλοπος
καὶ τοῦ πατρός σου Ἄτρεως
καὶ αὐτῆς ἐδῶ τῆς μητρός μου,
ποῦ ἐν ᾧ πρότερον μὲ ἐγέννησε μὲ
πόνους
τώρα δευτέραν θλίψιν αὐτὴν ἐδῶ
ὕποφέρει,
μὴ (μὲ σκοτώσης) σέ (παρακαλῶ),
Τι σχέσιν ἔχω ἐγὼ μὲ τοὺς γάμους
τοῦ Ἄλεξάνδρου καὶ τῆς Ἑλένης ;
Διατί ἦλθεν πρὸς τὴν καταστροφὴν
τὴν ἰδικὴν μου, πατέρα μου ;

Κοίταξέ με, δός μου μιὰ ματιὰ
καὶ ἓνα φίλημα,
διὰ νὰ ἔχω τοῦτο τοῦλάχιστον ὡς
ἐνθούμιον σου μετὰ τὸν θάνατόν μου,
ἐάν δὲν πεισθῆς εἰς τοὺς λόγους μου·

ἀδελφέ μου, μικρός μὲν βέβαια
βοηθός τῶν ἀγαπημένων σου προ-
σώπων εἶσαι σὺ,
ἀλλ' ὅμως δάκρυσε μαζί μου,
παρακάλεσε τὸν πατέρα
νὰ μὴ ἀποθάνῃ ἡ ἀδελφὴ σου·
καὶ τὰ νηπία βεβαίως ἀκόμη συναί-
σθάνονται τὰς συμφοράς.
Ἴδου μὲ τὴν σιωπὴν του σέ ἰκετεύει
αὐτός ἐδῶ, πατέρα.
Ἄλλὰ σεβάσου τὴν δυστυχίαν μου
καὶ λυπήσου τὴν ζωὴν μου·
ναί, εἰς τὰ γενεῖά σου
σέ ἰκετεύομεν δύο ἀγαπημένα πρό-
σωπα·
αὐτός μὲν ὢν νηπίον ἀκόμη,
ἐγὼ δὲ μεγαλωμένη.
Συντεμοῦσασα πᾶν ὃ, τι εἶχα νὰ εἶπω
εἰς ἔν, θὰ πείσω,
εἶναι γλυκύτερον εἰς τοὺς ἀνθρώ-
πους
νὰ βλέπουν τοῦτο τὸ φῶς,
ὁ δὲ κάτω κόσμος τίποτε δὲν ἀξίζει·
τρελλός εἶναι ὁποῖος εὐχεται νὰ ἀπο-
θάνῃ.
Προτιμότερον νὰ ζῆ κανεὶς ἀσχημα
παρὰ νὰ ἀποθάνῃ ὥραϊα.

Ὡς ἀθλία Ἑλένη,
ἐξ αἰτίας σοῦ καὶ τῶν γάμων σου
ἔχει ἐπέλθει μέγας διαπληκτισμός

Ἄτρεΐδαις καὶ τέκνοις.
ΑΓΑΜ. Ἐγὼ συνετός εἰμι
τὰ τε οἰκτρὰ καὶ τὰ μῆ,

φιλῶν ἑμαυτοῦ τέκνα·
μαινοίμην γάρ ἄν.

Δειῶς δ' ἔχει με τολμήσαι
ταῦτα, γύναι, δειῶς δὲ καὶ μῆ·

δεῖ γὰρ πράξαι με τοῦτο.
Ὅρατε ὅσον ναύφρακτον στρα-
τευμα τόδε,
ὄσοι τε Ἑλλήνων ἀνακτες
χαλκέων δ' ἔπλων,
οἷς οὐκ ἔστι νόστος
ἐπὶ πύργους Ἰλίου,

εἰ μὴ σε θύσω,
ὡς λέγει μάντις Κάλχας,
οὐδ' ἔστι ἐξελεῖν
κλεινὸν βάθρον Τροίας.

Μέμνηε δ' Ἀφροδίτη τις
στρατῶ Ἑλλήνων
πλεῖν ὡς τάχιστα
ἐπὶ χθόνα βαρβάρων,
παῖσαι τε ἀρπαγὰς ἑλληνικῶν
λέκτρων·
οἷ κτενοῦσι τὰς τε ἐν Ἄργει

παρθένους μου
ὁμᾶς τε καὶ ἐμέ,
εἰ λύσω θέσφατα θεᾶς.

Ὅυ καταδεδοῦλωταί με
Μενέλεως, τέκνον, οὐδ' ἐλήλυθα
ἐπὶ τὸ βουλόμενον ἐκείνου,
ἀλλ' Ἑλλάς, ἧ δεῖ
θῆσαι σε, κἂν θέλω
κἂν μὴ θέλω.
τούτου δὲ καθέσταμεν ἤσσονας.

Δεῖ γὰρ νιν
ὄσον ἐν σοί, τέκνον,
καὶ ἐμοὶ γενέσθαι ἔλευθέραν
μηδὲ σολᾶσθαι λέκτρα
ὕπο βαρβάρων
βίᾳ ὄντας Ἑλληνας.

εἰς τοὺς Ἄτρεΐδας καὶ τὰ τέκνα των.
Ἐγὼ ἔννοῶ
καὶ ὄσα προκαλοῦν καὶ ὄσα δὲν
προκαλοῦν συμπάθειαν.
διότι ἀγαπῶ τὰ τέκνα μου·
διότι θὰ ἤμουν τρελλός (ἄν δὲν τὰ
ἡγάπων).

Εἶναι φοβερὸν νὰ τολμήσω ἐγὼ
αὐτὰ, γυναῖκα μου, φοβερὸν ὅμως
καὶ τὸ νὰ μὴ τὰ ἀποτολήσω·
διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ πράξω αὐτό.
Βλέπατε πόσον εἶναι αὐτὸ ἐδῶ τὸ
ναυτικὸν στρατόπεδον,
καὶ πόσοι εἶναι οἱ Ἑλληνες
ὀπλίται,
εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι ἀδύνατος ὁ
πλοῦς κατὰ τῶν πυργωτῶν τειχῶν
τοῦ Ἰλίου,
ἐάν δὲν σὲ θυσιάσω,
ὅπως λέγει ὁ μάντις Κάλχας,
οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ κυριεύσωμεν
τὴν περίφημον πρωτεύουσαν τῆς
Τροίας.

Κάποιος μανιῶδης πόθος κατέχει
τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων
νὰ πλεῦσουν τὸ συντομώτερον
κατὰ τῆς χώρας τῶν βαρβάρων,
καὶ νὰ σταματήσουν τὰς ἀρπανάς
τῶν Ἑλληνίδων συζύγων·
αὐτοὶ θὰ σκετώσουν καὶ τὰς εἰς
τὸ Ἄργος (Μυκῆνας)
κόρας μου
καὶ σᾶς καὶ ἐμέ,
ἄν δὲν ἐκτελέσω τὴν ἐντολὴν τῆς
θεᾶς.

Δὲν μὲ ἔχει δοῦλόν του
ὁ Μενέλαος, παιδί μου, οὔτε ἔχω
ὕποκῦψι εἰς τὰς ὀρέξεις ἐκείνου,
ἀλλ' ἡ Ἑλλάς, εἰς τὴν ὅποιαν πρέπει
νὰ σὲ θυσιάσω, εἴτε τὸ θέλω
εἴτε δὲν τὸ θέλω·
εἰς αὐτὴν τὴν ἀνάγκην ἔχομεν ὑπο-
κύψει.

Διότι εἶναι ἀνάγκη αὐτῆ,
ὄσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ, κόρη μου,
καὶ ἐμέ, νὰ γίνῃ ἔλευθέρα
καὶ νὰ μὴ ἀπογυμνωθῆμεθα ἀπὸ τὰς
συζύγους μας ὕπο τῶν βαρβάρων
διὰ τῆς βίας, ἂν καὶ εἴμεθα Ἑλ-
ληνες

(Ὁ Ἀγαμέμνων ἀπέρχεται εἰς τὸ στρατόπεδον)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΧΩΝ 1209—1220. πιθοῦ=προστ. ἄορ. (ἐπιθόμην)
τοῦ πείθεμαι. εἰ εἶχον.. ἤλθον ἄν=β' εἶδος. Ὀρφέως ὁ Ὀρφεὺς ἦτο υἱὸς
τῆς Μούσης Καλλιόπης, μυθικὸς ἥρωας, ποιητῆς καὶ μουσικὸς, θέλγων διὰ
τῆς φωνῆς καὶ τῆς λύρας ἄγρια θηρία, κινῶν λίθους καὶ δένδρα καὶ ἀνα-

χαιρίζων τὸν ὄϋν ποταμῶν, μαλάξας καὶ αὐτὸν τὸν Πλούτωνα. *πεῖθειν*, *κηλεῖν* = ἐπεξηγήσεις τοῦ λόγον' ἐπάδουσα = τροπική. *δμαρτῶ* = ἀκολουθῶ. *κηλῶ* = θάλλω, μαγεύω, συγχινῶ. *πέτρα* = βράχος, *πέτρος* = λίθος. *λόγοισιν* = ὄργανοῖς. τὰ ἀπὸ ἐμοῦ σοφὰ = προεξαγγελτικὴ παράθεσις' ἂν ὅμως ληφθῆ ὡς ἀντικείμενον τοῦ παρέξω, τότε τὸ δάκρυα = ἐπεξηγήσεις. *ἰκετηρία* = κατηγορ. τοῦ σώμα. *ἰκετηρία* ἦτο κλάδος ἐλαίας περιτυλιγμένος μὲ λευκὰ ἔρια, σύμβολον τῶν ἰκετῶν. *γόνασιν* = χαριστική. *σώμα* σέθεν = ἄντικ. τοῦ ἐξάπτω (τινός τι). *σέθεν* = σοῦ. ἤδε ἢ Κλυταιμήστρα ἄωρον κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν καρπῶν. *λεύσσω* = βλέπω *λεύσσειν* = ὑποκ. ἤδύ = κατηγορ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΧΩΝ 1221-1240. *πρώτη, πατέρα, παῖδα* = κατηγορούμενα. *δοῦσα* = τροπική. *σώμα γόνισι* = ἀντικείμενα. *εὐδαίμονα* = κατηγορ. *ζῶσαν, θάλλουσαν* = κατηγορηματικά. *θάλλουσαν* = μεταφορὰ ἐκ τῶν δένδρων. *ἐμοῦ* = γενική τῆς ἄβιας. *δδε* = κατηγορ. *ἐξορτομέης* κατὰ γενικήν ἐκ τοῦ λόγος ἐμὸς = λόγος ἐμοῦ. *πρέσβυν* = κατηγορ. *ὑποδοχαῖς* = τροπική. *δόμων* = ὑποκειμενική ἐκ τοῦ ὑποδοχαῖς. *ἐμῶν φίλοις* ὑποδοχαῖς *δόμων* κατὰ χιαστόν σχῆμα. *ἀποδίδοῦσα* = τροπική *τιθηνός* = ὁ τρέμων. *πίων τροφαί* = ἐπιπονοὶ τροφαί. *λόγων* = ἀντικείμενική. *ἐπιλέλησαι* = παρακ. τοῦ ἐπιλανθάνομαι. *μνήμην ἔχων* = ἐπιλέλησαι = ἀντίθεσις, μὴ (ἀπολέσης ἢ ἀποκτηῖς με). σέ (ἰκετεύω). *Πέλω* υἱός τοῦ Τατάλου, πατρὸς τοῦ Ἄτρεως. *ᾠδίνουσα* = ἐνδοτικὴ ἐμέ = ἱνική. *ᾠδῖς, ἔνος* = πόνος, λύπη. *ᾠδίνουσα ᾠδῖνα* κατὰ σχῆμα ἐτυμολογικόν. *Ἀλέξανδρος* λέγεται ὁ Πάρις. *κιτ(α)θανοῦσα* = χρονικὴ *σέθεν* = σου = ἀντικείμενική, *εἰ πεισθῆς* περιεργος σύνταξις τοῦ εἰ μετὰ ὑποτακτικῆς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΧΩΝ 1241-1254. *τῶν κακῶν* = νικημενική. *σιωπῶν* = τροπική. *λίσομαι* = παρακαλῶ. *αἰδεομαι* = προστακτικὴ ἄορ (ἡδεσάμην) τοῦ αἰδοῦμαι = ἐντρέπομαι, σέβομαι. *κατοίκειρον* = προκτ ἄορ. τοῦ κατοικεῖρω. *ἀντόμε(σ)θα* τοῦ ἀντομαι = παρακαλῶ. *φίλω* δικῆς = φίλοι = πικράθεισι. *ἠῶξήμενη* = κατηγορηματικὴ. *συντιμοῦσα* = μετοχή ἄορ. τοῦ συντέμνω. *ἀνθρώποισι* = προσωπική. *βλέπειν* = ὑποκ. *νέοθε* = ἐνεοθε οὐδέν = κατηγορ. Τοὺς στίχους 1250-1252 λέγει ἡ Ἰφιγένεια ἐπιφραζομένη ἀπὸ τοῦ ὀρμέφυτον τῆς ζωῆς. Ἄλλου ὁ Εὐριπίδης λέγει «τοῦ ζῆν δὲ λυτρώσιν κρείσσον ἔστι κατθανεῖν» τὸ γὰρ θανεῖν κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται, ὁ δὲ Σοφοκλῆς εἰπὼν ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι τὸν εὐγενῆ χεῖρ. Ὁ Ἀχιλλεύς ὡσαύτως προτιμᾷ νὰ εἶσι δούλος εἰς ἄλλον παρὰ νὰ βασιλεῦθι μετὰ τῶν νεκρῶν. *διὰ σέ καὶ τοὺς σοὺς γάμους* = ἔν διὰ δυοῖν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΧΩΝ 1255-1275 *συνετός εἰμι* = συνήμι = ἐννοῶ. *φιλῶν* = αἰτιολογική. *τὰ οἰκτρά* = ἄντικ. *μαινομην ἂν* = (εἰ μὴ φιλοῖην ἢ εἰ μὴ συνείην) = ὅσον εἶδος *τολμήσαι* = ὑποκ. ὅσον (ἔστι) = πλαγία ἐξώθησις. *ἴσον* = κατηγορ. *δοοι* (εἰσὶ) = πλαγία ἐξώθησις. *ἴσοι* = κατηγορ. Ἑλλήνων = διαιρητική. *ἀνακτε* = ὑποκ. *δπλων* = ἀντικείμενική. *ἐξελεῖν* (ἄορ. τοῦ ἐξαιρῶ) = ὑποκ. *μέμνης* = παρακ. τοῦ μάλνομαι. Ἐφροδίτη κατὰ συνεκδοχὴν. *στρατῶ* = τοπική. Ἑλλήνων = κτητική *πλεῖν*, *παῦσαι* = ἀπαρעמפата τοῦ σκοποῦ. *λέκτρων* = ἀντικείμενική οἷ κτενοῖσι ἀντὶ ὅς κτενεῖ (δηλαδή ὁ στρατός), ἀλλ' ἔχομεν σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον. ἤ = χαριστική. *τούτου* = συγκριτική. *καθέσταμεν* = *καθεστήκαμεν*. *ἡσοοιες* = συγκριτικός τοῦ κακός. *συλᾶσθαι* = ὑποκ. τοῦ δεῖ, τοῦ ῥήματος *συλῶμαι* τι = ἰπογυμνοῦμαι. *λέκτρα* = ἄντικ. *δνας* = ἐνδοτικὴ. Εἰς τὸ τέλος τοῦ λόγου τὸ Ὁ Ἰαγμένων παρουσιάζεται ἐχθρὸν αἰσθητὰ πατριωτικὰ καὶ πανελλήνια.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ: *Κλυταιμήστρα* πλήρης πάθους διὰ τὸ σατανικὸν σχέδιον τοῦ Ἰαγμένου ἐξέρχεται τῆς σκηπῆς ἀνυπόμονος καὶ τεταραγμένη καὶ ἰδοῦσα τὸν ἀναίσχυντον ὑποκριτὴν ἐπιτίθεται ἐναντίον τοῦ μετὰ *δριμύτητος* καὶ ὡς ἀληθῆς μήτηρ ζητεῖ νὰ σώσῃ τὴν κόρην τῆς κατὰ τὸν αὐτοχαρακτηρισμὸν τῆς εἶναι σύζυγος *πιστῆ, ἐνάρετος, ἄφογος, ἀγνή* καὶ ἡ τιμῆ

τοῦ οἴκου της. Οἱ λόγοι της πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα δὲν στεροῦνται ὡς αὐτῶς *σαρκασμοῦ* τινος καὶ *εἰρωνείας*.

Ἀγαμέμνων. Κατὰ τὴν Κλυταιμῆστραν εἶναι *διπρόσωπος*, *ἀναίσχυντος ὑποκριτῆς* προσηγορούμενος ἀβρότητα καὶ φιλοφροσύνην, *ἀρχομανῆς*, *θηριώδης* εἰς τὴν ψυχὴν. Ὁ ἴδιος χαρακτηρίζει ἑαυτὸν ὡς *φιλόστοργον* καὶ μέγαν *πατριώτην*.

Ἰφιγένεια. Αὕτη εἶναι *δυστυχῆς* κόρη, ἐλθοῦσα πλήρης χαρᾶς καὶ τρυφερᾶς στοργῆς πρὸς τὸν πατέρα, τὸν ὁποῖον ἤδη ἀενεῖζει ὡς δῆμιον. Ἡ νεαρά καὶ ὠραία βασιλόπαις, πρὸ της ὁποίας διηνοίγεται μία εὐτυχῆς ζωὴ, ἤδη ἀπειλεῖται νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν σκοτεινὸν Ἀθην προῶρος. Αἱ ἰκεσῖαι καὶ οἱ λυγμοὶ της συντρίβουν πᾶσαν εὐαίσθητον καρδίαν ἀνθρώπου.

ΝΟΗΜΑ: (1209—1210) Ὁ Χορὸς παρακαλεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ πεισθῇ εἰς τοὺς λόγους της Κλυταιμῆστρας.

(1211—1215) Ἀκολουθῶς ὁμιλεῖ ἡ Ἰφιγένεια δηλοῦσα ὅτι θὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ δάκρυά της, διὰ νὰ πείσῃ τὸν πατέρα της,

(1216—1219) τὸν ὁποῖον ἰκετεύει νὰ χάρισῃ εἰς αὐτὴν τὴν γλυκεῖαν ζωὴν.

(1220—1232) Ὑπενθυμίζει εἰς αὐτὸν τὰ φιλοφρονήματα καὶ τὰς ὑποσχέσεις, τὰς ὁποίας ἀντήλασσαν, ὅτε ἔξω εὐτυχεῖς εἰς τὰ ἀνάκτορά των.

(1233—1240) Παραπονεῖται, διότι ἀθῶα οὖσα θὰ σφαγῇ διὰ τὸ ἀμάχημα της Ἐλένης καὶ ζητεῖ τὸ πατρικὸν ἀσπασμόν.

(1241—1245) Ἐπικαλεῖται καὶ τοῦ νηπίου Ὀρέστου τὴν συμπαράστασιν (1246—1252) καὶ μετ' αὐτοῦ ζητεῖ παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν γλυκεῖαν ζωὴν, διότι τρεμεῖ πρὸ τοῦ θανάτου.

(1253—1254) Μετὰ τὰς ἰκεσῖαις της Ἰφιγενείας ὁ Χορὸς καταφέρεται κατὰ της Ἐλένης, της αἰτίας της παρουσίας οἰκογενειακῆς ἀναστατώσεως εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀγαμέμνονος.

(1255—1258) Ὁ Ἀγαμέμνων ἀπαντῶν εἰς τοὺς λόγους της συζύγου καὶ της κόρης του, δηλοῖ ὅτι εἶναι φιλόστοργος πατὴρ, ἀλλ' ὅτι σιδηρᾶ ἀνάγκη πιέζει αὐτὸν νὰ ἐκτελέσῃ τὴν θυσίαν.

(1259—1268) διότι—ἄλλως—κινδυνεύει καὶ ὁ ἴδιος καὶ ὅλη του ἡ οἰκογένεια

(1269—1275) καὶ διότι τὴν θυσίαν ἐπιβάλλει τὸ ἔθνικόν συμφέρον.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ: Ἀπέλιπδες ἰκεσῖαι της Ἰφιγενείας. Ἀκαμπτος στάσις Ἀγαμέμνονος.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ—ΜΟΝΩΔΙΑ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ

ΣΤΙΧΟΙ 1276—1335

(Οἱ ὑποκριταὶ καὶ ὁ χορὸς ἐνίοτε ἔψαλλον ἀμοιβαίως καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι αὗται μελωδῖαι, αἱ ὁποῖαι ἦσαν θρηνητικαί, ἐλέγοντο *κορμοὶ* (ἐκ τοῦ *κόπτομαι*), δηλαδή ἄσματα μετὰ κοπτεοῦ· ἄλλοτε δὲ ἔψαλλον καὶ οἱ ὑποκριταὶ μόνοι, ὅταν τὸ πάθος αὐτῶν ἐπετείνετο, καὶ τὰ ἄσματα, αὐτῶν ὀνομαζόντο *ἀπὸ σκηνῆς*· τὰ ἀπὸ σκηνῆς ἄσματα, ὅταν ἐψάλλοντο ὑπὸ ἐνὸς ὑποκριτοῦ, ἐλέγοντο *μονωδῖαι*, ἂν ὑπὸ δύο, ἐλέγοντο *δυωδῖαι*· τὸ λυρικὸν τμήμα στ. 1283—1335, ἐπέχον θῆσιν Δ' *Στασίμου*, εἶναι *μονωδία* της Ἰφιγενείας, συνοδευομένη ὑπὸ αὐλοῦ, οἱ δὲ στίχοι 1276—1282 ἀποτελοῦν τὴν ἀρχὴν τοῦ θρήνου ἐκ μέρους της Κλυταιμῆστρας).

ΚΛΥΤ. ὦ παιδί μου, ὦ ξένοι,
οἱ ἐγὼ μελέα
θανάτου τοῦ σοῦ.
Φεύγει πατὴρ
παραδοῦς σε "Αἰδη.
ΙΦΙΓ. Οἱ ἐγὼ, μάτερ·
ταῦτὸν γάρ δη μέλεος τύχης
πέπτωκεν εἰς ἄμφω,

ὦ παιδί μου, ὦ ξένοι,
ἄχ δυστυχία μου
διὰ τὸν θάνατόν σου.
Φεύγει ὁ πατέρας σου,
ἀφ' οὗ σὲ παρέδωσεν εἰς τὸν Ἀθην.
"Ἀχ δυστυχία μου, μητέρα μου·
διότι τὸ ἴδιον μοιρολόγι τῆς τύχης
ἔχει λάχει καὶ εἰς τὰς δύο,

καί οὐκέτι μοι (ἔστι) φῶς
οὐδέ τὸδε φέγγος ἀελίου.
Ἴω Ἴω, Νιφόβολον νάπος
Φρυγῶν Ἴδας τε δρεα,
ὄθι ποτὲ Πρίαμος ἔβαλε
ἀπαλὸν βρέφος νοσφίσας
ἀποπρὸ ματρὸς
ἐπὶ θανατόεντι μὶρψ
Πάριν, δς Ἴδαίος,
Ἴδαίος ἐλέγετο
ἐλέγετο ἐν πόλει Φρυγῶν.
Μήποτε ὠφελεν οἰκίσει
Ἀλέξανδρον,

τὸν τραφέντα ἀμφὶ βοοῖ
βουκόλον
ἀμφὶ τὸ λευκὸν ὕδωρ,
ὄθι κείνται κρήναι Νυμφᾶν

λειμών τε θάλλων χλωροῖς ἔρισι,

οὐ (παρῆν) θεαῖσι δρέπειν
ἄνθεα ῥοδόεντα ὑακίνθινά τε.
Ἐνθα ποτὲ ἔμολε Παλλὰς
καὶ βολιόφρων Κύπρις
Ἦρα τε Ἐρμᾶς τε
ὁ Διὸς ἄγγελος,
ἃ μὲν Κύπρις τρυφῶσα ἐπὶ πόθῳ,

ἃ δὲ Παλλὰς δουρί,
Ἦρα τε βασιλείην εὐναῖσι
ἄνακτος Διός,

ἐπὶ στυγνὰν κρίσιν
ἔριν τε καλλονᾶς,
ἐμοὶ δὲ (ἐπὶ) θάνατον,
φέροντα πομπάν

Δαναΐδαισι πρὸς Ἴλιον,
ἃς προθύματα ἔλαχεν

Ἄρτε ἰς κόραν
ὁ δὲ τεκὼν με τὰν τάλαιναν,
ὦ μάτερ, ὦ μάτερ,
οἴχεται προδοῦς ἔρημον.
Ὡ βυστάλαινα ἐγὼ,
πικρὰν πικρὰν Ἰδοῦσα
δυσελέναν,
φονεύομαι, διόλλυμαι
ἀνοσίσοι σφαγαῖσιν
ἀνοσίσου πατρός.
Μή μοι ὠφέλε δέξασθαι
ἄδε Αὐλῆς
εἰς τούσδε δρμούς
πρῦμνας ναῶν χαλκεμβολάδων
ἐλάταν πομπαίαν

καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον δι' ἐμέ φῶς
οὔτε αὐτὸ ἐδῶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου.
Ἄχ ἄχ, Χιονόπληκτον φαράγγι,
τῶν Φρυγῶν καὶ βουνὰ τῆς Ἴδης,
ὅπου κάποτε ὁ Πρίαμος ἐπέταξε
τρυφερὸν βρέφος, ἄφ' οὗ τὸ ἐχώρισε
μακρὰν ἀπὸ τῆν μητέρα του,
διὰ τὰ ἀποθάνη,
δηλαδὴ τὸν Πάριν, ὁ ὁποῖος Ἴδαίος,
Ἴδαίος ὠνομάζετο,
ὠνομάζετο εἰς τὴν πόλιν τῶν Φρυγῶν.
Εἶθε ποτὲ νὰ μὴ ἐγκαθίστα
(ὁ Πρίαμος) τὸν Ἀλέξανδρον (= Ἰά-
ριν),
τὸν ἀνατραφέντα κοντὰ εἰς τὰ βόδια,
ὥστε νὰ γίνη ἀγελαθάρης,
γύρω ἀπὸ τὸ κατακάθαρον ὕδωρ,
ὅπου εὐρίσκονται αἱ πηγαὶ τῶν
Νυμφῶν
καὶ λιβάδι θαλερὸν ἀπὸ χλωροῦς
βλαστοῦς (φυτῶν),
ὅπου ἦτο θανατὸν εἰς τὰς θεὰς νὰ
κόπτουν ἄνθη ῥόδων καὶ ὑακίνθων.
Ἐκεῖ κάποτε ἤλθεν ἡ Παλλὰς
καὶ ἡ πονηρὰ Ἀφροδίτη
καὶ ἡ Ἦρα καὶ ὁ Ἐρμῆς,
ὁ ἄγγελος τοῦ Διός,
ἡ μὲν Ἀφροδίτη ὑπερηφανεομένη
διὰ τὰ ἐρωτικὰ φίλτρα τῆς,
ἡ δὲ Παλλὰς διὰ τὸ δόρυ,
ἡ δὲ Ἦρα διὰ τὴν βασιλικὴν συζυ-
γικὴν κλίνην τοῦ βασιλέως (τῶν
θεῶν) Διός,
διὰ τὴν μισητὴν κρίσιν
καὶ τὸν διαγωνισμὸν καλλονῆς,
διὰ τὸν θάνατον ὁμοῦ τὸν ἰδικὸν μου,
πράγματα προκαλέσαντα ἐκστρα-
τείαν
τῶν Δαναῶν κατὰ τοῦ Ἴλιου,
ὡς προθυσίαν τῆς ὁποίας (ἐκστρα-
τείας)
ἔλαβεν ἡ Ἄρτεμις τὴν κόρην σου.
ὁ δὲ γεννήσας ἐμέ τὴν δυστυχῆ,
μητέρα μου, μητέρα μου,
μὲ ἐπρόδωσε καὶ μὲ ἄφησε ἔρημον.
Ἄχ ἐγὼ ἡ τρισαθλία,
πικρὰν, πικρὰν πείραν λαβοῦσα
τῆς ἀπαισίας Ἐλένης,
φονεύομαι, χάνομαι
ἀπὸ ἀσεβῆ σφαγῆν
ἀσεβοῦς πατρός.
Εἶθε νὰ μὴ ἐδέχετο πρὸς καταστρο-
φὴν μου αὐτὴ ἐδῶ ἡ Αὐλῆς
εἰς αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς δρμούς
τὰ πλοῖα μὲ τὰ χαλκὰ ἐμβολα,
στόλον μεταφέροντα (τοὺς Ἕλληνας)

εις Τροίαν,
 ηηδὲ πνεύσαι Ζεὺς.
 ἀνταίαν πομπάν Εὐρίπω,

μειλίσσω
 ἄλλαν ἀδραν ἄλλοις λαίφεσι

θνατῶν (τοῖσι μὲν) χαίρειν,

τοῖσι δὲ λύπαν,
 τοῖσι δὲ ἀνάγκαν,

τοῖς δ' ἔξορμᾶν,
 τοῖς δὲ στέλλειν,
 τοῖσι δὲ μέλλειν.

*Ἡ ἄρα πολύμοχθον ἦν

ἦ πολύμοχθον
 γένος ἄμεριων·
 δύσποτμον δὲ τι (ἔστι)
 ἀνδράσιν ἀνευρεῖν τὸ χρεῶν.

Ἴω Ἴω, Τυνδαρίς κόρα
 τιθεῖσα Δαναΐδας
 μεγάλα πάθεα, μεγάλα δ' ἄχρα.

εις τὴν Τροίαν,
 μηδὲ νὰ ἔπνεεν ὁ Ζεὺς
 ἀντίθετον ἄνεμον ὡς συνοδόν μέσα
 εἰς τὸν Εὐρίπον,
 (ὁ Ζεὺς) ὁ ἔξαποστέλλων
 διάφορον ἄνεμον εἰς τὰ διάφορα
 πλοῖα
 τῶν ἀνθρώπων, ὥστε ἄλλα νὰ χαί-
 ρουν,
 ἄλλα νὰ λυποῦνται
 ἄλλα νὰ ὑποκύπτουν εἰς ἀνωτέραν
 βίαν,
 ἄλλα νὰ ἀποπλέουν,
 ἄλλα νὰ μαζεύουν τὰ πανιά των,
 ἄλλα δὲ νὰ ἀναβάλλουν (τὸν ἀπό-
 πλουν).

Πράγματι λοιπὸν πολυβασανισμένον
 ἦτο,
 πράγματι πολυβασανισμένον
 τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων·
 εἶναι δὲ μεγάλη δυστυχία
 διὰ τοῦς ἀνθρώπων νὰ ἀνακαλύ-
 ψουν τὴν μοῖραν των.
 *Ἀχ ἄχ, κόρη τοῦ Τυνδάρεω,
 ποὺ προκαλεῖς εἰς τοὺς Δαναοὺς
 μεγάλας συμφορὰς καὶ μεγάλας
 λύπας.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ: οἱ σχελιαστικὸν ἐπιφ.=ἄχ. μέλος=δυστυχής. θανάτου γενική τῆς αἰτίας. μάτερ ἀντί μήτερ. μέλος=μελωδία, μοιρολόγι. ἀελίου ἀντί ἡλίου. νιφόβολος=χιονόπληκτος. τὸ νάπος=φαράγγι. Ἰδας ἀντί Ἰδης. ὄρεα ἀντί ὄρη. ὄθι=ὄπου. νοσφίζω=χωρίζω. βρέφος ἀντικείμενον. ἀποπρὸ=μακρὰν ἀπό. ματρός ἀντί μητρός. μόρος=μοῖρα. θανατόεις=θανατηφόρος. Πάριον ἐπεξήγησις. μήποτε ὄφελε οἰκίαις δηλοῖ εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον. οἰκίζω=ἐγκαθιστῶ. βουκόλον προληπτικὸν κατηγορούμενον. Νυμφᾶν ἀντί Νυμφῶν. τὸ ἔρνος=βλαστάρι. δρέπειν ὑποκ. τοῦ νοουμένου παρῆν· ἐξόδεις=ὁ ἐκ ῥόδων. δολιφῶρων=πονηρός. Ἐρμᾶς ἀντί Ἐρμῆς. ἃ μὲν.. ἃ δέ... ἀντί ἢ μὲν.. ἢ δέ. τρυφῶσα εἶναι τροπική. δουρὶ ἀντί ὄρατι δοτική τῆς αἰτίας. ἡ βασιλῆς (—ιδος) εὐνή=ἡ βασιλικὴ συζυγικὴ κλίνη. στυγνὴν ἀντί στυγνῆν=μισσητήν. καλλονᾶς ἀντί καλλονῆς. ἐμοὶ δοτικὴ ἀντιχαριστική. πομπάν ἀντί πομπῆν=ἐκστρατείαν. ἄς ἀντί ἡς (πομπῆς) πρόθυμα=προθυσία, προκαταβολικὴ θυσία. προθύματα κατηγορούμενον. ἄς προθύματα ἀντί θύματα πρὸ ἡς. κόραν ἀντί κόρην. ἔλαχε τοῦ λαχάνω. τὰν ἀντί τήν. προδοὺς κατηγορηματικὴ. δυσελάναν ἀντί δυσελάνην=κακὴν Ἐλένην. πατρός ὑποκειμενικὴ. μοι ἀντιχαριστικὴ μὴ ὄφελε δέξασθαι μηδὲ πνεῦσαι δηλοῦν εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον. ἄδε ἀντί ἡδε. ναῶν ἀντί νεῶν. ναῦς χαλκεβολάς=πλοῖον με ἔμβολα χαλκᾶ. ἐλάταν ἀντί ἐλάτην=στόλον (παράθεσις). πομπάτος=ὁ συνοδῶν, ὁ μεταφέρων. ἀντάτος=ἀντίθετος. πομπᾶν ἀντί πομπῆν=ἄνεμον. Εὐρίπω δοτικὴ τοπικὴ. μειλίσσω=γλυκαίνω, ἔξαποστέλλω. ἄλλαν ἀντί ἄλλην. τὸ λαίφως=ἱστίον, πλοῖον. θνατῶν ἀντί θνητῶν. χαίρειν, ἔξορμᾶν στέλλειν, μέλλειν εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ ἀποτελέσματος. λύπαν—ἀνάγκαν ἀντί λύπην—ἀνάγκην. ἔξορμῶν=ἀποπλῆω. ἀμέριος—ἡμέριος—ἐφήμερος=ἀνθρωπος. κόρα ἀντί κόρη ἄχρα ἀντί ἄχη. τὸ ἄχος=τὸ πένθος. ἢ λύπη.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ—ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ—Αἴσθητικα: ταῦτὸν μέλος τύχης πέπτωκεν εἰς ἄμφω, δηλαδή τὸ αὐτὸ μοιρολόγι λέγομεν καὶ αἱ δύο. μέλος

κατὰ εὐφημισμὸν. *φῶς*. *φέγγος* (συνωνυμία). *ἰὼ ἰὼ ἀναδιπλωσις*. *ὄθι ποτε Πριάμος ἔβαλε κ.τ.λ.* ἐπειδὴ κατὰ τινὰ προφητείαν τῆς Κασσάνδρας ὁ γεννηθεὶς Πάρις θὰ ἐγένετο πρόξενος συμφορῶν εἰς τὴν Τροίαν, ὁ Πριάμος ἀφῆκε τοῦτον εἶς χαράδραν, ἵνα ἐκεῖ εὖρη τὸν θάνατον, διότι ὁ ἴδιος ἐλυπήθη νὰ θανατώσῃ αὐτόν. Ποιμένες ὅμως εὐρόντες τὸ βρέφος ἀνέλαβον τὴν ἀνατροφήν του Ἰδαῖος Ἰδαῖος κατὰ ἀναδιπλωσιν. *ἐλέγετο ἐλέγετο* ὁμοίως. *ἐν πόλει Φρυγῶν*, ἦτοι εἰς τὸ Ἴλιον. *οἱ στίχοι 1293—1297* ἀποτελοῦν περιγραφὴν εἰδυλλιακοῦ τοπίου, ἀφθονοῦν δὲ τὰ φυσιολατρικὰ στοιχεῖα. *ἐπὶ κρήσιν ἔριν τε κατὰ σχῆμα* πρωθύστερον. *ὦ μάτερ, ὦ μάτερ* κατὰ ἀναδιπλωσιε. *πιερὰν πιερὰν* ὁμοίως. *πρύμνας ναῶν* ἀποτελεῖ περίφρασιν. *χαλκεμβολάδων* κατὰ ἀναχρονισμόν. *ἐλάταν* κατὰ σχῆμα συνεκδοχῆς. *πομπαίαν... ἀνταίαν* ἰσοσυλλαβία καὶ ὁμοιοκαταληξία. *λαίψαι* συνεκδοχικῶς. *στέλλειν... μέλλειν* ἰσοσυλλαβία καὶ ὁμοιοτέλευτον. *πολύμοχθον*. *πολύμοχθον* ἀναδιπλωσις. *μεγάλα μεγάλα* ὁμοίως. *πάθρα ἄχρα* μὲ ἰσοσυλλαβίαν καὶ ὁμοιοτέλευτον.

ΝΟΗΜΑ : (1276 1278) Ἡ Κλυταιμῆστρα βλέπουσα τὸν Ἀγαμέμνονα φεύγοντα θρηνηῖ γοερώς, (1279—1282) κλαίει δὲ καὶ ἡ Ἰφιγένεια διὰ τὸν πρόωρον θάνατόν της, (1283—1299) καταρωμένη τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ὁ Πριάμος ἐπέτα τὸν Πάριν βρέφος εἰς τὴν γνωστὴν τοποθεσίαν, (1300—1311) εἰς τὴν ὁποίαν ἦλθον ἡ Ἀθηναῖα, ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀφροδίτη διὰ τὸν διαγωνισμόν τῆς καλλονῆς καὶ τὸν θάνατον τῆς Ἰφιγενείας, (1312—1318) τὸν ὁποῖον δειομάζει ὁ ἀσεβὴς πατήρ. (1319—1329) εὐχεται, ἀλλὰ ματαιῶς, νὰ μὴ συνεκτροῦτο εἰς τὴν Αὐλίδα ὁ στόλος καὶ νὰ μὴ ἔπνεεν ἀνεμὸς ἀντίθετος, δι' ἄλλους ἴσως εὐνοϊκός. (1330—1332) φιλοσοφεῖ καὶ διαπιστώνει ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶναι πολυβασανισμένον. (1333—1335) τέλος καταρᾶται τὴν Ἑλένην τὴν πρόξενον μεγάλων κακῶν.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ. Θρηνοὶ καὶ κατάραί τῆς Ἰφιγενείας.

ΠΕΜΠΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ—ΣΤΙΧΟΙ 1336—1474
α) 1336—1367

ΧΟΡΟΣ. Ἐγὼ βεβαίως σὲ λυποῦμαι, διότι εὖρες φοβερότερον συμφορὰν, ὅποιαν εἶθε νὰ μὴ εἶχες εὖρει ποτέ.

(*Φαίνονται ἐρχόμενοι ἐνοπλοὶ ἄνδρες*)

ΙΦΙΓ. Σὺ ποῦ μὲ ἐγέννησες, μητέρα μου, βλέπω πλῆθος ἀνδρῶν πλησίον (=πέλας).

ΚΛΥΤ. (Ἐγὼ) τοῦλάχιστον (βλέπω) τὸν υἱὸν τῆς θεᾶς, τέκνον μου, χάριν τοῦ ὁποίου σὺ ἔχεις ἔλθει ἐδῶ (=δεῦρο).

(Ἡ Ἰφιγένεια τείνει νὰ φύγῃ καὶ φωνάζει πρὸς τοὺς εἰσὶ τῆς σκηνῆς ὑπηρέτας)

ΙΦΙΓ. Ἀνοίξατέ μου τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, ὑπηρέται, διὰ νὰ κρύψω τὸ σῶμά μου.

ΚΛΥΤ. Διατί, τέκνον μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓ. Ἐντρέπομαι νὰ ἶδω αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἄνδρα (τὸν Ἀχιλλέα).

ΚΛΥΤ. Διατί τάχα ;

ΙΦΙΓ. Ἡ ἀποτυχία τῶν γάμων μου προκαλεῖ ἐντροπήν.

ΚΛΥΤ. Μὲ τὸ τρωινόν σου κατάντημα (=πρὸς τὰ νῦν πεπτωκότα) δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ δαικνῆς λεπτότητα τρόπων (=οὐ κείσαι ἐν ἀβρότητι). Ἄλλὰ μένε (=μίμνε) ὅπου ἔχει θεσιν (=ἔργον ἐστὶ) ἢ ἀξιοπρέπεια, ἃς δεικνύωμεν αἰδημοσύνην.

(*Πλησιάζει ὁ Ἀχιλλεὺς μετὰ ἐνόπλων*)

ΑΧΙΛ. Δυστυχισμένη γυναῖκα, κόρη τῆς Λήδας.

ΚΛΥΤ. Δὲν λέγεις ψέμματα.

ΑΧΙΑ. Φοβερὰ βοή ἀκούεται (=δεινὰ βοᾶται) μέσα εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἀργείων.

ΚΛΥΤ. Ἐξήγησέ μου τὴν βοήν.

ΑΧΙΑ. Διὰ τὴν κόρην σου (βοοῦν).

ΚΛΥΤ. Αὐτὸ ποῦ εἶπες εἶναι κακὸν σημεῖον διὰ τὴν εἶδησιν, ποῦ φέρεις.

ΑΧΙΑ. (Βοοῦν) ὅτι πρέπει νὰ τὴν (=μην) σφάξουν.

ΚΛΥΤ. Καὶ κανεῖς δὲν λέγει ἀνίθιστα πρὸς αὐτὰ;

ΑΧΙΑ. Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀλήθεια (=τοι) θορυβωδῶς ἀπεδοκιμάσθην καὶ διέτρεξα κίνδυνον (=εἰς θόρυβον ἤλυθον).

ΚΛΥΤ. Ποῖον, ξένε;

ΑΧΙΑ. Νὰ λιθοβοληθῶ.

ΚΛΥΤ. Μήπως διότι ἤθελες νὰ σώσης τὴν κόρην μου;

ΑΧΙΑ. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς.

ΚΛΥΤ. Καὶ ποῖος θὰ ἐτόλμα νὰ ἐγγίσῃ (=θιγεῖν) τὸ σῶμά σου;

ΑΧΙΑ. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες.

ΚΛΥΤ. Ἄλλ' ὁ στρατὸς τῶν Μυρμιδόνων δὲν εὗρίσκετο πλησίον σου;

ΑΧΙΑ. Πρῶτος ἐχθρὸς μου ἦτο ἐκεῖνος.

ΚΛΥΤ. Ἐπομένως, κόρη μου, εἴμεθα ἐντελῶς χαμένοι (=διολώλαμεν).

ΑΧΙΑ. Διότι αὐτοὶ (οἱ Μυρμιδόνες) (=οἱ) μὲ ἀπεκάλουν δοῦλον τῆς μηστῆς μου (=ἧσσονα γάμων).

ΚΛΥΤ. Καὶ τί ἀπήνησες;

ΑΧΙΑ. Νὰ μὴ σκοτώσουν τὴν μέλλουσαν σύζυγόν μου.

ΚΛΥΤ. (Ὁρθῶς ἀπήνησες) διότι (αὐτὸ ἦτο) δίκαιον.

ΑΧΙΑ. Τὴν ὅποιαν ὑπεσχέθη εἰς ἐμὲ ὁ πατέρας τῆς.

ΚΛΥΤ. Καὶ μάλιστα ἔστειλε καὶ τὴν προσεκάλεσεν ἀπὸ τὸ Ἄργος (=καὶ Ἀργόθεν).

ΑΧΙΑ. Ἄλλὰ μὲ ἐνίκων αἱ κραυγαί.

ΚΛΥΤ. Διότι ὁ ὄχλος εἶναι τρομερὸν κακόν.

ΑΧΙΑ. Ἄλλ' ὅμως θὰ σὲ βοηθήσω.

ΚΛΥΤ. Καὶ θὰ τὰ βάλης ἕνας ἐναντίον πολλῶν;

ΑΧΙΑ. Βλέπεις οὐτοὺς ἐδῶ τοὺς ἐνόπλους (=φέροντας τύχη);

ΚΛΥΤ. Νὰ χαρῆς τὰ εὐγενικά σου αἰσθήματα.

ΑΧΙΑ. Ἄλλὰ θὰ χαρῶμεν (διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς κόρης).

ΚΛΥΤ. Δὲν θὰ σφαγῇ λοιπὸν ἡ κόρη μου;

ΑΧΙΑ. Ὅχι, μὲ τὴν ἰδικὴν μου τοῦλάχιστον θέλησιν.

ΚΛΥΤ. Θὰ ἔλθῃ κανεῖς, γιὰ νὰ πιάσῃ τὴν κόρην μου;

ΑΧΙΑ. Ναί, ἀναριθμητοὶ ἐπὶ κεφαλῆς δὲ θὰ εἶναι ὁ Ὀδυσσεύς.

ΚΛΥΤ. Μήπως ὁ υἱὸς τοῦ Σισύφου;

ΑΧΙΑ. Αὐτὸς ἀκριβῶς.

ΚΛΥΤ. Ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἐνεργῶν ἢ κατ' ἐντολὴν τοῦ στρατοῦ;

ΑΧΙΑ. Μὲ τὴν θέλησίν του ἐκλεγείς.

ΚΛΥΤ. Ναί, κάποια πονηρὰ ὑστεροβουλία ἐκρύπτετο εἰς τὴν ἐκλογὴν του (=πονηρὰν γε—αἰρεθεῖς—αἵρεσιν), διὰ νὰ διαπράξῃ δηλαδὴ μιὰρὸν φόνον.

ΑΧΙΑ. Ἄλλ' ἐγὼ θὰ τὸν ἐμποδίσω.

ΚΛΥΤ. Καὶ θὰ τὴν ἀπαγάγῃ ἀρπάσας διὰ τῆς βίας;

ΑΧΙΑ. Προφανῶς ἀπὸ τὰ ξανθὰ μαλλιά τῆς.

ΚΛΥΤ. Καὶ τί πρέπει νὰ κάνω ἐγὼ ἐκείνην τὴν ὥραν;

ΑΧΙΑ. Κρατήσου σφικτὰ ἀπὸ τὴν κόρη σου.

ΚΛΥΤ. Διότι ἐξ αἰτίας τούτου (τοῦ κρατήματος) δὲν θὰ σφαγῇ;

ΑΧΙΑ. Ἄλλ' ὅμως δι' αὐτὸ (διὰ τὴν σφαγὴν) βεβαίως θὰ ἔλθῃ (ὁ Ὀδυσσεύς).

ΣΧΟΛΙΑ: μήποτε ὄφελος τυχεῖν ἔκφρασις εὐχῆς ἀνεκπληρώτου. φ=χαρῆ-
στική διαχαλῶ=ἀνοίγω. μοι=ἠθική. δμῶς. δμωός=ὑπηρέτης. αἰδῶ μοι=
ἀντικείμενα. ἀνδυνώμεθα=ἀναδυνώμεθα=ἄς ἀποσυρῶμεθα, ἄς δεικνύωμεν
αἰδημοσύνην. θροῶ=λέγω. ἤλυθον=ἤλθον. πέτρος=λίθος. πέτρα=βράχος.
λευσθηῆναι=παθ. ἀόρ. τοῦ λεύω=λιθοβολῶ. λευσθηῆναι πέτροισι πλεονα-

σμός. Παλαιότατον είδος ποιητῆς ἦτο ὁ διὰ λιθοβολισμοῦ θάνατος. *μῶν*=μή *οὖν*=μήπως. αὐτὸ *τοῦτο*=δηλοῖ αἰτίαν. *ἔτλη*=ἄορ. τοῦ *εὐλάω*=τολμῶ. *θιγείν*=ἄορ. τοῦ *θιγγάνω*=ἐγγίξω. *διά*=*δλωάμεν* κατὰ τμησίν. οἱ *ἀπεκάλουν*=ἀναφορικῇ αἰτιολογικῇ. *τῶν γάμων*=συγκριτικῇ. *κεκρηγαμῶς*=ἄντικ. *ἀρήξομεν*=μέλλον τοῦ *ἀρήξω*. *μαχεῖ*=μέλλον τοῦ *μάχομαι* *δναιο*=εὐκτικῇ ἄορ. τοῦ *δνίναμαι*, τοῦ ὁποίου μέλλον τὸ *δνησόμεθα*. *δοσις ἀψεται*=ἀναφορικῇ τελικῇ. *Σισύφου γόνος* βλέπε πραγματικὰ στίχου 524. *αἴρεσιν*=σύστοιχον ἄντικ. τοῦ ἔνν. *αἰρεθεῖς*. *μαιοφανεῖν*=ἐλεξήγησις. *ἡ εἴθερα*=τὰ μαλλιά. **ΝΟΗΜΑ**: (1336—1337). Ὁ Χορὸς ἐκφράζει τὴν λύπην τοῦ διὰ τὴν συμφορὰν τῆς Ἰφιγενείας, (1338—1344) ἡ ὁποία βλέπουσα νὰ πλησιάζουν ἄνδρες, τῶν ὁποίων ἐπὶ κεφαλῆς εἶναι ὁ Ἀχιλλεύς, ὅπως πληροφορεῖται παρὰ τῆς Κλυταίμηςτρας, σπεύδει νὰ κρυφθῆ εἰς τὴν σκηνήν, ἀλλὰ συγκρατεῖται ἀπὸ τὴν μητέρα της. (1345—1368) Ὁ Ἀχιλλεύς ἐμφανιζόμενος ἀναγγέλλει ὅτι ὁ στρατὸς ἔχει στασιάζει καὶ ἀξιοὶ τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας, πρῶγμα τὸ ὁποῖον—κατὰ τὰ φαινόμενα—δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ τὸ ἀποσοβῆση τελικῶς ἢ ἰδικῇ του ἐπέμβασις.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ! Ὁ Ἀχιλλεύς ἀγγέλλει ὅτι ὁ στρατὸς στασιάζει, ἀξιοὶ τὴν θυσίαν.

β) 1348—1401

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μητέρα μου, ἀκούσατε τὰ λόγια μου· διότι ἄδικα σὲ βλέπω νὰ ὀργίζεσαι κατὰ τοῦ ἀνδρός σου· καὶ εὐκολον εἰς ἡμᾶς δὲν εἶναι νὰ ἐπιμένωμεν εἰς τὰ ἀδύνατα. Δίκαιον βεβαίως (=οὖν) εἶναι τὸν μὲν ξένον νὰ εὐχαριστήσωμεν διὰ τὰς καλὰς διαθέσεις του· ἀλλὰ καὶ σὺ πρέπει νὰ προσέχῃς τὸ εἶξῃς, δηλαδὴ μήπως γίνῃ μισητὸς εἰς τὸν στρατὸν καὶ δὲν κατορθώσωμεν τίποτε καὶ αὐτὸς ἐδῶ πάθῃ καμμίαν συμφορὰν. Ἄκουσε δέ, μητέρα μου, ποῖα σκέψεις ἤλθον εἰς τὸν νοῦν μου, ἐν ᾧ ἐξήταξα τὸ πρῶγμα. (ὁ στρατὸς) ἔχει ἀποφασίσει τὴν θανάτωσίν μου· αὐτὸ λοιπὸν ἀκριβῶς θέλω νὰ πράξω ἐνδόξως παραμερίσασα ἐκ τοῦ μέσου (=ἐκποδῶν) κάθε ταπεινὸν αἰσθημα. Ἐλα (=δεῦρο) λοιπὸν, σκέψου μαζί μου, μητέρα μου, πόσον σωστὰ ὁμιλῶ· εἰς ἐμὲ τώρα ὅλη ἡ κραταιότης Ἑλλάδος ἔχει ἐστραμμένα τὰ βλέμματα καὶ ἀπὸ ἐμὲ ἐξαρτᾶται (=καὶ ἐν ἐμοὶ ἐστίν) καὶ τῶν πλοίων ἢ διαπεραιώσις καὶ ἡ καταστροφή (τῶν οἰκιῶν) τῶν Φρυγῶν, διὰ νὰ μὴ ἀποπειρῶνται οἱ βάρβαροι νὰ κάμνουν (=μὴ δρωῖσι βάρβαροι) κακὸν τι εἰς τὸς (Ἑλληνίδας) γυναῖκας τοῦ μέλλοντος καὶ διὰ νὰ μὴ ἀρπάξουν πλῆσον (=ἔτι) τὰς συζύγους (=εὐνάς) ἐκ τῆς εὐτυχημένης Ἑλλάδος, ἀφ' οὗ πληρώσουσι διὰ τὸν χαμὸν τῆς Ἑλένης, τὴν ὁποίαν ἤρασαν ὁ Πάρις. Ὅλα αὐτὰ μὲ τὸν θάνατόν μου θὰ σώσω καὶ ἡ δόξα μου θὰ γίνῃ ἀθάνατος, διότι ἠλευθέρωσα τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἐκτός τούτου δὲν πρέπει βεβαίως (=οὐδὲ χρεῶν τοι) νὰ ἀγαπῶ τὴν ζωὴν μου (=φιλοψυχεῖν) πολὺ ὑπερβολικὰ (=λίαν τι)· διότι μὲ ἐγέννησες κοινὸν (ἀγαθόν) δι' ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ὄχι μόνον διὰ σέ. Ἄλλ' ἀμέτρητοι μὲν ἄνδρες ὀπλισμένοι μὲ ἀσπίδας, ἀμέτρητοι δὲ κωπηλάται (=ἔρετρα ἔχοντες), ἐπειδὴ ἔχει ἀδικηθῆ ἡ πατρίς, θὰ τομῆσουσι νὰ κάμνουν κατὰ ἐξιόλογον (=δραῖν τι) κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ ὑπὲρ (=χῦπέρ) τῆς Ἑλλάδος νὰ σκοτωθοῦν ἢ ἰδικῇ μου εἰσὶν ἐπιζωή, ποῦ εἶναι μία, θὰ ἐμποδίσῃ ὅλα αὐτὰ; τι εἶδους δικαιοσύνη εἶναι αὕτη; ἀρὰ γε θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀντίσωμεν λέξιν; καὶ εἰς ἐν ἄλλο ζήτημα. (=καὶ ἐπὶ ἐκεῖνο) ἄς ἐλθωμεν· δὲν χρειάζεται νὰ πολεμήσῃ αὐτὸς ἐδῶ ἐναντίον ὅλων τῶν Ἀργείων χάριν μιᾶς γυναίκης οὔτε νὰ σκοτωθῆ. Προτιμότερον βεβαίως εἶναι (=κρείσσων γ' ἐστίν) νὰ ζῆ (=δραῖν φάος) ἓνας ἄνδρας παρὰ ἀμέτρητοι γυναῖκες. Ἐὰν δὲ ἠθέλησεν ἡ Ἄρτεμις νὰ πάρῃ τὸ σῶμά μου, ἐγὼ θὰ σταθῶ ἐμπόδιον εἰς τὴν Θυσίαν, ποῦ εἶμαι θνητῆ (=οὕσα θνητός); ἀδύνατον ἂν χαρίζω τὸ σῶμά μου εἰς τὴν Ἑλλάδα· θυσιάσάτε με, ἐκπορθήσατε τὴν Τροίαν· διότι αὐτὰ (δηλαδὴ ἡ θυσία καὶ τὰ ἀποτελέσματά της) (θὰ εἶναι) μνημεῖά μου αἰώνια, αὐτὰ (=οὗτοι) καὶ τέκνα μου καὶ γάμοι μου καὶ δόξα μου. Φυσικὸν εἶναι. μητέρα μου, νὰ ἄρχουν οἱ Ἕλληνες τῶν βαρβάρων.

ρων καὶ ὄχι οἱ βάρβαροι τῶν Ἑλλήνων· διότι οἱ μὲν βάρβαροι εἶναι δοῦλοι, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἐλεύθεροι.

ΣΧΟΛΙΑ: *Θυμοῦμαι*=ὀργίζομαι. *πόσις*=σύζυγος. *ἡμῖν*=προσωπική. *προθυμίας*=γενική τῆς αἰτίας. *μὴ διαβληθῆ*... *τύχη*=τρεῖς ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις, ἐπεξηγοῦσαι τὸ τοῦτο. *διαβάλλομαι τινι*=συγκρούομαι πρὸς τινά, γίνομαι εἰς τινα μισητὸν πλεον. *πράτεο*=κατορθώνω. *οἱ εἰσῆλθεν*=πλ. γὰρ ἐρώτησις. *καθθανεῖν*=καταθανεῖν. *δέδοκται*=πυρακ. *τοῦ δοκεῖ μοι*=ἀντιχαριστική, ὅτι ὡς προσωπικὴ νοεῖται τῷ στρατῷ. *παρεῖσα* (τροπικὴ ἢ χρονικὴ) ἄορ. οὐ *παρήμι*=παραμερίζω. *ἐκποδῶν* ἐπίορ.=ἐκ τοῦ μέσου. *δεῦρο* ἐπίορ.=ἐλα. *σκέψαι*=προστ. ἄορ. τοῦ *σκοπῶ* ὡς *καλῶς λέγω*=πλ. γὰρ ἐρώτησις. *μὴ τι δρώσι*... *μηδὲ ἀρπίζωσι*=τελικαί τὰς γυναῖκας... *τι*=ἀντικείμενα. *τείσαντες*=ἄορ. τοῦ *τείνω*=πληρώνω. *κατ(α)θανοῦσα*. *ρύσσομαι*=μέλλον τοῦ *ρύσσομαι*=σώζω. *Ἑλλησι*=χαριστική. *ἀσπίσι*=ὀργανική. *πεφραγμένοι*=παρ. τοῦ *φράττομαι*. *ἐρετμόν*=κόπη οὖσα=ἐπιθετική. *εἰ*=κατηγορ. διὰ μάχης *βλώσκειν*=πολεμῶ, μάχομαι τινι. *γυναικῶν*=συγκριτική. *ἐμποδῶν* (ἐν ποσίν ὧν) πλασθὲν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ *ἐκποδῶν*. εἶναι ἐπίορρημα=ἐμπόδιον. *μνημεῖα, παῖδες, γάμοι, δόξα*=κατηγορούμενα· *οὗτοι*=καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ κατηγορούμενον *παῖδες* ἀντί ταῦτα. *Βαρβάρων δ'* "Ἑλληνας... *ἐλεύθεροι*: οἱ Ἕλληνες ἔχοντες συνειδητὴν τῆς ὑπεροχῆς των κατεφρόνουν πάντας τοὺς μὴ Ἕλληνας, ταυτίζοντες τοὺς βαρβάρους πρὸς τοὺς δούλους. Ἡ Ἰφιγένεια ἀντιπαλαίσασα κατὰ τοῦ ὀρμεμφύτου τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ζωὴν αἶρεται εἰς εὐγενὴ ὑψη φιλopatρίας καὶ δέχεται νὰ προσφέρει ἑαυτὴν ἐθελουσίως εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πανελληνίου ἰδέας. Ὁ Ἀριστοτέλης ψέγει τὴν μεταστροφὴν αὐτῆν καὶ χαρakterίζει τὸ ἦθος τῆς Ἰφιγενείας ὡς «ἀνώμαλον», λέγων ὅτι «οὐδὲν ἔοικεν ἢ ἐκτενούσα τῇ ὑστέρα». Ἀντιθέτως ὁ Σίλλερ θεωρεῖ ἀρετὴν τοῦτο, λέγων ὅτι «ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς μιᾶς ψυχικῆς διαθέσεως εἰς τὴν ἀντίθετον γίνεται ἡρέμως καὶ δικαιολογεῖται πολὺ καλῶς».

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ: ἀξιοπρεπής, ὑψηλόφρων, εὐαίσθητος, θαρραλέα, ὑπερήφανος, φιλόπατρις, ἀληθῆς ἠρώσις.

ΝΟΗΜΑ: (1368—1373) Ἡ Ἰφιγένεια, κατόπιν τῶν τελευταίων λόγων τοῦ Ἀχιλλέως, βλέπουσα ὅτι ἡ σωτηρία τῆς εἶναι ἀδύνατος, θεωρεῖ ὑποχρέωσιν νὰ ἐπαινεθῆ μὲν ὁ Ἀχιλλεύς, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἀφεθῆ νὰ ἐκτεθῆ εἰς κίνδυνον ἀνευ μάλιστα οὐδενὸς κέρδους. (1374—1384) Ὅπως δὲ ἀπροσδοκῆτος ἀνακονοῖ, ὅτι ἔχει λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀποθάνῃ, ἐφ' ὅσον δὲ τῆς θυσίας τῆς ἐξασφαλιζέται ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκστρατείας, ἡ ζωὴ καὶ ἡ τιμὴ τῶν Ἑλληνίδων τοῦ μέλλοντος καὶ ἡ ἀθνασία τοῦ ὀνόματός τῆς. (1385—1391) Συνεχίζουσα δὲ λέγει, ὅτι δὲν ἀνήκει μόνον εἰς τὴν μητέρα τῆς, ἀλλὰ περισσότερον εἰς τὴν Πατρίδα τὴν ὅποιαν ἔχει καθῆκον νὰ βοηθήσῃ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν πόθων. (1392—1401) Καταλήγουσα δὲ λέγει, ὅτι οὐτε ὁ Ἀχιλλεύς πρέπει νὰ ἐκτεθῆ εἰς κίνδυνον χάριν γυναικός, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκπληρωθῆ τὸ θέλημα τῆς Ἀρτέμιδος καὶ νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ ἐπιβολὴ τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν δούλων βαρβάρων.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ. Ἀπροσδοκῆτος μεταστροφὴ τῆς Ἰφιγενείας.

γ) 1402—1432

ΧΟΡΟΣ. Ἡ μὲν στάσις σου, κόρη μου, εἶναι εὐγενής, ἡ θέλησις ὁμως τῆς τύχης καὶ τῆς Θεᾶς δὲν εἶναι ὀρθή.

ΑΧΙΛ. Παῖ Ἀγαμέμνονος, μακάριον ἔμελλε θῆσειν με θεῶν τις, εἰ τόχοιμι ὦν γάμων.

Κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονος, εὐτυχῆ θὰ με ἔκαμνε κάποιος ἀπὸ τοὺς θεοῦς, ἐάν ἦθελα σὲ νυμφευθῆ.

Ζηλῶ δὲ Ἑλλάδα μὲν σοῦ, σὲ δὲ Ἑλλάδος·

Μακαρίζω δὲ τὴν μὲν Ἑλλάδα διὰ σέ, σὲ δὲ διὰ τὴν Ἑλλάδα·

εἶ γάρ εἶπας τόδε
ἀξίως τε πατρίδος·
ἀπολιποῦσα γάρ τὸ θεομαχεῖν,

ὃ κρατεῖ σου,
ἐξελογίσω
τὰ χρηστά τε ἀναγκαῖά τε.
Βλέψαντα δὲ εἰς τὴν φύσιν

μᾶλλον εἰσέρχεται με πόθος
σῶν λέκτρων·
γενναῖα γάρ εἴ.
"Ὅρα δέ·
ἐγὼ γάρ βούλομαι εὐεργετεῖν σε
λαβεῖν τε ἔς οἴκους·"

ἄχθομαι τε, ἴστω Θέτις,

εἰ μὴ σε σώσω
ἐλθὼν διὰ μάχης Δαναΐδαισι·

ἄρησον, ὃ θάνατος δεινὸν κακόν.

ΙΦΙΓ. Λέγω τάδε
οὐδὲν οὐδένα εὐλαβουμένη.

Ἄρκεῖ ἡ Τυνδαρίς παῖς τιθεῖσα

μάχας καὶ φόνους ἀνδρῶν
διὰ τὸ σῶμα·

σὺ δέ, ὦ ξένε, μὴ θηῆσκε
δι' ἐμέ μηδὲ ἀποκτείνης τινά.
"Ἐὰν δὲ σώσῃ με Ἑλλάδα,

ἦν δυνώμεθα.
ΑΧΙΛ. Ὡς λήμα ἄριστον,
οὐκ ἔχω ἔτι λέγειν πρὸς τοῦτο,

ἐπεὶ τάδε δοκεῖ σοι·
φρονεῖς γάρ γενναῖα·
τί γάρ οὐκ ἂν εἴποι τις

τὸ ἀληθές·
"Ὅμως δὲ ἴσως γε καὶ μεταγνοίης

ἂν τάδε·
ὡς οὖν ἂν εἰδῆς τὰ ἀπὸ ἐμοῦ,
λελέξεται·
ἐλθὼν θήσομαι τάδε ὄπλα

πέλας βωμοῦ,
οὐχ ὡς ἐάσων, ἀλλὰ κωλύσων

σὲ θανεῖν.

διότι ὀρθῶς εἶπες αὐτὸ
καὶ ἐπαξίως τῆς πατρίδος·
δηλαδὲ ἀφήσασα τὴν ἀντίδρασιν κα-
τὰ τῆς θεᾶς,
ἢ ὅποια (ἀντίδρασις) ἐκυριάρχει σοῦ,
ἐσκέφθης κατὰ τὰς ὑπαγορευσεις
τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀνάγκης.

"Ὅταν δὲ ἀποβλέψω εἰς τὸν χαρα-
κτῆρά σου,
δυνατώτερος γίνεται ὁ πόθος
νὰ σὲ ἀποκτήσω σὺζυγον·
διότι εἶσαι εὐγενής·"

Πρόσεχε δὲ (εἰς δ, τι εἶπω)·
ἐγὼ δηλαδὲ θέλω νὰ σοῦ κάμω καλὸν
καὶ νὰ σὲ πάρω ὡς σὺζυγον εἰς τὴν
οἰκίαν μου·

"καὶ θὰ τὸ φέρω βαρέως, μάρτυς μου
ἡ Θέτις,
ἂν δὲν σὲ σώσω,
ἐλθὼν εἰς σύγκρουσιν πρὸς τοὺς
Δαναοὺς·"

πρόσεξε, ὃ θάνατος εἶναι φοβερὸν
κακόν·

Λέγω αὐτὰ ἐδῶ
χωρὶς νὰ συστέλλωμαι καθόλου πρὸ
οὐδενός.

Ἄρκεῖ ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρεω προ-
καλεῖ

μάχας καὶ σφαγὰς ἀνδρῶν
ἐξ αἰτίας τοῦ κάλλους τοῦ σώμα-
τός της·

σὺ ὅμως, ξένε, μὴ φονευθῆς
δι' ἐμέ μητε νὰ σκοτώσης κανένα.
"Ἄφησε δὲ νὰ σώσω ἐγὼ τὴν Ἑλ-
λάδα,
ἐὰν μπορῶ.

Εὐγενεστάτη ψυχῇ,
δὲν δύναμαι πλέον νὰ ἀντιλέγω εἰς
τοῦτο,

ἐφ' ὅσον αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόφασίς σου·
πράγματι ἔχεις εὐγενῆ φρονήματα·
διότι διὰ ποῖον λόγον δὲν ἤθελεν
εἶπει

κανεῖς τὴν ἀλήθειαν·
Ἄλλ' ὅμως ἴσως βέβαια καὶ ἀλ-
λάξῃς

αὐτὰς ἐδῶ τὰς σκέψεις σου·
ἵνα λοιπὸν ἐννοήσης τὴν εἰλικρίνειαν
τῶν λόγων μου, θὰ σοῦ εἶπω (τὸ ἐξῆς)·
θὰ ὑπάγω καὶ θὰ τοποθετήσω αὐ-
τοὺς ἐδῶ τοὺς ἐνόπλους

πλησίον τοῦ βωμοῦ,
ὄχι διὰ νὰ ἀφήσω, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐμ-
ποδίσω
σὲ νὰ ἀποθάνῃς·"

Χρήσει δὲ καὶ σὺ τάχα

τοῖς ἐμοῖς λόγοις,
 ὅταν ἴδῃς φάσγανον πέλας
 σῆς δέρης.
 Οὐκ οὖν ἐάσω σε θανεῖν

ἀφροσύνη τῆ σῆ;
 ἔλθων δὲ σὺν τοῖσδε δπλοῖς
 πρὸς γαδὸν θεᾶς
 καραδοκήσω σὴν παρουσίαν ἐκεῖ,

Θὰ συμμορφωθῆς δὲ καὶ σὺ συντό-
 μως
 πρὸς τὰς ἰδικὰς μου ὑποδείξεις,
 ὅταν ἴδῃς τὸ ξίφος πλησίον
 τοῦ λαίμοθ σου,
 Δὲν θὰ σὲ ἀφήσω λοιπὸν νὰ ἀπο-
 θάνῃς
 ἀπὸ τὴν ἀπερισκεψίαν σου·
 ἀφ' οὗ δὲ ἔλθω μὲ αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς
 ἐνόπλους εἰς τὸν γαδὸν τῆς θεᾶς,
 θὰ ἀναμένω τὴν ἐκεῖ ἄφιξίν σου.

(Ὁ Ἀχιλλεὺς φεύγει μετὰ τῶν ἐνόπλων του)

ΣΧΟΛΙΑ 1402—1420: νοσεῖ μεταφορικῶς. μακάριον=κατηγορ. με=ἀντι-
 κειμ. τοῦ θῆσειν. εἰ τύχοιμι—ἐμελλε θῆσειν ἔλαι βον εἶδος ὑποθ. λόγου.
 σου—Ἑλλάδος=γενικαὶ τῆς αἰτίας, πατρίδος=γενικὴ τῆς ἀξίας, ἐξελογίω
 =ἀόρ. τοῦ ἐκλογίζομαι. λέκτρων|| ἀντικειμενικὴ ἐκ τοῦ πόθος. ἴστω=προ-
 στακτ. τοῦ οἶδα. εἰ μὴ σε σώσω εἶναι πρότασις αἰτιολογικὴ, διότι ἐξαρτᾶ-
 ται ἀπὸ τὸ ψυχικοῦ παθὸς σημαντικὸν ἄχθος. διὰ μάχης ἐρχομαί τινα
 (Δαναΐδαισι) ἄθρησον=προστακτ. ἀορ. τοῦ ἄθρῶ=προσέχω. εὐλαβουμένη
 =τροπικῆ. Τυνδαρίς παῖς εἶναι ἡ Ἑλένη. τιθεῖσα=κατηγορηματικὴ ἐκ τοῦ
 ἀρκεῖ. ἀρκεῖ τιθεῖσα=ἀρκοῦντως τίθησι. μάχας καὶ φόνους=σχῆμα ἔν διὰ
 δυοῖν (φονικὸς μάχας). ἔα=προστακτ. τοῦ ἐῶ.

ΣΧΟΛΙΑ 1421—1432: λῆμα (ἐκ τοῦ λάω=θέλω)=θέλησις. χαρακτήρ, ψυ-
 χή. λῆμμα ἐκ τοῦ λαμβάνω. πρὸς τοῦτο=προσθ. ἀναφορᾶς. μεταγνώης=
 εὐκτικὴ ἀορ. τοῦ μεταγιγνώσκω. ὡς εἶδῃς (τοῦ οἶδα)=τελικὴ πρότασις. λε-
 λέξεταί=τετελ. μέλλων τοῦ λέγομαι. θῆσομαι=μέλλων τοῦ τίθεμαι. ὡς ἐά-
 σω=κωλύσω=τελικαὶ μετοχαί. χοῦσει=μέλλων τοῦ χοῶμαι. ἐάσω=μέλ-
 λων τοῦ ἐῶ. ἀφροσύνη=δωτικὴ τῆς αἰτίας. καραδοκήσω=μέλλων τοῦ καρ-
 δοκῶ (κάρα=δοκεῖω)=ἀναμένω μετὰ προσσχῆς.

ΝΟΗΜΑ: (1402—1403). Ὁ Χορὸς θαυμάζει τὴν γεννησιοψυχίαν τῆς Ἰφι-
 γενείας, ἀλλὰ αἰτιᾶται τὴν τύχην αὐτῆς καὶ τὴν Ἄρτεμιν. (1404—1415).
 Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐπαινεῖ τὰ ὑψηλὰ φρονήματα τῆς Ἰφιγενείας καὶ ἐκδηλώνει
 τὴν προθυμίαν νὰ νυμφευθῇ καὶ σώσῃ αὐτήν. (1416—1420). Ἡ Ἰφιγένεια
 ὁμῶς δηλοῖ ὅτι προτιμᾷ νὰ σώσῃ τὴν Ἑλλάδα ἀποτρέπουσα οὕτως ἐμφύ-
 λιον σπαραγγόν. (1421—1432). Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἐπιμένει νὰ σώσῃ
 τὴν ἡρώϊδα, δηλῶν ὅτι θὰ ὑπερασπίσῃ αὐτήν διὰ τοῦ ξίφους του καὶ
 μέχρι τοῦ βωμοῦ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ. Ὁ Ἀχιλλεὺς θαυμάζων τὸ ἦθος τῆς ἡρώϊδος δηλοῖ ὅτι θὰ
 ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς θυσίας τῆς.

δ) 1433—1473

ΙΦΙΓ. Μητέρα μου, διατὶ σιωπηλὰ μὲ δάκρυα βρέχεις τὰ μάτια σου;
 ΚΛΥΓ. Ἐχω ἢ δυστυχῆς ἀφορμήν, ὥστε νὰ αἰσθάνωμαι πόνον εἰς τὴν
 ψυχὴν μου.

ΙΦΙΓ. Παῦσε, μὴ μὲ κἀνης δειλὴν ἄκουσε δὲ αὐτὰ ἐδῶ.

ΚΛΥΓ. Λέγε, διότι ἐκ μέρους μου οὐδὲλως θὰ ἀδικηθῆς, τέκνον μου.

ΙΦΙΓ. Μῆτε λοιπὸν τὰ μαλλιά σου νὰ κόψῃς μῆτε νὰ φορέσῃς (=ἀμπλόχη
 ἀμπί σῶμα) μαῦρον πέπλον,

ΚΛΥΓ. Τί εἶναι τοῦτο, ποῦ εἶπες, τέκνον μου; ἀφ' οὗ σὲ ἔχασα;

ΙΦΙΓ. Σὺ ὁμοῦ ὄχι ἔχω σοθῆ, ἐξ αἰτίας μου δὲ θὰ γίνῃς ἐνδοξος.

ΚΛΥΓ. Πῶς εἶπες; δὲν πρέπει νὰ πενθῶ ἐγὼ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ζωῆς σου;

ΙΦΙΓ. Καθόλου, διότι δὲν θὰ ἐγερωθῆ δι' ἐμὲ τάφος ἀπὸ χῶμα.

ΚΛΥΓ. Τί λοιπὸν; δὲν ἐγείρεται συνήθως τάφος διὰ τοὺς θυσιασθέντας;

ΙΦΙΓ. Ὁ βωμὸς τῆς Θεᾶς τῆς κόρης τοῦ Διὸς θὰ εἶναι τάφος μου.

ΚΛΥΤ. Ἄλλά, τέκνον μου, θά σέ ὑπακούσω' διότι ὀρθῶς ὁμιλεῖς.

ΙΦΙΓ. Ὡς εὐτυχῆς καί εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος.

ΚΛΥΤ. Τί λοιπόν νά ἀναγγεῖλω εἰς τὰς ἀδελφάς σου.

ΙΦΙΓ. Μήτε εἰς ἐκείνας νά φορέσης μαύρους πέπλους.

ΚΛΥΤ. Νά εἶπω ἐκ μέρους σου κανένα λόγον φιλικόν εἰς τὰ κορίτσια ;

ΙΦΙΓ. Χαιρετισματα. Καί αὐτὸν ἐδῶ τὸν Ὀρέστην νά μοῦ τὸν ἀνατρέψῃς, ὥστε νά γίνῃ ἄνδρας.

ΚΛΥΤ. Ἀγκαλίασε τον, ποῦ τὸν βλέπεις διὰ τελευταίαν φορὰν.

(Ἡ Ἰφιγένεια ἀγκαλιάζει τὸν Ὀρέστην)

ΙΦΙΓ. Ἀγαπημένε μου, ἐβοήθησες τοὺς προσφιλεῖς σου, ὅσον ἠδύνασο.

ΚΛΥΤ. Ὑπάρχει τίποτε, τὸ ὅποιον ἂν πράττω εἰς τὸ Ἄργος, θά σέ εὐχαριστῶ.

ΙΦΙΓ. Νά μὴ μισῆς τὸν πατέρα μου καί σύζυγόν σου.

ΚΛΥΤ. Φοβεροὺς κινδύνους ἐξ αἰτίας σοῦ εἶναι ἀνάγκη νά διατρέξῃ ἐκείνος.

ΙΦΙΓ. Χωρὶς νά θέλῃ μὲ κατεστρεψῇ χάριν τῆς Ἑλλάδος.

ΚΛΥΤ. Δολίως ὁμῶς, μὲ ποταπὸν τρόπον καί ἀνάξιον τοῦ Ἀτρέως.

ΙΦΙΓ. Ποῖος θά ἔλθῃ, διὰ νά μὲ ὀδηγήσῃ (εἰς τὸν βωμόν), πρὶν μὲ σύρουν ἀπὸ τὰ μολλιά ;

ΚΛΥΤ. Ἐγὼ βεβαίως (θά ἔλθω) μαζί σου.

ΙΦΙΓ. Σὺ τουλάχιστον ὄχι' δὲν ὁμιλεῖς σωστά.

ΚΛΥΤ. Κρατουμένη ἀπὸ τὸν πέπλον σου.

ΙΦΙΓ. Πείσου, μητέρα μου, εἰς ἐμέ' μένε' διότι καί δι' ἐμέ καί διὰ σέ καλ-
λίτερον εἶναι αὐτὸ ἐδῶ, ἔγας δὲ ἐξ αὐτῶν ἐδῶ τῶν ἀκολούθων τοῦ πα-
τρὸς μου ἅς μὲ συνοδεύῃ εἰς τὸ λιβάδι τῆς Ἀρτέμιδος, ὅπου θά θυσιασθῶ

(Εἰς ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Ἀγαμέμνονος, οἱ ὁποῖοι παρίσταντο ἐκεῖ,
πρόσωπον βωβόν, προσφέρεται νά δηγήσῃ τὴν Ἰφιγένειαν).

ΚΛΥΤ. Τέκνον μου, φύγε ;

ΙΦΙΓ. Καί δὲν πρόκειται νά ξαναγυρίσω.

ΚΛΥΤ. Ἐγκαταλείψασα τὴν μητέρα σου ;

ΙΦΙΓ. Ὅπως ὁμῶς βλέπεις, καλῶς καί ἐπαξίως σοῦ.

ΚΛΥΤ. Σταμάτα, μὴ μὲ ἀφήσης.

ΙΦΙΓ. Δὲν θέλω νά χύνηθαι δάκρυα. Καί σεῖς, νεαραὶ κυραὶ μου, ὑμνήσατε
μὲ παιδῆν τὴν κόρην τοῦ Διὸς Ἀρτεμιν διὰ τὴν θυσίαν μου' ἅς διαχυθῇ
δὲ ἱερὰ σιγὴ μεταξὺ τῶν Δαναῶν. Ἄς ἀρχίσῃ δὲ κάποιος τὴν ἱερὰν τελε-
τὴν ἀπὸ τὰ κἀνιστρα καί ἅς καίεται τὸ πῦρ μὲ τὰ καθαρτικὰ κριθάλευρα
καί ὁ πατὴρ μου ἅς περιέρχεται ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ τὸν βωμόν.
διότι πηγαῖνο, διὰ νά δώσω σωτηρίαν καί νίκην εἰς τοὺς Ἕλληνας.

ΣΧΟΛΙΑ : *δακρύοις* = ὀργανικὴ παῦσαι μὲ μὴ κἀνιζε εἶναι συμφωρμὸς δύο
συντάξεων, ἥτοι παῦσαι μὲ κἀνιζουσα καί μὴ μὲ κἀνιζε. *ἀδικήσεις* = μέλ-
λων τοῦ *ἀδικουμαι* β' ἄνικόν. ἡ Κλυταιμῆστρα λέγει οὐδὲν *ἀδικήσει*, διότι
τὸ *μὴ μὲ κἀνιζε* τῆς Ἰφιγένειας τὸ ἐξέλαβεν ὡς *μὴ μὲ ὑβρίσης, ἐκτέμης*
= ὑποσ. ἄορ. β. τοῦ *ἐκτέμνω*. *τριχὸς* = γενικὴ τῆς ὕλης. *ἀμπίσχη* = ὑποσ.
ἄορ. β' (*ἡμπεσχῆμην*) τοῦ *ἀμπέχομαι* = ἐνδύομαι. *τί δὴ τότε εἶπας* = *τί ἔστι*
τόδε, δ εἶπας. κατ' ἐμέ = προσδ. τῆς αἰτίας. *χωσθήσεται* = παθ. μέλλον τοῦ
χώννυμι. μοι = χαριστικὴ *τυθεῖσιν* = δοτικὴ μετοχῆς παθ. ἄορ. τοῦ *θύομαι*
δοτικὴ χαριστικὴ. *κόρης* = παράθεσις. *μνήμα* = κατηγορ. *μοι* = προσωπικὴ
κτιτικὴ. *εὐτυχοῦσα* = αἰτιολογικὴ *εὐεργέτις* = κατηγορ. Ἑλλάδος = ἀντικειμε-
νικὴ. *ἀγγέλλω* = ὑποτακτικὴ ἀπορηματικὴ *καιομένη* = ἀδελφῆ. *σοῦ* = κτιτι-
τῆ. *ἄνδρα* = προληπτικὸν κατηγορ. *μοι* = ἠθικὴ δοτικὴ. *προσέλκυσαι* = προ-
στακτικὴ ἄορ. τοῦ *προσέλκωμαι*. *ὑστατον* = ἐπίρρ. προσδ. χρόνον. *δρῶσα* =
ὑποθετικὴ. *σιγῆς* = προστακτικὴ τοῦ *σιγῶ* = μισῶ. *ἄμδς* = ἐμός. *δραμεῖν* =
ἄπαρ. ἄορ. τοῦ *τρέχω*. *δεινοὺς ἀγῶνας* γίνεται ὑπαινιγμὸς τοῦ φόνου τοῦ
Ἀγαμέμνονος μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐκ Τροίας. *εἰσιν* = ὀριστικὴ τοῦ *εἶμι*.

ἄξων=τελική. ἐχομένη=τροπική. πατρὸς=ἀντικειμενική ἐν τοῦ ὀπαδῶν. οἷχει τοῦ οἴχομαι. μόλω=ὑποτ. ἀορ. τοῦ βλώσσω. τῆμῃ=τῆ ἐμῆ. ἴτω=προστ. τοῦ εἶμι. Δαναΐδαις=τοπική. ἐναρχέσθω=προστ. τοῦ ἐνάρχομαι. τὸ κανοῦν=κάνιστρον. αἰθέσθω=προστ. τοῦ αἴθομαι=καίομαι. προχύταις=δοτ. ὀργανική. ἐνδεξιούσθω=προσν. τοῦ ἐνδεξιούμαι.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Ἡ Ἰφιγένεια δὲν ἀποχαιρετίζει τὴν Κλυταιμῆστραν, διότι δὲν θέλει νὰ ὀξύνῃ τὸ πάθος τῆς μητρὸς διὰ τῶν συγκινητικῶν λόγων τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ. Τοὺς λόγους τῆς Κλυταιμῆστρας (στ. 1445) τοὺς ψέγει ὁ Σίλλερ, διότι δὲν ἀρμόζουν εἰς τρυφερὸν μητέρα, ὅπως ἠθογραφεῖται εἰς τὸ παρὸν δράμα ἢ Κλυταιμῆστρα.

ΝΟΗΜΑ. (1443-1445). Ἡ Ἰφιγένεια ἀποτρέπει τὴν μητέρα της ἀπὸ τοῦ πένθους, διότι ἀποθνήσκει ὧς εὐεργέτις τῆς Ἑλλάδος καὶ διότι τάφος της θὰ εἶναι ὁ βωμὸς τῆς Ἀρτεμίδος. (1447-1457) Ἐν συνεχείᾳ παρακαλεῖ τὴν μητέρα, ὅπως δ αβιβίση χαιρετισμοὺς εἰς τὰς ἀδελφάς της, ἀποχαιρετίζει τὸν ἀδελφὸν της Ὀρέστην καὶ ζητεῖ παρὰ τῆς μητρὸς νὰ μὴ φανῇ μνησίκακος κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος. (1458-1466) Ἀκολουθῶς λέγει εἰς τὴν μητέρα της νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς τὸν τόπον τῆς θυσίας (1467-1473) καὶ ἀποτεινομένη εἰς τὸν Χορὸν ζητεῖ παρ' αὐτοῦ νὰ ψάλλῃ παιᾶνα. Ζητεῖ ἐπίσης ὅπως ἀρχίσουν τὰ προκαταρκτικὰ τῆς θυσίας.

ΒΠΙΓΡΑΦΗ: Τελευταῖαι ἐντολαὶ τῆς Ἰφιγενείας πρὸς τὴν μητέρα καὶ παραγγελία πρὸς ἐτοιμασίαν τῶν τῆς θυσίας.

ΚΟΜΜΟΣ ΤΗΣ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ (1475-1509)

* Ἀγετέ με
τὰ ἔλέπτολιν
Ἰλίου καὶ Φρυγῶν.
Δίδοτε, φέρετε
στέφεια περίβολα·

ὄδε πλόκαμος καταστέφειν·

χερνίβων τε παγὰς.

* Ἐλίσσετε
ἀμφὶ ναὸν ἀμφὶ βωμὸν

ἄνασσαν Ἄρτεμιν, Ἄρτεμιν,

τὰν μάκαιραν·
ὦς, εἰ χρεῶν,
ἐξαλείψω θέσφατα
ἐμοῖσιν αἵμασι θύμασί τε.
ᾧ πόντια πόντια μάτερ,
ὡς δώσομέν γέ σοι
ἀμέτερα δάκρυα·

οὐ γὰρ πρέπει παρ' ἱεροῖς.

Ἰὼ Ἰὼ νεάνιδες,
συνεπαιδεῖτε Ἄρτεμιν,
ἀντίπορον Χαλκίδος,

ἵνα τε δόρατα δαία
μέμονε δι' ἐμὸν ὄνομα
στενοπόροισιν ὄρμοις

* Ὄδηγήσατε (εἰς τὸν βωμὸν) ἐμέ
τὴν φέρουσαν τὴν καταστροφὴν
τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Φρυγῶν.
Δίδοτε μου, φέρετε μου
στεφάνια περιβάλλοντα (τὴν κεφαλήν)·

νὰ τὰ μαλλιά μου, διὰ νὰ τὰ στεφανώσω (ἔτοιμα εἶναι)·
καὶ ἀπὸ ὕδωρ πηγῆς (φέρετε) ἀγίασμόν.

Τιμήσατε μὲ χοροὺς κυκλικοὺς
γύρω ἀπὸ τὸν ναόν, γύρω ἀπὸ τὸν βωμὸν

τὴν βασίλισσαν Ἄρτεμιν, τὴν Ἄρτεμιν,
τὴν μακαρίαν·

διότι, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνάγκη,
θὰ ἱκανοποιήσω τὸν χρησμόν
μὲ τὸ αἷμά μου καὶ τὴν θυσίαν μου.
ᾧ σεβαστή, σεβαστή μου μητέρα,
πῶς θὰ σοῦ προσφέρω βεβαίως
τὰ ἰδικὰ μου δάκρυα (πῶς θὰ συγκλαύσω)·

διότι δὲν ἀρμόζει (τὸ κλάμα) εἰς τὴν θυσίαν.

Ἐμπρὸς ἐμπρὸς νεαρὰ κυραὶ,
ὕμνετε μαζί μου τὴν Ἄρτεμιν,
τὴν τιμωμένην πέραν τοῦ πόρου τῆς Χαλκίδος (δηλ. εἰς τὴν Αὐλίδαν),
ὅπου τὰ πολεμικὰ πλοῖα
μένουν ἀκίνητα ἐξ αἰτίας μου
εἰς τοὺς στενοπόρους ὄρμους

τᾶσδε Αὐλίδος.

Ἴώ, γὰ μᾶτερ ὦ Πελασγία,
Μυκηναῖαι τ' ἐμαί θεράπναι.
ΧΟΡ. Καλεῖς πόλισμα Περσέως,
πόνον Κυκλωπίων χερῶν;
ΙΦΙΓ. Ἐθρέψατέ με
φάος Ἑλλάδι·
οὐκ ἀναινομαι δὲ θανοῦσα.
ΧΟΡ. Κλέος γὰρ οὐ μὴ σε λίπη.

ΙΦΙΓ. Ἴω Ἴω. Λαμπαδοῦχος ἄμερα
Διός τε φέγγος,
ἕτερον ἕτερον αἰῶνα
καί μοιραν οἰκήσομεν.
Χαῖρέ μοι, φίλον φάος.

(Ἡ Ἰφιγένεια ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον τῆς θυσίας, ἡ δὲ Κλυταιμῆστρα εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνήν)

ΣΧΟΛΙΑ : τὰν=τὴν. Ἰλίου καὶ Φρυγῶν κατὰ σχῆμα ἓν διὰ δυοῖν. ἐλέπτο-
λιν=παράθεσις. ἐλέπτολις=ἡ κυριεύουσα τὴν πόλιν. τὸ στέφος=στέφανος.
περίβολος=ὁ περιβάλλων. δίδοτε, φέρετε κατὰ σχῆμα πτωχότερον. ὄδε
ἐνν. πάρεσιν. καταστῆφειν=ἀπαρ. τοῦ σκοποῦ. παγᾶς=πηγᾶς. μάκαιρο
θῆλ. τοῦ μάκαρ. ἀμφί... ἀμφί...=ἀναδιπλωσις. φέρετε στέφρα, διότι τὸ θυ-
μὸς πρὸ τῆς θυσίας ἐστέφροτο. ὡς ἐξαλείψω αἰτιολογική. αἵμασι, θύμασι=
ὄργανοι. αἵμασι θύμασι τε κατὰ τὸ σχῆμα ἓν διὰ δυοῖν. πόνγια πόνγια
κατὰ ἀναδιπλωσιν. μᾶτερ=μητέρα. ἀμέτρα=ἡμέτερα. πρέπει ὡς ὑποκ. ἐνν.
τὸ δακρύνειν ἀντίπορον=παράθεσις. δόρατα=πλοῖα (συνεκδοχή). δάια=δήια
=πολεμικά. μέμονε=παρακ. τοῦ μένω. δι' ἐμὸν ἔνομα=δι' ἐμὲ (πρὸς φρα-
σιν). τᾶσδε=τῆσδε ὄμοις=τοπικὴ δοτικὴ. γὰ μᾶτερ=γῆ μητέρα μήτηρ=πα-
τρὶς. Πελασγία, διότι οἱ πρότεροι κάτοικοι τοῦ Ἄργους ἐλέγετο ὅτι ἦσαν
Πελασγοί. θεράπνη=κατοικία. τὸ πόλισμα=ἡ πόλις. πόλισμα Περσέως
εἶναι αἱ Μυκῆναι, κτισθεῖσαι κατὰ τοὺς μύθους ὑπὸ τοῦ Περσέως, υἱοῦ τοῦ
Διὸς καὶ τῆς Δανάης, ἰδρῦσαντος τῆ βοηθεία τῶν Κυκλωπίων καὶ τὰ τείχη
τῆς πόλεως. πόνον=παράθεσις. χερῶν=γενική τοῦ δημιουργοῦ ἢ ὑποκειμε-
νική. φάος=κατηγορ. Ἑλλάδι=χωριστική. ἀναινομαι=ἀρνοῦμαι, μοῦ κακο-
φαίνεται. θανοῦσα=κατηγορηματικὴ, διότι τὸ ἀναινομαι ληπτέον ὡς ψυχι-
κοῦ πάθους σημαντικόν. ἄμερα=ἡμέρα. αἰῶν=ζωή. ἕτερον αἰῶνα οἰκήσομεν
(ἀθανασία τῆς ψυχῆς). φίλον φάος' ἡ ἡρώϊς, ὡς ἄνθρωπος, ἀγαπᾷ τὴν ζωὴν
διὰ τοῦτο ἡ ἀξία τῆς θυσίας ἐξαιρεται περισσότερον.

ΝΟΗΜΑ : (1474—1485) Ἡ Ἰφιγένεια, ἀπαγομένη εἰς τὸν τόπον τῆς θυ-
σίας, παραγγέλλει νὰ στεφανώσουν τὴν κόμην της διὰ στεφάνων, νὰ φέρουν
ἠγιασμένον ὕδωρ καὶ νὰ τιμῆσουν τὴν Ἀρτεμιαν διὰ χορῶν περίεξ τοῦ
ναοῦ της καὶ τοῦ βωμοῦ της. (1487—1490) Ἀποχαιρετίζει τὴν μητέρα
της, (1491—1497) τὸν Χορόν, (1498—1504) τὴν πατρίδα της, (1505—
1509) τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ἀπέρχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παροῦδος, ἐν ᾧ
ἡ Κλυταιμῆστρα εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνήν.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ : Ἡ Ἰφιγένεια παραγγέλλουσα νὰ ἐτοιμασθοῦν τὰ τῆς θυσίας
ἀποχαιρετίζει τὴν ζωὴν.

Μονοδία τῆς κορυφαίας τοῦ Χοροῦ (ΣΤΑΣΙΜΟΝ Ε') 1510—1531

Ἴω Ἴω. Ἴδεοθε
τὰν ἐλέπτολιν
Ἰλίου καὶ Φρυγῶν
στείχουσαν βωμῶν
διαίμενος θεᾶς,

Ἔκεινην, ἡ ὁποῖο θὰ ἐκπορθῆσῃ
τὸ Ἴλιον καὶ τὰς πόλεις τῶν Φρυγῶν
βαδίζουσαν πρὸς τὸν βωμὸν
τῆς αἱματοβαφοῦς θεᾶς,

βαλλομένην στέφρα ἐπὶ κάρᾳ

χερνίβων τε παγᾶς,

θανοῦσαν αἱματορρῦτοις ἕανισιν

σφαγεῖσάν τε εὐφυᾶ δ' ἴρην
σώματος

Μένουσί σε εὐδροσοὶ πατρῶϊα
πηγαί

χέρνιβές τε

στρατὸς τε Ἀχαιῶν θέλων
μολεῖν πόλιν Ἰλίου.

Ἄλλὰ κλήσωμεν τὴν Διὸς
κόραν Ἄρτεμιν, ἄνασσαν θεῶν,

ὧς ἐπ' εὐτυχεῖ πότμῳ.

ᾠ πότνια, πότνια,

χαρεῖσα

βροτησίσις θύμασιν,

πέμψον στρατὸν Ἑλλάνων
εἰς γαίαν Φρυγῶν

καὶ δολόεντα ἔθνη Τροίας

δὸς τε Ἀγαμέμνονα ἀμφιθεῖναι

λόγχαῖς Ἑλλάσι

κλεινότατον στέφανον

ἀμφὶ τὸν κάρᾳ

ἀείμνηστον κλέος.

ἄφ' οὗ ἐβαλαν στέφανον ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς τῆς

καὶ (Ἑρριψαν) ἐπάνω τῆς ἁγιασμὸν

ἀπὸ ὕδωρ πηγῆς,

ἀποθανοῦσαν μέσα εἰς ραντισματα

αἱμάτων

καὶ ἀποσφαγέντα τὸν ὠραῖον λαιμὸν

τοῦ σώματος τῆς.

Σὲ περιμένει ὁ πατήρ σου μὲ ἁγια-

σμὸν

ἀπὸ δροσερὸν ὕδωρ πηγῆς

καὶ ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν ἐπιθυμῶν

νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἰλίου.

Ἄλλὰ ἄς ὑμνήσωμεν τοῦ Διὸς

τὴν κόρην, τὴν Ἄρτεμιν, τὴν βασι-

λισσαν τῶν θεαινῶν,

μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἄλλα θὰ ἔχουν

εὐτυχεῖ ἔκβασιν.

Δέσποινα, δέσποινα,

ἢ ὅποια εἶδες εὐχαρίστησιν

εἰς τὰς ἀνθρωποθυσίας,

ὁδήγησε τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων

εἰς τὴν χώραν τῶν Φρυγῶν

καὶ εἰς τὴν δολίαν πρωτεύουσαν τῆς

Τροίας,

καὶ ἀξίωσε τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ πε-

ριβᾶλῃ

τὰς Ἑλληνικὰς λόγχας

μὲ ἐνδοξότατον στέφανον

καὶ τὴν κεφαλὴν του

μὲ ἀείμνηστον δόξαν.

ΣΧΟΛΙΑ: Τὸ παρὸν χορικὸν ἕσμα ἴσως εἶναι *μονωδία* τῆς κορυφαίας τοῦ Χοροῦ τῇ συνοδείᾳ αὐλοῦ καὶ ἐπέχει θεοὶν *Ἐ' στασίμων*. Αἱ ἔννοιαι αὐτοῦ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ ἕσμα τῆς Ἰφιγενείας στ. 1475—1497 (1475—1487 Ἰφιγενείας=1510—1520 κορυφαίας, 1491—1497 Ἰφιγενείας=1521—1531 κορυφαίας). Ἐνταῦθα ἡ κορυφαία προτρέχει διὰ τῆς φαντασίας καὶ μεταφέρεται εἰς τὴν τέλειον τῆς θυσίας, τὴν ὁποίαν φαντάζεται ἐκτελεσθεῖσαν ἴδεοθε (προστ. τοῦ *εἰδόμην*, ἀορ. τοῦ *δρῶμαι*)=ἴδετε *στείχουσαν*, *θανοῦσαν*, *σφαγεῖσαν*=κατηγορηματικά. *βωμόν*=αἰτιατικὴ ἀπρόθετος τῆς εἰς τὸ πον κινήσεως. *διαίμος* καὶ *διαίμων*=αἱματοβαφῆς. *διαίμονος θεᾶς* καθ' ὑπαλλαγὴν ἀντὶ *διαίμονα βωμόν βαλλομένην* (-ῆν)=χρονικὴ. *στέφρα*=στέφη, *τὸ στέφος*=τὸ στεφάνι. *τὸ κάρᾳ*=κεφαλῆ. *παγᾶς*=πηγᾶς. *ἕανισι*=τοπικῆ. *ἕανις αἱματόρροτος*=ῥάντισμα αἵματος. *εὐφυῆς*=ὠραῖος *δέραν* (-ῆν)=λαιμὸν. εἰς τὸ *σφαγεῖσαν* ὡς ὑποκ. νοητ. Ἰφιγενείαν, τὸ δὲ *δέραν* ἀποβλὸν τὸ μέρος μετὰ τὸ δλον. *παγαί*=πηγαί. *παγαὶ χέρνιβές τε* κατὰ τὸ σχῆμα ἔν δια δυοῖν. *μολεῖν*=ἀορ. τοῦ *βλώσκω πόλιν*=αἰτιατικὴ τῆς εἰς τόπον κινήσεως. *τὴν κόραν*=τὴν κόρην. *κλησωμεν*=ὑποκ. ἀορ. τοῦ *κλήζω*=*κληίζω*=*κλειίζω*=ὑμνω. *ὧς (γένηται ταῦτα)*=τελικὴ πρότασις, ἵνα ταῦτα ἀποβῶν καλῶς. *βροτήσεως*=*βρότειος*=ἀνθρώπινος. *θύμα*=θυσία. *θύμασι*=δοτικὴ τῆς αἰτίας. *τὸ ἔθος*=ἔδρα, πρωτεύουσα. *χαρεῖσα*=μετ. τοῦ *ἐχάρην δολόεντα*=ἐπίθετον *δολόεις*-*εσσα*-*εν*. *δολόεντα ἔθνη* καθ' ὑπαλλαγὴν ἀντὶ *δολόεσθης Τροίας*. *ἀμφιθεῖναι*=ἀπαρ. ἀορ. τοῦ *ἀμφιτίθῃμι*. *Ἀγαμέμνονα*=ὑποκείμενον τοῦ *ἀμφιθεῖναι*=ἀντικείμενον τοῦ *δός*. *στέφανον λόγχαῖς*=ἀντι-

κείμενα τοῦ ἀμφιθεῖναι. κλέος=άντικ. τοῦ ἀμφιθεῖναι. ἐός ἢ ὄν=κτητική
άντων. γ' προσ.=ιδιόκός του.

ΝΟΗΜΑ. (1510-1520). Ὁ Χορός παρακολουθεῖ διὰ τῆς φαντασίας τὴν
Ἰφιγένειαν βαδίζουσαν εἰς τὸν βωμὸν καὶ θυσιαζομένην (1521-1531) καὶ
εὐχεται εἰς τὴν Ἀρτεμιν νὰ ὀδηγήσῃ τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν εἰς τὴν Τροίαν
καὶ νὰ δώσῃ ἀφθιτον δόξαν εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ. Ὁ Χορός προπέμψει τὴν Ἰφιγένειαν καὶ εὐχεται ὑπὲρ τῆς
εὐπλοίας καὶ εὐκλείας τοῦ Ἀγαμέμνονος.

ΕΞΟΔΟΣ - ΣΤΙΧΟΙ 1532-1629

ΕΞΟΔΟΣ καλεῖται τὸ τελευταῖον μέρος τῆς τραγωδίας, τὸ ὁποῖον καταλή-
γει εἰς τὴν ἐξοδὸν τοῦ Χοροῦ ἐκ τῆς ὀρχήστρας.
Ἐκ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου ἔρχεται ὁ Ἄγγελος.

1532-1539

ΑΓΓΕΛΟΣ. Κόρη τοῦ Τυνδάρω, Κλυταιμίστρα, πέρασε ἔξω ἀπὸ τὴν
σκηνήν, διὰ νὰ ἀκούσῃς τὰς εἰδήσεις μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ (ἐξερχομένη τῆς σκηνῆς): Μόλις ἤκουσα τὴν φωνὴν
σου, ἦλθα ἐδῶ, τρέμουσα ἢ δυστυχῆς καὶ τρομαγμένη (=καὶ ἐκπεπληγμέ-
νη) ἀπὸ τὸν φόβον μου, μήπως ἔχῃς ἔλθει φέρων εἰς ἐμὲ καμμίαν ἄλλην
συμφορὰν ἐκτὸς τῆς παρούσης.

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἀντιθέτως θέλω νὰ σοῦ ἀναγγεῖλω (=σημῆναι) θαυμαστά
καὶ παράδοξα πράγματα διὰ τὴν κόρην σου (=περὶ σῆς παιδός).

ΚΛΥΤΑΙΜΥΣΤΡΑ. Μὴ βραδύνης λοιπόν, ἀλλὰ λέγε (=φράζε) ὅσον τὸ δυ-
νατὸν γρήγορα.

1540-1550

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἄλλ' ἀγαπητὴ μου κυρία, ὅλα θὰ τὰ μάθῃς λεπτομερῶς. Θὰ
τὰ εἶπω δὲ ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ἐκτὸς ἂν ἡ μνήμη μου (=γνώμη) ἀπατηθῇ κά-
πως (=σφαλίσά τι) καὶ μερδέψῃ (=ταράξῃ) τὴν γλώσσάν μου κατὰ τὴν
διήγησιν. Ὅτε δηλαδὴ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἄλσος τῆς κόρης τοῦ Διὸς Ἀρτέ-
μιδος καὶ εἰς τὰ γεμᾶτα ἀπὸ ἄνθη λιβάδια (=ἀνθροσφόρους λείμους), ὅ-
που ἦτο ὁ τόπος συγκεντρώσεως τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀχαιῶν, ὀδηγοῦντες τὴν
κόρην σου, ἀμέσως συνεκεντρώμετο τὸ πλῆθος τῶν Ἀργείων. Ὅτε δὲ ὁ βα-
σιλεὺς Ἀγαμέμνων εἶδε τὴν κόρην του βαδίζουσαν εἰς τὸ ἄλσος πρὸς σφα-
γὴν, ἀναστέναις καὶ ἀφ' οὗ ἔστρεψε τὸ πρόσωπόν του (=κάρα) πρὸς τὰ
ὀπίσω (=ἔμπαιιν) ἔχουσε (=προῆκε) δάκρυα, ἀφ' οὗ ἔθεσε πρὸ τῶν ὕφθαλ-
μῶν του τὸν πέπλον.

1551-1562

Αὐτὴ ὅμως, σταθεῖσα πλησίον τοῦ πατρὸς τῆς, εἶπε τοιαῦτα περίπου·
πατέρα μου, εἶμαι εἰς τὴν διάθεσιν σου καὶ προσφέρω τὸ σῶμά μου (=δί-
δωμι δὲ τὸ ἐμὸν σῶμα) μὲ τὴν θέλησίν μου (=εκοῦσα) νὰ τὸ θυσιάσετε
ὑπὲρ τῆς πατρίδος μου καὶ ὑπὲρ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος (=γαίας Ἑλλά-
δος), ἀφ' οὗ μὲ ὀδηγήσετε εἰς τὸν βωμὸν τῆς θεᾶς, ἂν βεβαίως ἡ θυσία αὐ-
τῆ (=τόδε) εἶναι τὸ θέλημα τῆς θεᾶς. Καὶ ὅσον ἐξορτάται ἀπὸ ἐμὲ (=τὸ
ἐπὶ ἐμέ) εἶθε νὰ εὐτυχῆτε καὶ νὰ διεξαγάγετε νικηφόρον πόλεμον καὶ νὰ
ἐπανέλθετε εἰς τὴν πατρίδα. Ἄφ' οὗ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόφασίς μου (=πρὸς
ταῦτα) κανεὶς ἀπὸ τοὺς Ἀργείους μὴ βάλῃ τὸ χεῖρι του (=μὴ παύσῃ) ἐπά-
νω μου· διότι ἀδιαμαρτυρητῶς θὰ προσφέρω τὸν λαιμόν μου μὲ γενναίαν
καρδίαν. Τόσα μόνον εἶπεν· καὶ πᾶς ἀκούων τὴν γενναϊότητα καὶ τὴν εὐ-
γένειαν τῆς παρθένου ἐξεπλάγη.

1563-1567

Ἄφ' οὗ δὲ ἐστάθη εἰς τὸ μέσον ὁ Ταλθύβιος, ποῦ εἶχεν αὐτὸ ἐδῶ τὸ κα-

θῆκον. ἐκήρυξε νὰ τηρήσῃ ὁ στρατὸς Ἰερὰν σιγὴν· ὁ δὲ Κάλχας ὁ μάνεις, ἄφ' οὗ ἔσυρε (=σπάσας) διὰ τῆς χειρὸς του ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν θήκην (=ἔσωθεν κολεῶν) ξίφος κοπτερόν (=φάσαγονοδόξῃ). τὸ ἔβαλεν εἰς κάνιστρον ἀπὸ σφυρηλατημένον χρυσάφι καὶ ἔστεφάνωσε τὴν κεφαλὴν τῆς κόρης.

1568—1576

Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Πηλέως, ἄφ' οὗ ἔλαβε τὸ κάνιστρον (μὲ τὰ κριθάλευρα) (=κναγοῦν) καὶ ἡγιασμένον ὕδωρ μαζί, περιέτρεξε ὀλόγουρα τὸν βωμὸν τῆς θεᾶς καὶ εἶπε· κόρη τοῦ Διός, ποῦ φρονεῖς τὰ θηρία, ποῦ περιφέρεις (=εἰλίσσοῦσα) τὸ λαμπρὸν φῶς (τῆς σελήνης) κατὰ τὴν νύκτα, δέξου αὐτὸ ἐδῶ τὸ θῦμα, τὸ ὁποῖον σοῦ προσφέρομεν ὡς δῶρον (=δωροῦμεθα) καὶ ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ Ἀγαμέμνων ἑμοῦ, τὸ ἀμόλυντον αἶμα τοῦ λαιμοῦ ὠραίας παρθένου, καὶ δῶσε νὰ γίνῃ ὁ ἀπόπλους τῶν πλοίων χωρὶς ζημίας (=ἀπτήμονα) καὶ νὰ κυριεύσωμεν (=ἔξελεῖν τε) διὰ τῶν ὀπλων τὴν ἀκρόπολιν τῆς Τροίας.

1577—1589

Οἱ Ἀτρεΐδαι δὲ καὶ ὁλος ὁ στρατὸς ἐστάθισαν μὲ τὰ βλέμματα ἐστραμμένα εἰς τὴν γῆν. Ὁ δὲ Ἰερεὺς, λαβὼν τὸ ξίφος, ἀνέπεμψεν εὐχὴν καὶ ἐκοίταζε μὲ προσοχὴν (=ἐπισκοπεῖτο) τὸν λαιμόν, εἰς ποῖον μέρος τούτου (=ἵνα) θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κτυπήσῃ· ἀλλὰ καὶ ἡ καρδία μου ἠρθάνετο (=ἔμοι ἐσθῆι φρονί) πόνον μεγάλον καὶ ἐστάθην (=καὶ ἐστην) κλίνας τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν γῆν (=νενευκῶς)· ἀλλὰ ξαφνικὰ ἦτο δυνατόν νὰ βλέπῃ κανεὶς (=ἦν δρᾶν) θαῦμα. διότι τοῦ μὲν κτυπήματος τὸν κρότον (=κτύπον) πάντες ἠκούσαν καθαρὰ, ἀλλὰ κανεὶς δὲν εἶδεν, εἰς ποῖον μέρος τῆς γῆς (=οἱ γῆς) ἐχώθη ἡ παρθένος· ἐκβάλλει δὲ κραυγὴν ὁ Ἰερεὺς καὶ ἐπανάλαβε τὴν κραυγὴν ὁλος ὁ στρατὸς, διότι εἶδον ἀνέλπιστον θαῦμα ἀπὸ κάποιον θεόν, τὸ ὁποῖον βεβαίως καὶ ἂν ἐβλέπετο δὲν θὰ τὸ ἐπίστευε κανεὶς· ἦτο δηλαδὴ ἐξηπλωμένη (=ἔκειτο) ἐπὶ τῆς γῆς ἔλαφος σπαρταρίζουσα τεραστία νὰ τὴν ἴδῃ κανεὶς καὶ ὑπέροχος κατὰ τὴν θεωρίαν, τὸ αἷμα τῆς ὁποίας ἐρράντιζεν ἐξ ὀλοκλήρου (=ἄρρηκτον) τὸν βωμὸν τῆς θεᾶς.

1590—1601

Καὶ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς αὐτῆς καταπλήξεως (=καὶ ἐν τῷθε) ὁ Κάλχας—τί φαντάζεσαι;—εἶπε μὲ χαρὰν· ὦ στρατηγοὶ τοῦ πανελληνίου τούτου στρατοῦ, κοιτᾶτε αὐτὸ ἐδῶ τὸ θῦμα, ποῦ ἐρριψεν ἡ θεὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, δηλαδὴ τὴν ὄρεσθιον ἔλαφον· αὐτὴν προτιμᾷ περισσότερον τῆς κόρης, διὰ νὰ μὴ μολύνῃ τὸν βωμὸν μὲ φόνον εὐγενοῦς θύματος. Καὶ εὐμενῆς ἐδέχθη τὴν ἐξιλέωσιν (=ἄποινα) καὶ παρέχει εἰς ἡμᾶς ἀπόπλους μὲ οὐριον ἄνεμον καὶ ἐκστρατεῖαν ἐναντίον τοῦ Ἰλίου. Ὅθεν (=πρὸς ταῦτα) παίρνετε θάρρος ὅλοι οἱ ναῦται καὶ βαδίζετε πρὸς τὰ πλοῖα· διότι κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν πρῆπει ἄφ' οὗ ἀφήσωμεν τοὺς κυκλικούς ὄρμους τῆς Αὐλίδος, νὰ διασχίσωμεν τὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου.

(1601—1603)

Ἄφ' οὗ δὲ ὀλόκληρον τὴ θῦμα ἀπηνθρακώθη μέσα εἰς τὰς φλόγας τοῦ πυρός (Ἐφαίστου), (δὲ Κάλχας) ἀνέπεμψε τὴν κατάλληλον εὐχὴν, νὰ τύχῃ ὁ στρατὸς ἀπόπλου.

(1604—1607)

Μὲ ἀπέστειλε δὲ ὁ Ἀγαμέμνων, διὰ νὰ σοῦ ἀνακοινώσω αὐτὰ ἐδῶ καὶ νὰ λέγω ἀκόμη, ποῖαν καλὴν τύχην καὶ δόξαν αἰώνιον ἔλαβεν ἐκ μέρους τῶν θεῶν ἡ κόρη σου ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐγὼ δὲ ὡς αὐτόπτης μάρτυς καὶ βλέπων τὸ περιστατικὸν τοῦτο, λέγω· ἡ κόρη σου ἄλοφάνερα ἀνελήφθη εἰς τοὺς θεοὺς.

1608—1612

Λιγότευτε τὴν λύπην σου καὶ παράτησε τὴν ὀργὴν κατὰ τοῦ συζύγου σου· οἱ θεοὶ βεβαίως δίδουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅ,τι δέν περιμένουν (=τὰ τῶν θεῶν ἀπροσδόκητὰ εἶσι) καὶ σώζουν ὄσους ἀγαποῦν· διότι ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶδε τὴν κόρην σου νεκρὰν καὶ ζωνταίνην.

ΧΟΡΟΣ 1613—1614

Πόσον χαίρω πράγματι (=τοί) ἀκούσασα ταῦτα ἀπὸ τὸν ἄγγελον· ἀναγγέλλει δὲ ὅτι ἡ κόρη σου μένει μεταξὺ τῶν θεῶν ζῶσα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ 1615—1618

Κόρη μου, ποῖος ἐκ τῶν θεῶν σὲ ἔχει κλέψει; πῶς νὰ σὲ ὀνομάσω; (δηλαδή νεκρὰν ἢ ζῶσαν;) καὶ πῶς νὰ μὴ εἰπω, ὅτι αὐτοὶ ἐδῶ οἱ λόγοι εἶναι ψευδεῖς πλασθέντες πρὸς παρηγορίαν μου, διὰ νὰ παύσω τὸ φαρμακερὸν πένθος διὰ σέ;

ΧΟΡΟΣ 1619—1620

Ἄλλὰ νὰ ἔρχεται ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων, ποῦ δύναται νὰ σὲ πληροφορήσῃ (=ἔχων φράσειν σοί) περὶ αὐτῶν ἀκριβῶς τῶν ἀγγελιῶν.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ 1621—1626

Γυναίκα μου, μποροῦμεν νὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς διὰ τὴν κόρην μας. Διότι πράγματι συναναστρέφεται μὲ τοὺς θεοὺς· πρέπει δὲ σύ, ἀφ' οὗ πάρης αὐτὸ ἐδῶ τὸ εὐγενὲς παιδίον (τὸν Ὀρέστην), νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν πατριδα, διότι ὁ στρατὸς ἔχει τὴν προσοχὴν ἐστραμμένην εἰς τὸν ἀπόπλου. Καὶ χαίρε· μετὰ παρέλευσιν μακροῦ χρόνου θὰ σὲ χαιρετίσω ὅταν ἐπιστρέψω ἐκ τῆς Τροίας. Καὶ καλὴν ἀντάμωσιν.

(Ἄγαμέμνων, Κλυταιμῆστρα καὶ Ἄγγελος εἰσέρχονται εἰς τὴν σκηνήν. Ὁ Χορὸς ἐπίσης ἀπέρχεται ψάλλον τούς ἐξοδίους στίχους 1627—1629).

Μὲ τὸ καλὸν υἱὸ τοῦ Ἀτρέως, νὰ φθάσῃς εἰς τὴν Φρυγίαν καὶ μὲ τὸ καλὸν νὰ ἐπανέλθῃς, ἀφ' οὗ κυριεύσῃς πρὸς χαρὰν μου ὠραιότατα λάφυρα ἀπὸ τὴν Τροίαν.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΙΧΩΝ 1532—1539. *πέρασον*=προστ. ἄορ. τοῦ *περῶ*. *κλύουσα*=χρονική. *ταρβοῦσα* (τοῦ *ταρβῶ*), *ἐκπεπληγμένη* (τοῦ *ἐκπλήττομαι*)=τροπικαί. *φόβω*=δοτικὴ τῆς αἰτίας. *μὴ ἤκης*=ἐνδοιαστικὴ. *φέρων*=τροπικὴ. *μὲν οὖν*=ἀντιθέτως.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΙΧΩΝ 1540—1562. *πεύσει*=β' ἐν. μέλλ. τοῦ *πυνθάνομαι*. *πού τι*=κάπως. *σφαλεῖσα*=μετ. ἄορ. τοῦ *σφάλλομαι*. *ἰκόμει(σ)θα*=ἄορ. τοῦ *ἰκνοῦμαι*. *ἡ λειμαξ*=λιβάδι. *ἄλλος λειμακάς τε σχῆμα* ἐν διὰ δυοῖν. *στρατεῖματος*=γ. ὑποκειμενική. *Ἀχαιῶν*=κτητική. *ἄγοντες*=τροπικὴ. *στείχουσας*=κατηγορηματικὴ. *προῆκον*=ἄορ. τοῦ *προΐημι*. *προθεις ὀμμάτων*=θεῖς πρὸ ὀμμάτων. *θεῖς*=μετ. ἄορ. τοῦ *τίθημι*. *ἡ δὲ σταθεῖσα* καὶ ἐν συνεχείᾳ: ὁ ἀρχαῖος ζωγράφος *Τιμάνθης* ὁ Κύθνιος ἀπεικόνισεν τὸν Ἀγαμέμνονα εἰς τὴν στάσιν, περὶ ἧς οἱ στίχοι 1547—1549, τὴν δὲ Ἴφιγένειαν προσκομιζομένην ὑπὸ δύο θεραπόντων εἰς τὸν βωμόν, πλησίον δὲ αὐτῆς ἐκ δεξιῶν τὸν Κάλχαντα κρατοῦντα μάχαιραν, ὑπερθεν δὲ τὴν Ἄρτεμιν προσκομιζουσαν ἔλαφον ὡς θῦμα. Τοῦ περιφήμου τούτου ζωγραφικοῦ πίνακος ἀντίγραφον εἶναι ἡ εὐρεθεῖσα εἰς τὴν Πομπηίαν τοιχογραφία. *ἐκοῦσα*=ἐπιρρ. κατηγορ. τρόπου. *θῦσαι*=καθαρῶς τελικὸν ἀπαρέμφατον. *ἄγοντας*=χρονικὴ. *θέσφατον*=κατηγορ. τοῦ (τόδε)=ὑποκ. τοῦ *εἶσι*. *ἐξέκοισθε*=εὐκτικὴ ἄορ. τοῦ *ἐξικνοῦμαι*. *κλύων*=κατηγορηματικὴ.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΙΧΩΝ 1563—1576. *μέλεν ἦν*=ἔμελε. *ἀνεῖπε* τοῦ ἀναγορεύου. *εὐφημίαν καὶ σιγὴν*=ἐν διὰ δυοῖν. *χειρὶ*=ὀργανικὴ. *σπάσας*=μετ. ἄορ. τοῦ

σπῶ. κολεός=θήκη. τὸ κραῖτα, τοῦ κρατός=κεφαλή. ἔθραξε=ἄορ. τοῦ τρέχω ἢ Ἄρτεμις ὡς θεὰ τῶν δασῶν ἦτο καὶ κυνηγὸς ἀγρίων θηρίων, ὡς ἀδελφὴ δὲ τοῦ Ἀπόλλωνος εἶναι προσωποποίησις τῆς σελήνης. Ζηνός=Διός. δέξαι=προστ. τοῦ ἄορ. τοῦ δέχομαι. αἶμα=ἐπεξηγήσις εἰς τὸ θῦμα τόδε. ἀπήμονα=κατηγορ. ἐξελεῖν=ἄορ. τοῦ ἐξαιρεῶ.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΙΧΩΝ 1577—1589. βλέπων=τροπικὴ. ἱερεύς ἄλλος, ὅχι ὁ Κάλχας, ἵνα.. πλήξειεν=πλαγία ἐρώτησις. πλήξειεν=εὐκτικὴ ἄορ. τοῦ πλήγω. ἵνα=ἐπιρρ. ἔσῃει=παρ. τοῦ εἰσέρχομαι. φρενὶ ἐμοὶ ἀντι φρενὶ ἐμοῦ. νενευκῶς=τροπικὴ (πυρακ. τοῦ νέω). δρᾶν=ὑποκ. θαῦμα. ὁ Εὐριπίδης, ἐπειδὴ περιέπλεξε τὸν μῦθον, ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ λύσιν διὰ θαύματος, διὰ τοῦ ἀπὸ μηχανῆς θεοῦ, ὡς συνήθως ἔπραττεν. γῆς=διαιρετικὴ. οἷ γῆς εἰσόδου=πλαγία ἐρώτησις. εἰσόδου=ἄορ. τοῦ εἰσόδου. παρθένου=ἀντικ. τοῦ εἶδε κατὰ τὸ σχῆμα προλήψεως, ἀντὶ ὑποκ. εἰς τὸ εἰσόδου. εἰσόδου, διότι οὔτε εἰς τὸν οὐρανὸν ἐφαίνετο οὔτε ἐπὶ γῆς. εἰσιδόντες=αἰτιολ. καὶ πληθυντικὸς κατὰ τὸ σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον. οὐ=γ. ἀντικειμενικὴ. δρωμένου=ἐνδοτικὴ. ἀσπαίρουσα=τροπικὴ. ἰδεῖν=προσδ. τοῦ κατὰ τι. τὴν θεάν=αἰτιατικὴ τοῦ κατὰ τι. γαίνεν=ἐρραίνεν.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΙΧΩΝ 1590—1612. Χαίρων τροπικὴ. θυοίαν ἀντὶ θῦμα συνεκδοχικῶς. βωμίαν=ἐπιρρ. κατηγορ. τόπον. ἔλαφον=ἐπεξηγήσις. ὁ στίχος 1594 εἶναι σύμφυρος δύο συντάξεων, ταύτην ἀσπάζεται μάλιστα—ταύτην ἀσπάζεται μᾶλλον τῆς κόρης, ὁπότε τὸ κόρης=γενικὴ συγκριτικὴ. μίανη=ἄποτ. ἄορ. τοῦ μιάνω. φόνω=ὀργανικὴ. εὐγενεῖ φόνω κατὰ ὑπαλλαγὴν ἀντὶ φόνω εὐγενοῦς θύματος. ἴλεως=κατηγορ. ἐπιρρ. τρόπου. Ἰλίου=γ. ἀντικειμενικὴ. αἶρω=προστακτ τοῦ αἶρω. Ἐφραίτου ἀντὶ πυρός κατὰ μετωνυμίαν. ὀποίαν ἔσχε=πλαγία ἐρώτησις. παρών, δρών=αἰτιολογικά. ἀπέστατο=ἄορ. τοῦ ἀποπέτομαι καὶ ἀφίεταμαι. λύπης (μέρος)=διαιρετικὴ. ἀφαίρει=προστ. τοῦ ἀφαιρῶ. πάρες=προστ. ἄορ. τοῦ παρήμι. πόσει=ἀντικειμενικὴ. βροτοῖς=προσωπικὴ. θανοῦσαν, βλέπουσαν=κατηγορηματικά.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΙΧΩΝ 1613—1629. ἀκούσασα=κατηγορηματικὴ. κλέμμα=κλεμμένον. τοῦ=τίνος; κλέμμα τοῦ (ἢ γεν. ὑποκειμενικὴ). προσείπω τοῦ προσαγορεύω. μύθους=ὑποκ. παραμυθεῖσθαι=πειρᾶσθαι παραμυθεῖσθαι (ἀντικ. μέ). παυσαίμαν (-ην). σοῦ=ἀντικειμενικὴ. ἔχων=ἐπιθετικὴ. μόσχον μεταφορικῶς. Τροίηθεν (ἐνν. ἐπανήκοτος). χρόνια=κατηγορ. χείρων=τροπικὴ. ἰκοῦ=προστ. ἄορ. τοῦ ἰκνοῦμαι. ἐπάνηκε=προστ. τοῦ ἐπανήκα. μοί=δοτ. ἠθικῆ.

ΝΟΗΜΑ 1632—1639. Ἀγγελιαφόρος ἐρχόμενος καλεῖ ἔξω τῆς σκηνῆς τὴν Κλυταιμῆστραν, ἵνα ἀνακοινώσῃ εἰς αὐτὴν θαυμαστά πράγματα. Ἡ Κλυταιμῆστρα τὸν παρακινεῖ νὰ εἴπῃ τὰ θαυμαστά ταῦτα πράγματα τὸ ταχύτερον. (1540—1550) Ὁ Ἀγγελιαφόρος τότε λέγει, ὅτι μόλις ἦλθον μετὰ τῆς Ἰφιγενείας εἰς τὸ ἄλσος, ὅπου θὰ ἐγίνετο ἡ θυσία, συνεκτερώθη ὅλος ὁ στρατός, ἐν ᾧ ὁ Ἀγαμέμνων ἔκλαιε. (1551—1562) Τότε ἐπλησίασεν αὐτὸν ἡ Ἰφιγένεια καὶ τοῦ εἶπεν, ὅτι ἐκουσίως θυσιάζεται ὑπὲρ πατρίδος. (1563—1567) Εἶτα ὁ Ταλθύβιος ἐπέβαλεν εἰς τοὺς παρισταμένους σιγὴν καὶ ὁ Κάλχας ἔσπεψε τὴν κεφαλὴν τῆς κόρης. (1568—1576) Ὁ Ἀχιλλεὺς ἔξ ἄλλου ραντίζων τὴν κόρην δι' ἡγιασμένου ὕδατος ἤχετο εἰς τὴν Ἄρτεμιν ὑπὲρ εὐπλοίας καὶ νίκης. (1577—1589) Κατόπιν ἱερεύς τις κατέφερε τὸ πλῆγμα κατὰ τοῦ λαιμοῦ τῆς Ἰφιγενείας, ἀλλὰ παραδόξως ἀντὶ τῆς κόρης ὅλοι ἐβλεπον ἔλαφον σπαράσσουσαν καὶ ραίνουσαν τὸν βωμόν μὲ τὸ αἶμα τῆς. (1590—1601). Τότε ὁ Κάλχας εἶπεν, ὅτι ἡ Ἄρτεμις, μὴ θέλουσα νὰ μολυνθῇ ὁ βωμὸς δι' ἀνθρωπίνου αἵματος, ἔδωσε τὴν ἔλαφον. προέτρεψε δὲ ὁ Κάλχας τοὺς στρατιώτας πρὸς ἀπόπλουν. (1601—1603) Ἐν συχεῖα ὁ Κάλχας προσηυχήθη καταλλήλως (1604—1607) ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἔστειλε τὸν Ἀγγελιαφύρον, ἵνα ἀναγγίλῃ εἰς τὴν Κλυταιμῆστραν τὴν εἰς τοὺς θεοὺς ἀνάλυψιν τῆς κόρης των. (1608—1612). Λέγει δὲ ὁ Ἀγγελια-

φόρος εἰς τὴν Κλυταιμῆστραν νὰ μὴ ἐξακολουθῆ νὰ εἶναι ὠργισμένη κατὰ τοῦ συζύγου της, κατόπιν τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως τῶν πραγμάτων. (1613—1614) ὁ Χορός ἐκφράζει τὴν χαρὰν του, διότι ἡ Ἰφιγένεια συγκατελέχθη μεταξὺ τῶν θεῶν. (1615—1618) Ἄλλ' ἡ Κλυταιμῆστρα ὑποψιάζεται, ὅτι ὅλα αὐτὰ λέγονται πρὸς παρηγορίαν καὶ δὲν εἶναι ἀληθῆ. (1619—1626) Ἐλθὼν ὁμοῦς ὁ ἴδιος ὁ Ἀγαμέμνων ἐπιβεβαιώνει τοὺς λόγους τοῦ Ἀγγελιαφόρου, συνιστᾷ εἰς τὴν Κλυταιμῆστραν νὰ ἀπέλθῃ μετὰ τοῦ Ὀρέστου εἰς Μυκῆνας καὶ τέλος ἀποχαιρετίζει αὐτήν. (1621—1629) Ἐν τέλει ὁ Χορός εὔχεται εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ ὑπάγῃ μὲ τὸ καλὸν καὶ νὰ ἐπανέλθῃ νικητής.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΡΩΣΣΗ,"
 ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ
ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

Ι. Θ. ΡΩΣΣΗ - ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

Νεώταται σχολικαί μεταφράσεις μετὰ ποικίλων παρατηρήσεων καὶ χρονικῶν καὶ ἐγκλιτικῶν ἀντικαταστάσεων τῶν ρημάτων κ.τ.λ.

Πλάτωνος Κρίτων

» Ἀπολ. Σωκράτους

Ἄομηρου Ἰλιάς Α'—Γ'

» » Ζ'—Ι'

Θουκ. Δημηγ. Πλαταιέων

» » Κλέωνος-Διοδότου

Ἄρχαιοι Ἕλληνες Λυρικοὶ

Εὐριπ. Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις

» » ἐν Αὐλίδι

Κικέρωνος Γ' κατὰ Κατιλίνα

» Ὑπὲρ Ἀρχίου

Ὀβιδίου Μεταμορφώσεις

100 ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΡΗΤΩΝ - ΓΝΩΜΙΚΩΝ - ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ. Ὑπὸ Γ. Κ. Παπανδρεοπούλου.

340 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΙΔΕΩΝ συνεργασία 8 φιλολόγων καθηγητῶν. —(Μετὰ θεωρίας περὶ τῆς τεχνικῆς τῶν ἐκθέσεων).

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ. Ὑπὸ Μ. Μαυρουδῆ - Ἰ. Κολλάρου.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ. Ὑπὸ Μ. Μαυρουδῆ - Ἰ. Κολλάρου. —(Μετὰ βιογραφίας ὄλων τῶν νεοελλήνων ποιητῶν καὶ πεζογράφων).

ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑ (ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ).

Ὑπὸ Μ. ΜΑΥΡΟΥΔΗ - Ἰ. Κολλάρου. —(Βάσει τοῦ Ἀναλυτικοῦ Προγράμματος).

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ. Ὑπὸ Μαυρουδῆ - Κολλάρου - Καχριμάνη. —Ἀνάλυσις ὄλων τῶν ἐξεταστῶν λογοτεχνικῶν κειμένων τῶν περιεχομένων εἰς τὰ Νέα Ἕλληνικά Ἀναγνώσματα τῆς Β' καὶ Γ' Λυκείου).

ΓΕΝΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ. Ὑπὸ Μαυρουδῆ - Κολλάρου - Καχριμάνη. —(Βιβλίον μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδος τοῦ καὶ ἀπαραίτητον εἰς πάντα μορφωμένον).